

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Sammanfattning

Bostadsutskottet behandlar i detta betänkande förslag i budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2001/02:1) vad gäller utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande, samt motionsförslag från årets allmänna motionstid i anknytande frågor. Förslagen avser dels anslagsfördelningen inom utgiftsområdet, dels vissa övriga frågor om bostadspolitikens inriktning m.m. Utskottet behandlar vidare förslag i två andra propositioner samt motioner väckta med anledning av dessa förslag. Det gäller förslag i proposition 2001/02:4 jämte motioner samt förslag om bostadsbidrag i proposition 2001/02:9 jämte motioner. Dessutom behandlas ett från utbildningsutskottet överlämnat motionsförslag som väckts med anledning av proposition 2001/02:15.

Förslaget i budgetpropositionen avseende anslagsfördelning budgetåret 2002 för utgiftsområde 18 tillstyrks av utskottet. Utskottet tillstyrker även regeringens övriga förslag i budgetpropositionen avseende utgiftsområde 18. Det gäller bl.a. ett lagförslag om särskild bestämmelse om bostadsbidraget under 2002 till dem som uppbär studiebidrag samt förslag om utbetalning av återstående räntebidrag enligt äldre regler med ett engångsbelopp och om vissa regeländringar för investeringsbidraget för studentbostäder. Vidare tillstyrker utskottet förslaget i proposition 2001/02:4 om statligt stöd till kommunala bostadsföretag samt förslaget i proposition 2001/02:9 om ändrade regler för eftergift av krav på återbetalning av bostadsbidrag. Motstående motionsförslag till dessa regeringsförslag avstyrks av utskottet.

I övrigt avstyrks i betänkandet behandlade motionsförslag i vissa frågor om bostadspolitikens inriktning m.m.. Dessa förslag avser bl.a. frågor om utformningen av bostadspolitik, bostadsbyggande och boendekostnader, student- och ungdomsbostäder, boendeintegration samt verksamheten vid Lantmäteriverket och länsstyrelserna.

Till betänkandet har fogats 52 reservationer och 7 särskilda yttranden.

När det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 för budgetåret 2002 – utskottets förslag till riksdagsbeslut punkt 1 – har representanterna för Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet avstått från att delta i utskottets beslut. I särskilda yttranden har de redovisat grunderna för sina ställningstaganden och sin syn på anslagen inom utgiftsområdet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	3
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	8
Redogörelse för ärendet	13
Behandlade förslag	13
Offentlig utfrågning och inhämtade upplysningar.....	13
Utskottets överväganden	14
Inledning	14
Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2002.....	14
21:1 Bostadsbidrag.....	15
Inledning	15
Den bostadsbidragsgrundande inkomsten 2002	15
Anslaget till bostadsbidrag för år 2002.....	15
31:1 Boverket	18
31:2 Räntebidrag m.m.	18
31:5 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador	20
31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder.....	20
31:7 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter	21
31:8 Statens geotekniska institut	22
31:9 Lantmäteriverket	23
31:11 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet.....	25
31:11 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder	26
32:1 Länsstyrelserna m.m.....	27
34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet.....	28
34:2 Statens institut för ekologisk hållbarhet	29
Övriga anslag i budgetpropositionen.....	30
Förslag om nytt anslag inom utgiftsområde 18	30
Bostadspolitikens inriktning m.m.....	31
Utformningen av bostadspolitiken	31
De bostadspolitiska frågornas behandling i regeringen	34
Bostadsförsörjningen.....	36
Bostadsbyggande och boendekostnader	38
Ansvar för frågor om byggkonkurrens	38
Utredning om hyresbostäder.....	39
Utredning om byggmomsens effekter	40
Byggande av vissa typer av bostäder.....	41
Bosparande.....	42
Uppföljning av hyresutfallet.....	43
Investeringsbidrag till bostadsbyggande	44

Villkoren för investeringsbidrag för ekologisk hållbarhet	44
Villkoren för investeringsbidrag för hyresbostäder	45
Permanent investeringsbidrag	46
Student- och ungdomsbostäder	46
Kombination av investeringsbidrag	47
Villkor för investeringsbidraget för studentbostäder	47
Behovet av student- och ungdomsbostäder	48
Stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag	51
Boendeintegration	54
Bostadsbidragens utformning	55
Reglerna för eftergift	56
Fortsatt reformering av kraven på återbetalning m.m.	56
Informationen till bidragshushållen	58
Bostadsbidragens utformning på längre sikt	59
Bostadsbidrag till utbytesstudenter	61
Bostadsbidragsgrundande inkomst för näringsidkare	62
Stipendier i den bostadsbidragsgrundande inkomsten	62
Bostadsanpassningsbidrag för elsanering	62
Verksamheten vid Lantmäteriverket	63
Anslagstilldelningen efter 2002	64
Förvaringen av förrättningsakter	64
Taktila kartor	65
Verksamheten vid länsstyrelserna	66
Nyckeltal för verksamheten vid länsstyrelserna	66
Tillsynen vid länsstyrelserna	67
Länsstyrelsernas arbete med miljömålen	67
Reservationer	68
1. Utformningen av bostadspolitiken (m, -)	68
2. Utformningen av bostadspolitiken (v)	70
3. Utformningen av bostadspolitiken (kd)	71
4. Utformningen av bostadspolitiken (c)	73
5. Utformningen av bostadspolitiken (fp)	75
6. De bostadspolitiska frågornas behandling i regeringen (m, -) – motiveringen	77
7. Bostadsförsörjningen (m, fp, -) – motiveringen	77
8. Bostadsförsörjningen (v)	77
9. Bostadsförsörjningen (kd)	79
10. Bostadsförsörjningen (c) – motiveringen	79
11. Ansvar för frågor om byggkonkurrens (m, -) – motiveringen	80
12. Ansvar för frågor om byggkonkurrens (kd, c, fp)	81
13. Utredning om hyresbostäder (m, kd, fp, -) – motiveringen	81
14. Utredning om hyresbostäder (c)	82
15. Utredning om byggmomsens effekter (kd, c, fp)	83
16. Byggande av vissa typer av bostäder (m, -) – motiveringen	83
17. Byggande av vissa typer av bostäder (c, mp)	84

18. Bosparande (m, kd, c, fp, -).....	85
19. Villkoren för investeringsbidrag för ekologisk hållbarhet (m, fp, -) – motiveringen.....	86
20. Villkoren för investeringsbidrag för ekologisk hållbarhet (mp).....	86
21. Villkoren för investeringsbidrag för hyresbostäder (m, kd, c, fp, -) – motiveringen).....	87
22. Permanenta investeringsbidrag (m, -) – motiveringen.....	87
23. Permanenta investeringsbidrag (v).....	87
24. Permanenta investeringsbidrag (kd) – motiveringen.....	89
25. Permanenta investeringsbidrag (c, fp) – motiveringen.....	89
26. Kombination av investeringsbidrag (m, fp, -).....	89
27. Villkor för investeringsbidraget för studentbostäder (m, -) – motiveringen.....	90
28. Villkor för investeringsbidraget för studentbostäder (kd, fp).....	90
29. Villkor för investeringsbidraget för studentbostäder (v).....	91
30. Villkor för investeringsbidraget för studentbostäder (c).....	92
31. Villkor för investeringsbidraget för studentbostäder (mp).....	93
32. Behovet av student- och ungdomsbostäder (m, -).....	94
33. Behovet av student- och ungdomsbostäder (kd, c, fp).....	95
34. Behovet av student- och ungdomsbostäder (v).....	96
35. Behovet av student- och ungdomsbostäder (mp).....	97
36. Stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag (m, kd, c, fp, -).....	97
37. Boendeintegration (m, -) – motiveringen.....	98
38. Boendeintegration (kd, c, fp).....	99
39. Fortsatt reformering av kraven på återbetalning m.m. (m, -) – motiveringen.....	100
40. Fortsatt reformering av kraven på återbetalning m.m. (v).....	101
41. Fortsatt reformering av kraven på återbetalning m.m. (kd).....	102
42. Bostadsbidragens utformning på längre sikt (m, -).....	103
43. Bostadsbidragens utformning på längre sikt (v).....	104
44. Bostadsbidragens utformning på längre sikt (kd).....	105
45. Bostadsbidragens utformning på längre sikt (c).....	106
46. Bostadsbidragens utformning på längre sikt (fp).....	107
47. Bostadsbidrag till utbytesstudenter (fp).....	108
48. Bostadsbidragsgrundande inkomst för näringsidkare (m, kd, fp, -).....	108
49. Bostadsanpassningsbidrag för elsanering (v, kd, c, mp).....	109
50. Anslagstilldelningen efter 2002 (m, -).....	110
51. Taktilla kartor (m, kd, c, fp, -).....	110
52. Nyckeltal för verksamheten vid länsstyrelserna (m, -).....	111
Särskilda yttranden.....	113
1. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2002.....	113
Inledning (m, -).....	113
21:1 Bostadsbidrag.....	114

31:1 Boverket	114
31:2 Räntebidrag m.m.	115
31:5 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador	115
31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	115
31:7 Bidrag för anordnande av bostäder för studenter	115
31:11 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet	116
31:12 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder	116
32:1 Länsstyrelserna m.m.	116
34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	116
34:2 Statens institut för ekologisk hållbarhet	117
2. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2002 (kd)	117
Inledning	117
21:1 Bostadsbidrag	118
31:1 Boverket	118
31:2 Räntebidrag m.m.	119
31:7 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter	119
31:9 Lantmäteriverket	119
31:11 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet	119
31:12 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder	119
34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	120
Förslag om nytt anslag inom utgiftsområde 18	120
3. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2002 (c)	120
Inledning	120
21:1 Bostadsbidrag	121
31:1 Boverket	121
31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	122
31:9 Lantmäteriverket	122
31:12 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder	122
32:1 Länsstyrelserna m.m.	122
34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	122
34:2 Statens institut för ekologisk hållbarhet	123
4. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2002 (fp)	123
Inledning	123
21:1 Bostadsbidrag	123
31:1 Boverket	124
31:2 Räntebidrag	124

31:7 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter	124
31:9 Lantmäteriverket	124
31:11 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet.....	124
31:12 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder	125
34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet.....	125
5. De bostadspolitiska frågornas behandling i regeringen (kd, c, fp)	125
6. De bostadspolitiska frågornas behandling i regeringen (v)	127
7. Bostadsbidragsgrundande inkomst för näringsidkare (c)	127
Bilaga 1: Förteckning över behandlade förslag.....	128
Propositionerna	128
Motionerna	129
Motioner väckta med anledning av proposition 2001/02:4	142
Bilaga 2: Förteckning över de motioner som återopas i utskottets förslag till riksdagsbeslut punkt 1	144
Bilaga 3: Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	145
Bilaga 4: Regeringens lagförslag i proposition 2001/02:1	146
Förslag till lag om särskild bestämmelse om bostadsbidrag.....	146
Bilaga 5: Regeringens lagförslag i proposition 2001/02:9	147
Förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag	147
Bilaga 6: Bostadsutskottets offentliga utfrågning den 23 oktober 2001 om bostadsbidragen.....	149

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2002

- a) Riksdagen antar regeringens förslag till lag om särskild bestämmelse om bostadsbidrag (*bilaga 4*).
- b) Riksdagen godkänner regeringens förslag att räntebidrag enligt 1992 års regler utbetalas som ett engångsbelopp i januari 2002.
- c) Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002 i fråga om anslaget 34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter om högst 350 miljoner kronor under 2003–2005.
- d) Riksdagen anvisar för budgetåret 2002 anslag under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande enligt vad som i *bilaga 3* angivits som utskottets förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1, utgiftsområde 18, punkterna 1, 2, 4 och 5 samt avslår de i *bilaga 2* upptagna motionerna.

2. Utformningen av bostadspolitiken

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Bo267, 2001/02:Bo269, 2001/02:Bo290 yrkandena 1 och 3, 2001/02:Bo307, 2001/02:Bo311, 2001/02:Bo314, 2001/02:Bo318 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Bo320 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Bo322 yrkande 1, 2001/02:Bo323 yrkande 2, 2001/02:Bo325 yrkandena 2–5, 2001/02:N224 yrkande 5, 2001/02:N267 yrkande 30, 2001/02:N313 yrkande 2 och 2001/02:N319 yrkande 2 samt 2001/02:So637 yrkande 13.

Reservation 1 (m, -)

Reservation 2 (v)

Reservation 3 (kd)

Reservation 4 (c)

Reservation 5 (fp)

3. De bostadspolitiska frågornas behandling i regeringen

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Bo273 och 2001/02:Bo290 yrkande 2.

Reservation 6 (m, -) - motiv.

4. Bostadsförsörjningen

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:A317 yrkande 10, 2001/02:Bo224 yrkandena 1, 2 och 7–11, 2001/02:Bo246 yrkande 10 samt 2001/02:Bo320 yrkande 9.

Reservation 7 (m, fp, -) - motiv.

Reservation 8 (v)

Reservation 9 (kd)

Reservation 10 (c) - motiv.

5. Ansvar för frågor om byggkonkurrens

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Bo320 yrkande 6, 2001/02:Bo324 yrkande 1 och 2001/02:Bo325 yrkande 7.

Reservation 11 (m, -) - motiv.

Reservation 12 (kd, c, fp)

6. Utredning om hyresbostäder

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo325 yrkande 6.

Reservation 13 (m, kd, fp, -) - motiv.

Reservation 14 (c)

7. Utredning om byggmomsens effekter

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Bo320 yrkande 5 och 2001/02:Bo325 yrkande 18.

Reservation 15 (kd, c, fp)

8. Byggnad av vissa typer av bostäder

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Bo221, 2001/02:Bo250, 2001/02:Bo270 och 2001/02:Bo286.

Reservation 16 (m, -) - motiv.

Reservation 17 (c, mp)

9. Bosparande

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Bo212 och 2001/02:Bo235.

Reservation 18 (m, kd, c, fp, -)

10. Uppföljning av hyresutfallet

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo266.

11. Villkoren för investeringsbidrag för ekologisk hållbarhet

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo308 yrkande 4.

Reservation 19 (m, fp, -) - motiv.

Reservation 20 (mp)

12. Villkoren för investeringsbidrag för hyresbostäder

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo251.

Reservation 21 (m, kd, c, fp, -) - motiv.

13. Permanenta investeringsbidrag

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo290 yrkandena 5 och 6.

Reservation 22 (m, -) - motiv.

Reservation 23 (v)

Reservation 24 (kd) - motiv.

Reservation 25 (c, fp) - motiv.

14. Kombination av investeringsbidrag

Riksdagen godkänner regeringens förslag till ändrade regler för investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter vad gäller frågan om möjlighet att kunna kombinera bidraget med investeringsbidrag som främjar ekologisk hållbarhet. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:1, utgiftsområde 18, punkt 3.

Reservation 26 (m, fp, -)

15. Villkor för investeringsbidraget för studentbostäder

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Bo290 yrkande 8, 2001/02:Bo308 yrkande 5, 2001/02:Bo320 yrkandena 3 och 4, 2001/02:Bo325 yrkande 12 samt 2001/02:Ub430 yrkande 6.

Reservation 27 (m, -) - motiv.

Reservation 28 (kd, fp)

Reservation 29 (v)

Reservation 30 (c)

Reservation 31 (mp)

16. Behovet av student- och ungdomsbostäder

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Bo201, 2001/02:Bo225 yrkandena 2 och 3, 2001/02:Bo290 yrkande 9, 2001/02:Bo298, 2001/02:Bo299, 2001/02:Bo308 yrkande 2, 2001/02:K284 yrkande 17, 2001/02:Kr426 yrkande 3, 2001/02:Ub2 yrkande 6 och 2001/02:Ub553 yrkande 3.

Reservation 32 (m, -)

Reservation 33 (kd, c, fp)

Reservation 34 (v)

Reservation 35 (mp)

17. Stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Riksdagen godkänner regeringens förslag om inrättande av en organisation för fortsatt statligt stöd till en omstrukturering av kommunala bostadsföretag. Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:4 punkt 4 och avslår motionerna 2001/02:Bo290 yrkande 7, 2001/02:N23 yrkande 11, 2001/02:N25 yrkande 11, 2001/02:N27 yrkande 44 samt 2001/02:N31 yrkandena 6 och 7.

Reservation 36 (m, kd, c, fp, -)

18. Boendeintegration

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Bo243 yrkandena 1 och 2 samt 2001/02:Ju237 yrkande 17.

Reservation 37 (m, -) - motiv.

Reservation 38 (kd, c, fp)

19. Reglerna för eftergift

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag (*bilaga 5*). Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:9 punkt 5.

20. Fortsatt reformering av kraven på återbetalning m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Bo209, 2001/02:Bo219 yrkandena 2 och 3, 2001/02:Bo279 samt 2001/02:Sf6 yrkandena 3 och 4.

Reservation 39 (m, -) - motiv.

Reservation 40 (v)

Reservation 41 (kd)

21. Informationen till bidragshushållen

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo241.

22. Bostadsbidragens utformning på längre sikt

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Bo219 yrkandena 1 och 4–7, 2001/02:Bo226 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Bo237 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Bo324 yrkande 12, 2001/02:Bo325 yrkande 19, 2001/02:Sf7 samt 2001/02:Sf397 yrkande 7.

Reservation 42 (m, -)

Reservation 43 (v)

Reservation 44 (kd)

Reservation 45 (c)

Reservation 46 (fp)

23. Bostadsbidrag till utbytesstudenter

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Bo264 och 2001/02:Bo296.

Reservation 47 (fp)

24. Bostadsbidragsgrundande inkomst för näringsidkare

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo236.

Reservation 48 (m, kd, fp, -)

25. Stipendier i den bostadsbidragsgrundande inkomsten

Riksdagen avslår motion 2001/02:Kr227 yrkande 12.

26. Bostadsanpassningsbidrag för elsanering

Riksdagen avslår motion 2001/02:So621 yrkande 6.

Reservation 49 (v, kd, c, mp)

27. Anslagstilldelningen efter 2002

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo316 yrkande 7.

Reservation 50 (m, -)

28. Förvaringen av förrättningsakter

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo268.

29. Taktila kartor

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo208.

Reservation 51 (m, kd, c, fp, -)

30. Nyckeltal för verksamheten vid länsstyrelserna

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo316 yrkande 9.

Reservation 52 (m, -)

31. Tillsynen vid länsstyrelserna

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo278.

32. Länsstyrelsernas arbete med miljömålen

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ341 yrkande 5.

Stockholm den 20 november 2001

På bostadsutskottets vägnar

Knut Billing

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Knut Billing (m)¹, Lennart Nilsson (s), Bengt-Ola Rytter (s), Lilian Virgin (s), Owe Hellberg (v), Ulla-Britt Hagström (kd)¹, Sten Andersson (-)¹, Carina Moberg (s), Inga Berggren (m)¹, Anders Ygeman (s), Sten Lundström (v), Annelie Enochson (kd)¹, Carl-Erik Skårman (m)¹, Helena Hillar Rosenqvist (mp), Rigmor Stenmark (c)¹, Yvonne Ångström (fp)¹ och Leif Jakobsson (s).

¹ Ledamoten har ej deltagit i beslutet under punkt 1.

Redogörelse för ärendet

Behandlade förslag

Bostadsutskottet behandlar i detta betänkande förslag i budgetpropositionen för år 2002 vad gäller utgiftsområde 18 samt motionsförslag från årets allmänna motionstid. Förslagen avser dels anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18, dels vissa övriga frågor om bostadspolitikens inriktning m.m. Utskottet behandlar vidare förslag i två andra propositioner samt motioner väckta med anledning av dessa förslag. Det gäller förslag om statligt stöd till kommunala bostadsföretag i proposition 2001/02:4 jämte motioner som överlämnats från näringsutskottet samt förslag om bostadsbidrag i proposition 2001/02:9 jämte motioner som överlämnats från socialförsäkringsutskottet. Dessutom behandlas ett från utbildningsutskottet överlämnat motionsförslag som väckts med anledning av proposition 2001/02:15.

Offentlig utfrågning och inhämtade upplysningar

Bostadsutskottet genomförde den 23 oktober 2001 en offentlig utfrågning om bostadsbidragen. Inbjudna deltagare var representanter för Riksförsäkringsverket, Boverket och Uppsala universitet. Utfrågningen ingick som en del i utskottets löpande arbete med uppföljning och utvärdering av verksamheten inom utskottets beredningsområde. Program för utfrågningen samt protokoll har som *bilaga 6* fogats till detta betänkande.

Utskottet har även den 1 november 2001 genom en intern utfrågning inhämtat upplysningar om investeringsbidraget för studentbostäder samt om studentbostadssituationen i övrigt. I denna fråga har inför utskottet upplysningar lämnats av representanter för Boverket, Svenska Studentbostadsföreningen samt Sveriges Förenade Studentkårer.

Utskottets överväganden

Inledning

Budgetberedningen inom riksdagen är så utformad att riksdagen först tar ställning till fördelningen av utgifterna i statsbudgeten på utgiftsområden. Därefter tas ställning till anslagsfördelningen inom respektive utgiftsområde. Vad gäller det utgiftsområde som bostadsutskottets beredningsansvar omfattar, dvs. utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggnad, har finansutskottet efter yttrande från bostadsutskottet föreslagit att riksdagen skall ställa sig bakom den av regeringen föreslagna utgiftsramen för budgetåret 2002 om 9 529 248 000 kr (bet. 2001/02:FiU1, yttr. BoU1y). Riksdagen kommer först i morgon, dvs. den 21 november 2001, att ta ställning till finansutskottets förslag. Bostadsutskottets ställningstagande till anslagsfördelningen för budgetåret 2002 bygger på förutsättningen att riksdagen fastställer ramen för utgiftsområde 18 i enlighet med finansutskottets förslag.

Betänkandet har disponerats så att först behandlas frågor om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 och därefter olika förslag om bostadspolitikens inriktning m.m. som inte direkt innebär anslagsanspråk under budgetåret 2002.

Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2002

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör

- anta regeringens förslag till lag om särskild bestämmelse om bostadsbidrag,
- godkänna att räntebidrag enligt 1992 års regler utbetalas som ett engångsbelopp i januari 2002,
- lämna det av regeringen begärda bemyndigandet avseende stödet till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet,
- anvisa anslag under utgiftsområde 18 för budgetåret 2002 i enlighet med regeringens förslag,
- avslå motionsförslag som står i strid med regeringens förslag om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 eller som inte ryms inom den av finansutskottet föreslagna ramen för utgiftsområdet.

Jämför de särskilda yttrandena 1 (m, -), 2 (kd), 3 (c) samt 4 (fp).

21:1 Bostadsbidrag

Inledning

Regeringens förslag i fråga om anslaget till bostadsbidrag för 2002 utgår bl.a. från förutsättningen att beräkningen av den bostadsbidragsgrundande inkomsten skall ske enligt särskilda regler under 2002. Ett lagförslag med denna innebörd läggs också fram i budgetpropositionen. Utskottet inleder därför sina överväganden avseende bostadsbidragsanslaget med att ta ställning till detta lagförslag.

Den bostadsbidragsgrundande inkomsten 2002

Bostadsutskottet uppmärksammade våren 2001 att en ändring i studiestödssystemet i vissa fall kunde leda till att de studerande fick minskade bostadsbidrag trots att deras inkomstförhållanden inte förändrats. Ändringen innebar att andelen bidrag ökade, men att summan av lån och bidrag i princip förblev oförändrad. Genom att bidragsdelen av studiemedlen räknas in i den bostadsbidragsgrundande inkomsten kom bostadsbidragen att minska utan att den disponibla inkomsten ökat. För att komma till rätta med detta tog utskottet (bet. 2000/01:BoU12) initiativ till en temporär lag som reglerade hur den bidragsgrundande inkomsten skulle beräknas för andra halvåret 2001. Lagen, som gäller under perioden den 1 juli–den 31 december 2001, innebär att endast 80 % av studiebidraget ingår i den bostadsbidragsgrundande inkomsten. Avsikten med lagen är att ändringarna i studiestödssystemet inte skall leda till minskade bostadsbidrag under innevarande kalenderår. Lagen är enligt regeringen inte en lämplig lösning på lång sikt. I avvaktan på att en långsiktig lösning utvecklas föreslår regeringen en temporär lag. Lagen föreslås gälla från den 1 januari–den 31 december 2002. Förslaget innebär att endast 80 % av studiebidraget ingår i den bostadsbidragsgrundande inkomsten vid beräkningen av bostadsbidrag även under 2002.

Den utgiftsökning som följer av förslaget uppgår enligt budgetpropositionen till 31 miljoner kronor för år 2002.

Regeringens förslag till lag om särskild bestämmelse om bostadsbidrag, som inte mött invändningar i motioner, tillstyrks av utskottet.

Anslaget till bostadsbidrag för år 2002

Efter en period med kraftigt stigande kostnader för bostadsbidragen beslutade riksdagen våren 1996 om vissa förändringar i bostadsbidragen som trädde i kraft den 1 januari 1997. Förändringarna syftade dels till att göra bostadsbidragen mer rättvisande, dels till att minska kostnaderna för bidragen. Efter reformeringen av bidragen har utgifterna för dem minskat. Minskningen beror förutom på förändringarna i bostadsbidragssystemet på den samhällsekonomiska utvecklingen.

Som redovisas i budgetpropositionen har den positiva ekonomiska utvecklingen medfört att fler människor fått arbete och att reallönerna ökat. Resultatet av denna ökade sysselsättning är att fler människor har möjlighet att för-

sörja sig själva och därmed i mindre utsträckning är i behov av bostadsbidrag. Sammantaget innebär detta enligt regeringen att utgifterna för bostadsbidragen jämfört med innevarande år kan beräknas minska ytterligare för budgetåret 2002.

Mot den angivna bakgrunden föreslår regeringen att 3 998 miljoner kronor skall anvisas på anslaget 21:1 Bostadsbidrag för 2002. Härvid har också hänsyn tagits till den kostnadsökning som följer av det förslag om beräkningen av den bidragsgrundande inkomsten år 2002 som läggs fram i budgetpropositionen.

Regeringens förslag till anslagstilldelning för bostadsbidragen har mött invändningar i flera motioner.

Enligt motion Bo316 (m) yrkande 1 bör anslaget till bostadsbidrag minskas med 312 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Anslagsminskningen blir möjlig genom de förslag som läggs fram i motion Bo237 (m) yrkandena 3–9. I korthet innebär förslagen att bostadsbidrag endast skall utgå till barnfamiljer genom att bostadsbidragen till ungdomar avvecklas, att inkomstgränserna baseras på familjeinkomsten, att ytgränserna avskaffas, att försäkringsersättning för barns skada ej ingår i den bidragsgrundande inkomsten samt att reglerna för beräkningen av näringsidkares inkomst ändras. Förslag om att bostadsbidrag endast skall utgå till barnfamiljer förs även fram i Moderata samlingspartiets partimotion Bo318 yrkande 10. Förslaget om att inkomstgränserna skall baseras på familjeinkomsten återkommer i motion Bo205 (m).

Anslaget till bostadsbidrag bör enligt motion Bo320 (kd) yrkande 23 i motsvarande del förstärkas med 730 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Enligt motionen har dagens bostadsbidragssystem anmärkningsvärda brister ur fördelningspolitisk synvinkel som måste rättas till. Förslag med denna inriktning läggs också fram i motion Bo226 (kd) yrkandena 3–6. De förordade regeländringarna innebär bl.a. att det fasta bidraget skall höjas med 100 kr per barn, att ytgränserna skall höjas med 10 m² för alla hushållstyper, att hushållets samlade inkomst skall grunda bostadsbidraget samt att fiktiva inkomster som barns låsta kapital och vissa avsättningar för näringsidkare m.m. inte skall ingå i den bidragsgrundande inkomsten. Motsvarande förslag läggs även fram i Kristdemokraternas partimotion Sf392 yrkande 34. Förslaget om hur barns kapital skall beaktas vid beräkningen av den bidragsgrundande inkomsten förs dessutom fram i motion Bo275 (kd). I motion L370 yrkande 4 återkommer förslaget om att hushållets samlade inkomst skall grunda bostadsbidraget.

I motion Bo303 (c) i motsvarande del föreslås att anslaget till bostadsbidrag skall minskas med 1 035 miljoner kronor i förhållande till regeringsförslaget. Enligt motionen kan anslaget minskas genom att de förslag genomförs som Centerpartiet lagt fram om sänkta skatter och om förbättringar i föräldraförsäkringen samt i arbetslöshetsförsäkringen. Därutöver är det enligt motionen möjligt att göra en engångsbesparing på 235 miljoner kronor.

Folkpartiet föreslår i sina båda partimotioner Bo324 yrkande 14 i motsvarande del samt Fi294 yrkande 19 i motsvarande del att anslaget till bostadsbidrag skall föras upp med ett belopp som är 340 miljoner kronor lägre än vad regeringen föreslagit. Enligt motionerna kan bostadsbidragen minskas som en effekt av det ökade stöd till barnfamiljerna som Folkpartiet samtidigt för fram.

Med anledning av vad som i budgetpropositionen och i motionerna föreslagits om anslaget till bostadsbidrag för budgetåret 2002 vill utskottet anföra följande.

Tillsammans med reformeringen av bostadsbidragen har de senaste årens samhällsekonomiska utveckling lett till att statens kostnader för bidragen har minskat kraftigt. Sammantaget innebär det att utgifterna nu har stabiliserats på en nivå som ligger väsentligt under den tidigare utgiftsnivån. I detta avseende har alltså målen med reformen uppnåtts. Som utskottet tidigare uttalat är det samtidigt av största vikt att bostadsbidragens roll som bostadspolitiskt instrument inte åsidosätts. Det innebär att bostadsbidragen i första hand måste utvärderas mot de bostadspolitiska mål som riksdagen på förslag av bostadsutskottet lagt fast. Bostadsbidragen skall sålunda även fortsättningsvis ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder.

Sedan de nya reglerna för bostadsbidragen infördes har bostadsutskottet fortlöpande följt upp effekterna av de nya reglerna. Det har bl.a. skett vid interna utfrågningar med företrädare för Riksförsäkringsverket. Så sent som den 23 oktober 2001 genomförde utskottet dessutom en offentlig utfrågning med bl.a. företrädare för Riksförsäkringsverket och Boverket (ett protokoll från utfrågningen har fogats som *bilaga 6* till betänkandet). Av utfrågningen framgick bl.a. att bostadsbidragen nu i betydande utsträckning är ett stöd till ensamstående hushåll med barn boende i hyresrätt. Även regeringen redovisar i budgetpropositionen att ensamföräldrarna utgör en majoritet av bidragshushållen. Förklaringen till detta är att ensamstående i regel har en lägre hushållsinkomst än samboende.

En slutsats som kan dras av den hittillsvarande uppföljningen av bostadsbidragen är att de fyller de uppsatta målen så till vida att bidragen i första hand går till ekonomiskt svaga hushåll. Det innebär dock inte att bidragen med nödvändighet i alla delar svarar mot de mål som satts upp. Bostadsbidragen bör därför även fortsättningsvis följas upp och utvärderas. Med anslutning till tidigare ställningstaganden vill utskottet framhålla behovet av att ytterligare fördjupa och bredda analysen av bostadsbidragen.

Regeringens förslag om anslag till bostadsbidrag för budgetåret 2002 utgår från att den samhällsekonomiska utvecklingen blir den som redovisas i budgetpropositionen och att nu gällande regler tillämpas med den ändring som följer av förslaget i budgetpropositionen. Även den anslagsram för utgiftsområde 18 som utskottet ställt sig bakom bygger på denna förutsättning. Till den del motionsförslagen innebär att denna ram överskrids bör de sålunda avvisas. En annan möjlighet skulle i dessa fall kunna vara att göra en motsvarande

besparing inom utgiftsområdet i övrigt. Utskottet är inte berett att förorda en sådan omfördelning mellan anslagen inom utgiftsområdet. Inte heller i övrigt är utskottet berett att ställa sig bakom förslagen i motionerna om ändringar av bostadsbidragen. I flertalet fall rör det sig om förslag som tidigare avvisats av utskottet och riksdagen.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda partimotionerna Bo318 (m) yrkande 10, Bo324 (fp) yrkande 14 i motsvarande del, Fi294 (fp) yrkande 19 i motsvarande del och Sf392 (kd) yrkande 34 samt motionerna Bo205 (m), Bo226 (kd) yrkandena 3–6, Bo237 (m) yrkandena 3–9, Bo275 (kd), Bo303 (c) i motsvarande del, Bo316 (m) yrkande 1, Bo320 (kd) yrkande 23 i motsvarande del och L370 (kd) yrkande 4.

31:1 Boverket

Boverket är central förvaltningsmyndighet för frågor om byggd miljö och hushållning med mark och vatten och den fysiska miljön i övrigt, fysisk planering, byggande och boende. Verket svarar också för den centrala administrationen av statligt bostadsstöd i form av bidrag för finansiering av bostäder. Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 2002 anvisar ett ramanslag om 139 086 000 kr för verksamheten vid Boverket.

Förslag om ett lägre myndighetsanslag läggs fram i fyra motioner. Förslaget i Folkpartiets partimotion Fi294 yrkande 19 samt i motion Bo324 (fp) yrkande 14, bägge yrkandena i motsvarande delar, innebär att anslaget för Boverket reduceras med 50 miljoner kronor i förhållande till regeringsförslaget. Förslaget läggs fram med motiveringen att byråkratin inom bostadsadministrationen bör minskas. I motion Bo320 (kd) yrkande 23 i motsvarande del föreslås att anslaget skall minskas med 7 miljoner kronor för år 2002. Enligt motion Bo303 (c) i motsvarande del bör Boverkets anslag minska med 5 miljoner kronor. Förslaget om anslagsminskning i de två sistnämnda motionerna motiveras med att uppgifterna för Byggbkostnadsforum vid Boverket bör föras över till Konkurrensverket.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för Boverket och avstyrker de aktuella motionsyrkandena. Någon förändring av Boverkets uppgifter under år 2002 som motiverar en anslagsminskning i enlighet med motionsförslagen är inte aktuell. I fråga om förslagen i kd- respektive c-motionen bör dock noteras att Byggbkostnadsforums verksamhet har finansierats genom anslaget 31:11 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet. Vidare kan vad gäller förslaget i fp-motionerna konstateras att en nedskärning av verksamheten vid Boverket av den omfattning som föreslås, genomförd med några månaders varsel, knappast är förenlig med gällande arbetsrättsliga regler och avtal.

31:2 Räntebidrag m.m.

Från anslaget till räntebidrag bekostas statliga räntebidrag för ny- och ombyggnad av bostäder. Boverket administrerar i dag två typer av system för

räntebidrag. Dels enligt förordningen (1991:1933), det s.k. 1992 års system, dels enligt förordningen (1992:986), det s.k. 1993 års system. Anslaget disponeras vidare för bidrag till förvaltningsförluster, s.k. 33 §-ersättning, till kommuner.

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2002 anvisar ett ramanslag om 1 460 000 000 kr på anslaget Räntebidrag m.m. Regeringens beräkning av anslagsbehovet baseras på vissa förutsättningar avseende bl.a. ränteutvecklingen och bostadsproduktionen som redovisas i propositionen. Anslagsberäkningen utgår vidare från att riksdagen godkänner ett förslag om regeländringar avseende räntebidrag enligt 1992 års regler.

Det sistnämnda förslaget innebär att bidrag för återstående bidragstid i respektive ärende enligt 1992 års regler utbetalas som ett engångsbelopp i januari 2002. Boverket skall vid dessa beräkningar använda den i ärendet gällande subventionsräntan och, när bindningstiden för denna går ut, den första subventionsräntan som fastställs av Boverket under år 2002.

En motsvarande förtida avveckling av räntebidragsärenden enligt äldre bidragsregler genomfördes föregående år. Enligt regeringens redovisning är erfarenheterna av denna avveckling, som avsåg bidragsärenden enligt 1991 års regler och äldre bestämmelser, mycket goda. Den nu föreslagna fortsatta avvecklingen har inte i motioner eller vid utskottets beredning av ärendet mött några invändningar. Utskottet tillstyrker detta förslag.

Däremot har i flera motioner redovisats förslag om minskat anslag för räntebidrag. Förslag om ett i förhållande till regeringsförslaget med 500 miljoner kronor minskat anslag läggs fram i Folkpartiets partimotioner Fi294 yrkande 19 samt Bo324 yrkande 14, bägge yrkandena i motsvarande del. Förslagen innebär att anslaget för räntebidrag m.m. reduceras genom snabbare upp-trappning av den s.k. garanterade räntan. I motion Bo320 (kd) yrkande 23 i motsvarande del föreslås en minskning av räntebidragsanslaget med 184 miljoner kronor för budgetåret 2001. Enligt motionen bör räntebidrag inte utgå till nyproducerade fastigheter. Skattesänkningar föreslås kompensera det minskade stödet till byggande av bostäder.

Bostadsutskottet anför följande vad gäller anslaget för räntebidrag m.m.

Det bör inledningsvis framhållas att anslagsbehovet i princip är bestämt av gällande regelsystem för räntebidrag samt de allmänna ekonomiska förutsättningarna vad gäller räntenivå m.m. Förslag om ändrad anslagsnivå förutsätter således att även förslag om ändrade regler vad gäller de system som styr bidragsutbetalningarna kan presenteras. Utskottet kan emellertid konstatera att motionsförslagen om minskat räntebidragsanslag är mycket knapphändigt motiverade. I fp-motionerna hänvisas endast i allmänna ordalag till att minskningar av bidragen enligt äldre system bör ske i snabbare takt än vad som gäller i dag. Utskottet vill i detta sammanhang hänvisa till det ovan tillstyrkta förslaget i budgetpropositionen om att återstående bidragsärenden enligt äldre regler skall avvecklas genom en engångsutbetalning i januari 2002. Även om denna avveckling skulle ske utan någon som helst ersättning till de bidragsberättigade skulle inte den i fp-motionerna förordade besparingen kunna uppnås.

Inte heller den i kd-motionen föreslagna minskningen av räntebidragsanslaget förefaller realistisk att uppnå på det förordade sättet redan under budgetåret 2002.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag om att det under anslagsposten Räntebidrag m.m. skall föras upp ett ramanslag om 1 460 miljoner kronor och avstyrker motstående förslag i motionerna Bo320 (kd) yrkande 23, Bo324 (fp) yrkande 14 och Fi294 yrkande 19, samtliga yrkanden i motsvarande delar.

31:5 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador

De utgifter som belastar detta anslag avser bidrag till kostnader för att avhjälpa fukt- och mögelskador i egnahem. Bidrag lämnas i mån av tillgång på medel enligt förordningen (1993:712) om den statliga fonden för fukt- och mögelskador i småhus, m.m. Vidare får anslaget belastas med utgifter för kansli- och utredningskostnader.

Regeringen föreslår att 50 miljoner kronor anvisas på anslaget för år 2002.

I motion Bo316 (m) yrkande 2 föreslås att riksdagen beslutar om en successiv avveckling av bidragsformen fram till år 2005. I motionens yrkande 3 föreslås att anslaget för år 2002 bestäms till 20 miljoner kronor. Motionärerna anser att bidragsformen nu fyllt sitt syfte och att skador i de hus som kan komma i fråga för bidrag redan har hunnit visa sig. Med hänvisning till den ändring av självriskreglerna som genomfördes år 2000 anser emellertid motionärerna att bidrag skall kunna utgå ännu en tid.

Enligt uppgifter i budgetpropositionen ökade antalet ansökningar om stöd från fonden kraftigt under år 2000 efter det att nya regler om självrisk trätt i kraft den 1 januari detta år. Denna ökning förväntas bestå under hela år 2001. Bostadsutskottet ställer sig mot denna bakgrund helt avvisande till förslaget i motion Bo316 (m) som innebär att en snabb avveckling av fonden skall inledas under nästa år. De aktuella förslagen i denna motion avstyrks således. Regeringens anslagsförslag tillstyrks.

31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

De utgifter som belastar anslaget för åtgärder mot radon i bostäder avser det bidrag som kan utgå enligt förordningen (1988:372) om bidrag till åtgärder mot radon i egnahem. Bidrag lämnas om radongashalten i huset överstiger det gränsvärde som Socialstyrelsen anser som godtagbart från hälsosynpunkt. Bidrag lämnas i mån av tillgång på medel.

I budgetpropositionen föreslås att anslaget för bidrag till åtgärder mot radon i bostäder bestäms till 20 miljoner kronor för år 2002. Förslaget innebär ett ökat anslag med 13 miljoner kronor i förhållande till innevarande år.

I motion Bo316 (m) yrkandena 4 och 5 föreslås att anslaget bestäms till 1 miljon kronor och enbart används för att bekosta informationsverksamhet om radon. Motionärerna hänvisar till forskningsrön som anses visa att sanering av radonhus kan öka i stället för att minska halterna av radon. I motion

Bo303 (c) i motsvarande del föreslås att anslaget skall höjas med 10 miljoner kronor i förhållande till regeringsförslaget.

Bostadsutskottet har vid ett flertal tillfällen framhållit att radonsanering i bostadsbeståndet bör vara en högt prioriterad verksamhet. Utskottet kan således inte alls instämma i den syn på radonproblemet som framförs i motion Bo316 (m). Det är tvärtom mycket angeläget att stimulera lämpliga saneringsåtgärder i den del av bostadsbeståndet som har radongashalter som på sikt bedöms vara hälsovådliga. Anslagsnivån för den aktuella bidragsformen bör därför bestämmas till en sådan nivå att inte hinder läggs i vägen för att nödvändiga saneringsåtgärder kommer till stånd i erforderlig omfattning. Utskottet noterar i detta sammanhang att regeringen gör bedömningen att bl.a. den kraftiga höjning av anslagsnivån som föreslås för år 2002 skapar förutsättningar för att fler åtgärder vidtas.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att anslaget för bidrag till åtgärder mot radon i bostäder bör fastställas till den nivå som regeringen föreslagit. Förslagen i motionerna Bo316 (m) yrkandena 4 och 5 samt Bo303 i motsvarande del avstyrks således.

31:7 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter

Riksdagen beslutade den 14 juni 2000 att införa ett tillfälligt investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter (prop. 1999/2000:100, FiU27, BoU9y, rskr. 262). Investeringsbidraget lämnas för anordnande av nya studentbostäder på eller i anslutning till orter där det finns universitet eller högskola. Bidragsbestämmelserna, som framgår av förordningen (2000:588) om statligt investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter, innebär bl.a. att bidrag kan lämnas med upp till 15 % av ett bidragsunderlag. Maximalt kan bidraget dock uppgå till 40 000 kr för varje nytt studentrum i lägenhet för en eller två studenter. Endast projekt som påbörjas under tiden 13 april 2000–31 december 2002 kan beviljas investeringsbidrag.

Bidrag kan beviljas inom en total ram om 400 miljoner kronor. Om ansökningarna om bidrag beräknas komma att överstiga tillgången på medel, lämnas bidrag till de projekt som erbjuder de förmånligaste villkoren för studenterna.

För budgetåret 2002 föreslår regeringen att anslaget för ändamålet bestäms till 125 miljoner kronor.

Förslag om avveckling av investeringsbidragen till studentbostäder läggs fram i motion Bo316 (m) yrkande 6. Yrkandet innebär vidare att inget anslag för utbetalning av bidrag sätts upp på budgeten för år 2002. Motionärerna hänvisar till andra åtgärder som bör vidtas i syfte att öka tillgången på bostäder för studenter.

I Folkpartiets partimotioner Fi294 yrkande 19 samt Bo324 yrkande 14, bägge yrkandena i motsvarande del, föreslås ett i förhållande till regeringsförslaget med 50 miljoner kronor höjt anslag. Yrkande 13 i sistnämnda motion innebär att riksdagen skall göra ett tillkännagivande om behovet av ökat anslag. Ett motsvarande tillkännagivande föreslås också i motion Ub261 (fp)

yrkande 11. Ett med 10 miljoner kronor ökat anslag för år 2002 föreslås i motion Bo320 (kd) yrkande 23 i motsvarande del som en av de åtgärder som bör vidtas för att förbättra bostadssituationen för studenter.

I ett regeringsförslag samt i ett antal motioner tas frågor om förändrade villkor för bidraget till studentbostäder upp. Utskottet återkommer till dessa förslag i den del av betänkandet som inte avser nästa års budget. I detta sammanhang behandlas även förslag om andra åtgärder för att förbättra studenternas bostadssituation.

Investeringsbidraget för anordnande av bostäder för studenter har sedan sin tillkomst förra året haft stor betydelse för att påskynda en nödvändig ökning av tillgången på studentbostäder. Bidraget har också inneburit att större uppmärksamhet riktats mot såväl tillgången på som kostnaderna för studentbostäder på olika studieorter. Utskottet anser därför att bidragsgivningen bör fortsätta enligt riksdagens tidigare beslut. Regeringens förslag om anslag för år 2002 är beräknat med denna förutsättning.

Bostadsutskottet tillstyrker regeringens anslagsförslag avseende investeringsbidraget för anordnande av bostäder för studenter och avstyrker de motstående motionsförslagen.

31:8 Statens geotekniska institut

Statens geotekniska institut (SGI) är en uppdragsmyndighet och har ett sektorsövergripande ansvar för geoteknikfrågor. Institutet har ett särskilt ansvar för ras- och skredfrågor.

I budgetpropositionen konstateras att verksamhetens resultat uppvisade ett underskott för SGI vid utgången av år 2000. Åtgärder har mot denna bakgrund vidtagits, och resultatet uppges ha förbättrats betydligt under våren 2001. Regeringen konstaterar dock att ekonomin även i fortsättningen kräver särskild uppmärksamhet.

Regeringen föreslår att anslaget 31:8, som finansierar SGI:s verksamhetsområden Säkerhet och kvalitet, Forskning samt Kunskapsförmedling, för år 2002 bestäms till 26 032 000 kr.

I motion Bo218 (m) föreslås att SGI och Räddningsverket utses som ansvariga myndigheter rörande stranderosion. Enligt motionen bör medel öronmärkas för detta ändamål. Enligt motion Bo206 (m) yrkande 1 bör riksdagen begära förslag från regeringen som innebär att SGI blir samordningsmyndighet för stranderosionsfrågor. I motionens yrkande 2 framhålls vikten av att samordningsmyndigheten tar till vara den kunskap och kompetens som finns hos Erosionsskadecentrum. Yrkande 3 innebär att riksdagen bör förordas att samordningsmyndigheten lokaliseras i närheten av de kommuner där erosionsproblemen är störst.

Frågan om myndighetsansvar m.m. avseende stranderosionsfrågor har utretts av Naturvårdsverket på regeringens uppdrag. I utredningen förordas att SGI ges ett uppdrag på detta område. Naturvårdsverkets förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Bostadsutskottet delar motionärernas bedömning att stranderosion utgör ett stort problem i vissa delar av landet, bl.a. i Skåne och Halland. Som motionärerna anför kan samhällets insatser på området behöva samordnas och ansvarsfördelningen på myndighetsnivå läggas fast. Något budgetutrymme för att örnmärka särskilda medel för denna verksamhet inom ramen för SGI:s anslag för 2002 synes dock inte föreligga. Inte heller i de aktuella motionerna föreslås någon ökning av anslaget för SGI. Utskottet vill här erinra om de ekonomiska problem som myndigheten stått inför under de senaste åren.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att regeringens ställningstagande till den omnämnda utredningen bör avvaktas innan vidare överväganden görs om de ekonomiska konsekvenserna av en reglering av myndighetsansvaret för frågor om stranderosion. Mot denna bakgrund avstyrks motionerna Bo206 (m) och Bo218 (m).

Regeringens förslag om anslag för SGI tillstyrks.

31:9 Lantmäteriverket

Regeringen redovisar i budgetpropositionen att den anslagsfinansierade verksamheten vid Lantmäteriverket numera är i ekonomisk balans. Det innebär att de stora anslagskrediter som uppstod efter omstruktureringen den 1 januari 1996 har avamorterats och ersatts av ett anslagssparande.

När det däremot gäller verkets två stora avgiftsfinansierade verksamheter, dvs. förrättningsverksamheten respektive uppdragsverksamheten, är dessa inte i finansiell balans. Även om förrättningsverksamheten under 2000 uppvisade ett överskott på ca 28 miljoner kronor uppgick det totala balanserade underskottet fortfarande till ca 66 miljoner kronor. För uppdragsverksamheten uppkom år 2000 ett ekonomiskt underskott på ca 30 miljoner kronor och det balanserade underskottet ökade därmed till ca 104 miljoner kronor. Som redovisas i budgetpropositionen framgår det av Lantmäteriverkets delårsrapport för första halvåret 2001 bl.a. att samtliga avgiftsfinansierade verksamheter, dvs. även uppdragsverksamheten, uppvisar ett överskott.

Vid anslagsberäkningen för 2002 har regeringen varaktigt minskat anslaget med 10 miljoner kronor samtidigt som den tillfälliga minskningen om 10 miljoner kronor för budgetåret 2001 återställs. Dessutom har anslaget minskats med 0,5 miljoner kronor med anledning av att satsningen på visst standardiseringsarbete upphör. Totalt innebär detta efter pris- och löneomräkning att anslaget föreslås uppfört med 419 489 000 kr för budgetåret 2002.

Förslag om i förhållande till regeringens förslag minskat anslag till Lantmäteriverket för budgetåret 2002 förs fram i tre motioner.

Enligt Kristdemokraternas partimotion Bo320 yrkande 23 i motsvarande del kan anslaget minskas med 22 miljoner kronor genom neddragningar i verkets byråkrati. Även enligt Folkpartiets partimotion Bo324 yrkande 14 i motsvarande del kan byråkratin vid verket minskas, varigenom en besparing på 50 miljoner kronor uppkommer. Förslaget i motion Bo303 (c) i motsva-

rande del utgår från att en besparing om 20 miljoner kronor blir möjlig genom en reformering av fastighetstaxeringen.

Med anledning av vad som i budgetpropositionen och i motionerna förslagsits beträffande anslaget till Lantmäteriverket vill utskottet anföra följande.

De minskningar av anslaget för budgetåret 2002 som förs fram i motionerna motiveras med att byråkratin vid verket kan minskas. Utskottet delar inte denna uppfattning. Även om det skulle finnas utrymme för en neddragning av vad motionärerna i allmänna ordalag kallar byråkratin vid verket har de inte visat hur detta skulle gå till. Det enda i någon mån konkreta förslaget i detta avseende återfinns i motion Bo303 (c). Inte heller detta förslag kan dock ligga till grund för rationaliseringar i verkets administration då det bygger på förutsättningen att ett förslag (c) om en reformering av fastighetstaxeringen kommer till stånd.

Utskottet tillstyrker med det nu anförda regeringens förslag till anslag för 2002. Motstående motionsförslag avstyrks.

Utskottet tar i detta avsnitt även upp två förslag som avser verksamheten vid Lantmäteriverket eftersom ett bifall till dem torde påverka anslagsbehovet för verket år 2002.

Kartor från Lantmäteriverket bör enligt motion Bo203 (m) tillhandahållas andra myndigheter utan kostnad. Bakgrunden till förslaget är enligt motionen att information undanhålls allmänheten genom att Lantmäteriverket tar betalt för att andra statliga myndigheter på sina hemsidor m.m. använder verkets kartmaterial.

Finansieringen av Lantmäteriverkets produktion av landskaps- och fastighetsinformation bygger på en modell som beslutats av riksdagen. Syftet är att uppnå en samfinansiering mellan anslag och avgifter, där strävan är att användarna skall finansiera en ökande andel av kostnaderna. Enligt verkets egen bedömning har denna modell, användarfinansieringsmodellen, uppenbara fördelar. Den möjliggör en satsning på utveckling och anpassning även i en tid av statsfinansiella begränsningar. Den innebär dessutom att den information som tillhandahålls i ökad utsträckning anpassas till olika användares behov. Detta ger bl.a. incitament för en optimal utveckling av verksamheten.

Enligt utskottets mening låter sig inte ett uppdrag till Lantmäteriverket att fritt tillhandahålla landskapsinformation till andra myndigheter förenas med den användarfinansieringsmodell som riksdagen lagt fast för verksamheten. Motionen avstyrks.

Sverige har enligt motion Bo232 (kd, m, c) genom sitt utgångsläge på kart- och fastighetsdataområdet goda förutsättningar att kunna bygga upp digitala databaser för geografisk information. Dessa förutsättningar har enligt motionen dock inte tagits till vara eftersom tillräckliga resurser inte ställts till förfogande för verksamheten. Databaserna bör enligt motionen byggas upp betydligt snabbare än vad som sker i dag samtidigt som kvaliteten höjs. Resurser bör därför säkerställas så att ytterligare investeringar kan göras i den digitala Sverigekartan.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att kartor och annan landskapsinformation liksom fastighetsinformation finns att tillgå i digital form. Produktionen och användningen av landskapsinformation i digital form har också ökat under en rad av år. Verksamheten med landskaps- och fastighetsdata visar på en fortsatt snabb utveckling för användningen av integrerad kart- och registerinformation i geografiska informationssystem. Det är en enligt utskottets mening mycket positiv utveckling. En förutsättning för att den skall fortgå är att användarna får ökad kunskap om de möjligheter som geografiska data i digital form erbjuder. Flera satsningar har också gjorts för att stimulera till en ökad användning. Det gäller bl.a. inom den offentliga sektorn där en utbildningssatsning riktas till kommuner och länsstyrelser. Information i digital form används redan bl.a. inom samhällsplanering, räddningstjänst, miljöövervakning, trafikplanering och försvaret. Ett ytterligare exempel är att länsstyrelserna har fått tillgång till den ekonomiska kartan i digital form.

Geografiska informationssystem används också i allt högre grad inom näringslivet. Inte minst gäller detta inom transportnäringen där transportplanering och fortlöpande positionsbestämning av transporter blir allt vanligare. För en bredare allmänhet finns Sveriges nationalatlas i en digital version.

Några skilda meningar i sak om vikten av att tillgången till och användningen av digital landskaps- och fastighetsinformation ökar torde enligt utskottets mening inte föreligga. Det frågan gäller är därför om utvecklingen går tillräckligt snabbt. I motionen talas om en snabbare uppbyggnad utan att uppbyggnadstakten ställs i relation till någon tidplan eller på något annat sätt relateras till en bestämd tidpunkt. När det gäller den digitala Sverigekartan kommer den enligt de planer som nu gäller att föreligga i en första version redan under år 2003. Det betyder att kartan finns att tillgå inom en relativt snar framtid. Utskottet är mot denna bakgrund inte berett att ställa sig bakom förslaget i motion Bo232 (kd, m, c).

31:11 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet

Riksdagen beslutade våren 1998 om införandet av ett investeringsbidrag för merkostnader för investeringar som främjar ekologisk hållbarhet vid ny- och ombyggnad av hyres- och bostadsrättshus i sammanhållna bostadsområden (prop. 1997/98:119, BoU10, rskr. 306). Bidragsformen var avsedd att införas år 2000, men införandet senarelades till år 2001 genom riksdagens beslut hösten 1999. Regeringen prövar frågor om bidraget efter förslag från Byggnadsforum vid Boverket enligt bestämmelserna i SFS 2000:1389.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att anslaget för stödformen bestäms till 185 miljoner kronor för budgetåret 2002. I propositionen anmäler regeringen även sin avsikt att fortsättningsvis använda 20 miljoner kronor av anslaget för genomförande av pilotprojekt som syftar till att långsiktigt sänka kostnaderna för de boende och samtidigt främjar ekologisk omställning.

I fyra motioner förordas att den aktuella bidragsformen snarast avvecklas. Enligt partimotionerna Fi294 (fp) yrkande 19 och Bo324 (fp) yrkande 14 samt motion Bo320 (kd) yrkande 23, samtliga yrkanden i motsvarande del, innebär detta att anslaget för år 2002 helt kan tas bort. Enligt förslaget i motion Bo316 (m) yrkande 8 bör emellertid 5 miljoner kronor anslås för avvecklingskostnader under år 2002.

I en motion tas dessutom frågan om vissa villkor för bidragsgivningen upp. Utskottet behandlar detta förslag i den del av betänkandet som inte avser budgeten för år 2002.

Bostadsutskottet finner det angeläget att stimulera en omställning till mer ekologiskt hållbara lösningar inom bostadssektorn. Den aktuella bidragsformen kan i detta sammanhang fylla en väsentlig uppgift. Det är givetvis också angeläget att de erfarenheter som kan vinnas genom projekt som erhåller stöd kan användas i arbetet för en bredare introduktion av ekologiskt hållbara lösningar som samtidigt ger rimliga boendekostnader.

Regeringens anslagsförslag tillstyrks. Det motstående motionsförslaget avstyrks.

31:11 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder

Riksdagen beslutade våren 2001 att införa ett tillfälligt investeringsbidrag för nybyggnad av bostäder som upplåts med hyresrätt i områden med bostadsbrist (prop. 2000/01:100, bet. FiU27, yttr. BoU6y, rskr. 279).

Investeringsbidraget lämnas enligt bestämmelser i förordningen (2001:531) om statligt investeringsbidrag för nybyggnad av bostäder som upplåts med hyresrätt i områden med bostadsbrist. Bostäderna får inte vara avsedda för viss kategori av boende. Endast projekt som påbörjas under tiden den 17 april 2001–den 31 december 2004 kan beviljas investeringsbidrag. Bidrag lämnas med 15 % av bidragsunderlaget för bostadsbyggnadssubvention, men förhöjd bidragsandel kan utgå i storstadsregionerna. Länsstyrelsen skall i varje särskilt fall pröva bidragets storlek och skall samråda med berörda kommuner och hyresgästföreningar om bestämmande av områden med brist på bostäder respektive hyresnivå på orten innan beslut fattas. Bidrag lämnas till den eller dem inom en region som erbjuder de förmånligaste villkoren för hyresgästerna, dock med beaktande av tidpunkten för projektets påbörjande. Bidrag lämnas i mån av tillgång på medel.

I motioner från fyra partier föreslås att den aktuella stödformen avvecklas och att inget anslag för ändamålet förs upp på 2002 års budget. Förslag med denna innebörd förs fram i partimotionerna Fi294 (fp) yrkande 19 och Bo324 (fp) yrkande 14 samt motionerna Bo303 (c), Bo320 (kd) yrkande 23 och Bo316 (m) yrkande 11, samtliga yrkanden utom det sistnämnda i motsvarande del. Motionärerna hänvisar bl.a. till att andra lösningar än bidrag behövs för att komma till rätta med hyresrättsbyggandets lönsamhetsproblem.

Förslag i en motion om en översyn av villkoren för investeringsbidraget för nybyggnad av hyresbostäder behandlas i den del av betänkandet som inte avser budgeten för år 2002.

Bostadsutskottet har givetvis inte, endast ett halvår efter riksdagens beslut om att införa det aktuella bidraget, för avsikt att medverka till att det avskaffas. Behovet av åtgärder för att uppnå ett tillräckligt byggande av bostäder med hyresrätt kvarstår oförändrat. Vidare finns ett stort behov av att stimulera ett byggande som leder till rimliga boendekostnader. Investeringsbidraget ger en möjlighet att på ett tidigt stadium påverka byggnadsprojekten i denna riktning.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet regeringens anslagsförslag och avstyrker de här aktuella motionerna.

32:1 Länsstyrelserna m.m.

I budgetpropositionen föreslås att det till länsstyrelsernas verksamhet år 2002 skall anvisas 1 966 812 000 kr. Vid anslagsberäkningen har hänsyn tagits till ett flertal faktorer som redovisas i propositionen. Det handlar vad gäller anslagshöjande faktorer förutom pris- och löneomräkning framför allt om medel för miljömålsarbetet och administration av medel avseende vissa miljöinsatser som förs över från anslag under utgiftsområde 20.

I två motioner föreslås att anslaget för länsstyrelsernas verksamhet bestäms till ett lägre belopp än vad regeringen förordat. I motion Bo316 (m) yrkande 10 föreslås att anslaget till länsstyrelserna skall minskas med 50 miljoner kronor. Motionärerna hänvisar till att genomförandet av ett flertal förslag om avreglering m.m. som lagts fram i m-motioner skulle innebära en minskad arbetsbelastning för länsstyrelserna. Enligt motion Bo303 (c) innebär regeringens anslagsförslag att länsstyrelsernas administration tillåts växa på ett omotiverat sätt. I motionen föreslås därför att anslaget minskas med 100 miljoner kronor i förhållande till förslaget i budgetpropositionen.

Ytterligare tre motioner tar upp frågor om verksamheten vid länsstyrelserna. Dessa förslag har emellertid inte bedömts vara budgetpåverkande och behandlas därför i den del av betänkandet som inte avser budgeten för år 2002.

Bostadsutskottet går inte närmare in på de beräkningsförutsättningar som redovisats i budgetpropositionen men ställer sig frågande till påståendet i c-motionen om en omotiverad tillväxt av administrationen vid länsstyrelserna. Utskottet har inte uppfattningen att så är fallet utan vill för sin del hävda att länsstyrelserna under de senaste åren genomfört ett omfattande arbete i syfte att rationalisera och effektivisera verksamheten. Den anslagsökning som föreslås för budgetåret 2002 har, som framgått ovan, till stor del sin grund i en omfördelning av vissa medel för miljömålsarbetet och för annan verksamhet med miljöinriktning. Utskottet finner det angeläget att denna verksamhet kan genomföras på planerat sätt.

Inte heller förslaget i m-motionen om en neddragning av anslaget med 50 miljoner kronor ger anledning till vidare överväganden av utskottet. Motionärerna hänvisar, utan att precisera sig, till arbetsbesparande förslag. Till viss del får det emellertid förmodas att motionärerna syftar på förslag som tidigare i detta betänkande behandlats och avstyrkts.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag om anslaget för länsstyrelserna m.m. och avstyrker motstående förslag i motionerna Bo316 (m) yrkande 10 och Bo303 (c) i motsvarande del.

34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet

Stödet till lokala investeringsprogram beslutades av riksdagen i enlighet med ett förslag i budgetpropositionen för 1998. Fördelningen av medel regleras i förordningen (1998:23) om statliga bidrag till lokala investeringsprogram som ökar den ekologiska hållbarheten i samhället. I budgetpropositionen redovisas att t.o.m. första halvåret 2001 hade 136 kommuner och ett kommunalförbund fått statsbidrag till 166 lokala investeringsprogram.

Regeringen beslutar om bidrag till lokala investeringsprogram. Regeringskansliets arbetsuppgifter när det gäller programmen omfattar såväl granskning av ansökningar och slutrapporter som uppföljning, utvärdering och informationsinsatser. I budgetpropositionen redovisar regeringen som sin uppfattning att arbetsuppgifternas karaktär och långsiktighet gör att det är lämpligare att de sköts av en myndighet. Denna uppfattning har också framförts av Riksdagens revisorer och Riksrevisionsverket i samband med utvärderingar av stödet.

En utvärdering av satsningen på lokala investeringsprogram skall påbörjas år 2002 och beräknas pågå åtminstone t.o.m. år 2004. Avsikten är att de lokala investeringsprogrammen skall ersättas med en satsning på klimatprogram. Från och med år 2004 beräknas inga nya medel till anslaget Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet. Redan för år 2002 har regeringens anslagsförslag påverkats av den nya inriktningen. Anslaget har minskats för att finansiera ökningarna inom andra utgiftsområden, bl.a. ett nytt anslag inom utgiftsområde 20 för stöd till klimatinvesteringsprogram.

Regeringen föreslår att anslaget för stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet för år 2002 bestäms till 789 500 000 kr. Vidare begärs ett bemyndigande för regeringen att under år 2002, i fråga om anslaget, besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 350 miljoner kronor under åren 2003–2005.

Förslag om avveckling av stödet till lokala investeringsprogram och ett till följd härav kraftigt minskat eller avskaffat anslag för år 2002 läggs fram i flera motioner.

Förslag med denna innebörd läggs fram i motion Bo316 (m) yrkande 12 där anslaget föreslås reduceras med 439,5 miljoner kronor, i motion Bo320 (kd) yrkande 23 i motsvarande del med förslag om en anslagsreduktion med 450 miljoner kronor samt i motion Bo303 (c) i motsvarande del där det föreslås att anslaget minskas med 250 miljoner kronor. En avveckling av stödet till lokala investeringsprogram föreslås även i partimotionerna MJ337 (c) yrkande 29, Fi294 (fp) yrkande 19 och Bo324 (fp) yrkande 14, de två sistnämnda yrkandena i motsvarande del. Förslagen i fp-motionerna innebär också att anslaget för stödet avvecklas helt redan budgetåret 2002.

Bostadsutskottet har alltsedan riksdagen beslutade om att införa möjligheten till statligt stöd till de lokala investeringsprogrammen haft att ta ställning till motionsförslag om en avveckling av stödet. Utskottet har avstyrkt dessa förslag bl.a. med hänvisning till behovet av att på olika sätt stimulera övergången till ett långsiktigt ekologiskt hållbart samhälle. Enligt utskottets uppfattning har det statliga stödet haft en betydelsefull roll i detta sammanhang.

Som framgår av redovisningen ovan sker nu en avtrappning av stödet till lokala investeringsprogram, och en satsning på bl.a. klimatprogram tar vid. Däremot finns inget skäl att som motionärerna föreslår snabbavveckla stödformen. Erfarenheterna av den hittillsvarande stödgivningen har i huvudsak varit positiv. Det är nu angeläget att dessa erfarenheter tas till vara och ges stor spridning. Med den anslagstilldelning som regeringen föreslår ges förutsättningar för en planerad avtrappning av stödet som innebär såväl att gjorda åtaganden kan fullföljas som att resultaten av stödet kan följas upp.

Regeringens förslag om anslag för år 2002 tillstyrks liksom regeringens förslag om ett bemyndigande i fråga om anslaget. Utskottet avstyrker därmed motionerna Bo316 (m) yrkande 12, MJ337 (c) yrkande 29, Bo303 (c), Bo320 (kd) yrkande 23, Bo324 (fp) yrkande 14 och Fi294 (fp) yrkande 19, de fyra sistnämnda motionerna i motsvarande del.

34:2 Statens institut för ekologisk hållbarhet

Anslaget disponeras för att finansiera verksamheten vid Statens institut för ekologisk hållbarhet. Myndighetens huvuduppgift är att i anknytning till de lokala investeringsprogrammen förmedla kunskaper och erfarenheter mellan kommuner, statliga myndigheter, näringsliv, forskare och andra aktörer.

Regeringen föreslår att 6 048 000 kr anslås till myndigheten för år 2002. I propositionen framhålls behovet av överväganden om den fortsatta verksamheten för institutet efter det att arbetet med de lokala investeringsprogrammen har upphört. Ett ställningstagande i denna fråga aviseras senast ske i samband med budgetpropositionen för 2003.

I motion Bo316 (m) yrkande 13 föreslås att en avveckling av myndigheten genomförs under nästkommande år samt att anslaget för år 2002 fastställs till 3 024 000 kr. Anslaget är enligt motionen endast avsett att täcka kostnaderna för avvecklingen. Även i motion Bo303 (c) föreslås i motsvarande del att myndigheten avvecklas. Enligt detta förslag kan anslaget helt avskaffas för år 2002.

Bostadsutskottet har ovan ställt sig bakom regeringens förslag om stödet till lokala investeringsprogram. Verksamheten vid Statens institut för ekologisk hållbarhet bör därför fortsätta som planerat i avvaktan på de överväganden som aviseras av regeringen. Regeringens anslagsförslag tillstyrks således. De aktuella yrkandena i motionerna Bo303 (c) och Bo316 (m) avstyrks.

Övriga anslag i budgetpropositionen

Utskottet tar i detta avsnitt upp förslag till anslag m.m. i budgetpropositionen som inte mött invändningar i motioner eller vid utskottets behandling.

I fråga om de anslag som inte behandlats av utskottet ovan föreslås i budgetpropositionen att det för budgetåret 2002 under utgiftsområde 18 skall anvisas till anslaget

31:3 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader ett ramanslag om 13 684 000 kr,

31:3 Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamheten ett ramanslag om 200 000 000 kr,

31:10 Statens va-nämnd ett ramanslag om 6 300 000 kr,

32:2 Regionala självstyrelseorgan ett obetecknat anslag om 25 297 000 kr.

Den av regeringen förordade anslagstilldelningen avseende de nu aktuella anslagen tillstyrks av utskottet.

Förslag om nytt anslag inom utgiftsområde 18

Utskottet har ovan tagit ställning till samtliga förslag som avser de anslag som finns upptagna i budgetpropositionen inom utgiftsområde 18. Avslutningsvis vad gäller budgeten för år 2002 behandlas i detta avsnitt ett motionsförslag om att inrätta ett nytt anslag inom utgiftsområdet.

Det är enligt motion Bo320 (kd) mycket angeläget att åtgärder vidtas för att barnen skall ha möjlighet att vistas i sunda och hälsosamma förskolor och skolor. Motionärerna hänvisar bl.a. till undersökningar som visar att ett stort antal skolor har dålig ventilation och fuktskador. Mot denna bakgrund föreslås i motionens yrkande 23 i motsvarande del att ett anslag på 25 miljoner kronor inrättas till åtgärder för bättre inomhusmiljö i förskolor och skolor. Finansieringen av det nya anslaget skall enligt yrkande 8 ske genom en motsvarande minskning av anslaget för stöd till de lokala investeringsprogrammen.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen framhållit vikten av fortsatta insatser för att förbättra inomhusmiljön i såväl bostadsbeståndet som i den offentliga miljön. I detta sammanhang är det givetvis av särskilt stor vikt att vidta åtgärder i de byggnader där barn och ungdomar vistas dagligen. Motionsförslaget utgår emellertid från att medel för ändamålet kan anslås i samband med en avveckling av det statliga stödet till lokala investeringsprogram. Förslagen om en avveckling av detta stöd har ovan avstyrkts. Utskottet avstyrker av detta skäl även motion Bo320 (kd) yrkandena 8 och 23, det sistnämnda i motsvarande del. Det bör i sammanhanget nämnas att stödet till de lokala investeringsprogrammen sedan den 1 oktober 2000 till viss del kan användas för det av motionärerna förordade ändamålet.

Bostadspolitikens inriktning m.m.

Utformningen av bostadspolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslag om utformningen av bostadspolitik.

Jämför reservationerna 1 (m, -), 2 (v), 3 (kd), 4 (c) och 5 (fp).

Under allmänna motionstiden har det väckts ett flertal motioner som avser den huvudsakliga inriktningen och utformningen av bostadspolitik. Gemensamt för motionerna är att de för fram förslag som täcker ett brett bostadspolitiskt spektrum. Däremot är utgångspunkten för dem något olika. Flera av motionerna har en mer allmän bostadspolitisk utgångspunkt, medan andra har sitt ursprung i en strävan att öka bostadsbyggandet i landet i sin helhet eller i tillväxtregionerna.

I Moderata samlingspartiets bostadspolitiska partimotion Bo318 yrkande 1 föreslås att riksdagen skall göra ett tillkännagivande om bostadspolitikens inriktning. Enligt motionen bör utgångspunkten för bostadspolitik vara att människor själva skall kunna välja den bostad de önskar. Det innebär att bostadsmarknaden måste styras av människors efterfrågan och fria val. För att dessa mål skall uppnås måste enligt motionen skatterna sänkas, hyressättningsystemet reformeras, ägarlägenheter införas, plan- och byggprocessen förenklas och eget ägande underlättas. Som ett led i en ny bostadspolitik föreslås dessutom i motionens yrkande 2 att satsningar skall göras på infrastrukturen i syfte att underlätta byggande också utanför stadskärnorna.

Förslag om bostadspolitikens utformning och inriktning som motsvarar dem i motion Bo318 (m) förs även fram i partimotion N224 (m) yrkande 5 samt i motionerna N313 (m) yrkande 2 och N319 (m) yrkande 2. Förslaget i den förstnämnda motionen ingår som en del i ett storstadspolitiskt program och förslagen i de två sistnämnda motioner som delar i program för tillväxt i Stockholmsregionen.

En god bostads- och närmiljö är enligt motion Bo320 (kd) av grundläggande betydelse för välfärden. Bostadssektorn måste därför bli mer flexibel och öppen för människors behov. För att nå dit måste bostadspolitik läggas om i riktning mot sänkta skatter och avvecklade generella subventioner – yrkande 2. Det innebär bl.a. sänkt skatt på boende och byggande, ökad konkurrens i byggandet, införande av ägarlägenheter och tillkomsten av nya former för kategoriboende. Dessutom måste kommunernas övergripande ansvar för bostadspolitik på lokal nivå läggas fast – yrkande 1. Det innebär att kommunerna skall ha det sociala ansvaret för att trygga bostadsförsörjningen för sina medborgare. Hur detta skall säkerställas hör till det kommunala självbestämmandet att avgöra.

Även i motion Bo269 (kd) läggs det fram förslag till en ny bostadspolitik som motsvarar förslagen i motion Bo320 (kd). Utgångspunkt för förslagen i motionen är i första hand bostadssituationen i Stockholm.

En förutsättning för att kunna forma en bostadspolitik som löser dagens problem och framtidens utmaningar är enligt Centerpartiets partimotion Bo325 att det finns en insikt om de diametralt olika förutsättningar som råder på bostadsmarknaden i olika delar av landet – yrkande 3. De principer för en hållbar boendepolitik som mot den bakgrunden måste läggas fast är enligt motionens yrkande 2 bl.a. följande:

- Människan i centrum
- Valfrihet och mångfald
- Neutralitet mellan boendeformer
- Ingen ny subventionspolitik
- Lokalt utformad boendepolitik
- Tillgänglighet
- Enklare regler

I motionen förs dessutom fram förslag om att förbättra kommunikationerna för att därigenom minska trycket på de bostadsmarknader som är överhettade – yrkande 4. Slutligen framhålls vikten av att stat och kommuner tar det ansvar som fordras för att få till stånd ett ökat bostadsbyggande – yrkande 5.

Den framtida bostadspolitiken måste enligt Folkpartiets partimotion So637 yrkande 13 präglas av ökad egenmakt för de boende genom lägre beskattning, reformerad hyressättning, ökad konkurrens på bostadsmarknaden och införandet av ägarlägenheter.

Som en del i en satsning på Södertörn i södra Stockholms län, respektive Stockholmsregionen förs motsvarande förslag till en ny inriktning av bostadspolitiken fram också i motionerna Bo322 (fp) yrkande 1 samt Bo323 (fp) yrkande 2. Förslaget återkommer även i motion N267 (fp) yrkande 30 som en del i ett näringspolitiskt program för ett starkare Sverige.

Det finns enligt motion Bo290 (v) ett stort behov av en samlad syn på bostadspolitiken för att skapa en ekologiskt och socialt hållbar utveckling. Grunden för en sådan bostadspolitik är bl.a. en planering där alla aspekter som påverkar byggande och boende vägs in. En samplanering på regional och nationell nivå som förutom bostäder också omfattar kommunikationer, service och placeringen av utbildningsplatser m.m. måste därför komma till stånd – yrkande 1. Som en viktig del i bostadspolitiken måste boendekostnaderna pressas ned. För att nå detta bör en boendekostnadskommision tillsättas – yrkande 3. Kommissionen bör ha ett brett uppdrag att se över alla de faktorer som påverkar boendekostnaderna och komma med förslag till åtgärder för att sänka boendekostnaderna. I kommissionen bör ingå representanter för alla intressenter inom bygg- och bostadssektorn.

Enligt motion Bo311 (s) är det nu dags för en ny social bostadspolitik anpassad för 2000-talet. Viktiga delar i denna politik är förstärkta och utvecklade bostadsbidrag, ökat inflytande över den egna bostaden och ett boende och byggande präglad av ett ekologiskt tänkande. Enligt förslaget måste staten

dessutom medverka till att regler och bostadsfinansiering utformas så att ombyggnadsverksamheten ökar.

Det finns enligt motion Bo307 (s) flera exempel på att hyresgäster och bostadsrättshavare betalar mer för sitt boende än villaägare, trots att de senare disponerar en betydligt större boendeyta. Åtgärder måste därför vidtas för att åstadkomma neutralitet mellan olika upplåtelseformer. Det kan t.ex. ske genom stegvis förändring av skatte- och avgiftspolitik.

För att i första hand lösa problemen i Stockholmsregionen och i andra tillväxtorter förordas i motion Bo267 (s) att ett nytt bostadsbyggnadsprogram upprättas. Det innebär bl.a. att kommunerna måste ta ett större ansvar för att hålla nere kostnaderna för mark och anslutningsavgifter m.m. Även staten bör på olika sätt kunna agera bl.a. genom sina fastighetsföretag.

Även förslaget i motion Bo314 (s) syftar till att öka bostadsbyggandet. Ett skäl till att bostadsbyggandet inte har en tillräcklig omfattning är enligt motionen bristen på byggnadsarbetare framför allt i Stockholmsregionen. Ett sätt att komma till rätta med denna situation anges bl.a. vara att införa ett pendlingsstöd för arbetslösa byggnadsarbetare.

När det gäller den i motionerna aktualiserade frågan om bostadspolitikens utformning gör utskottet följande bedömning.

De nu behandlade motionerna syftar alla till att på olika sätt och med delvis olika utgångspunkter ge riktlinjer för hur den framtida bostadspolitik bör utformas. Det är alltså inte fråga om att i detalj fastställa hur politiken skall bedrivas, utan att lägga fast de mål som skall vara styrande för politiken. Mer ingående överväganden i sak om de olika åtgärder som kortfattat förordas i motionerna för att uppnå uppsatta bostadspolitiska mål redovisas av utskottet i andra delar av detta betänkande samt i betänkanden inriktade på olika sakfrågor inom bostadspolitik.

De mål som i dag gäller för bostadspolitik antogs av riksdagen, på förslag av bostadsutskottet, våren 1998. Riksdagens beslut innebär att målen i dag formuleras på följande sätt.

Bostaden är en social rättighet och bostadspolitik skall skapa förutsättningar för alla att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom ekologiskt hållbara ramar. Boendemiljön skall bidra till jämlika och värdiga levnadsförhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar.

Samtidigt som de bostadspolitiska målen måste ligga fast finns det enligt utskottets mening anledning att stryka under att bostadspolitik inte kan ses isolerad från andra viktiga politikområden. Det innebär bl.a. att de bostadspolitiska målen måste utgå från förutsättningen att bostadspolitik skall utgöra en bärande del i den generella välfärden. De bostadspolitiska målen ger också klart uttryck för detta bl.a. genom att de betonar att bostaden är en social rättighet och därmed också en samhällelig rättighet. Av detta följer att samhället även fortsättningsvis måste ta ett ansvar för att trygga bostadsförsörjningen.

Det nu i korthet redovisade synsättet låter sig inte förenas med flera av motionsförslagen, som i stället bygger på principen att det samhälleliga infly-

tandet liksom ansvaret bör minska. Samtidigt är det utskottets bedömning att flera motionsförslag inte i något avgörande avseende kan anses stå i motsatsförhållande till de mål som riksdagen lagt fast. I dessa fall gäller frågan därför hur målen bör preciseras. Mot bakgrund av de förslag som förs fram i motionerna vill utskottet erinra om att de bostadspolitiska målen senast har preciserats på flera områden i 1998 års bostadspolitiska proposition.

Det gäller bl.a. beträffande

- bostaden som en social rättighet,
- bostadspolitikens inriktning på att skapa förutsättningar för alla att växa upp och leva i en stimulerande och trygg miljö,
- de boendes inflytande över den egna bostaden m.m.,
- en bostadspolitik som utvecklas inom ekologiskt hållbara ramar,
- utformning av boendemiljön för att bidra till att skapa jämlika och värdiga bostadsförhållanden samt
- utformning av bostadspolitiken så att social, ekonomisk och etnisk integration främjas.

Utskottet är inte heller berett att med utgångspunkt i motionsförslagen förorda att de på detta sätt preciserade målen nu frångås. Även om det naturligtvis alltid finns skäl att från tid till annan också se över hur målen bör preciseras har det enligt utskottets mening inte i motionerna visats att riksdagen nu bör göra något nytt ställningstagande i frågan.

När det gäller frågan med vilka medel som de uppsatta målen skall nås kan utskottet konstatera att skiljaktigheterna är stora. Utskottet är mot denna bakgrund inte berett att ställa sig bakom de mera konkreta förslag som läggs fram i flera av motionerna. Det gäller bl.a. förslagen om ägarlägenheter, tredimensionell fastighetsbildning och fastighetsbeskattningen. I flera fall är dessutom frågorna under utredning eller under beredning i Regeringskansliet. Det finns mot bakgrund härav inte anledning för riksdagen att nu göra nya tillkännagivanden i dessa frågor.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda partimotionerna Bo290 (v) yrkandena 1 och 3, Bo318 (m) yrkandena 1 och 2, Bo325 (c) yrkandena 2–5, N224 (m) yrkande 5 och So637 (fp) yrkande 13 samt motionerna Bo267 (s), Bo269 (kd), Bo307 (s), Bo311 (s), Bo314 (s), Bo320 (kd) yrkandena 1 och 2, Bo322 (fp) yrkande 1, Bo323 (fp) yrkande 2, N267 (fp) yrkande 30, N313 (m) yrkande 2 och N319 (m) yrkande 2.

De bostadspolitiska frågornas behandling i regeringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om de bostadspolitiska frågornas behandling i regeringen.

Jämför reservation 6 (m) och de särskilda yttrandena 5 (kd, c, fp) och 6 (v).

Boendefrågorna har enligt motion Bo273 (kd) alltid aktualitet, och de kommer också att kräva ett större utrymme i framtiden. Samtidigt kommer framtidens planering att innebära krav på en mer blandad och ekologiskt inriktad bebyggelse. Strävan måste vara att gå från det funktionsuppdelade till det socialt och funktionellt integrerade samhället. Sammantaget innebär detta enligt motionen att det bör finnas en för dessa frågor ansvarig minister, som till sitt förfogande har ett framtidsinriktat planerings- och bostadsdepartement.

Det finns enligt Vänsterpartiets partimotion Bo290 (v) yrkande 2 ett stort behov av en samlad syn på bostadspolitiken för att skapa en ekologiskt och socialt hållbar utveckling. Det sätt på vilket regeringen organiserat sitt arbete med de bostadspolitiska frågorna verkar däremot i motsatt riktning. Genom att lägga olika delar av bostadspolitiken på olika departement har regeringen tappat den helhetssyn som är nödvändig för att få en samlad och fungerande bostadspolitik. Även om ett antal bostadspolitiska frågor nu förts samman under den biträdande finansministern är detta enligt motionen inte tillräckligt. Ett statsråd med övergripande ansvar för de bostadspolitiska frågorna bör enligt motionens yrkande 1 därför tillsättas.

Frågan om handläggningen av de bostadspolitiska frågorna i regeringen har behandlats av riksdagen vid flera tidigare tillfällen.

Under senare år (senast i bet. 2000/01:BoU1 s. 32) har utskottet tagit ställning till flera motionsförslag om att ett bostadsdepartement skall inrättas eller att en minister med särskilt ansvar för de bostadspolitiska frågorna skall tillsättas. Även konstitutionsutskottet har vid några tillfällen behandlat förslag av motsvarande innebörd. Förslagen har avstyrkts med hänvisning till att det enligt regeringsformen är statsministern som tillsätter övriga statsråd och regeringen som fördelar ärenden mellan departementen. Konstitutionsutskottet har dessutom betonat att riksdagen borde vara ytterst återhållsam med att uttala sig eller på annat sätt söka påverka regeringen i fråga om hur den skall organisera sitt arbete. Bostadsutskottet har i sina överväganden betonat vikten av att bostadsfrågorna ges en sammanhållen behandling i regeringsarbetet.

Vid sin senaste behandling av frågan framhöll utskottet att biträdande finansministern sedan hösten 1999 förutom sitt ansvar för bostadsfinansiering m.m. också har ansvar för lagstiftningsärenden som gäller hyra, förvärv och förvaltning av hyresfastigheter m.m. och bostadsrätt. Även ärenden som avser bostadssociala frågor och äldreboende tillhör numera den biträdande finansministerns ansvarsområde. Det betyder att flera för bostadspolitiken viktiga frågor nu förts samman till ett ansvarigt statsråd. Även om någon bostadsminister till namnet inte har utnämnts finns det därmed ett statsråd med ett vidgat bostadspolitiskt ansvar som till gagnet i mångt och mycket motsvarar en sådan minister. De av motionärerna förordade förutsättningarna för en mera sammanhållen behandling av bostadsfrågorna i regeringsarbetet föreligger enligt utskottets mening därmed. Med hänvisning härtill och till att det är regeringen som har att organisera sitt arbete avstyrker utskottet motion Bo273 (kd) samt partimotion Bo290 (v) yrkande 2.

Bostadsförsörjningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om bostadsförsörjningen.
Jämför reservationerna 7 (m, fp, -), 8 (v), 9 (kd) och 10 (c).

Även om rätten till en bostad delvis har stärkts i och med införandet av lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar är detta enligt Vänsterpartiets partimotion Bo224 inte tillräckligt. Lagen bör därför arbetas om i sin helhet för att göra den till en lag för övergripande boendeplanering. Det innebär bl.a. att krav skall ställas på att kommunerna upprättar särskilda boendeplaneringsprogram som antas av kommunfullmäktige minst en gång per mandatperiod. Riksdagen bör därför anta ett i motionen framlagt förslag till ändring i 1 § med denna innebörd – yrkande 1. I andra hand bör riksdagen begära att regeringen lägger fram ett förslag till motsvarande lagändring – yrkande 2. Dessutom bör det ställas krav på att kommunerna till länsstyrelsen årligen skall redovisa sina bostadsförsörjningsplaner. Riksdagen bör därför anta ett i motionen framlagt förslag till ändring i 5 § med denna innebörd – yrkande 7. I andra hand bör riksdagen begära att regeringen lägger fram ett förslag till motsvarande lagändring – yrkande 8.

När det gäller innehållet i boendeplaneringsprogrammen innebär förslaget i motionen bl.a. att

- miljökvalitetsmålen skall beaktas (yrkande 9),
- ekologisk hållbarhet skall utgöra en grund (yrkande 10) samt
- ekologi, kvalitet, tillgänglighet, trygghet, integration m.m. i boendet skall ingå som en del (yrkande 11).

Även i Vänsterpartiets partimotioner Bo246 yrkande 10 och A317 yrkande 10 ställs krav på obligatoriska boendeplaneringsprogram som tar hänsyn till sociala, ekologiska och feministiska perspektiv i boendet.

Förslaget i motion Bo320 (kd) yrkande 9 innebär däremot att kommunernas skyldigheter enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar bör inskränkas. Enligt motionen hindrar tvingande lagstiftning det kommunala självstyret. I stället bör det ankomma på den enskilda kommunen att bestämma vilka planeringsinstrument eller andra åtgärder som behövs för att den skall kunna ta sitt ansvar för bostadsförsörjningen. Något obligatoriskt krav på bostadsförsörjningsprogram bör därför inte ställas. En kommun skall inte heller kunna åläggas att anordna bostadsförmedling.

Med anledning av vad som i motionerna föreslagits beträffande kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen m.m. vill utskottet anföra följande.

Den tidigare bostadsförsörjningslagen upphävdes 1993. I samband därmed underströks att lagens avskaffande inte innebar någon förändring av kommunernas grundläggande ansvar för bostadsförsörjningen (bet. 1992/93:BoU19), detta trots att kommunernas bostadspolitiska ansvar skulle styras i allt väsentligt endast av kommunallagen, socialtjänstlagen och plan- och bygglagen. Utvecklingen kom emellertid att visa att många kommuner inte tog detta

ansvar. Det var också mot den bakgrunden som riksdagen på förslag av regeringen hösten 2000 antog en lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (bet. 2000/01:BoU2).

I sitt ställningstagande erinrade utskottet om att det enligt 1 kap. 2 § regeringsformen särskilt skall åligga det allmänna att bl.a. trygga rätten till bostad samt att verka för social omsorg och trygghet och för en god levnadsmiljö. Utskottet framhöll vidare att det fastlagda målet för bostadspolitiken ger uttryck för samma ambitioner genom att där uttalas att bostaden är en social rättighet och bostadspolitiken skall skapa förutsättningar för alla att leva i goda bostäder till rimliga kostnader.

Sammanfattningsvis uttalade utskottet att situationen på bostadsmarknaden gav vid handen att det kommunala ansvaret för bostadsförsörjningen i många kommuner inte fungerade tillfredsställande. Det var enligt utskottet därför befogat att i en särskild lag förtydliga detta ansvar på det sätt som regeringen föreslagit. Utskottet står fast vid denna bedömning. Det frågan gäller är mot den bakgrunden hur detta ansvar skall komma till uttryck. I det avseendet går motionsförslagen i olika riktning genom att de i det ena fallet vill ålägga kommunerna ytterligare obligatoriska uppgifter och i det andra fallet inskränka kommunernas skyldigheter.

Utskottet är för sin del inte berett att inskränka kommunernas lagreglerade ansvar för bostadsförsörjningen på det sätt som föreslås i motion Bo320 (kd). Ett genomförande av den lagändring som där föreslås skulle innebära att lagen inte längre ger det tydliga uttryck för kommunernas bostadsförsörjningsansvar som avsetts. När det gäller frågan om att utsträcka kommunernas ansvar enligt den nya lagen kan det enligt utskottets mening finnas anledning att redan nu överväga att något vidga detta ansvar. I den lagrådsremiss med förslag till lag om allmännyttiga bostadsföretag som nyligen lagts fram ingår också ett förslag till ändring i lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Innebörden av detta förslag är att kommunfullmäktige en gång per mandatperiod skall anta riktlinjer för bostadsförsörjningen. Det kan mot bakgrund härav förutses att utskottet och riksdagen kommer att få anledning att behandla denna fråga senare under riksmötet. Utskottet är inte heller främmande för att det kan finnas behov av att också i andra avseenden tydligare klargöra det kommunala ansvaret för bostadsförsörjningen. Med avseende på att lagen endast varit i kraft under mindre än ett år bör ytterligare erfarenheter vinnas innan ställning kan tas i denna fråga. Utskottet är mot bakgrund härav inte berett att nu utsträcka ansvaret på det sätt som föreslås i motion Bo224 (v).

Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda Vänsterpartiets partimotioner Bo224 yrkandena 1, 2 samt 7–11, Bo246 yrkande 10 samt A317 yrkande 10 och motion Bo320 (kd) yrkande 9.

Bostadsbyggande och boendekostnader**Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om

- ansvar för frågor om byggkonkurrens, *jämför reservationerna 11 (m, -) och 12 (kd, c, fp)*,
- utredning om hyresbostäder, *jämför reservationerna 13 (m, kd, fp, -) och 14 (c)*,
- utredning om byggmomsens effekter, *jämför reservation 15 (kd, c, fp)*,
- byggande av vissa typer av bostäder, *jämför reservationerna 16 (m, -) och 17 (c, mp)*,
- bosparande, *jämför reservation 18 (m, kd, c, fp, -)*,
- uppföljning av hyresutfallet.

Ansvar för frågor om byggkonkurrens

Frågor om hur konkurrensen på den svenska byggmarknaden kan förbättras har under senare år rönt stor uppmärksamhet. Särskilt har dessa frågor tagits upp i diskussioner om hur boendekostnaderna i nyproduktionen skall kunna begränsas. Olika statliga uppdrag och utredningar har också inriktats på frågor om byggkonkurrensen. Byggkostnadsdelegationen tillsattes år 1996 med uppdrag att i samverkan med byggsektorns aktörer aktivt arbeta för långsiktigt sänkta produktions- och förvaltningskostnader och därmed lägre boendekostnader. Delegationen redovisade i maj 2000 resultatet av sitt arbete i betänkandet *Från byggsekt till byggsektor* (SOU 2000:44). Därefter har regeringen beslutat att följa upp Byggkostnadsdelegationens arbete genom att i januari 2001 inrätta ett Byggkostnadsforum vid Boverket. Byggkostnadsforum har till uppgift att bl.a. förmedla kunskaper till byggherrar och att främja utvecklingsarbete, innovationer och arbetet med kostnadseffektiva produktionsprocesser.

Tre motioner tar upp myndighetsansvaret för frågor om byggkonkurrensen. Gemensamt för dessa motioner är att motionärerna hänvisar till behovet av mer kraftfulla åtgärder för att stärka konkurrensen inom byggsektorn och därigenom hålla nere byggkostnaderna. Som ett led i detta arbete föreslås i motion Bo320 (kd) yrkande 6 att Konkurrensverket ges ett tydligare uppdrag att ägna byggkostnadsfrågorna uppmärksamhet. Detta bör enligt motionärerna ske genom en avveckling av Byggkostnadsforum samtidigt som Konkurrensverket tar över motsvarande uppdrag. Motsvarande förslag förs fram i Centerpartiets partimotion Bo325 yrkande 7. Även enligt Folkpartiets partimotion Bo324 yrkande 1 bör Konkurrensverket få ett utökat uppdrag avseende byggkonkurrensen, bl.a. avseende en uppföljning av Byggkostnadsdelegationens resultat. Motionärerna framhåller också behovet av fler utländska aktörer på den svenska byggmarknaden.

Bostadsutskottet delar uppfattningen att utvecklingen av byggkostnaderna är en av de viktigaste bostadspolitiska frågorna för närvarande. En begräns-

ning av byggkostnaderna är av helt avgörande betydelse för att åstadkomma ett nytillskott av bostäder med rimliga boendekostnader. Regeringen har också tagit ett flertal initiativ för att söka påverka byggmarknaden i denna riktning. Byggkostnadsdelegationens arbete var ett led i dessa strävanden. Byggkostnadsforums uppdrag att främja ett utvecklingsarbete för kostnadseffektiva produktionsprocesser innebär att delegationens resultat tas till vara och följs upp. Flera av de stödformer som inrättats för att stimulera bostadsproduktionen har också utformats med syfte att prioritera ett kostnadseffektivt byggande. För att nå ett resultat måste ett brett spektrum av insatser prövas. Bostadsutskottet anser det därför vara fel att ställa olika statliga insatser och verksamheter med syfte att begränsa byggkostnaderna mot varandra. Det bör snarare ses som att verksamheten vid de olika myndigheterna för att stärka byggkonkurrensen och begränsa byggkostnaderna kompletterar varandra.

Vad gäller förslagen i de aktuella motionerna bör det vidare understrykas att byggområdet redan är ett prioriterat område för Konkurrensverket. Myndigheten har under senare tid genomfört ett flertal utredningar och granskningar som riktats mot byggsektorn både i form av regeringsuppdrag och på eget initiativ. Konkurrensverket har också som en central uppgift att tillämpa konkurrenslagen och följa lagens efterlevnad.

Bostadsutskottet ser sammanfattningsvis inte skäl att som motionärerna förordar föra över Byggkostnadsforums uppgifter till Konkurrensverket eller att på annat sätt ställa dessa verksamheter mot varandra. Av detta skäl avstyrks motionerna Bo320 (kd) yrkande 6, Bo324 (fp) yrkande 1 och Bo325 (c) yrkande 7.

Utredning om hyresbostäder

Hyresrättens betydelse för en fungerande bostadsmarknad bildar utgångspunkt för ett förslag i Centerpartiets partimotion Bo325. I motionen hänvisas till de problem som bristen på hyreslägenheter för med sig på många orter. I motionens yrkande 6 föreslås att regeringen skall ges i uppdrag att tillsätta en utredning med uppgift att allsidigt belysa hur förutsättningarna för att bygga och förvalta hyresbostäder kan förbättras.

Bostadsutskottet instämmer givetvis i bedömningen att tillgången på bostäder upplåtna med hyresrätt har en helt avgörande betydelse för en fungerande bostadsmarknad. Det är också den under ett antal år alltför begränsade nyproduktionen av hyreslägenheter som är en av huvudorsakerna till dagens omfattande problem med bostadsbrist i storstäderna och på vissa andra orter. Problemens omfattning och huvudsakliga orsaker är emellertid väl kända. Ytterligare utredningar med en allmän inriktning skulle därför knappast bidra till att förbättra förutsättningarna för att bygga och förvalta hyresbostäder. Vad som nu behövs är i stället åtgärder från alla parter inom bostadssektorn som aktivt kan bidra till att förbättra förutsättningarna för hyresrätten som upplåtelseform. Utskottet har ovan redan kommit in på behovet av att förbättra byggkonkurrensen och därigenom begränsa byggkostnaderna. Från statens sida har under det senaste året också beslut fattats om investeringsbi-

drag som syftar till att förbättra förutsättningarna för byggande av hyresbostäder. Det kan i sammanhanget noteras att Centerpartiet motsatt sig införandet av detta bidrag.

Även om behovet av fortsatta statliga insatser kvarstår är det nu nödvändigt att övriga parter på bostadsmarknaden tar sitt ansvar för att ett tillräckligt byggande av hyresbostäder med rimliga boendekostnader kommer till stånd. Här har givetvis kommunerna ett stort ansvar sett ur flera synvinklar. Det gäller dels i deras roll som byggherre och förvaltare genom de kommunala bostadsföretagen, dels som markägare och ansvariga för olika typer av avgifter som belastar boendekostnaderna. Vad gäller förutsättningarna för de kommunala bostadsföretagen att ta sitt ansvar för en fungerande hyresmarknad vill utskottet hänvisa dels till det förslag som behandlas längre fram i detta betänkande, dels till en av regeringen aviserad proposition i denna fråga. Slutligen är det uppenbart att marknadens privata aktörer på såväl bygg- som förvaltningssidan måste ta ett större ansvar för att utbudet på ett bättre sätt skall möta efterfrågan på hyresbostäder.

Bostadsutskottet anser sammanfattningsvis att det finns behov av att på olika sätt fortsätta att förbättra förutsättningarna för att bygga och förvalta hyresbostäder. Däremot ser inte utskottet motsvarande behov av ytterligare utredningar med den inriktning som förordas i motion Bo325 (c) yrkande 6. Motionen avstyrks således i denna del.

Utredning om byggmomsens effekter

I två motioner lämnas förslag om utredningar om byggmomsens effekter för bostadsbyggandet. Det ena förslaget, framlagt i partimotionen Bo325 (c) yrkande 18, avser en utvärdering av effekterna av den höjning av byggmomsen som genomfördes i samband med skattereformen i början av 1990-talet. Det andra förslaget, i motion Bo320 (kd) yrkande 5, innebär att en utredning skall genomföras av konsekvenserna av en sänkt byggmoms. Motionärerna anser att en sänkning av byggmomsen skulle bidra till ett ökat byggande och en stimulans av tillväxten.

Under det föregående riksmötet togs frågan om möjligheterna att sänka byggmomsen upp i två interpellationsdebatter (senast i debatten den 26 januari 2001 med anledning av interpellation 2000/01:199). I dessa sammanhang diskuterades också det eventuella behovet av en utredning av konsekvenserna av en sänkt skattesats. Finansministern framhöll vid båda dessa tillfällen att EG-reglerna inte tillåter en generell sänkning av byggmomsen och att en särreglering inom mervärdesskatteområdet således inte är någon framkomlig väg att minska byggkostnaderna. Även detta oaktat ansåg finansministern att en särreglering skulle leda till gränsdragningsproblem och skapa svårigheter vid kontroll och tillämpning.

Utskottet instämmer i finansministerns uppfattning. En generell sänkning av momsen på byggande torde knappats vara förenlig med EG:s momsregler. Det framstår enligt utskottets mening därför inte som meningsfullt att genomföra de efterfrågade utredningarna om konsekvenser av den nuvarande skatte-

nivån eller av en sänkt nivå. Motionerna Bo320 (kd) yrkande 5 och Bo325 (c) yrkande 18 avstyrks sålunda.

Byggnad av vissa typer av bostäder

Ett antal motionsförslag har det gemensamt att de förordar satsningar på bostadsbyggnadsprojekt med inriktning mot en viss typ av boende. Här skall behandlas förslag i tre motioner om seniorlägenheter, kollektivboende och en ”grön” stad. Vidare behandlas ett förslag om inriktningen på framtida bomässor. Förslag om satsningar på student- och ungdomsbostäder behandlas senare i ett eget avsnitt.

Enligt motion Bo250 (s) finns ett ökat intresse hos äldre att flytta till särskilt seniorboende med hyresrätt. Seniorboendet bör enligt motionärerna erbjuda anpassade lägenheter och gemensamma utrymmen för samvaro. Riksdagen föreslås göra ett tillkännagivande om behovet av att stimulera ett bostadsbyggande med denna inriktning.

Ett tillkännagivande om behovet av ökade möjligheter till kollektivboende föreslås i motion Bo286 (s). Motionärerna hänvisar till de fördelar som denna boendeform kan föra med sig. I motionen föreslås att det byggs ett antal kollektivhus i ett projekt som kan följas av byggherrar, arkitekter, politiker och forskare.

En utredning om möjligheterna att bygga en ”grön” stad på lämplig plats i Sverige föreslås i motion Bo221 (mp). Motionärerna förordar att det utarbetas ett uppdrag att bygga en stad för ca 25 000 invånare där allting blir så ”ekologiskt rätt” som möjligt från början.

I motion Bo270 (kd) föreslås att riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen framhåller att bomässorna i fortsättningen bör inriktas på olika grupper behov av boende och visa ett varierat utbud. Bomässor bör enligt motionärerna kunna ordnas i mindre och medelstora kommuner i samverkan.

Bostadsutskottet ser givetvis positivt på olika satsningar som kan ge en ökad variation i utbudet av bostäder. Det är angeläget att beakta de särskilda behov eller önskemål som olika grupper kan ha om sitt boende. En sådan grupp där flera typer av samlösningar kan komma i fråga är de äldre. Seniorboende i olika former har också kommit till stånd i relativt stor utsträckning även under de år på 1990-talet då övrigt bostadsbyggande legat på en mycket låg nivå. Ett särskilt statligt stöd till byggande av äldrebostäder bidrog till byggandet av 5 300 lägenheter under slutet av 1990-talet.

Även många hushåll i andra åldersgrupper efterfrågar, som framhålls i motion Bo286 (s), ett boende som underlättar olika kollektiva lösningar och aktiviteter. Sådana s.k. kollektivhus har också byggts och drivits sedan mer än ett halvsekel tillbaka. En rad erfarenheter finns således att hämta från dessa projekt. Utskottet kan emellertid instämma i motionärernas uppfattning att det vore värdefullt om ett antal nya projekt med denna inriktning kommer till stånd där nya idéer om t.ex. självförvaltning tas till vara.

En omställning av bostadsbyggandet i en långsiktigt ekologiskt hållbar riktning har nu varit en prioriterad fråga i den statliga bostadspolitiken under

flera år. Flera statliga insatser har utformats med detta syfte. Utskottet kan bl.a. hänvisa till det bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet som för närvarande kan utgå. Samtidigt som det fortfarande finns skäl att i särskild ordning stimulera lösningar som främjar ett utvecklingsarbete och innovationer på området bör en strävan vara att dessa tankar tas till vara i den normala byggverksamheten. Inriktningen på arbetet med en ekologisk omställning av bygg- och bostadssektorn måste alltså vara att miljöanpassade lösningar skall ses som en naturlig del i samhällsbyggandet och inte något som skall användas bara i ekobyar eller "gröna" städer.

Vad slutligen gäller de tankegångar som förs fram i kd-motionen om att bomässaerna bör kunna visa ett varierat utbud av bostäder och boendeformer som passar olika grupper kan utskottet inte annat än instämma. Bostadsmässaerna bör för övrigt ses som ett bra tillfälle att pröva nya idéer med de inriktningar som tas upp i de ovan behandlade motionerna. Någon motsättning mellan motionärernas önskemål och de strävanden som ligger bakom verksamheten vid föreningen SVEBO (Svensk Bostadsmässa) tycks emellertid inte föreligga. Enligt sina stadgar skall föreningen bl.a. verka för att främja utvecklingen av goda bostäder och goda boendemiljöer till rimliga kostnader, främja forskning och framsteg inom bostadssektorn och stimulera debatt i bostadsfrågor. Föreningen skall verka för genomförandet av en årlig svensk bostadsmässa som arrangeras med beaktande av krav på regional spridning och utförande. Även förekomsten av bostadsmässor som inte genomförs under medverkan av föreningen SVEBO kan bidra till att spegla utvecklingen inom bostadssektorn.

Utskottet har ovan kortfattat redovisat sina överväganden med anledning av fyra motioner som visserligen tar upp delvis olika frågor men har det gemensamt att de pekar på behovet av att stimulera ett utvecklingsarbete inom bostadssektorn. Även om motionerna i sig inte ger utskottet anledning att föreslå något tillkännagivande i dessa frågor finns all anledning att uppmärksamma de önskemål som olika grupper kan ha vad gäller olika typer av bostäder och boendeformer. Detta gäller givetvis även i dagsläget då mycket av den bostadspolitiska debatten kommit att handla om hur kraven på rimliga boendekostnader och en tillräcklig nivå på bostadsproduktion skall kunna tillgodoses.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna Bo221 (mp), Bo250 (s), Bo286 (s) och Bo270 (kd).

Bosparande

Förslag som avser bosparande läggs fram i två motioner.

Möjligheterna att spara till en egen bostad måste enligt motion Bo212 (m, kd, c, fp) vara goda. Enligt motionen bör en strävan vara att öka den egna kapitalinsatsen vid ett bostadsköp. Motionärena, som hänvisar till ett förslag framtaget av Bofrämjandet, förordar en form av slutet bosparande som möjliggör en totalfinansiering vid bostadsförvärv. Tanken är att sparandet skall leda till en framtida lånerätt för köp av bostad. Enligt motionärena bör spa-

randet ske på marknadens villkor utan statliga premier. Motionsförslaget innebär att riksdagen skall besluta om regler som möjliggör ett slutet bosparrande.

Även i motion Bo235 (s) föreslås ett statligt engagemang i syfte att förbättra villkoren för ett målinriktat bosparrande. Motionärerna anser att ett sådant sparrande bör premieras, exempelvis genom reducerad beskattning av sparkapitalet om det används för bostadsförvärv.

Förslag om olika former av statligt reglerat eller gynnat bosparrande har behandlats av bostadsutskottet vid ett flertal tillfällen under senare år. Utskottet har vid dessa tillfällen ställt sig positivt till ett ökat bosparrande men samtidigt ifrågasatt lämpligheten i de former för statlig reglering av sparrandet som förordats i motionerna. I stället har utskottet framhållit att bosparrandet i första hand bör stimuleras genom information och opinionsbildning. Utskottet vidhåller denna uppfattning.

Ett förslag identiskt med det som nu förs fram i motion Bo212 (m, kd, c, fp) behandlades även föregående år av utskottet (bet. 2000/01:BoU1). Utskottet framhöll då att förslaget inte gav underlag för annan bedömning än att dagens finansiella lagstiftning ger utrymme för den förordade lösningen. Inget hindrar således de banker eller kreditinstitut som önskar erbjuda ett bosparrande till fast in- och utlåningsränta kombinerat med en lånerätt att marknadsföra ett sådant system. Utskottet ifrågasatte även om det bör vara riksdagens och regeringens sak att förordna de närmare villkoren för ett bosparrande på marknadsvillkor. När staten tidigare vid olika tidpunkter genom reglering framhållit vissa sparrformer, exempelvis allemans- och ungdomsbosparrandet, har detta varit förenat med subventioner i form av skatteförmån eller statlig bonusränta. Det kan konstateras att det förslag till bosparrande som utarbetats av Bofrämjandet och som motionärerna hänvisar till utgår från att staten stimulerar systemet genom en skattefri bosparrpremie. Enligt den aktuella motionen är dock inte avsikten att införa statliga stimulanser till bosparrandet. Vid en sådan uppfattning torde motivet för en lagreglering enligt motionsförslaget i huvudsak bortfalla, om inte avsikten är att ge möjlighet till nya former av ekonomisk förvaltning som inte är förenliga med dagens lagstiftning.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion Bo212 (m, kd, c, fp). Utskottet avstyrker även förslaget i motion Bo235 (s) om att införa någon form av skattepremiering av bosparrandet.

Uppföljning av hyresutfallet

I motion Bo266 (s) föreslås riksdagen begära att en uppföljning genomförs av de effekter som fastighetsskattesänkningarna för hyreshus fått på hyresnivåerna. Motionärerna anför att det är viktigt att hyresgästerna får sin rättmätiga vinst när en sänkning av fastighetsskatten genomförs. Det föreslås mot denna bakgrund att en offentlig redovisning klargör att de beslutade skattesänkningarna också kommit hyresgästerna till del.

Bostadsutskottet delar motionärernas bedömning att de aktuella skattesänkningarna bör påverka utfallet av hyresförhandlingarna. Ansvaret för att så

verkligen blir fallet måste emellertid anses vila på de förhandlande parterna. Det kan därför inte ses som en statlig uppgift att svara för den offentliga redovisning som motionärerna efterfrågar. Däremot är det givetvis till fördel för en öppen debatt om boendekostnaderna om de förhållanden som påverkat hyresnivåerna redovisas så öppet som möjligt. Det får förutsättas att det ligger i parternas eget intresse att se till att så blir fallet.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion Bo266 (s).

Investeringsbidrag till bostadsbyggande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om

- villkoren för investeringsbidrag för ekologisk hållbarhet, *jämför reservationerna 19 (m, fp, -) och 20 (mp),*
- villkoren för investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder, *jämför reservation 21 (m, kd, c, fp, -)*
- permanenta investeringsbidrag, *jämför reservationerna 22 (m, -), 23 (v), 24 (kd) och 25 (c, fp).*

För närvarande kan tre former av investeringsbidrag utgå i samband med bostadsbyggande. Det gäller bidrag till studentbostäder, hyresbostäder och till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet. De två förstnämnda bidragsformerna är endast avsedda att utgå under en begränsad tidsperiod. För samtliga bidragsformer gäller att de närmast är att se som komplement till det räntestöd som kan utgå enligt förordningen (1992:986) om statlig bostadsbyggnadssubvention. En grundläggande förutsättning för att ett projekt skall komma i fråga för investeringsbidrag är således att stöd enligt denna förordning samtidigt utgår.

Utskottet har i avsnittet om anslagsfördelningen under budgetåret 2002 behandlat anslagsfrågor och förslag om investeringsbidragen som bedömts vara anslagspåverkande. I detta avsnitt behandlas förslag om vissa villkor för investeringsbidrag till hyresbostäder respektive bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet som inte bedömts ha en sådan inverkan på nästkommande års budget. Vidare behandlas förslag om införande av permanenta investeringsbidrag med en mer generell inriktning än den nuvarande. Vad gäller investeringsbidraget till studentbostäder återkommer utskottet nedan i avsnittet om student- och ungdomsbostäder.

Villkoren för investeringsbidrag för ekologisk hållbarhet

Enligt förordningen (2000:1389) om statligt investeringsbidrag som främjar ekologisk hållbarhet vid bostadsbyggande får bidrag endast lämnas vid ny- eller ombyggnad av hyres- och bostadshus i sammanhållna bostadsområden. Regeringen har dessutom aviserat sin avsikt att under de närmaste åren främst rikta bidraget till större nybyggnadsprojekt med en stor andel hyresrätter (prop. 2000/01:26 s. 37). I Miljöpartiets partimotion Bo308 ifrågasätts denna

begränsning i bidragsgivningen. Enligt motionens yrkande 4 bör bidrag även kunna utgå för åtgärder i samband med byggande av egnahem. Motionärerna hänvisar också till att utnyttjandet av bidraget hittills varit lågt.

Bostadsutskottet anser att de aktuella villkoren för investeringsbidrag för ekologisk hållbarhet vid bostadsbyggande bör behållas. Ekologiska lösningar har tidigare framför allt utvecklats för tillämpningar i relativt liten skala. Det framstår som särskilt angeläget att stimulera satsningar med denna inriktning även i större projekt. Mot bakgrund av det ansträngda kostnadsläge som i dag gäller vid framför allt byggande av nya hyresbostäder är det angeläget att inte eventuella merkostnader för de ekologiska lösningarna helt omöjliggör att sådan teknik tillämpas. Det bör även erinras om att en prövning om ett projekt bör komma i fråga för investeringsbidrag endast sker i de fall som stöd enligt förordningen om statlig bostadsbyggnadssubvention kan utgå. Bostadsbyggnadssubvention kan emellertid inte längre utgå till byggande av egnahem.

Bostadsutskottet avstyrker med hänvisning till det anförda motion Bo308 (mp) yrkande 4.

Villkoren för investeringsbidrag för hyresbostäder

I motion Bo251 (s) föreslås att riksdagen begär en översyn av villkoren för investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder. Motionärerna hänvisar till att bidraget hittills endast i begränsad utsträckning föranlett ansökningar från Stockholms län och efterfrågar därför en tydligare inriktning på områden med bostadsbrist.

Villkoren för investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder (SFS 2001:533) är utformade för att stimulera till byggande i de regioner där bostadsbristen är som störst. Det bidrag på 15 % av ett bidragsunderlag som kan lämnas i områden med bostadsbrist får således i Stockholmsregionen höjas med upp till 10 procentenheter. Förklaringen till att ansökningarna från Stockholmsregionen hittills inte fått så stor omfattning får därför till stor del sökas i andra orsaker än bidragsvillkorens utformning. En orsak kan vara att det ofta tar längre tid att i storstadsområden föra fram ett bostadsbyggnadsprojekt till byggstart. Tyvärr måste utskottet konstatera att en annan trolig orsak är det begränsade intresse som den politiska ledningen i Stockholms stad under de senaste åren visat för nybyggande av hyresbostäder. De bestämmelser som reglerar möjligheten att ansöka om investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder har emellertid ännu endast varit i kraft under ett halvår. Det är därför för tidigt att dra några definitiva slutsatser om vilka effekter som den nya bidragsformen har fått på bostadsbyggandet i olika regioner. Bostadsutskottet anser att det finns skäl att när ytterligare en tid har förflutit följa upp bidragets utnyttjande. Det kan inte uteslutas att en sådan uppföljning ger anledning till överväganden om villkoren för det aktuella investeringsbidraget. För dagen saknas emellertid tillräckligt underlag för sådana överväganden. Mot den redovisade bakgrunden avstyrks motion Bo251 (s).

Permanenta investeringsbidrag

Vänsterpartiet lämnar i sin partimotion Bo290 förslag om att ett införande av permanenta investeringsbidrag både för ny- och ombyggnad av bostäder bör övervägas. Enligt yrkande 5 bör en utredning pröva möjligheten att införa ett sådant bidrag för nyproduktion av hyresbostäder som kopplas till ett krav på hyrestak vid uthyrningstillfället. Motionärerna föreslår att de nuvarande räntebidragen avskaffas i takt med att investeringsbidragen permanentas och att fastighetsskatten för hyresrätter fasas ut. I motionens yrkande 6 föreslås en utredning om ett motsvarande investeringsbidrag för ombyggnad av flerfamiljshus som avlöser dagens räntebidragssystem. Syftet med detta bidrag är enligt motionärerna dels att stimulera ombyggnadsåtgärder i en ekologiskt hållbar riktning, dels att hålla hyrorna på en rimlig nivå. Ett krav för bidrag föreslås därför vara att hyrorna efter ombyggnad är förhandlade i förväg.

Till skillnad från motionsförslaget om ett generellt system med permanenta investeringsbidrag är de tre former av investeringsbidrag som kan utgå i dag särskilt inriktade på de behov som för närvarande gör sig mest gällande i fråga om bostadsbyggandet. Som framhållits ovan är de också avsedda att användas som ett komplement till dagens generella system med statlig bostadsbyggnadssubvention, dvs. räntestöd enligt 1993 års system. Frågor om användningen av investeringsbidrag för att stimulera bostadsbyggandet kan därför inte ses isolerade från överväganden om detta system. I fastighetsbeskattningskommitténs slutbetänkande, Likformig och neutral fastighetsbeskattning (SOU 2000:34), föreslås bl.a. en samtidig avveckling av fastighets-skatt för hyreshus och räntebidrag till ny- och ombyggnad av flerfamiljsfastigheter. Enligt kommitténs bedömning bör eventuella stöd till nyproduktionen i stället ske genom någon form av investeringsbidrag. Kommitténs förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I frågor om mer omfattande förändringar i stödet till ny- och ombyggnad av bostäder, exempelvis i den fråga som tas upp i v-motionen, bör regeringens överväganden med anledning av bl.a. fastighetsbeskattningskommitténs slutbetänkande avvaktas. Bostadsutskottet avstyrker därför motion Bo290 (v) yrkandena 5 och 6.

Student- och ungdomsbostäder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör godkänna regeringens förslag till ändrade regler för investeringsbidraget för studentbostäder, *jämför reservation 26 (m, fp, -)*. Riksdagen bör vidare

- avslå motionsförslagen om villkor för investeringsbidraget för studentbostäder, *jämför reservationerna 27 (m, -), 28 (kd, fp), 29 (v), 30 (c) och 31 (mp)*,

– avslå motionsförslagen om behovet av student- och ungdomsbostäder, *jämför reservationerna 32 (m, -), 33 (kd, c, fp), 34 (v) och 35 (mp).*

Bostadsutskottet har i avsnittet om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 för budgetåret 2002 behandlat förslag om anslaget för investeringsbidraget för anordnande av bostäder för studenter. I detta avsnitt tas inledningsvis några ytterligare förslag avseende investeringsbidraget upp. Dessa förslag har inte bedömts påverka utfallet av budgeten för år 2002. Därefter tas övriga förslag om student- och ungdomsbostäder från höstens allmänna motionstid upp.

Kombination av investeringsbidrag

Regeringen har i budgetpropositionen utgiftsområde 18 punkt 3 föreslagit att riksdagen skall godkänna ett förslag till ändrade regler för investeringsbidraget till studentbostäder så att det blir möjligt att kombinera detta bidrag med bidraget till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet. I dag innehåller förordningen (2000:588) om statligt investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter bestämmelser som förhindrar en sådan kombination av bidrag. Regeringen framhåller att det är betydelsefullt att bygga bostäder för studenter som samtidigt främjar den ekologiska hållbarheten.

Bostadsutskottet tillstyrker regeringens förslag om möjligheten att kombinera de två investeringsbidragen. Det är givetvis angeläget att även studentbostäderna utformas med utgångspunkt i att de använda lösningarna främjar en ekologisk hållbarhet.

Villkor för investeringsbidraget för studentbostäder

I fråga om villkoren för investeringsbidraget för studentbostäder har i motioner framförts följande förslag.

Enligt de nuvarande bidragsvillkoren för investeringsbidraget gäller som en av förutsättningarna för bidrag att byggnadsprojekt måste påbörjas senast den 31 december 2002. Vänsterpartiet föreslår i sin partimotion Bo290 yrkande 8 att riksdagen av regeringen begär ett förslag om hur nyproduktionen av studentbostäder skall se ut efter år 2002. Motionärerna efterfrågar ett mer generellt stöd, som en del av ett allmänt investeringsbidrag.

Förslag om en förlängning av investeringsbidraget till tiden efter år 2002 lämnas i fler motioner. I Centerpartiets partimotion Bo325 yrkande 12 föreslås att riksdagen skall besluta om en sådan förlängning. Motionärerna anser att den hittillsvarande bidragsgivningen till studentbostäder varit alltför ryckig. Det som krävs för att förbättra studenternas bostadssituation är i stället långsiktighet i bidragsgivningen.

Även i motionerna Bo320 (kd) yrkande 4 och Ub430 (kd) yrkande 6 föreslås en förlängning av bidragperioden till att gälla även åren 2003 och 2004. Vidare föreslås i motionerna Bo320 (kd) yrkande 3 och Ub430 (kd) yrkande 6 att riksdagen i ett tillkännagivande förordar vissa andra ändringar i villkoren

för investeringsbidraget. Motionärerna anser bl.a. att det bör vara möjligt att bygga större studentlägenheter inom bidragets ram. En höjning föreslås av det maximala beloppet om 40 000 kr per studentrum i lägenheter för en eller två studenter.

Slutligen föreslås i Miljöpartiets partimotion Bo308 yrkande 5 att det bör övervägas om villkoren för att erhålla investeringsbidrag för studentbostäder bör innefatta krav på ekologisk hållbarhet. Yrkandet avser även motsvarande överväganden om investeringsbidraget för nybyggnad av hyresbostäder.

Bostadsutskottet har i samband med en intern utfrågning den 1 november 2001 i frågor om bostadssituationen för studenter inhämtat information om användningen av investeringsbidraget för studentbostäder. Vid utfrågningen framkom bl.a. att det finns ett stort intresse för att utnyttja bidraget. Det finns redan nu indikationer på att den avsatta ramen för bidragsgivningen kommer att utnyttjas fullt ut och att ett intresse för en fortsatt utbyggnad av studentbostadsbeståndet kommer att finnas även efter utgången av den beslutade bidragstiden.

Utskottet finner det glädjande att bidragsgivningen fått avsedd effekt och att byggandet av studentbostäder nu tagit fart. I samband med den löpande uppföljningen av bidragsgivningen bör det givetvis kunna övervägas om bidragsvillkoren givits rätt utformning i olika avseenden. Utskottet förutsätter att Boverket rapporterar till regeringen i dessa frågor om uppföljningen ger anledning till detta. Som framgått ovan har regeringen redan i ett avseende, möjligheten till kombination med annat bidrag, tagit ställning för en regeländring. Mot bakgrund av bl.a. de erfarenheter som den nuvarande bidragsgivningen kan ge finns det också skäl att överväga hur statens insatser för den fortsatta utbyggnaden av studentbostadsbeståndet skall se ut efter år 2002. Bostadsministern (biträdande finansministern) framhöll nyligen i ett tal vid den socialdemokratiska partikongressen att sådana överväganden för närvarande pågår.

Bostadsutskottet är på grundval av det underlag som läggs fram i de aktuella motionerna inte nu berett att ta ställning i frågor om ändrade villkor för investeringsbidraget för studentbostäder. Regeringens överväganden i frågan om statens fortsatta insatser för att stimulera utbyggnaden av studentbostäder bör avvaktas. Mot denna bakgrund avstyrks motionerna Bo290 (v) yrkande 8, Bo308 (mp) yrkande 5, Bo320 (kd) yrkandena 3 och 4, Bo325 (c) yrkande 12 samt Ub430 (kd) yrkande 6.

Behovet av student- och ungdomsbostäder

Utöver de ovan behandlade förslagen om villkoren för investeringsbidraget har i ett antal motioner även tagits upp olika frågor om behovet av student- och ungdomsbostäder samt boendesituationen för studenter och ungdomar i övrigt.

I Centerpartiets partimotion K284 yrkande 17 föreslås att en utredning tillsätts med uppgift att se över ungdomars möjlighet att erhålla bostad. Ett liknande förslag läggs fram i motion Kr426 (kd) yrkande 3. I motionen föreslås

att det bör genomföras en bred översyn av bostadspolitiken ur ett ungdomsperspektiv. Motionärerna hänvisar till ett flertal frågor som behöver övervägas, bl.a. hyressättningssystemet, möjligheten till självförvaltning och de krav som i dag ställs på rumsstorlek och standard.

I motion Bo201 (kd) föreslås att en översyn genomförs vad gäller byggandet av ungdomsbostäder (yrkande 1) samt att ungdomar ges möjlighet att delta i projekteringen av sådana bostäder (yrkande 2). Detta uppdrag bör enligt motionärerna tilldelas Ungdomsstyrelsen i samarbete med Boverket.

Enligt motion Ub2 (c) yrkande 2 – väckt med anledning av proposition 2001/02:15 Den öppna högskolan – bör regeringen bjuda in kommuner, högskolor och studentkårer till överläggningar om hur bostadssituationen för studenter skall hanteras framgent. Användningen av de resurser som avsatts för att stimulera nybyggnation av studentbostäder bör enligt motionen avgöras genom dessa diskussioner.

Motion Ub553 (s) tar särskilt upp bristen på studentbostäder i Stockholmsregionen. I motionens yrkande 3 föreslås riksdagen göra ett tillkännagivande om att det behövs snabba insatser för fler studentlägenheter i denna region.

I motion Bo225 (m) yrkande 2 föreslås att regeringen skall genomföra en inventering av det statliga fastighetsbeståndet för att utröna vad som enkelt skulle kunna göras om till studentbostäder. I motionens yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om åtgärder för att underlätta byggandet av studentbostäder på längre sikt. Motionärerna hänvisar till förslag om bl.a. ett friare hyressättningssystem, en snabbare planprocess och förändringar i fastighetsbildningssystemet.

Vänsterpartiet föreslår i sin partimotion Bo290 yrkande 9 att riksdagen skall göra ett tillkännagivande om de funktionshindrade studenternas rätt till studentbostäder. Motionärerna hänvisar till bristen på handikappanpassade studentbostäder på vissa högskoleorter och framhåller att funktionshindrade skall kunna studera på samma villkor som övriga. Högskolekommunerna skall särskilt uppmärksammas på de funktionshindrade studenternas bostadsproblem.

Slutligen tas här upp tre motioner med likartade förslag. I motionerna Bo298 (s), Bo299 (s) samt i Miljöpartiets partimotion Bo308 yrkande 2 föreslås att en koppling görs mellan högskoleutbyggnaden och högskoleortens möjlighet att erbjuda studentbostäder. Innebörden i förslagen är att de orter som i fortsättningen tilldelas resurser för nya högskoleplatser också skall kunna ordna bostäder åt de nya studenterna.

Bostadsutskottet anför följande i de aktualiserade frågorna om behovet av student- och ungdomsbostäder.

Bostadssituation för studenter och ungdomar har varit föremål för omfattande överväganden och utredningar under de senaste åren. Överläggningar har skett mellan statliga företrädare och kommunerna i olika sammanhang. Det är också dessa överväganden som ledde fram till riksdagens beslut våren 2000 om att införa ett investeringsbidrag för studentbostäder. Vidare ledde överväganden om de krav som ställs på utformningen av studentbostäder fram

till att Boverkets byggregler i juni 2000 reviderades vad gäller vissa regler för särskilda boendeformer för studerande och ungdomar. Boverket har även tidigare genomfört flera utredningar med inriktning på ungdomars boendesituation. Exempelvis avrapporterades år 1998 ett regeringsuppdrag som innefattade att samla, utvärdera och aktivt sprida erfarenheter och nya idéer kring billiga och bra ungdomsbostäder. Utöver de kartläggningar och utredningar som genomförts av statliga och kommunala myndigheter kan nämnas att flera organisationer med särskilt intresse för ungdomars och studenters bostadssituation genomför egna kartläggningar. Sveriges Förenade Studentkårer, SFS, genomför två gånger per år en enkätundersökning om studentbostadssituationen på högskoleorterna. Den nybildade föreningen för ägare och förvaltare av studentbostäder, Svenska Studentbostadsföreningen, inhämtar information från sina medlemmar. Hyresgästernas Riksförbund har nyligen publicerat en omfattande undersökning om bostadssituationen och framtida bostadsprefereenser för ”unga vuxna”, dvs. personer i åldern 20 till 27 år.

Det råder således ingen brist på information om hur bostadssituationen i dag ser ut för ungdomar och studenter. Det finns också ett omfattande material som redovisar bra exempel på ungdomsbostäder och hur studenternas bostadsbehov lösts på olika orter. Utskottet finner det mot denna bakgrund för dagen inte angeläget att ta initiativ till någon ny omfattande utredning i frågan. Däremot kan det givetvis finnas skäl till fördjupade undersökningar och överväganden i särskilda avgränsade frågor med anknytning till ungdomars och studenters bostadssituation. Mot bakgrund av att problemen på bostadsmarknaden för dessa grupper är väl kända krävs nu i stället åtgärder som kan förbättra situationen. Staten har framför allt genom införandet av investeringsbidraget för studentbostäder sökt bidra till en sådan utveckling. Nu krävs det att även kommuner med högskolor eller universitet tar ett ökat ansvar. Det bör dock framhållas att flera högskolekommuner redan vidtagit åtgärder och att tillgången på studentbostäder på vissa orter är relativt god. Som framhålls i flera motioner är emellertid situationen i framför allt Stockholm mycket oroväckande. Kraven på kommunala initiativ och åtgärder måste därför anses vara särskilt stora i huvudstadsregionen.

Bostadsutskottet vill i detta sammanhang ta upp motionsförslagen om en koppling mellan högskoleutbyggnaden och utbudet av studentbostäder. Tillgången till en bostad är givetvis en förutsättning för att bedriva studier på en viss ort. Detta innebär att bostadsutbudet blir särskilt viktigt för de studenter som måste söka sig till en ny ort för att bedriva studier. Vid hittillsvarande beslut om högskolans och universitetens utbyggnad har inte bostadsfrågan lyfts fram som ett särskilt kriterium vid fördelningen av högskoleplatser. Enligt utskottets mening finns det mot bakgrund av den på vissa orter alltmer tilltagande bristen på studentbostäder nu anledning att överväga om inte denna fråga skall tillmätas större tyngd när en högskoleutbyggnad diskuteras. Det är uppenbart att studenternas möjlighet att åstadkomma goda studieresultat är starkt förknippad med tillgången till en trygg bostad.

Utskottet vill vidare instämma i vad som anförs i en av motionerna om att stor uppmärksamhet bör ägnas åt de funktionshindrade studenternas bostadssituation och att tillgången på studentbostäder som är anpassade för denna grupp måste öka. Även representanter för regeringen har i olika sammanhang givit uttryck för denna uppfattning. De som är funktionshindrade bör självklart inte ha sämre förutsättningar att studera på universitet och högskola än andra. De krav som i dag ställs på nyproducerade studentlägenheter innebär att bostaden också skall kunna användas av funktionshindrade. Detta innebär att det tillskott av studentbostäder som kan förväntas på flertalet universitets- och högskoleorter med stöd av investeringsbidraget också ökar tillgången på bostäder som kan användas av funktionshindrade.

Sammanfattningsvis kan utskottet instämma i mycket av vad som anförs i flertalet av de motioner som tagit upp frågor om bostadssituationen för studenter och ungdomar. Utskottet delar motionärernas uppfattning att dessa frågor även fortsättningsvis bör ägnas stor uppmärksamhet i olika sammanhang. Det får emellertid förutsättas att även regeringen omfattar denna ståndpunkt. Något tillkännagivande i de aktualiserade frågorna kan därför inte anses erforderligt i dagsläget.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna Bo201 (kd), Bo225 (m) yrkandena 2 och 3, Bo290 (v) yrkande 9, Bo298 (s), Bo299 (s), Bo308 (mp) yrkande 2, K284 (c) yrkande 17, Kr426 (kd) yrkande 3, Ub2 (c) yrkande 6 och Ub553 (s) yrkande 3.

Stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör godkänna regeringens i proposition 2001/02:4 framlagda förslag om inrättande av en organisation för fortsatt statligt stöd till en omstrukturering av kommunala bostadsföretag och avslå de motstående motionsförslag som avgivits med anledning av denna proposition. Vidare bör riksdagen avslå ett motionsförslag (v) om stöd till kommuner med tomma lägenheter avgiven under 2001 års allmänna motionstid. Utskottet finner den sistnämnda motionen i huvudsak tillgodosedd genom regeringsförslaget. *Jämför reservation 36 (m, kd, c, fp, -).*

Regeringen beslutade den 27 september att överlämna en regionalpolitisk proposition till riksdagen. Denna proposition, En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4), innehåller i huvudsak förslag som skall beredas av näringsutskottet samt andra utskott. Näringsutskottet har dock beslutat att överlämna ett av förslagen, avseende kommunala bostadsföretag, till bostadsutskottet för beredning. Tillsammans med regeringsförslaget överlämnade näringsutskottet även de motionsförslag som väckts i denna fråga med anledning av regeringsförslaget. I detta avsnitt behandlar bostadsutskottet även ett motionsyrkande från årets allmänna motionstid som anknyter till

frågan om stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag. Däremot har utskottet valt att avvakta med beredningen av övriga förslag från allmänna motionstiden avseende kommunala bostadsföretag. Avsikten är att ta upp dessa förslag i samband med beredningen av den proposition om allmännyttiga bostadsföretag som regeringen aviserat att den kommer att lägga fram för riksdagen under innevarande år.

I proposition 2001/02:4 punkt 1.4 föreslår regeringen att riksdagen skall godkänna ett förslag om inrättande av en organisation för fortsatt statligt stöd till en omstrukturering av kommunala bostadsföretag. Organisationen, som avses bli inrättad under år 2002, skall kunna ge medel för avveckling eller utveckling av tomma lägenheter och medel till riskkapital samt för behov av nedskrivning av fastighetsvärden. Regeringen redovisar även sin avsikt att återkomma angående storleken på dessa insatser.

Under rubriken Regeringens bedömning redovisas att Vasallen AB bör få möjlighet att förvärva kommunala bostadshus för omvandling till företagslokaler eller andra lämpliga ändamål. Som skäl för regeringens förslag och bedömning redovisas bl.a. följande.

På flertalet av de orter som drabbas hårt av befolkningsminskningen finns det kommunala bostadsföretag som ofta har problem med tomma lägenheter. Arbetet med att hantera problemen i de kommunala bostadsföretagen tar mycket kraft från arbetet med att utveckla kommunen och skapa goda förutsättningar för tillväxt och sysselsättning.

Staten är därför beredd att, tillsammans med de berörda kommunerna, ta ett fortsatt ansvar för omstruktureringen av de kommunala bostadsföretagen i de mest utsatta regionerna. Erfarenheterna från Bostadsdelegationens arbete är därvidlag en viktig grund för utformningen av de fortsatta åtgärderna. De framtida insatserna bör inte bara avse ekonomiskt stöd till avveckling av bostäder, utan även försörjning med riskkapital i samband med ett eventuellt statligt delägarskap i kommunala bostadsföretag.

I det aktuella avsnittet i propositionen redovisas också att allmännyttiga bostadsföretag och stiftelser kan komma att drabbas av problem till följd av vissa nya redovisningsnormer som utfärdats av Redovisningsrådet och gäller fr.o.m. år 2002. Många kommunala bostadsföretag kommer sannolikt att till följd av rekommendationerna behöva skriva ned det bokförda värdet av sina fastigheter. I propositionen redovisas alternativa vägar att begränsa de problem som kan följa av de nya redovisningsnormerna. Regeringens avsikt är att snarast återkomma med förslag i frågan. Dessa förslag kommer enligt propositionen att ge de allmännyttiga bostadsföretagen en rimlig tid för att fullfölja den omstrukturering som befolkningsutvecklingen i vissa utsatta regioner ger upphov till, utan att den kommunala ekonomin utsätts för alltför stora påfrestningar.

I fyra motioner yrkas avslag på regeringens förslag om stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag. Det gäller motionerna N23 (fp) yrkande 11, N25 (m) yrkande 11, N27 (c) yrkande 44 samt N31 (kd) yrkande 6. I den sistnämnda motionen föreslås vidare i yrkande 7 att riksdagen i ett tillkänna-

givande framhåller behovet av åtgärder för att stödja omstruktureringen av kommunala bostadsföretag.

Avslagsyrkandet motiveras i fp-motionen med att stödet skapar en orättvisa gentemot kommuner som ansträngt sig för att klara av att hantera sina lägenheter. I m-motionen hänvisas till behovet av att vidta andra åtgärder, som att tillåta en friare hyressättning och att sänka skattetrycket. Enligt c-motionen bör marknadshyror tillåtas på det överskottsbestånd som många kommuner besitter. I kd-motionen framhålls att det är fel att favorisera den kommunala aktören på bostadsmarknaden. Vidare anser man att regeringens förslag är alltför schematiskt beskrivet för att kunna godkännas och att det inte går att bedöma innan den aviserade propositionen om förutsättningarna för allmännyttiga bostadsföretag föreligger.

I Vänsterpartiets partimotion Bo290 yrkande 7 föreslås en utredning om ett särskilt investeringsstöd för kommuner med tomma lägenheter. Motionärerna anser att stödet skall utformas så att det ger valmöjligheter för kommunerna att utveckla och vidareförädla bostadsbeståndet. Förslaget är avlämnat under den allmänna motionstiden 2001, dvs. innan den nu aktuella propositionen hade lagts fram på riksdagens bord.

Som framhålls i propositionen har staten tidigare tagit ett betydande ansvar för att komma till rätta med problemen inom såväl den privata fastighetssektorn som i vissa kommuner med övermäktiga åtaganden för boendet. För att tillfälligtvis hantera frågor om stöd till enskilda kommuner inrättades år 1998 Bostadsdelegationen. Delegationen har nu fullföljt sitt uppdrag i denna del. Problemen med bl.a. tomma lägenheter i kommuner med en negativ befolkningsutveckling och en även i övrigt utsatt situation kan dock förväntas fortsätta i delar av landet. I första hand är det givetvis nödvändigt med åtgärder som syftar till att stärka den allmänna samhällsutvecklingen i de berörda regionerna. Förslag om åtgärder med sådan inriktning läggs fram i den aktuella propositionen och kan indirekt förväntas få en positiv inverkan även på bostadsmarknaden. Bostadsutskottet delar emellertid regeringens bedömning att situationen på vissa orter är sådan att staten, tillsammans med de berörda kommunerna, måste vara beredd att ta ett fortsatt ansvar för omstruktureringen av de kommunala bostadsföretagen.

Inriktningen på de statliga insatserna måste anpassas till de förutsättningar och behov som föreligger i varje enskilt fall. Detta ställer stora krav på flexibilitet i de lösningar som den statliga organisationen förutsätts utforma i samarbete med kommunerna. Bostadsutskottet kan konstatera att regeringens förslag har denna inriktning. Bland de åtgärder som diskuteras i propositionen kan nämnas lösningar som syftar till att hantera nedskrivningsbehovet eller genom bidrag till kommunen eller bostadsbolaget medverka till en rekonstruktion av bolaget. Regeringen utesluter inte att det i vissa fall kan vara motiverat att staten, helt eller delvis, tar över ett fastighetsbestånd i en kommun med ett utsatt ekonomiskt läge. Den av regeringen förordade ordningen innebär att det som i Vänsterpartiets partimotion föreslås om att ett stöd bör ge utrymme för olika valmöjligheter kan förväntas bli tillgodosett.

Utskottet vill även mycket kortfattat kommentera de avslagsförslag som läggs fram i fyra motioner. Det kan konstateras att dessa förslag läggs fram utan att motionärerna hänvisar till något realistiskt alternativ att hantera problemen i de kommuner som kan vara i behov av stöd. Vissa av motiven för avslagsyrkandena får snarast anses tyda på en bristande insikt i de förutsättningar som kan råda på bostadsmarknaden i kommuner som drabbats av en befolkningsminskning som en följd av en negativ näringslivsutveckling eller av andra skäl. Utskottet syftar här på förslagen om att kommunerna skall lösa bostadsföretagens problem genom att tillämpa marknadshyror eller sälja sina fastigheter till hyresgästerna.

Med hänvisning till det anförda anser bostadsutskottet att riksdagen bör godkänna regeringens förslag om att inrätta en organisation för fortsatt statligt stöd till en omstrukturering av kommunala bostadsföretag. De motstående motionsförslagen N23 (fp) yrkande 11, N25 (m) yrkande 11, N27 (c) yrkande 44 samt N31 (kd) yrkandena 6 och 7 avstyrks av utskottet. Även motion Bo290 (v) yrkande 7 avstyrks, dock med motiveringen att förslaget redan får anses vara tillgodosett i betydande utsträckning.

Boendeintegration

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om boendeintegration. *Jämför reservationerna 37 (m, -) och 38 (kd, c, fp).*

Utskottet behandlar i detta avsnitt två motioner som tar upp frågor om behovet av att motverka segregation i boendet.

I motion Bo243 (kd) yrkande 1 föreslås riksdagen göra ett tillkännagivande om behovet av ett brett spektrum av åtgärder för att öka boendeintegrationen. Enligt motionen är bristen på delaktighet i den lokala utvecklingen ett utmärkande drag i s.k. utsatta områden. Motionärerna framhåller därför särskilt nödvändigheten av att ta till vara de boendes erfarenheter och engagera frivilliga krafter för att bryta en negativ utveckling i dessa bostadsområden. Som positiva exempel nämns satsningar i Gårdsten i Göteborg, Navestad i Norrköping och Kista i Stockholm. I motionens yrkande 2 föreslås riksdagen förordna att alla bostadsområden skall ge möjlighet till boende med olika upplåtelseformer.

Bostadspolitiken skall enligt Centerpartiets partimotion Ju237 vara en central del i skapandet av ett integrerat samhälle. I motionens yrkande 17 föreslås riksdagen i ett tillkännagivande göra ett uttalande med denna innebörd. Motionärerna framhåller att de personliga relationer som skapas när invandrare och infödda svenskar bor och arbetar tillsammans leder till ökad kunskap om och förståelse för varandra.

De synpunkter som förs fram i de aktuella motionerna ligger väl i linje med vad utskottet vid åtskilliga tillfällen anfört om vikten av att på olika sätt motarbeta segregation i boendet liksom i samhällslivet i övrigt. Det är själv-

fallet viktigt att hela samhället tar ett ansvar för att motverka segregationen. Ett framgångsrikt arbete mot segregation förutsätter som framhålls i motionerna ett brett spektrum av åtgärder. Bostadspolitiken och olika bostadspolitiska insatser intar här en central roll även om en rad andra åtgärder samtidigt måste vidtas för att nå bestående framgång i arbetet mot segregation. Såväl i den fysiska planeringen som i kommunernas arbete med bostadsförsörjningsplanering i övrigt måste frågan ägnas stor uppmärksamhet. Att slå vakt om en blandning av upplåtelseformer kan vara en del i detta arbete. Det gäller exempelvis att behålla ett utbud av hyresbostäder med rimliga boendekostnader i områden som annars riskerar att snabbt få ett ensidigt befolkningsunderlag.

Bostadsutskottet instämmer vidare i bedömningen att ett framgångsrikt arbete för att bryta segregationen förutsätter att man tar till vara lokala initiativ. Detta är också en av utgångspunkterna i Storstadsdelegationens arbete med att förverkliga den nationella storstadspolitikens mål. Delegationen har bl.a. till uppgift att genom lokala utvecklingsavtal verka för en långsiktigt hållbar tillväxt och bryta segregationen i utsatta områden. Insatserna sker i dialog med boende och andra verksamma i dessa områden. Gårdstensprojektet som nämns som ett positivt exempel i kd-motionen ingår i denna satsning.

Sammanfattningsvis ser bostadsutskottet inte skäl att rikta några invändningar mot de relativt allmänt formulerade synpunkter på vikten av att verka för boendeintegration som förs fram i de aktuella motionerna. Ett tillkännagivande till regeringen med denna utgångspunkt kan emellertid inte anses tjäna något reellt syfte. Det torde stå utom allt tvivel att även regeringen omfattar åsikten att segregationen i boendet måste motverkas med olika medel. Av detta skäl avstyrks motionerna Bo243 (kd) yrkandena 1 och 2 samt Ju237 (c) yrkande 17.

Bostadsbidragens utformning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör

- anta regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag,
- avslå motionsförslagen om fortsatt reformering av kraven på återbetalning m.m., *jämför reservationerna 39 (m, -), 40 (v) och 41 (kd)*,
- avslå motionsförslaget om informationen till bidragshushållen,
- avslå motionsförslagen om bostadsbidragens utformning på längre sikt, *jämför reservationerna 42 (m, -), 43 (v), 44 (kd), 45 (c) och 46 (fp)*,
- avslå motionsförslagen om bostadsbidrag till utbytesstudenter, *jämför reservation 47 (fp)*,
- avslå motionsförslaget om bostadsbidragsgrundande inkomst för näringsidkare, *jämför reservation 48 (m, kd, fp, -) samt särskilt yttrande 7 (c)*,
- stipendier i den bostadsbidragsgrundande inkomsten.

Reglerna för eftergift

Regeringen lägger i proposition 2001/02:9 Vissa socialförsäkringsfrågor fram ett förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag som innebär att reglerna för eftergift ändras. Bakgrunden till förslaget är i korthet följande.

Den som har fått för mycket utbetalt bostadsbidrag har under vissa förutsättningar möjlighet att få eftergift av kravet på återbetalning. I korthet innebär reglerna för eftergift att kravet kan efterges helt eller delvis om det finns särskilda skäl. Vid denna bedömning skall särskilt hushållets förmåga att betala tillbaka det återkrävda beloppet beaktas. En förutsättning för eftergift är vidare att anmälningsskyldigheten när det gäller ändrad inkomst har fullgjorts.

Den restriktiva tillämpningen av kravet på anmälningsskyldighet har enligt regeringen lett till att någon egentlig prövning av betalningsförmågan i många fall inte kommit till stånd. Regeringen föreslår därför att eftergiftsprövning bör vara möjlig i vissa fall när bidragstagaren inte har fullgjort sin anmälningsskyldighet. Det gäller i de fall bidragstagaren skäligen inte borde ha insett att anmälningsskyldighet förelåg. En sådan situation skulle enligt regeringen kunna vara om en bidragstagare kan visa att en inkomstökning inträffat efter det att bidraget har upphört eller om bidraget har "jämkats" till noll kr för resten av året. Även om bidragstagaren anmäler denna inkomstökning påverkas inte storleken av det bidrag som redan utbetalats. Det kan också gälla om en socialbidragstagare vid en inkomstökning får motsvarande sänkning av socialbidraget och därigenom en i princip oförändrad ekonomisk situation. En annan liknande situation kan enligt förslaget vara när en bostadsbidragstagare under bidragsåret beviljas ytterligare en socialförsäkringsförmån från försäkringskassan, t.ex. vårdbidrag för ett handikappat barn eller retroaktiv livränta.

De förslag till ändrade regler för när eftergift kan beviljas har inte ifrågasatts på annat sätt än att det i motion Sf6 (kd) hävdas att reglerna inte är tillräckligt långtgående. Med avseende på att något förslag till lagändring inte lagts fram i motionen har utskottet valt att behandla denna fråga nedan i anslutning till övriga förslag som avser överväganden om utformningen av bostadsbidragsreglerna när det gäller eftergift och återbetalningsskyldigheten m.m.

Den hittillsvarande restriktiva tillämpningen av kravet på anmälningsskyldighet har lett till att någon egentlig prövning av betalningsförmågan i många fall inte kommit till stånd. Avsikten med det förslag till ändring av reglerna för eftergift som nu lagts fram är att frågan om eftergift skall kunna prövas även i vissa fall där uppgiftsskyldigheten inte fullgjort sin anmälningsskyldighet. Utskottet delar uppfattningen att denna möjlighet bör tillskapas. Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag tillstyrks.

Fortsatt reformering av kraven på återbetalning m.m.

Förslag som avser återbetalningsskyldigheten och reglerna för eftergift förs fram dels i en med anledning av proposition 2001/02:9 väckt motion, dels i flera motioner väckta under allmänna motionstiden.

Det förslag till ändrade regler för eftergift som regeringen lagt fram är enligt motion Sf6 (kd) rimligt, men inte tillräckligt. Reglerna för eftergift bör därför ändras ytterligare. Enligt förslaget bör eftergift kunna beviljas om de inkomster som ger upphov till återbetalningsskyldighet kan hänföras till tid då bidrag inte utgick – yrkande 4. Det anges t.ex. gälla den som studerar under första halvåret och därefter börjar arbeta. För att minska marginaleffekterna i systemet och för att reducera andelen återbetalningsskyldiga föreslås dessutom att återbetalningsskyldighet skall inträda först när den taxerade inkomsten överstiger den bidragsgrundande inkomsten med minst 20 000 kr – yrkande 3.

Enligt motion Bo219 (v) yrkande 2 bör det övervägas att införa en godtrosparagraf i fråga om kravet på återbetalning i bostadsbidragslagen – yrkande 2. Denna regel bör utformas så att den som handlat i god tro och som hela tiden lämnat korrekta uppgifter om ändrade inkomstförhållanden skall kunna få sitt bostadsbidrag baserat på en avstämd inkomst som ger ett förlåtande intervall om högst 20 000 kr. Dessutom bör det övervägas att öppna en möjlighet att efterge återbetalningskrav som beror av tillfälliga inkomster som i grunden avser ett annat inkomstår – yrkande 3. Det kan t.ex. vara fråga om retroaktiv ersättning i form av försäkringsförmån eller avgångsvederlag som avser inkomstbörfall för kommande år.

För den som studerar under första halvåret och sedan börjar arbeta kan dagens regler leda till att bidragstagaren får betala tillbaka hela eller delar av bidraget. Det är enligt motion Bo279 (s) otillfredsställande eftersom bidraget var rätt beräknat för den tid under vilken det faktiskt utgick. Reglerna bör därför ses över med avseende på detta.

Enligt motion Bo209 (m) måste reglerna för återkrav av bostadsbidrag ses över när det gäller realisationsvinst i visst fall. Det fall som avses är när en reavinst uppkommer och denna vinst sedan dras in av kronofogdemyndigheten till följd av en skuld hos denna. I detta fall har inte bidragstagarens disponibla inkomst ökat. Vid beräkningen av det slutliga bidraget bör enligt motionen hänsyn tas till detta.

Med anledning av vad som i motionerna föreslagits beträffande möjligheterna till eftergift och utformningen av reglerna för återbetalning vill utskottet anföra följande.

Systemet med preliminärt och slutligt bostadsbidrag innebär bl.a. att den som fått för mycket utbetalt bidrag blir återbetalningsskyldig för det belopp som betalats ut för mycket. Överskjutande bidrag som understiger 200 kr behöver dock inte betalas tillbaka. I fler av motionerna hävdas att detta belopp skall höjas kraftigt. I andra motioner förs fram förslag om att kravet på återbetalning över huvud taget inte skall utlösas i vissa situationer. Utskottet kan, i likhet med flera av motionärerna, konstatera att en höjd beloppsgräns för när återbetalning skall ske skulle innebära en ökad träffsäkerhet i systemet. Även om en ökad träffsäkerhet i och för sig är önskvärd bör den enligt utskottets mening inte åstadkommas genom kraftigt ökad beloppsgräns utan

genom att informationen och därmed kunskaperna om vikten av att anmäla en riktig inkomst ökar.

När det gäller frågan om bostadsbidragens effekter för grupper som socialbidragstagare och arbetslösa där inkomsterna kan variera kraftigt under året så delar utskottet motionärernas uppfattning om att detta kan vara ett problem. Denna frågeställning omfattas också av det tillkännagivande till regeringen som riksdagen på förslag av bostadsutskottet (bet. 2000/01:BoU12 s. 8) gjorde våren 2001. En närmare redovisning av tillkännagivandets innebörd lämnas nedan i avsnittet om bostadsbidragens utformning på längre sikt.

Som framgått ovan kan eftergift av det återkrävda beloppet medges under vissa förutsättningar. Redan efter det första bidragsåret uppmärksammades att möjligheterna till eftergift enligt de ursprungliga reglerna var alltför begränsade. Riksdagen beslutade därför våren 1999 på förslag av regeringen att möjligheterna till eftergift skulle vidgas (bet. 1998/99:BoU9). Det förslag som nu lagts fram och som utskottet ovan ställt sig bakom innebär att möjligheterna till eftergift vidgas ytterligare. Utgångspunkten för om eftergift skall medges eller inte är dock fortfarande att det i första hand skall bedömas med avseende på hushållets förmåga att betala tillbaka det återkrävda beloppet. Enligt utskottets mening bör det enskilda hushållets ekonomiska situation även fortsättningsvis utgöra grund för om eftergift skall medges eller inte. I den mån motionerna strider mot denna grundläggande princip bör de alltså avstyrkas av riksdagen.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda förslagen i motionerna Bo209 (m), Bo219 (v) yrkandena 2 och 3, Bo279 (s) samt Sf6 (kd) yrkandena 3 och 4.

Informationen till bidragshushållen

Informationen till bidragshushållen om reglerna för bostadsbidragen bör enligt motion Bo241 (s) förbättras. Det anges bl.a. gälla i den situation där bidragstagaren inser att årsinkomsten blir så hög att bostadsbidraget kan komma att upphöra. Den bidragstagare som då begär att bidrag skall upphöra att utgå i stället för att endast anmäla ändrad inkomst riskerar att under vissa omständigheter gå miste om delar av sitt bidrag.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att bidragshushållen ges en bra och lättillgänglig information om de regler som gäller för bidragen. Inte minst gäller det när reglerna har genomgått stora förändringar. På samma sätt är det nödvändigt att sådana delar av regelverket som visar sig vålla svårigheter uppmärksammas särskilt i informationsgivningen. Utskottet har också mot denna bakgrund tidigare påtalat vikten av förbättrad information om bl.a. systemet med preliminärt och slutligt bostadsbidrag.

I budgetpropositionen uttalar regeringen att en ökad träffsäkerhet i det preliminära bostadsbidraget är beroende av de uppgifter som bidragshushållen lämnar till försäkringskassan i ansökan och i vilken utsträckning de anmäler inkomständringar. För att förbättra bidragstagarnas kunskaper och förståelse för bostadsbidragssystemets regler arbetar också Riksförsäkringsverket med

att vidareutveckla informationen till hushållen med syfte att öka kunskaperna om reglerna och att påminna om vikten av att bl.a. anmäla inkomständringar. Det får enligt utskottets mening förutsättas att bidragstagarna mot denna bakgrund kommer att få den förbättrade information som efterlyses i motion Bo241 (s) utan att riksdagen gör ett särskilt tillkännagivande om detta. Motionen avstyrks.

Bostadsbidragens utformning på längre sikt

I anslutning till sitt ställningstagande till anslagsfördelningen för budgetåret 2002 ovan har utskottet även behandlat förslag som avser reglerna för bostadsbidragen för samma budgetår. I flera motioner läggs dessutom fram förslag som avser utformningen av bostadsbidragen på något längre sikt och som därigenom inte påverkar anslagen för nästkommande år. Förslagen avser såväl en mera genomgripande reformering av bostadsbidragen som enskildheter i dagens bidragssystem.

I motion Bo237 (m) yrkande 1 föreslås att bostadsbidragen skall ses över i ett social- och skattepolitiskt sammanhang. Enligt motionen innebär det att bostadsbidragen bör samordnas med övriga socialpolitiska åtgärder och att dagens bidrag på sikt växlas mot sänkta skatter. Förslaget innebär att bostadsbidragen skall ersättas av ett system som bygger på principen om generella grundavdrag för barn i stället för bidrag – yrkande 2. Alla barnfamiljer skall omfattas av avdraget, vilket bl.a. leder till att marginaleffekterna kommer att minska. Endast i de fall avdrag ej kan komma i fråga utgår bidrag.

De förändringar som under senare år gjorts i bostadsbidragen innebär enligt motion Bo226 (kd) att bidragen inte längre svarar mot de uppsatta målen. Framför allt är det barnfamiljerna som drabbats. Skälen till detta är bl.a. införandet av individuella inkomstgränser och de snäva ytgränser som satts upp. En översyn behöver därför göras snarast av dagens regler och konsekvenserna av dem – yrkande 1. Översynen bör syfta till att finna ett fördelningspolitiskt bättre och rättvisare regelverk än det som nu gäller. I anslutning härtill föreslås dessutom att bostadsbidragen skall stämmas av halvårsvis – yrkande 2.

Bostadsbidragen skall enligt motion Bo219 (v) vara ett bostadspolitiskt instrument med uppgift att ge svaga hushåll möjligheten att efterfråga goda och tillräckligt rymliga bostäder. Samtidigt konstateras i motionen att bidragen numera fått prägel av ett ensamförälderstöd i framför allt hyresrätt och att familjer med två inkomsttagare och flera barn alltmer sällan får bostadsbidrag. Ett av skälen till detta anges vara att hyres- och inkomstgränserna varit oförändrade sedan 1996. Regeringen bör därför lägga fram förslag till förändring av bostadsbidragen som tar större hänsyn till både inkomstutvecklingen och boendekostnadsutvecklingen – yrkande 1. För att öka träffsäkerheten och öka måluppfyllelsen bör bostadsbidragen dessutom ses över med avseende på – barns kapital och kapitalinkomster vid beräkningen av den bidragsgrundande inkomsten (yrkande 4),
– försäkringskassornas rätt att ta del av kontrolluppgifter avseende kapital m.m. (yrkande 5),

- konsekvenserna av åldersgränsen för bostadsbidrag till hushåll utan barn (yrkande 6),
- effekterna av ytnormen (yrkande 7).

Folkpartiet föreslår i sin partimotion Sf397 yrkande 7 att bostadsbidragen på sikt skall växlas mot ett generellt barnstöd. Till grund för förslaget ligger enligt motionen en strävan att minska marginaleffekterna och att upphöra med den konsumtionsstyrning som dagens bostadsbidrag medför. För att minska kraven på återbetalning och skapa ett bättre fungerande system bör bostadsbidragen enligt förslaget beviljas på grundval av boendekostnader och inkomster månad för månad. Förslaget om en ändrad grundval för beviljandet av bostadsbidrag förs även fram i partimotion Bo324 (fp) yrkande 12 liksom i motion Sf7 (fp).

För att minska behoven av bostadsbidrag bör enligt Centerpartiets partimotion Bo325 yrkande 19 åtgärder vidtas för att sänka boendekostnaderna och för att öka den disponibla inkomsten.

Med anledning av vad som i motionerna föreslagits om bostadsbidragens utformning på längre sikt vill utskottet anföra följande.

Den reformering av bostadsbidragen som genomförts sedan år 1997 har lett till betydande förändringar för många bidragstagare. Det är mot den bakgrunden som bostadsutskottet och riksdagen varit drivande när det gäller att få till stånd en snabb och fortlöpande utvärdering av de nya bidragen. Som redovisats ovan har också utskottet kontinuerligt följt upp effekterna av de nya reglerna dels vid tidigare interna utfrågningar med företrädare för Riksförsäkringsverket, dels vid en offentlig utfrågning den 23 oktober 2001 där också Boverket och oberoende forskare fanns representerade.

Som en direkt följd av utskottets tidigare insatser har också vissa ändringar vidtagits i bostadsbidragen. Det gäller bl.a. att en lägsta nivå för reduktion av boendekostnaden på grund av bostadsytan införts och att möjligheterna till eftergift av återbetalningskrav vidgats.

En slutsats som kan dras av den hittillsvarande uppföljningen av bostadsbidragen är att de fyller de uppsatta målen så till vida att bidragen i första hand träffar ekonomiskt svaga hushåll. Det innebär dock inte att bidragen med nödvändighet i alla delar svarar mot de mål som satts upp. Nu liksom tidigare anser utskottet därför att bostadsbidragen även fortsättningsvis bör följas upp och utvärderas. Med anslutning till tidigare ställningstaganden vill utskottet framhålla att det finns ett behov av att ytterligare fördjupa och bredda analysen av bostadsbidragen.

I anslutning till sitt ställningstagande till motionsförslag om bostadsbidragens utformning under föregående riksmöte redovisade utskottet den översyn av de ekonomiska familjestöden som då pågick, och som även omfattade bostadsbidragen till barnfamiljer. Utredningen har nu redovisat sina ställningstaganden i sitt slutbetänkande Ur fattigdomsfällan (SOU 2001:24). Utan att här gå in på de förslag som lagts fram av utredningen kan utskottet konstatera att det är värdefullt att en bred översyn gjorts av bostadsbidragen. Betänkandet är efter sedvanlig remissbehandling nu föremål för fortsatt beredning i

regeringens kansli. Enligt utskottets mening bör resultatet av denna beredning avvaktas innan ställning tas till bostadsbidragens framtida utformning. Utskottet utgår i detta sammanhang från att beredningen när det gäller bostadsbidragen har som grund att bidragen även fortsättningsvis skall syfta till att ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder. Det innebär bl.a. att bidragens roll som ett viktigt bostadspolitiskt instrument inte bör överges.

Även om en beredning av bostadsbidragen i vid mening nu pågår finns det enligt utskottets mening anledning att något beröra några av de frågor som utskottet vid flera tidigare tillfällen uttalat att de bör få sin lösning. Det gäller bl.a. den ovan redovisade frågan om bostadsbidragens roll och effekter för särskilda grupper som socialbidragstagare och arbetslösa där inkomsterna kan variera kraftigt under året. I sammanhanget har dessutom vissa frågor av mer teknisk natur lyfts fram som försäkringskassornas tillgång till kontrolluppgifter, hur barns försäkringsersättningar m.m. skall beaktas, kravet på anmälningsplikt sedan bidraget upphört och socialbidragstagares skyldighet att anmäla ökad inkomst.

Så sent som i våras uttalade också utskottet (bet. 2000/01:BoU12 s. 8) att det trots den pågående beredningen av Familjeutredningens förslag fanns anledning att i särskild ordning överväga de frågor avseende bostadsbidragen som utskottet lyft fram. På förslag av utskottet gjorde riksdagen därför ett tillkännagivande som innebar att regeringen gavs i uppdrag att dels presentera en långsiktigt hållbar lösning på de problem beträffande bostadsbidragen för vissa studerande som uppstått, dels snarast göra de överväganden avseende bostadsbidragen i övrigt som utskottet fört fram. Det innebär att flera av de förslag som nu läggs fram i motionerna redan är föremål för regeringens uppmärksamhet genom riksdagens tillkännagivande.

Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet förslagen i partimotionerna Bo324 (fp) yrkande 12, Bo325 (c) yrkande 19 och Sf397 (fp) yrkande 7 samt motionerna Bo219 (v) yrkandena 1 samt 4–7, Bo226 (kd) yrkandena 1 och 2, Bo237 (m) yrkandena 1 och 2 samt Sf7 (fp).

Bostadsbidrag till utbytesstudenter

Enligt motionerna Bo264 (fp) och Bo296 (v) bör det övervägas om inte också utbytesstudenter skall kunna uppbära bostadsbidrag under den tid de studerar i Sverige. Utgångspunkten för förslagen är att utbytesstudenterna ofta har en sämre bostadssituation än andra studenter. Ett av skälen till detta anges vara att de har sämre ekonomiska möjligheter att efterfråga en bra bostad.

Utskottet vill inte ifrågasätta att många utbytesstudenter kan ha en sämre bostadssituation än andra studenter. Det kan mot den bakgrunden naturligtvis vara rimligt att åtgärder vidtas för att förbättra utbytesstudenternas möjligheter till ett bra boende. Enligt utskottets mening är dock detta en fråga som inte bör lösas inom ramen för bostadsbidragen. Som motionärerna redovisar är en förutsättning för att bostadsbidrag skall kunna utgå att den som uppbär bidrag bor och är folkbokförd i Sverige. Utskottet är inte berett att frånga denna

princip. I den mån ytterligare åtgärder erfordras för att lösa utbytesstudenternas bostadssituation får det enligt utskottets mening ske på annat sätt, t.ex. i form av insatser som har en direkt knytning till studierna.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda motionerna Bo264 (fp) och Bo296 (v).

Bostadsbidragsgrundande inkomst för näringsidkare

Enligt motion Bo236 (fp) bör bostadsbidragsreglerna ändras så att avsättning till s.k. expansionsmedel inte räknas in i den bostadsbidragsgrundande inkomsten. Den som driver enskild firma har möjlighet att sätta av s.k. expansionsmedel som beskattas när de återförs till inkomsten. Med de regler som i dag gäller ingår sådan avsättningar som en del i inkomsten vid beräkningen av bostadsbidrag, men inte vid beräkning av sjukpenning, föräldrapenning och pension.

Sedan 1997 gäller att den bidragsgrundande inkomsten för egenföretagare utgörs av inkomsten av näringsverksamhet ökad med avsättning till periodiseringsfond, avdrag för egen pension (viss del) samt ökning av expansionsmedel. Skälet till att de redovisade avsättningarna fr.o.m. detta år ingår i den bostadsbidragsgrundande inkomsten är en strävan att få likställighet i inkomstbegreppet mellan egenföretagare och löntagare. Det bör därför inte vara möjligt för en egenföretagare att reglera sina inkomster från näringsverksamhet på ett sätt som i bostadsbidragssammanhang kan gynna näringsinkomster framför andra inkomster. Utskottet är mot den bakgrunden inte berett att ändra inkomstbegreppet för egenföretagare på det sätt som föreslås i motion Bo236 (fp).

Stipendier i den bostadsbidragsgrundande inkomsten

Som en del i ett program för att förbättra kulturarbetarnas situation föreslås i motion Kr227 (m) yrkande 12 att konstnärstipendier skall räknas som bidragsgrundande inkomst.

Vid beräkningen av den bidragsgrundande inkomsten är grundregeln att den utgörs av summan av de skattepliktiga inkomsterna av tjänst, näringsverksamhet och kapital. Dessa inkomster, som bestäms enligt skattelagstiftningens regler, justeras sedan med vissa tillägg och avdrag som anges i lagen (1993:737) om bostadsbidrag. Enligt bestämmelserna i 4 § skall sålunda skattefria stipendier över 3 000 kr per månad ingå i den bidragsgrundande inkomsten. Till betydande del är motionen således tillgodosedd redan genom de regler som i dag gäller. Utskottet är med hänvisning härtill inte berett att ställa sig bakom förslaget i motionen, varför den avstyrks.

Bostadsanpassningsbidrag för elsanering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslaget om bostadsanpassningsbidrag vid elsanering. *Jämför reservation 49 (v, kd, c, mp).*

Ett kommunalt bidrag kan utgå till anpassning av bostäder i syfte att ge personer med funktionshinder ett självständigt liv i ett eget boende. Kommunerna är skyldiga att lämna bidrag i enlighet med bestämmelserna i lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m.

Motion So621 (c) tar upp frågan om rätten till bostadsanpassningsbidrag i samband med s.k. elsanering. Motionärerna framhåller att elsanering av bostäder visat sig vara en verksam metod för att göra det möjligt för elöverkänsliga att bo kvar i sina bostäder. Vidare hänvisar motionärerna till vissa tidigare uttalanden från bostadsutskottet som anses ge stöd för uppfattningen att elsanering bör berättiga till bostadsanpassningsbidrag. I motionens yrkande 6 föreslås mot denna bakgrund att det bör slås fast att så skall vara fallet.

Som konstateras i den aktuella motionen är rättsläget för närvarande sådant att kommunerna inte kan anses vara skyldiga att lämna bostadsanpassningsbidrag för s.k. elsanering. Denna tolkning av rättsläget framgår bl.a. av Boverkets handbok för bostadsanpassningsbidraget. Till grund för denna uppfattning hänvisar verket till ett yttrande från Socialstyrelsen och ett avgörande i kammarrätten.

Bostadsutskottet bör inte uttala sig i frågan om bostadsanpassningsbidragslagens tillämpning i en viss typ av ärenden. Däremot kan utskottet vidhålla sin tidigare redovisade uppfattning att det är önskvärt med en över landet enhetlig tillämpning av lagen. Möjligheten att få stöd bör inte vara avhängig av vilken kommun man är bosatt i. Det grundläggande problemet i sammanhanget står emellertid att finna i att det fortfarande, trots ett mångårigt forsknings- och utredningsarbete, saknas en samsyn om de huvudsakliga orsakerna till elöverkänslighetsproblemen. På samma sätt finns fortfarande en betydande osäkerhet om hur man bäst skall komma till rätta med problemet och om den typ av åtgärder som kan innefattas i begreppet elsanering alltid är den bästa lösningen. Det finns därför starka skäl att kräva fortsatta ansträngningar från alla inblandade instanser så att kunskapsläget ger underlag för en bredare samsyn i dessa frågor. En sådan utveckling kan också förväntas bidra till en lösning av det problem som motionärerna uppmärksammar.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion So621 (c) yrkande 6.

Verksamheten vid Lantmäteriverket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om

- anslagstilldelningen efter 2002, *jämför reservation 50 (m, -),*

- förvaringen av förrättningsakter,
- taktila kartor, *jämför reservation 51 (m, kd, c, fp, -).*

Anslagstilldelningen efter 2002

Genom att marknadsanpassa delar av verksamheten vid Lantmäteriverket skapas det enligt motion Bo316 (m) yrkande 7 ett utrymme för att minska anslaget till verket för år 2003. På sikt bör statens anslag reformeras till att motsvara ett anslag som står för vilka beställningar staten lägger fram. Enligt motionen bör därför ett s.k. beställningsanslag utvecklas.

När det gäller den i motion Bo316 (m) aktualiserade frågan om anslagstilldelningen liksom anslagskonstruktionen för åren efter 2002 gör utskottet följande bedömning. Det finns naturligtvis anledning att från tid till annan överväga anslagstilldelningen till de statliga myndigheterna liksom hur anslagen skall konstrueras. Ett sådant ställningstagande bör dock baseras på ett underlag som möjliggör en rimlig bedömning av framtida ekonomiska och andra förutsättningar för verksamheten. Något sådant underlag har inte presenterats för utskottet. Motionen avstyrks.

Förvaringen av förrättningsakter

Förslaget i motion Bo268 (c) innebär att någon central förvaring av lantmäteriets kartor och till dessa knutna originalhandlingar inte bör komma till stånd. Enligt motionen är det mycket olämpligt att samla alla förrättningsakter och originalkartor från hela landet på ett ställe med avseende på såväl sårbarhet som tillgänglighet – detta även om materialet dessförinnan gjorts tillgängligt i digital form.

Inom lantmäteriet finns ett stort antal förrättningsakter, dvs. kartor och beslutshandlingar som tillkommit vid en lantmåteriförrättning. Den helt övervägande delen av dessa akter förvaras i dag vid lantmåterimyndigheterna och inte vid Lantmäteriverket i Gävle. Skälet till detta är att akterna används i förrättningsverksamheten. Akterna behövs dels som grund vid nya lantmåteriförrättningar, dels för att dokumentera vad som beslutats vid dessa förrättningar. För att underlätta hanteringen av förrättningsakterna har Lantmäteriverket inlett en digitalisering av dessa. Hittills har detta gjorts för Stockholms län och dåvarande Skaraborgs län. När det gäller övriga län är avsikten att förrättningsakterna också här skall överföras till digital form. Det är i dag, främst av ekonomiska skäl, oklart i vilken takt detta kommer att kunna ske.

Överföringen av förrättningsakterna till digital form har skett vid en enhet inom Riksarkivet som benämns Byrån för svensk arkivinformation (SVAR) och dess filial i Fränsta, Ånge kommun. Det är också avsikten att den fortsatta digitaliseringen skall göras här. När väl en digitalisering är genomförd kommer de ursprungliga förrättningsakterna inte längre att behövas i den normala förrättningsverksamheten. För de förrättningsakter som hittills digitaliserats gäller att akterna från det tidigare Skaraborgs län tills vidare förvaras i tillfällig depå i Ånge, medan akterna från Stockholms län förvaras vid Lantmäteriverket i Gävle. Det är dock bara övergångsvis som originalakterna förvaras på detta sätt. På sikt kan det förutses att dessa akter, liksom de akter som digitaliseras i framtiden, kommer att arkiveras i den ordning som är normal vid statliga myndigheter. Det innebär att akter från regionala lantmåterimyndigheter

kommer att arkiveras vid respektive landsarkiv och de akter som finns hos Lantmäteriverket i Gävle arkiveras vid Riksarkivet.

Som framgår av utskottets kortfattade beskrivning finns det i dag inte några beslut om att på en plats centralt arkivera lantmäteriets förrättningsakter. Däremot kommer en viss centralisering att äga rum genom att akterna förs till landsarkiven respektive Riksarkivet. Det kan naturligtvis innebära att tillgängligheten till originalakterna försämrats något. Samtidigt kommer alla akter att bli tillgängliga i digital form, något som avsevärt förbättrar tillgängligheten jämfört med i dag. För det stora flertalet användare kommer detta med stor säkerhet att betraktas som en förbättring. Med avseende på den kvalitet som dokumenten kommer att hålla också i digital form torde det endast vara i undantagsfall som originalakten kommer att behövas. När det gäller originalakterna bör det också beaktas att det är vanligt att äldre akter är väl använda och därmed slitna. I många fall skulle de därför inte klara en fortsatt manuell hantering.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det nu anförda motion Bo268 (c).

Taktila kartor

Lantmäteriverket bör enligt motion Bo208 (m) få i uppdrag att ta fram taktila kartor, dvs. kartor avsedda för synskadade och blinda. I motionen framhålls bl.a. att det är viktigt för de funktionshindrades eller synskadades delaktighet i samhället att de kan ta del av den geografiska information som Lantmäteriverket producerar. Ansvarsfrågan när det gäller produktionen av taktila kartor bör därför klargöras.

Utskottet har i en rad olika sammanhang och vid många tillfällen givit uttryck för uppfattningen att funktionshindrade skall ges samma möjligheter som andra att delta i samhällslivet. Oavsett funktionshinder skall alla individer i görligaste mån ges möjlighet till ett aktivt liv såväl i den egna bostaden som i samhället i övrigt. Tillgång till taktila kartor utgör ett exempel på hur delaktigheten kan ökas. Lantmäteriverket har också med stöd från bl.a. EU bedrivit ett projekt för att utveckla metoder för framställning av taktila kartor. En rapport från projektet om utveckling av produktionssystem för framställning av taktila kartor och höjdmodeller samt ett taktilt GIS-system (GIS = geografiska informationssystem) har också lagts fram hösten 2000. Något beslut om produktion av taktila kartor har dock ännu inte fattats. Enligt utskottets mening bör det i första hand övervägas i vilken utsträckning en produktion kan komma till stånd inom ramen för nuvarande resurser och/eller med stöd av externa finansiärer. Det utvecklingsarbete som nu genomförts torde också utgöra en god grund för dessa överväganden. Utskottet är mot denna bakgrund inte nu berett att ställa sig bakom förslaget i motion Bo208 (m).

Verksamheten vid länsstyrelserna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om

- nyckeltal för verksamheten vid länsstyrelserna, *jämför reservation 52 (m, -),*
- tillsynen vid länsstyrelserna,
- länsstyrelsernas arbete med miljömålen.

Utskottet har i avsnittet om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 behandlat de förslag som avser frågan om länsstyrelseanslagets storlek för budgetåret 2002. I detta avsnitt behandlas tre motionsförslag om verksamheten vid länsstyrelserna.

Nyckeltal för verksamheten vid länsstyrelserna

Utskottet tar först upp ett förslag i motion Bo316 (m) yrkande 9 om utveckling av nyckeltal för verksamheten vid länsstyrelserna. Nyckeltalen bör enligt motionen utformas så att de ger möjlighet till jämförelser av verksamheternas effektivitet mellan olika länsstyrelser.

Ett motsvarande förslag behandlades även föregående år (bet. 2000/01:BoU1). Utskottet anförde då:

Bostadsutskottet instämmer givetvis i synpunkten att olika vägar bör prövas för att utveckla och effektivisera verksamheten vid länsstyrelserna. I ett sådant arbete har utvecklingen av resultatredovisningar och andra underlag för uppföljning och utvärdering stor betydelse. Redovisningen av verksamheten med hjälp av s.k. nyckeltal kan ses som ett viktigt instrument för detta arbete. Det kan exempelvis gälla att redovisa arbetsbelastningen inom olika verksamhetsområden eller resursförbrukningen för en viss typ av ärende. Användningen av nyckeltal måste givetvis även kompletteras med andra former av redovisningar av pågående verksamhet och uppnådda resultat.

I årets budgetproposition redovisar regeringen kortfattat inriktningen av vissa utvecklingsinsatser avseende länsstyrelserna. Det framhålls att ett arbete pågår med att skapa principer för en enhetlig redovisning av verksamhet och ekonomi. Syftet är bl.a. att förbättra möjligheterna till uppföljning av och jämförelser mellan länsstyrelsernas resultat. En mer utförlig redovisning av detta arbete har i samband med motionsberedningen lämnats inför utskottet. Av denna redovisning har framkommit att en utveckling och användning av nyckeltal med i princip den inriktning som efterfrågas av motionärerna redan pågår. Utskottet ser positivt på detta arbete som bör kunna resultera i att även det beslutsunderlag som i olika sammanhang underställs riksdagen successivt kan förbättras.

Utskottet har erfarenhet att arbetet med att utveckla redovisningskrav som ökar möjligheten till jämförbarhet av verksamheterna vid olika länsstyrelser fortgår. Dessa krav kommer bl.a. till uttryck i regleringsbrev för länsstyrelserna. Utskottet ser positivt på detta arbete som även ligger väl i linje med vad som förordas i motion Bo316 (m) yrkande 9. Ett tillkännagivande i frågan kan därför undvaras.

Med hänvisning till det anförda avstyrks det aktuella motionsyrkandet.

Tillsynen vid länsstyrelserna

I motion Bo278 (s) föreslås riksdagen göra ett tillkännagivande om den statliga tillsynen vid länsstyrelserna. Motionärerna hänvisar till att den kommunala tillsynen avseende livsmedel m.m. inte kunnat bedrivas på önskat sätt och förordar därför ökade resurser till den statliga regionala verksamheten.

Inte heller förslaget i denna motion bör enligt utskottets mening föranleda något tillkännagivande från riksdagens sida. Utskottet vill visserligen inte ifrågasätta att resursläget för vissa typer av tillsynsverksamhet vid kommunerna och länsstyrelserna i dag är mycket ansträngt. Även redovisningen av länsstyrelsernas verksamhet i budgetpropositionen ger underlag för en sådan bedömning. Ett ställningstagande till denna typ av resursfrågor kan emellertid svårligen göras i generella termer utan får övervägas utifrån förutsättningarna inom varje sakområde. I fråga om ett av de områden som motionärerna hänvisar till, livsmedelstillsynen, har en översyn nyligen genomförts av Livsmedelsverket. Verket föreslår i en rapport som nyligen avlämnats till regeringen att livsmedelstillsynen skall föras över från kommunerna till staten. Rapporten remissbehandlas för närvarande.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda motion Bo278 (s).

Länsstyrelsernas arbete med miljömålen

Frågor om livsmedelssektorns betydelse i Skåne tas upp i motion MJ341 (c). I motionens yrkande 5 föreslås riksdagen göra ett tillkännagivande om att regeringen i de fortsatta instruktionerna om länsstyrelsernas arbete med miljömålen betonar att såväl ekologiska som sociala och ekonomiska aspekter måste beaktas. Om så inte sker anser motionärerna att resultatet kan bli att livsmedelsproduktionen söker sig till andra områden i Europa med andra miljöambitioner än dem som finns i Sverige.

Vad gäller länsstyrelsernas arbete med miljömålen förutsätter utskottet att detta sker med beaktande av alla i sammanhanget relevanta frågor. Vad utskottet kan utläsa görs det inte heller gällande i motion MJ341 (c) att så hittills inte skulle ha varit fallet. Utskottet kan därför inte se att det föreligger tillräckliga skäl för ett riksdagens tillkännagivande i den aktuella frågan. Motion MJ341 (c) yrkande 5 avstyrks således.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Utformningen av bostadspolitiken (punkt 2)

av Knut Billing (m), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m) och Carl-Erik Skårman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Bo318 yrkandena 1 och 2, 2001/02:N224 yrkande 5, 2001/02:N313 yrkande 2 och 2001/02:N319 yrkande 2 samt avslår motionerna 2001/02:Bo267, 2001/02:Bo269, 2001/02:Bo290 yrkandena 1 och 3, 2001/02:Bo307, 2001/02:Bo311, 2001/02:Bo314, 2001/02:Bo320 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Bo322 yrkande 1, 2001/02:Bo323 yrkande 2, 2001/02:Bo325 yrkandena 2–5, 2001/02:N267 yrkande 30 och 2001/02:So637 yrkande 13.

Ställningstagande

Bostadspolitiken i Sverige har havererat. Trots alla problem, som bevisligen finns, lägger regeringen inte fram några förslag som kan leda till förbättringar. Den socialdemokratiska bostadspolitiken har resulterat i bostadsbrist i tillväxt- och utbildningsorter, bostadsöverskott i glesbygd och höga boendeskatter i stora delar av landet. Det är dags att byta riktning och börja föra en bostadspolitik som är till för människorna. Det är dags att överge dagens havererade system och tillskapa en ny bostadspolitik där de boende sätts i centrum.

Sammanfattningsvis bör denna nya bostadspolitik

- präglas av visioner och innovativt nytänkande till glädje för alla boende,
- skapa valfrihet och ett bra boende till en så låg kostnad som möjligt,
- ge en fungerande bostadsmarknad i hela landet,
- ge de boende möjlighet att fullt ut själva ta ansvar för sitt boende och för sin bostad,
- öka flexibiliteten på bostadsmarknaden genom en större rörlighet och ett bättre utnyttjande av bostadsbeståndet.

För att ge bostadspolitiken denna inriktning måste den självklara utgångspunkten vara att människor själva skall kunna välja den bostad de önskar. Bostadsmarknaden skall styras av människors efterfrågan och fria val, inte av regleringar och politiska eller administrativa beslut. Den ökade rörlighet detta

skapar, såväl geografiskt som mellan olika boendeformer, leder till en öppen och flexibel bostadsmarknad till gagn för alla boende.

Bostadspolitiken skall ge förutsättningar för att bevara och utveckla olika upplåtelseformer som kan tillgodose olika individers önskemål i olika skeden av livet. Det förutsätter en öppen och fungerande marknad utan inslag av snedvridande subventioner, detaljregeringar och politisk klåfingrighet.

Äganderätten är en omistlig del i en demokrati. Ägandet stärker människors oberoende, skapar trygghet och bidrar till integration. Bostadspolitiken måste därför göra det möjligt för fler att äga sin bostad. Det ger den förutsäthet och frihet som alla boende har rätt att kräva. Som en del i denna politik skall ägarlägenheter möjliggöras genom att det blir tillåtet med tredimensionell fastighetsbildning.

Även bostadsrättens ställning måste stärkas. Ombildning av hyresrätt till bostadsrätt bör därför underlättas. Det leder till en bättre balans mellan olika upplåtelseformer där det blir efterfrågan som avgör vilken typ av bostad som de boende efterfrågar och inte andra styrmekanismer. En ökad andel bostadsrätter leder också till att integrationen ökar i och med friköp av hyreslägenheter i segregerade områden.

Hyresrätten måste återupprättas. Subventioner och prisregleringar har lett till brist på hyresrätter, långa köer och en omfattande svart marknad. För att det skall kunna vara möjligt att bygga och förvalta hyresrätter även i framtiden måste en friare hyressättning tillåtas, särskilt i nyproduktion. Som ett led i detta bör allmännyttans hyresnormerande ställning avskaffas – detta för att återge bruksvärdessystemet dess ursprungliga funktion. Dessutom måste hyressättningssystemet reformeras så att det bl.a. blir möjligt för kund och fastighetsägare att vid inflyttning komma överens om en hyra som är relaterad till efterfrågan på bostäder. Det innebär dock inte att besittningsskyddet skall kunna kringås genom orimliga hyreshöjningar. En hyreshöjning skall kunna överklagas till, och skälighetsprövas av, allmän domstol.

För att få i gång byggandet krävs förändringar och förenklingar. Plan- och byggprocessen måste reformeras och antalet instanser för överklagande av detaljplan och bygglov minskas. Beskattningen av byggande och boende måste sänkas. Det förutsätter både en sänkning av det allmänna skattetrycket och en sänkning eller borttagande av de skatter som är direkt inriktade mot byggande och boende. Detta innebär att den för många boende så betungande fastighetsskatten måste avvecklas liksom förmögenhetsskatten som kraftigt höjer boendekostnaderna i många bostadsområden. Större möjligheter att utnyttja strandnära områden för bebyggelse måste införas. Vagnätet måste förbättras för att möjliggöra nya bostadsområden.

För att underlätta för unga och studerande att få tag på bostad, skall en möjlighet att skattefritt hyra ut del i stadigvarande bostad införas. För att skapa bättre ekonomiska förutsättningar vid bostadsförvärv för såväl samhället som den enskilde bör ett bosparsystem införas.

För att skapa lika förutsättningar för alla husägare bör tomträttsinstitutet avskaffas. Det bör ske genom att tomträtterna säljs till tomträttsinnehavarna.

Det frigjorda kapitalet kan sedan användas i kommunernas kärnverksamhet eller i annan kommunal verksamhet som kommunen beslutar om.

För att ge utrymme för de boendes önskemål och förutsättningar och för att ge fastighetsägarna möjlighet att fullt ut svara mot dessa bör kommunernas roll på det bostadspolitiska området begränsas. Det bör bl.a. ske genom att det kommunala ägandet av bostadsföretag successivt avvecklas.

Vad vi nu med anslutning till förslagen i Moderata samlingspartiets partimotioner Bo318 yrkandena 1 och 2 och N224 yrkande 5 samt motionerna N313 (m) yrkande 2 och N319 (m) yrkande 2 anført om bostadspolitikens utformning och inriktning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

2. Utformningen av bostadspolitiken (punkt 2)

av Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo290 yrkandena 1 och 3 samt avslår motionerna 2001/02:Bo267, 2001/02:Bo269, 2001/02:Bo307, 2001/02:Bo311, 2001/02:Bo314, 2001/02:Bo318 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Bo320 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Bo322 yrkande 1, 2001/02:Bo323 yrkande 2, 2001/02:Bo325 yrkandena 2–5, 2001/02:N224 yrkande 5, 2001/02:N267 yrkande 30, 2001/02:N313 yrkande 2, 2001/02:N319 yrkande 2 och 2001/02:So637 yrkande 13.

Ställningstagande

Det finns ett stort behov av en samlad syn på bostadspolitiken för att skapa en ekologisk och socialt hållbar utveckling. Bostäder måste därför ses som viktiga ur två aspekter dels som en del i vår infrastruktur, jämställd med järnvägar och vägar, dels som en rättighet för alla till ett eget hem. För att våra bostäder skall kunna fylla dessa två funktioner fordras en rad åtgärder som inte bara är av bostadspolitisk natur utan som också avser flera andra politikområden. Det finns i dag en tendens att betrakta bostadsfrågorna som isolerade från andra samhällsområden. Så är naturligtvis inte fallet. För att bostaden skall bli en social rättighet måste alla samhällssektorer involveras i arbetet för att nå dit.

Den allt större bostadsbristen i våra storstadsområden och i andra expansiva orter hämmar tillväxten. Bristen på bostäder leder till svårigheter för den som får ett arbete på någon av dessa orter och därför vill flytta dit. I de flesta fall är bristorterna också universitets- och högskoleorter, vilket gör det svårt för studerande att kunna genomföra sin utbildning m.m. En oundviklig följd blir också att antalet utan egen bostad ökar. Allt fler tvingas till andrahandsboende och andra tillfälliga lösningar.

Till en del kan dagens problem enligt vår mening lösas genom bättre kommunikationer, bättre planering och en genomtänkt lokalisering av utbildningsplatser för högre studier. För att dessa åtgärder skall få avsedd effekt fordras att de ingår i en samlad strategi. Det kräver i sin tur en samplanering som omfattar alla berörda politikområden och en nationell plan för hur bostadsbyggandet bör utvecklas på regional och nationell nivå. Ansvaret för bostadsförsörjningen på lokal nivå skall dock fortfarande ligga på kommunerna. Det är alltså inte fråga om att på något sätt minska det kommunala ansvaret. Samplaneringen och de nationella målen syftar i stället till att ge kommunerna en vidare ram för sitt agerande.

Målet med den samplanering vi nu förordar är att öka tillgången på goda bostäder. Ett nytilskott av ny- och ombyggda bostäder är dock inte tillräckligt i sig. Det fordras också att det är fråga om bostäder med boendekostnader som de boende kan betala.

Boendekostnaderna påverkas av en rad faktorer med många intressenter inblandade: stat och kommun, fastighetsägare och boendeorganisationer, byggherrar och byggtreprenörer samt byggbranschens olika sektorsorgan. Alla påverkar boendekostnaderna genom sitt agerande och agerar utifrån sina egna förutsättningar. Den uttalade målsättningen, inte minst från ansvarig ministers sida, är att boendekostnaden som andel av disponibel inkomst skall pressas ned. Staten har från sin sida medverkat till att fastighetsbeskattningen och förmögenhetsbeskattningen minskar. Detta leder förhoppningsvis till minskade boendekostnader.

De hittills vidtagna åtgärderna för att minska boendekostnaderna är dock inte tillräckliga. Regeringen bör därför tillsätta en boendekostnadskommision där alla berörda parter ingår. Kommissionen skall ha till uppgift dels att enas om åtgärder som leder till sänkta boendekostnader, dels att granska de olika intressenternas påverkan på utvecklingen av boendekostnaderna.

Vad vi nu med anslutning till förslagen i Vänsterpartiets partimotion Bo290 yrkandena 1 och 3 om bostadspolitikens utformning och inriktning anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

3. Utformningen av bostadspolitik (punkt 2)

av Ulla-Britt Hagström (kd) och Annelie Enochson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Bo269 och 2001/02: Bo320 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2001/02:Bo267, 2001/02:Bo290 yrkandena 1 och 3, 2001/02:Bo307, 2001/02:Bo311, 2001/02:Bo314, 2001/02:Bo318 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Bo322 yrkande 1, 2001/02:Bo323 yrkande 2, 2001/02:Bo325 yrkandena 2–5, 2001/02:N224 yrkande 5,

2001/02:N267 yrkande 30, 2001/02:N313 yrkande 2, 2001/02:N319 yrkande 2 och 2001/02:So637 yrkande 13.

Ställningstagande

En god bostad och närmiljö är av grundläggande betydelse för välfärden. Alla ska därför ha rätt till en ändamålsenlig bostad till rimlig kostnad. Boendet skall underlätta gemenskap och ett aktivt vardagsliv. Att verka för goda fysiska uppväxtmiljöer är en viktig uppgift för bostadspolitiken.

Medborgare som är berörda av en plan för byggande skall kunna komma in med synpunkter så tidigt som möjligt i planprocessen. Inför planbeslut skall fullgoda konsekvensbeskrivningar göras, i synnerhet för hur planen påverkar barns, äldres och funktionshindrades situation. Strävan måste vara att det i alla stadsdelar och bostadsområden ska finnas varierande upplåtelseformer, för att därigenom få till stånd en naturlig blandning av åldrar, människor med olika bakgrund och ekonomisk standard. Därigenom motverkas etnisk, social och ekonomisk segregation. Boendesektorn måste bli mer flexibel och öppen för människors behov. Valfrihet skall finnas mellan olika boendeformer under olika perioder i livet och även lågavlönade barnfamiljer, pensionärer och studerande måste ges möjligheter till en rimlig boendestandard.

Kommunerna skall ha det sociala ansvaret för att trygga bostadsförsörjningen för sina medborgare. Det ska dock höra till det kommunala självbestämmandet att få avgöra på vilket sätt man vill säkerställa tillgången till bostäder för alla kommuninvånare.

Den nu i korthet skisserade visionen av det goda boendet och det goda samhället kan inte nås med dagens bostadspolitik. En radikal bostadspolitisk kursändring måste därför komma till stånd. Som viktiga ingredienser i en sådan ny politik ingår bl.a. följande åtgärder.

Valfriheten och mångfalden i boendet måste öka. Det är nödvändigt att bostadsbyggandet accelererar samtidigt som de skenande byggkostnaderna minskar. Åtgärder behöver vidtas för att få fram bra bostäder till rimlig kostnad. Kommunernas planberedskap och byggherrarnas upphandling är viktiga faktorer som måste förbättras.

Ägarlägenheter bör snarast införas i enlighet med riksdagens tidigare beslut. Även i övrigt måste åtgärder vidtas för att garantera ett brett utbud av bostäder av olika utformning och med olika upplåtelseformer.

Studenterna är en grupp vars bostadssituation kan förbättras genom en ökad ny- och ombyggnad av studentbostäder.

Bostadsrättens ställning måste stärkas genom en återgång till krav på enkel majoritet för ombildning m.m. Dessutom bör bostadsrättens ställning som pant stärkas, bl.a. genom att införa ett bostadsrättsregister.

Ett bosparsystem med de tyska bosparkassorna som förebild bör införas för att underlätta för såväl den enskilde som samhället vid förvärv av bostad.

Fastighetsskatten måste på sikt avvecklas. I stället bör kommunerna ges en möjlighet att ta ut en avgift för att täcka kostnader för gatuunderhåll, brandförsvar och annan kommunal service som är kopplad till fastigheten.

Boendesegregationen skall motverkas genom ett förstärkt lokalt inflytande där de boendes önskemål och förmåga tas till vara samtidigt som utbudet av service förbättras. Möjligheterna till självförvaltning bör förbättras genom ett höjt tak för skattefrihet m.m.

Bostadssituationen för särskilt utsatta grupper måste lösas. Det gäller främst de hemlösa för vilka bostäder bör ordnas genom insatser från i första hand kommunerna, men också från staten.

Kvaliteten i våra bostäder och bostadsområden måste säkras. Det innebär att allt byggande skall ske med största möjliga hänsyn till miljön och till de boende. Inomhusmiljön bör förbättras genom insatser i befintliga bostäder och genom åtgärder som ger sunda nya hus. All ny- och ombyggnad bör vidare ske med beaktande av arkitektoniska och estetiska värden. Kulturmiljöer måste tas till vara.

Vad vi nu med anslutning till motionerna Bo320 (kd) yrkandena 1 och 2 samt Bo269 (kd) anført om utformningen av bostadspolitiken bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

4. Utformningen av bostadspolitiken (punkt 2)

av Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo325 yrkandena 2–5 samt avslår motionerna 2001/02:Bo267, 2001/02:Bo269, 2001/02:Bo290 yrkandena 1 och 3, 2001/02:Bo307, 2001/02:Bo311, 2001/02:Bo314, 2001/02:Bo318 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Bo320 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Bo322 yrkande 1, 2001/02:Bo323 yrkande 2, 2001/02:N224 yrkande 5, 2001/02:N267 yrkande 30, 2001/02:N313 yrkande 2, 2001/02:N319 yrkande 2 och 2001/02:So637 yrkande 13.

Ställningstagande

Hemmet har en större betydelse för oss människor än att bara skydda oss mot väder och vind. Boendet har i alla tider varit en viktig del i människors värdeskapande och viktigt för att skapa livskvalitet. Detta gäller inte minst i dagens stressiga samhälle. Hemmet blir alltmer ett slags frizon dit vi kan återvända för att vila och hämta kraft, där vi kan vara oss själva och där vi kan ägna oss åt skapande verksamhet.

Framtidens boende bör utgå från behovet av ett individuellt boende. Det individuella boendet bygger på människors olikheter. Vi har olika behov och olika sätt att leva. På samma sätt som framtidens boende kommer att vara ett

individuellt boende kommer framtidens planering att utgå från de människor som bor på platsen och från de naturgivna förutsättningar som finns just där.

Sverige är i dag ett i många avseenden delat land. Bostadsmarknaderna på olika platser i landet skiljer sig åt. Samtidigt som det råder brist på bostäder i våra storstäder och i många högskoleorter rivs tomma hus i våra utflytningsorter.

Utmaningen i morgondagens bostadspolitik ligger i att låta olikheterna vara en styrka. Det förutsätter en långtgående decentralisering av ansvaret för bostadspolitik och samhällsplanering. Det förutsätter också att människor har möjlighet till självbestämmande och inflytande över sitt boende, antingen genom att äga sin bostad eller genom ett reellt inflytande över bostadens förvaltning.

För att forma en hållbar boendepolitik som kan möta människors behov och de skilda förutsättningar som finns i landet måste boendepolitiken utgå från följande principer:

- Människan i centrum: Ansvar för varandra och för naturen skall vara vägledande när samhället formas. Inom bostadspolitik innebär det att möjligheter och konsekvenser för individen och familjen skall vara avgörande.
- Valfrihet och mångfald: Människors varierande behov skall mötas genom att människor fritt skall kunna välja en mångfald av boendebalternativ som avser såväl boendeort som boendeform.
- Neutralitet mellan boendeformer: Samhället skall inte styra människors val av boende genom att favorisera någon boendeform framför andra. Det skall råda neutralitet i synen på och i fråga om ekonomiska förutsättningar för olika boendeformer.
- Ingen ny subventionspolitik: Det är människors efterfrågan på bostäder som skall styra vad som byggs, inte skatter, subventioner, regler eller politiska beslut.
- Lokalt utformad boendepolitik: Boendepolitiken skall formas underifrån, med utgångspunkt från de lokala och regionala förutsättningarna.
- Demokrati i boende och planering: De boende skall ges ett reellt inflytande över sitt boende och utvecklingen av sin bygd.
- Tillgänglighet: Tillgängligheten till såväl offentliga lokaler och platser som bostäder och arbetsplatser skall förbättras och människor med olika funktionshinder skall ges bättre möjlighet att påverka samhällsplaneringen.
- Trygga boendemiljöer: All planering skall uppmärksamma och involvera utsatta grupper för att skapa en trygg miljö.
- Livskvalitet i boendet: Hus skall byggas så att de blir sunda hus och goda bostäder. Bostadsområden skall planeras så att det finns närhet till natur och grönområden.
- Enklare regler: Regelverket för planering och byggande skall förenklas.

För att komma till rätta med bostadsbristen i de kommuner som har underskott på bostäder är det två övergripande åtgärder som behöver göras. Fler bostäder behöver byggas och kommunikationerna behöver förbättras för att minska trycket på de bostadsmarknader som är överhettade. Det är min be-

stämnda uppfattning att det går att minska bostadsbristen i storstadsområdena betydligt genom att förbättra kommunikationerna inom regionerna, men också till bostadsmarknader i näraliggande regioner.

Goda kommunikationer löser emellertid bara en del av bostadsbristen i storstadsområdena och på universitets- och högskoleorter. För att på allvar komma till rätta med bostadsförsörjningen behöver byggandet, framför allt av hyresbostäder, öka. Trots att efterfrågan på bostäder på många håll är mycket hög är intresset för att bygga hyreslägenheter minimalt. Det finns därför ett politiskt ansvar, såväl kommunalt som nationellt, att skapa goda förutsättningar för ökat byggande. Staten har ansvar för regelverk, finansieringsfrågor och beskattning. Kommunerna har ansvar för planering, bostadsförsörjning och tilldelning av mark. Statens viktigaste bidrag för att skapa bättre förutsättningar för byggande är att sänka skatterna på boendet och förenkla regelverket. Kommunernas viktigaste bidrag är att vara förutseende och planera i god tid samt att se till att det finns tillgång till tomtmark till rimliga priser.

En bostadsmarknad utan hyresrätter är marknad utan mångfald. Centerpartiet anser att det är viktigt att det finns en blandning av upplåtelseformer i varje stadsdel. Det ger människor valmöjligheter och motverkar segregering av boendet.

En bostadspolitik som är enkelspårigt inriktad på att omvandla hyreslägenheter i allmännyttan till bostadsrätter ger inte några nya bostäder och skapar dessutom inlåsnings effekter på hyresmarknaden. Det mest konstruktiva som kan göras är att ge bostadsbolagen i uppdrag att använda de pengar som kommer in vid omvandlingar till att bygga nya hyresbostäder. Då investeras pengarna tillbaka i bostadsmarknaden och kan bli till nytta för alla som söker bostad.

Vad jag nu med anslutning till Centerpartiets partimotion Bo325 yrkandena 2–5 anför bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

5. Utformningen av bostadspolitik (punkt 2)

av Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Bo322 yrkande 1, 2001/02:Bo323 yrkande 2, 2001/02:N267 yrkande 30 och 2001/02:So637 yrkande 13 samt avslår motionerna 2001/02:Bo267, 2001/02:Bo269, 2001/02:Bo290 yrkandena 1 och 3, 2001/02:Bo307, 2001/02:Bo311, 2001/02:Bo314, 2001/02:Bo318 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Bo320 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Bo325 yrkandena 2–5, 2001/02:N224 yrkande 5, 2001/02:N313 yrkande 2 och 2001/02:N319 yrkande 2.

Ställningstagande

Det är i dag uppenbart för alla, med undantag av regeringen, att den svenska bostadspolitiken inte fungerar. Även om ordet kris är starkt finns det inget annat sätt att beskriva situationen på. Det är inte heller en kris som beror på enstaka oförklarliga misstag eller yttre händelser, utan resultatet av ett ideologiskt systemfel. Bostadspolitiken har under en rad av år varit spelplatsen för särintressen och missriktade politiska ambitioner. Som en följd av detta har bostadsmarknaden under decennier präglats av centralplanering, förmynderi och subventioner. Bostadssektorn har i den svenska marknadsekonomin blivit en planekonomisk frizon som utmärks av köer, krångel, svarta affärer, en bostadsproduktion som inte svarar mot efterfrågan, ineffektivitet, höga kostnader och missnöjda konsumenter.

En ytterligare effekt av den politik som bedrivits är att den svenska bostadsmarknaden i dag präglas av stora regionala olikheter. Samtidigt som tillväxtregionerna uppvisar stor bostadsbrist är överskottet på bostäder i andra delar av landet betydande. I de mest expansiva regionerna börjar bostadsbristen rent av bli en tillväxthämmande faktor.

Det är mot den beskrivna bakgrunden nu hög tid att lägga om bostadspolitiken i liberal riktning. Det innebär en politik som ger den enskilda människan makt över sin egen situation och som låter den enskildes önskemål och förutsättningar vara styrande för boendet. Hörnstenarna i en sådan liberal bostadspolitik skall vara

- avreglering och konkurrens som sänker bygg- och underhållskostnader,
- en mer flexibel hyressättning med bibehållen trygghet mot oskäligen hyreshöjningar för hyresgästerna och
- en återupprättad neutralitet mellan upplåtelseformerna.

De reformer som måste till för att de uppsatta målen skall kunna nås innefattar bl.a. insatser för att

- stimulera tillkomsten av bostadsrätter i områden där hyresrätter dominerar,
- snarast införa ägarlägenheter i enlighet med den beställning som riksdagen gjort hos regeringen,
- få till stånd ett ökat ny- och ombyggande genom avreglering och förenklingar i regelsystemen,
- skapa nya former för ägande och förvaltning av kommunala bostadsföretag,
- öka de boendes inflytande över såväl bostaden som det egna bostadsområdet,
- avveckla fastighetsskatten i sin nuvarande form.

Ett genomförande av de nu förordade åtgärderna skulle leda till att en rad av dagens bostadspolitiska problem skulle kunna lösas. Det skulle ge ökad rörlighet på bostadsmarknaden med ett bättre utnyttjande av det befintliga bostadsbeståndet som följd. Därmed skulle också svårigheterna för ungdomar och andra grupper som inte är etablerade på bostadsmarknaden minska.

Vad jag nu med anslutning till Folkpartiets partimotion Sop637 yrkande 13 samt motionerna Bo322 (fp) yrkande 1, Bo323 (fp) yrkande 2 och N267 (fp) yrkande 30 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

6. De bostadspolitiska frågornas behandling i regeringen (punkt 3, motiveringen)

av Knut Billing (m), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m) och Carl-Erik Skårman (m).

Ställningstagande

Vi delar den uppfattning som konstitutionsutskottet tidigare givit uttryck för, dvs. att riksdagen bör vara ytterst återhållsam med att uttala sig eller på annat sätt söka påverka regeringen när det gäller hur den skall organisera sitt arbete. Något tillkännagivande eller annat ställningstagande i frågan från riksdagens sida bör därför inte komma i fråga. Motionerna avstyrks sålunda.

7. Bostadsförsörjningen (punkt 4, motiveringen)

av Knut Billing (m), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m), Carl-Erik Skårman (m) och Yvonne Ångström (fp).

Ställningstagande

Enligt vår mening borde lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar aldrig ha införts. Det finns mot den bakgrunden inte anledning att överväga lagens närmare utformning. Lagen bör i stället omedelbart avskaffas. Motionerna avstyrks med hänvisning härtill.

8. Bostadsförsörjningen (punkt 4)

av Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse: Riksdagen antar det i motion 2001/02:Bo224 intagna förslaget till lag om ändring i lagen (2000:1383) om kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen vad avser 1 och 5 §§ samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Bo224 yrkandena 1, 2, 7–11, 2001/02:Bo246 yrkande 10 och 2001/02:A317 yrkande 10 samt avslår motion 2001/02:Bo320 yrkande 9.

Ställningstagande

Rätten till en bostad har delvis stärkts i samband med införandet av lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Dessvärre är lagen i sin nuvarande utformning otillräcklig och otydlig, vilket gör den tandlös. Lagen

måste därför omarbetas så att den dels ytterligare markerar kommunernas ansvar och kommuninvånarnas rättigheter, dels ställer tydliga krav på kommunernas övergripande boendeplanering.

Genom 1 § ställs krav på att kommunerna skall planera för bostadsförsörjningen. Hur kommunerna skall bedriva sin bostadsförsörjningsplanering framgår inte, och vad den skall omfatta regleras inte heller. Lagen bör därför förtydligas så att det klart framgår att kommunerna skall upprätta särskilda boendeplaneringsprogram som skall antas av kommunfullmäktige minst en gång per mandatperiod. Dessutom skall i paragrafen samrådsförfarandet mellan berörda kommuner regleras när det gäller regionala boendeplaneringsprogram.

Även 3 § bör ändras. I sin nuvarande lydelse innebär paragrafen att det är frivilligt att inrätta bostadsförmedling liksom att samarbeta regionalt. Även om regeringen, om så erfordras, kan kräva att en kommun anordnar förmedling eller samarbetar regionalt är detta inte tillräckligt. Bestämmelsen bör därför ändras så det blir obligatoriskt med kommunal bostadsförmedling, men med rätt till undantag om det finns skäl för det. Denna fråga kommer utskottet att ta upp i ett senare betänkande.

De krav på kommunernas redovisning av bostadsplaneringen som ställs genom 5 § är enligt vår mening inte tillräckliga. Paragrafen bör därför ändras så att det åligger kommunen att till regeringen via länsstyrelsen redovisa sina boendeplaneringsprogram minst en gång per mandatperiod.

Som framgår ovan innebär vårt förslag att det blir obligatoriskt för kommunerna att arbeta fram boendeplaneringsprogram. För att programmen skall fylla sin avsedda uppgift är det viktigt att det också ställs krav på programmens innehåll. Det innebär att bl.a. följande komponenter bör ingå som obligatoriska delar i ett boendeplaneringsprogram

- en redovisning av hur programmet svarar mot miljökvalitetsmålen,
- en samlad redovisning av hur de ekologiska, ekonomiska och sociala frågorna vägts samman med markanvändnings- och bebyggelsefrågorna,
- en redovisning av frågor om ekologisk hållbarhet, kvalitet i boende och omgivning, äldreboende och tillgänglighet, trygghet i boendet samt integration.

Riksdagen bör med hänvisning till det nu anförda och med bifall till Vänsterpartiets partimotioner Bo224 yrkandena 1, 2, 7–11, Bo246 yrkande 10 samt A317 yrkande 10 dels anta det i den forsnämnda motionen intagna förslaget till lag om ändring i lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar vad avser 1 och 5 §§, dels ge regeringen till känna vad vi anför om boendeplaneringsprogrammets innehåll m.m. Övriga motionsförslag avstyrks.

9. Bostadsförsörjningen (punkt 4)

av Ulla-Britt Hagström (kd) och Annelie Enochson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo320 yrkande 9 och avslår motionerna 2001/02:A317 yrkande 10, 2001/02:Bo224 yrkandena 1, 2 och 7–11 samt 2001/02:Bo246 yrkande 10.

Ställningstagande

Det är en kommunal angelägenhet att tillgodose bostadsförsörjningen inom den egna kommunen. Detta förhållande kan dock inte tas till intäkt för att staten skall styra hur kommunerna skall fullgöra sin uppgift. Det är emellertid precis vad som har hänt genom den lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar som infördes av Socialdemokraterna med hjälp av stödpartierna (v) och (mp) förra året. Tvingande lagstiftning av denna typ utgör ytterligare ett ingrepp i kommunernas självstyrelse och ökar arbetsbelastningen för kommuner som inte har en tillväxt som skapar behov av nya bostäder.

Det är naturligtvis viktigt att kommunerna arbetar med sociala kontrakt för att kunna erbjuda bostad åt familjer som inte själva klarar att ta sig ut på den öppna bostadsmarknaden. Kommunen kan antingen äga kontraktet eller lämna hyresgaranti till värden. Vi anser också att det kan vara ett bra hjälpmedel i planeringen att ha en boendeplan. Det måste däremot vara upp till varje enskild kommun att fatta beslut om vilka styrinstrument man vill använda. Vi anser därför att regeringens möjlighet att förelägga en kommun att anordna kommunal bostadsförmedling bör tas bort. Inte heller bör något krav på obligatoriska bostadsförsörjningsprogram för kommunerna ställas. Enligt vår mening är det ett bättre alternativ att boendeplaneringen sker i samband med översiktsplanen, där kommunen varje mandatperiod skall redovisa allmänna intressen enligt plan- och bygglagen.

Det bör uppdras åt regeringen att snarast återkomma med förslag till förändringar av lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar i enlighet med vad vi nu anför. Vi tillstyrker sålunda Kristdemokraternas partimotion Bo320 yrkande 9. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

10. Bostadsförsörjningen (punkt 4, motiveringen)

av Rigmor Stenmark (c).

Ställningstagande

Enligt min och Centerpartiets mening borde aldrig lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ha införts. Det finns mot den bakgrunden inte anledning att överväga förändringar i lagen, utan den bör i stället omedelbart avvecklas. Detta ställningstagande innebär dock inte att kommunernas ansvar

för bostadsförsörjningen skall upphöra eller ens ändras. Det ansvar kommunerna har på området följer direkt av bestämmelserna i kommunallagen och socialtjänstlagen. Fördelen med en sådan ordning är att den ger kommunerna frihet att själva, utifrån lokala förhållanden och behov, bestämma hur de skall fullgöra sitt ansvar. I ett avseende kan dock kommunernas ansvar behöva tydliggöras. Det gäller översiktsplaneringen enligt plan- och bygglagen (PBL).

Enligt min mening finns det anledning att se över översiktsplanen i PBL i syfte att förtydliga det ansvar som kommunerna har för en aktiv boendeplanering. I dag är inte översiktsplanen bindande. Den tenderar därför att bli ett uddlöst instrument till intet förpliktande. Den bör därför göras bindande och hållas ständigt aktuell. Planen bör därför antas av kommunfullmäktige två gånger per mandatperiod och vara ett reellt instrument för boendeplanering.

Med hänvisning till det nu anförda avstyrker jag de aktuella motionsförslagen.

11. Ansvar för frågor om byggkonkurrens (punkt 5, motiveringen)

av Knut Billing (m), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m) och Carl-Erik Skårman (m).

Ställningstagande

Vi anser att en av de mest centrala bostadspolitiska uppgifterna i dagsläget är att ge bygg- och bostadsmarkanden möjlighet att utvecklas genom en friare konkurrens. Behovet av statliga insatser på detta område handlar emellertid knappast om att låta ett statligt byggkostnadsforum följa upp en statlig byggkostnadsdelegations utredningsarbete. Det handlar inte heller om att genom olika former av investeringsbidrag och subventioner söka styra förutsättningarna på byggmarknaden. Vad som krävs är i stället en avreglering och förenkling så att inte konkurrensen sätts ur spel av de statliga regelverken. Det är givetvis samtidigt angeläget att med stöd av en effektiv konkurrenslagstiftning bevaka att marknadens regler inte sätts ur spel. Som konstateras i de aktuella motionerna har Konkurrensverket här en viktig uppgift. Vi anser emellertid att förslagen i dessa motioner, att föra över Byggkostnadsforums uppgifter till Konkurrensverket, innebär en allt för begränsad ansats i arbetet med att förbättra förutsättningarna för konkurrens på byggmarknaden. Frågan om vilka insatser som krävs från olika myndigheter i denna fråga och vilka resurser som behövs för dessa uppgifter bör övervägas i ett större sammanhang.

Med hänvisning till det anförda avstyrker vi de aktuella motionerna.

12. Ansvar för frågor om byggkonkurrens (punkt 5)

av Ulla-Britt Hagström (kd), Annelie Enochson (kd), Rigmor Stenmark (c) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 12. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Bo320 yrkande 6, 2001/02:Bo324 yrkande 1 och 2001/02:Bo325 yrkande 7.

Ställningstagande

Problemen på den svenska byggmarknaden är i dag omfattande. En kombination av missriktade statliga ingrepp, höga skatter och den förhärskande oligopolstrukturen inom byggsektorn har bidragit till att byggkostnaderna blivit orimligt höga. Det är nu viktigt att vidta en rad åtgärder för att vända denna utveckling. Kostnaderna för byggmaterial måste pressas genom ökad konkurrens och nya vägar måste prövas i byggprocessen. Möjligheterna för mindre byggare och entreprenörer måste förbättras och utländska aktörer måste ges tillträde till den svenska marknaden. Det handlar här både om åtgärder i de statliga regelverken och att på olika sätt stimulera till ökad konkurrens.

Byggkostnadsdelegationen har i sitt slutbetänkande (SOU 2000:44) pekat på att det finns stora möjligheter att sänka byggkostnaderna. Det är nu viktigt att detta arbete följs upp på ett effektivt sätt. Regeringen har givit detta uppdrag till ett nyinrättat organ, Byggkostnadsforum vid Boverket. Vi menar emellertid att uppgiften att verka för pressade byggkostnader är av en sådan vikt att den inte kan hanteras genom ett tillfälligt uppdrag till Boverket. Konkurrensverket är den naturliga myndigheten för en genomlysning och bevakning som syftar till en mer effektiv och öppen byggmarknad. Vi anser därför att Byggkostnadsforum kan avvecklas och att Konkurrensverket i stället bör få en tydligare uppgift än hittills att ägna byggkostnaderna extra uppmärksamhet.

Det vi nu med anledning av motionerna Bo320 (kd) yrkande 6, Bo324 (fp) yrkande 1 samt Bo325 (c) yrkande 7 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

13. Utredning om hyresbostäder (punkt 6, motiveringen)

av Knut Billing (m), Ulla-Britt Hagström (kd), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m), Annelie Enochson (kd), Carl-Erik Skårman (m) och Yvonne Ångström (fp).

Ställningstagande

Vi avstyrker motionsförslaget om att ge regeringen i uppdrag att tillsätta en bred utredning om förutsättningarna för att bygga och förvalta hyresbostäder. Skälet till vårt avstyrkande är att vi inte finner det meningsfullt att uppdra till

regeringen att utforma direktiven till en utredning med så allmän inriktning. Regeringen och dess stödpartier har redan vid ett flertal tillfällen visat att de inte är beredda att besluta om åtgärder som kan förbättra hyresmarknadens funktion. Tvärtom har man under de senaste åren verkat för en ökad reglering och bl.a. genom den s.k. stopplagen hindrat landets kommuner att utöva sitt ägaransvar.

Eventuella utredningsuppdrag om åtgärder för att förbättra hyresrättens förutsättningar bör ha en klar inriktning mot att lösa de konkreta problem som i dag försvårar tillkomsten av nya hyresbostäder. Det handlar då om bl.a. åtgärder för att minska skattetrycket inom bostadssektorn, göra förenklingar i olika statliga regelsystemen och rätta till olika brister i dagens hyressättnings-system. I dessa frågor har vi i olika motioner redovisat vår syn på vilka åtgärder som krävs.

14. Utredning om hyresbostäder (punkt 6)

av Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 14. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo325 yrkande 6.

Ställningstagande

Hyresrätten utgör en viktig del av en fungerande bostadsmarknad. Den är ofta det självklara alternativet när unga människor eller invandrade svenskar skall skaffa sig sitt första boende. På samma sätt efterfrågar människor som vill flytta till en ny kommun ofta en hyresrätt. I kommuner med stor inflyttning är det därför viktigt med en fungerande hyresmarknad. Den svåra bostadssituationen i våra storstäder skulle avsevärt förbättras om byggandet av hyresbostäder skulle öka och fler hyresbostäder därigenom skulle bli tillgängliga på marknaden. Nu bidrar den låga tillgången på hyresbostäder till att trissa upp priserna på bostadsrätter och villor.

Det är mot denna bakgrund oroande att hyresrätten som upplåtelseform är i farozonen på många orter. Lösningen på problemen är emellertid varken att låta staten styra utvecklingen genom regleringar och subventioner eller att låta marknadskrafterna få fritt spelrum att genomföra ombildningar och utförsäljningar i sådan omfattning att hyresrätten som upplåtelseform helt försvinner. Det måste finnas hyresrätter att tillgå på bostadsmarknaden. Alla kan eller vill inte äga sin bostad. För att på allvar komma till rätta med bostadsförsörjningsproblemen behöver byggandet av hyresbostäder öka. Förutsättningarna för att förvalta hyresbostäder måste därför ses över.

Jag ställer mig mot denna bakgrund bakom förslaget i Centerpartiets partimotion Bo325 yrkande 6 om att regeringen bör ges i uppdrag att tillsätta en

utredning med uppgift att allsidigt belysa hur förutsättningarna för att bygga och förvalta hyresbostäder kan förbättras.

15. Utredning om byggmomsens effekter (punkt 7)

av Ulla-Britt Hagström (kd), Annelie Enochson (kd), Rigmor Stenmark (c) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 15. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Bo320 yrkande 5 och 2001/02:Bo325 yrkande 18.

Ställningstagande

En viktig anledning till att det byggs för lite i Sverige är att bostadssektorn är hårt beskattad. Mer än 60 % av kostnaden för nybyggnation består i dag av skatter och avgifter. Detta leder bl.a. till att barnfamiljer med medelinkomst inte kan bygga småhus och att fastighetsägare inte kan få lönsamhet i nybyggda hyresrätter.

En av de skatter som starkt försvårar bostadsbyggandet är byggmomsen. Fram till skattereformen i början av 1990-talet fanns begränsningsregler som innebar att full moms inte togs ut på byggverksamheten. I dag utgår moms på byggande med samma procentsats som på vilka konsumtionsvaror som helst. Det finns starka skäl att överväga om detta verkligen är rimligt och vilka positiva effekter som en sänkt skattesats skulle kunna leda till. Vi ställer oss mot denna bakgrund bakom förslagen i motionerna Bo320 (c) och Bo325 (c) om en utvärdering dels av effekterna av den tidigare byggmomshöjningen dels av konsekvenserna av en sänkning av skattesatsen.

16. Byggande av vissa typer av bostäder (punkt 8, motiveringen)

av Knut Billing (m), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m) och Carl-Erik Skårman (m).

Ställningstagande

På en fungerande bostadsmarknad är det inte en statlig uppgift att överväga behovet av den ena eller andra typen av bostäder. Där är det i stället människors efterfrågan som skall vara styrande. Den bristande förmågan hos dagens bostadsmarknad att svara upp mot behoven kan inte lösas genom ständigt nya försök att med statliga utredningar, subventioner och regleringar stimulera byggandet av bostäder med en viss utformning. Det är, som vi i motioner från Moderata samlingspartiet framhållit, helt andra åtgärder som behövs för att vända utvecklingen inom byggsektorn.

Vi anser således inte att det är riksdagens sak att prioritera byggandet av en viss typ av äldre bostäder, att ta initiativ till kollektivhusprojekt eller att be-

ställa en utredning om en ”grön” stad. Motionerna som tas upp under denna rubrik avstyrks.

17. Byggnad av vissa typer av bostäder (punkt 8)

av Helena Hillar Rosenqvist (mp) och Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 17. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Bo221 och 2001/02:Bo286 samt avslår motionerna 2001/02:Bo250 och 2001/02:Bo270.

Ställningstagande

Vi anser att två av de motioner som behandlas under rubriken Byggnad av vissa bostäder – Bo221 (mp) och Bo286 (s) – bör vinna riksdagens bifall genom ett tillkännagivande till regeringen. Övriga motionsförslag som behandlas under denna rubrik avstyrks.

I mp-motionen föreslås att regeringen skall låta utreda möjligheten att bygga en ”grön” stad på en lämplig plats i Sverige. Inriktningen på projektet bör vara att såväl planläggning som teknisk utformning görs med utgångspunkten att bästa möjliga lösningar ur ekologisk synvinkel skall tillämpas. Utredningen bör som ett första led syfta till att utlysa en tävling för stadsplanerare, arkitekter och byggingenjörer att med byggandet av den gröna staden som mål utveckla nya spännande varianter på det sociala, hälsoinriktade och ekologiska temat. När det gäller frågor om de närmare formerna för hur projektet sedan skall förverkligas bör regeringen återkomma med förslag till riksdagen.

Ett projekt av den storlek som föreslås i motionen skulle också kunna skapa en nytändning inom byggbranschen. Det skulle ge inspiration till byggsektorn genom att visa på möjligheten att skapa socialt och ekologiskt riktiga helhetslösningar. Kommunerna skulle kunna engageras i projektet genom att tävla om vilken kommun som kan erbjuda det mest lämpliga området och de bästa förutsättningarna. Projektet skulle rikta världens alla samhällsbyggarögon mot Sverige och också strax generera liknande byggprojekt runt om i andra länder.

Uppdraget skulle med fördel kunna administreras genom Boverket i samarbete med andra myndigheter, t.ex. det nya forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad, Naturvårdsverket och lämpliga kulturinstitutioner.

I s-motionen framhålls de fördelar som ett gemensamt boende kan erbjuda många typer av hushåll. Det kan exempelvis gälla hushåll som behöver den avlastning som gemensamma lösningar kan erbjuda eller som eftersträvar den gemenskap som kan utvecklas i ett kollektivhus. Även om ett boende i kollektivhus inte passar alla har denna boendeform sin givna plats på en bo-

stadsmarknad som skall kunna erbjuda mångfald och tillgodose olika behov. Det finns därför skäl att stimulera tillkomsten av ett projekt som syftar till att några olika typer av kollektivhus kommer till uppförande. I projektet bör även ingå att ta till vara erfarenheterna från de olika lösningarna och sprida dem till arkitekter och byggherrar.

18. Bosparande (punkt 9)

av Knut Billing (m), Ulla-Britt Hagström (kd), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m), Annelie Enochson (kd), Carl-Erik Skårman (m), Rigmor Stenmark (c) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 18. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo212 och avslår motion 2001/02:Bo235.

Ställningstagande

Den egna bostaden har för de flesta människor en avgörande betydelse för tryggheten och välbefinnandet. Kraven på bostaden varierar i olika skeden av livet. Under ungdoms- och studieåren prioriterar de flesta kanske låga boendekostnader och möjlighet att enkelt byta bostad. I ett senare skede av livet är det för många människor i stället tryggheten och inflytandet över den egna bostadens utformning och skötsel som är viktigast. Störst inflytande över det egna boendet har givetvis den som själv äger sin bostad. Ägandet ger större möjlighet att förutse boendekostnaderna och kan också utgöra en ekonomisk trygghet på äldre dagar.

Samtidigt som de flesta vill äga sin bostad kan det för många vara svårt att svara upp mot de krav på kapitalinsats som ställs i samband med förvärvet. För människor med en normal inkomst krävs i de flesta fall någon form av sparkapital. Det är därför angeläget att marknaden kan erbjuda olika former för sparande som tar sikte på ett framtida bostadsförvärv. Vi har under årets allmänna motionstid i en gemensam motion, Bo212 (m, kd, c, fp), lagt fram ett förslag om formerna för ett sådant sparande. Vi föreslår att riksdagen ställer sig bakom de tankar på ett system för slutet bosparande som förs fram i denna motion.

Det är angeläget att ett regelsystem utformas som innebär att formerna för det slutna bosparandet kan läggas fast. Sådana regler är en förutsättning för att såväl spararna som kreditinstitutionerna skall kunna känna trygghet i att systemen är utformade med stabila villkor och tillräcklig kapitaltäckning. Som anförs i motionen är ett särskilt regelsystem för det slutna bosparandet sannolikt också en förutsättning för att utländska bosparkassor skall etablera sig i Sverige. Sådana etableringar finns det all anledning att underlätta ef-

tersom det ökar konkurrensen på den svenska kreditmarknaden och leder till bättre spar- och lånevillkor och därmed till lägre boendekostnader.

Det system vi förordar har många likheter med de bosparkassor som finns i Tyskland och med det förslag om ett motsvarande svenskt system som lagts fram av Bofrämjandet. Systemet bör emellertid fungera helt på marknadens villkor och inte kombineras med någon statlig subvention. Den statliga insatsen bör bestå i att erbjuda ett stabilt regelsystem som möjliggör och underlättar framväxten av många konkurrerande slutna bosparkassor.

Reglerna för det slutna bosparandet bör i korthet vara så utformade att såväl sparande som lån sker till en låg, i förväg fastlagd, räntenivå. Sparandet skall också ge en förutbestämd lånerätt i samband med förvärv av bostad. Kapitaltäckningen i systemet bör tillgodoses genom att den totala utlåningen är kopplad till det totala sparandet. Regler bör också finnas som förutsätter separat förvaltning av varje slutet system och som även i övrigt tillgodoser de krav som bör ställas avseende bl.a. kapitalplacering och tillsyn av det finansiella institut som handhar systemet.

Det bör ankomma på regeringen att snarast återkomma till riksdagen med förslag om regler för ett slutet bosparande i enlighet med vårt förslag.

19. Villkoren för investeringsbidrag för ekologisk hållbarhet (punkt 11, motiveringen)

av Knut Billing (m), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m), Carl-Erik Skårman (m) och Yvonne Ångström (fp).

Ställningstagande

Vi har i våra parti- respektive kommittémotioner föreslagit att detta investeringsbidrag snarast skall avvecklas. Med detta ställningstagande finns det givetvis inte skäl att överväga de regeländringar för bidragsformen som föreslås i mp-motionen. Vi avstyrker således motion Bo308 (mp) yrkande 4.

20. Villkoren för investeringsbidrag för ekologisk hållbarhet (punkt 11)

av Helena Hillar Rosenqvist (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 20. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo308 yrkande 4.

Ställningstagande

Användningen av investeringsbidraget för bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet har hittills inte nått upp till den förväntade nivån. Det finns därför skäl att utvidga denna bidragsform till att också omfatta egna hem. Även för denna typ av bostäder finns det givetvis skäl att stimulera en

teknikutveckling som innebär att ekologiskt hållbara lösningar kommer till ett brett användande. Riksdagen bör därför ställa sig bakom det tillkännagivande med denna innebörd som föreslås i Miljöpartiets partimotion Bo308.

21. Villkoren för investeringsbidrag för hyresbostäder (punkt 12, motiveringen)

av Knut Billing (m), Ulla-Britt Hagström (kd), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m), Annelie Enochson (kd), Carl-Erik Skårman (m), Rigmor Stenmark (c) och Yvonne Ångström (fp).

Ställningstagande

Vi har i våra parti- respektive kommittémotioner föreslagit att detta investeringsbidrag snarast skall avvecklas. Med detta ställningstagande finns det givetvis inte skäl att överväga de regeländringar för bidragsformen som föreslås i s-motionen. Vi avstyrker således motion Bo251 (s).

22. Permanenta investeringsbidrag (punkt 13, motiveringen)

av Knut Billing (m), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m) och Carl-Erik Skårman (m).

Ställningstagande

Vi har under en lång rad år och även genom förslag som behandlas i detta betänkande förordat en avreglering av bygg- och bostadsmarknaden. Denna avreglering innefattar även ett avskaffande av olika former av statliga subventioner som starkt bidragit till att skapa en bostadsmarknad i obalans. Med detta ställningstagande finns det givetvis inte skäl att överväga Vänsterpartiets förslag om att införa ett nytt stort subventionssystem. Vi avstyrker således motion Bo290 (v) yrkandena 5 och 6.

23. Permanenta investeringsbidrag (punkt 13)

av Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 23. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo290 yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

I Vänsterpartiets partimotion lämnas ett flertal förslag till åtgärder som är nödvändiga för att komma till rätta med dagens allvarliga och omfattande problem inom bostadssektorn. Ett av huvudproblemen är givetvis den otillräckliga och felinriktade bostadsproduktionen. Det produceras i dag alltför få

bostäder för att råda bot på den omfattande bostadsbristen på ett flertal orter. Det fåtal bostäder som verkligen byggs blir dessutom så dyra att vanliga hushåll inte kan flytta in även om de skulle bli erbjudna en lägenhet.

Bristen på bostäder har redan fått allvarliga sociala konsekvenser och kan dessutom motverka förutsättningarna för en ekonomisk tillväxt. Denna utveckling gör det nödvändigt med ett större statligt ansvarstagande för bygandets omfattning och för boendekostnadernas utveckling. Förslagen i Vänsterpartiets motion om ett system med permanenta investeringsbidrag för nyproduktion av hyreshus och ombyggnad av flerfamiljshus bör ses som ett viktigt led i ett sådant ökat statligt ansvarstagande.

En orimlig effekt av dagens generella räntebidragssystem är att subventionerna till största delen går till de välbeställda, dvs. till dem som har råd att köpa en nyproducerad bostadsrätt eller ett eget hem. Även vissa kommunala bostadsbolag har inriktat sig på att bygga lyxlägenheter i attraktiva lägen med för låg- och medelinkomsttagare orimliga hyror. Resultatet har blivit en omvänd fördelningspolitik. Denna utveckling gör det nödvändigt att stärka allmännyttans roll på byggmarknaden och att ytterligare skärpa kraven på att det byggs hyresrätter med en rimlig hyra för låg- och medelinkomsttagare. För att möjliggöra en sådan utveckling bör ett permanent investeringsbidrag för nyproduktion av hyresrätter införas. Bidraget bör kopplas till ett krav på ett hyrestak vid uthyrningstillfället. Inflyttningshyrorna skall alltså förhandlas i förväg. De nuvarande räntebidragen bör avskaffas i takt med att de permanenta investeringsbidragen kan införas och fastighetsskatten på hyresrätt fasas ut.

Även på ombyggnadssidan behöver det statliga engagemanget stärkas. Enligt Boverkets prognos fram till år 2010 skulle 35 000 lägenheter årligen behöva en omfattande ombyggnad. SABO, de kommunala bostadsbolagens intresseorganisation, redovisar ett ombyggnadsbehov på 488 000 lägenheter för perioden 2000–2015. Sedan 1995 har antalet fullskaliga ombyggnationer mer än halverats. En så låg nivå på ombyggnationssidan gör att värdet på bostadsbeståndet som helhet minskar. Risken är stor att nödvändigt underhåll blir eftersatt och att ombyggnadsåtgärder skjuts till en oviss framtid.

Ändringarna i räntebidragssystemet under 1990-talet har radikalt förändrat förutsättningarna för att genomföra större ombyggnader. Tidigare räntebidrag hade ett nuvärde som motsvarade omkring 50 % av investeringen. Dagens system motsvarar ett nuvärde på 7 % av investeringen. Risken för stora hyreshöjningskrav i samband med en ombyggnad är därför uppenbar. Boverket har i en rapport pekat på nödvändigheten av att se över nuvarande stöd till ombyggnadsverksamheten. Det krävs att stödet till dessa investeringar i det befintliga bostadsbeståndet ökar.

Vi föreslår att riksdagen ställer sig bakom Vänsterpartiets förslag om att det införs ett investeringsbidrag för ombyggnad av flerfamiljshus som avlöser dagens räntebidragssystem. Bidragsvillkoren bör utformas så att ombyggnadsåtgärderna genomförs på ett ekologiskt hållbart sätt, t.ex. genom att införa källsorterande sopsorteringssystem, alternativa dagvattensystem, energi-

effektivisering m.m. Som ett villkor för bidraget bör också gälla att hyrorna fastställs på rimliga nivåer. Detta bör ske genom att ett krav på att hyrorna efter ombyggnaden skall vara förhandlade i förväg.

Vi anser sammanfattningsvis att riksdagen i ett tillkännagivande bör begära att regeringen låter utreda en omläggning av stödet till nyproduktion och ombyggnad av bostäder med den inriktning som vi ovan föreslagit.

24. Permanenta investeringsbidrag (punkt 13, motiveringen)

av Ulla-Britt Hagström (kd) och Annelie Enochson (kd).

Ställningstagande

Vi har ställt oss bakom förslaget i motion Bo320 (kd) om att dagens räntebidragssystem skall avvecklas och kompenseras genom en sänkt fastighetsskatt och en möjlighet till skattemässig direktavskrivning på nybyggnadsvärdet för hyresfastigheter. Med detta ställningstagande finns det givetvis inte skäl att överväga Vänsterpartiets förslag om att införa ett nytt statligt subventionssystem för bostadsbyggande. Vi avstyrker således motion Bo290 (v) yrkandena 5 och 6.

25. Permanenta investeringsbidrag (punkt 13, motiveringen)

av Rigmor Stenmark (c) och Yvonne Ångström (fp).

Ställningstagande

Vi anser att en avveckling av dagens räntebidragssystem bör inledas. En sådan avveckling har emellertid starkt samband med att beslut kan fattas om åtgärder för att förbättra förutsättningarna för bostadsbyggandet i ett flertal avseenden som vi tagit upp i våra motioner. Det bör emellertid redan nu slås fast att det inte är aktuellt att införa ett nytt omfattande subventionssystem med den inriktning som Vänsterpartiet föreslagit i motion Bo290. Vi anser således att detta förslag bör avslås av riksdagen.

26. Kombination av investeringsbidrag (punkt 14)

av Knut Billing (m), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m), Carl-Erik Skårman (m) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse: Riksdagen godkänner inte regeringens förslag till ändrade regler för investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter vad gäller frågan om möjlighet att kunna kombinera bidraget med investeringsbidrag som främjar ekologisk hållbarhet. Därmed avslår riksdagen proposition 2001/02:1, utgiftsområde 18, punkt 3.

Ställningstagande

Vi har i parti- respektive kommittémotioner föreslagit att investeringsbidraget till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet snarast skall avvecklas. Med detta ställningstagande finns det givetvis inte skäl att överväga de regeländringar som föreslås av regeringen. Vi avstyrker således det aktuella regeringsförslaget.

27. Villkor för investeringsbidraget för studentbostäder**(punkt 15, motiveringen)**

av Knut Billing (m), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m) och Carl-Erik Skårman (m).

Ställningstagande

Vi har i vår kommittémotion Bo316 (m) föreslagit att investeringsbidraget för studentbostäder snarast skall avvecklas. Med detta ställningstagande finns det givetvis inte skäl att överväga de regeländringar för bidragsformen som föreslås i de motioner som behandlas i detta avsnitt. Vi avstyrker således de aktuella motionerna av detta skäl.

28. Villkor för investeringsbidraget för studentbostäder**(punkt 15)**

av Ulla-Britt Hagström (kd), Annelie Enochson (kd) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 28. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Bo320 yrkandena 3 och 4 och 2001/02:Ub430 yrkande 6, bifaller delvis motion 2001/02:Bo325 yrkande 12 samt avslår motionerna 2001/02:Bo290 yrkande 8 och 2001/02:Bo308 yrkande 5.

Ställningstagande

Bostadssituationen för studenter fortsätter att försämrats samtidigt som allt fler studenter flyttar till högskoleorterna. I Stockholm står till exempel 17 000 studenter i bostadskö och väntetiden är mer än ett år. Studenter måste tacka nej till sin utbildningsplats, eftersom de inte kan få tag i en bostad. Andra studenter hoppar av för att de inte klarar flackandet mellan kortvariga bostäder i andra, tredje eller fjärde hand. Fler tvingas ta en bostad långt från högskolan eller skaffa bostad i det vanliga bostadsbeståndet med höga hyror. På vissa håll får studenterna tränga ihop sig så att studiemiljön blir ohållbar.

Det är mot denna bakgrund som Kristdemokraterna och Folkpartiet föreslagit att anslaget för stöd till studentbostäder måste ökas redan nästa bud-

getår. Det är också viktigt att riksdagen redan nu tar ställning för de ändringar i villkoren för detta stöd som föreslås i motionerna Bo320 (kd) och Ub430 (kd). Det står helt klart att den från början bestämda bidragstiden som går ut efter år 2002 var för snävt tilltagen. Riksdagen bör således fatta beslut om att bidragsgivningen skall förlängas till att gälla även under 2003 och 2004. Det finns också behov av att göra bidragsreglerna mer flexibla så att även större studentlägenheter kan ges stöd. Detta är särskilt angeläget mot bakgrund av att många av dagens studenter hinner bilda familj under studietiden.

Det vi nu anført bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna med bifall till motionerna Bo320 (kd) yrkandena 3 och 4 samt Ub430 (kd) yrkande 6. Detta innebär att även förslagen om förlängd bidragstid i motionerna Bo325 (c) yrkande 12 delvis får anses bli tillgodosett. Motionerna Bo209 (v) yrkande 8 och Bo308 (mp) yrkande 5 avstyrks.

29. Villkor för investeringsbidraget för studentbostäder (punkt 15)

av Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 29. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo290 yrkande 8 och avslår motionerna 2001/02:Bo308 yrkande 5, 2001/02:Bo320 yrkandena 3 och 4, 2001/02:Bo325 yrkande 12 och 2001/02:Ub430 yrkande 6.

Ställningstagande

I takt med den kraftiga utbyggnaden av antalet högskoleplatser har det uppstått en stor brist på studentbostäder. Totalt står ca 40 000 studenter i kö för studentbostad. Köerna gäller både rum och lägenheter. Bristen är störst i de stora studentstäderna, medan vissa andra högskoleorter inte har någon kö alls. I år planeras för 20 000 nya utbildningsplatser, men bara för 4 000 studentbostäder. Här behövs en bättre samverkan mellan staten, som fördelar utbildningsplatserna, och kommunerna, som ansvarar för boendet. Därför är det bra att regeringen redan i förväg fördelat platserna för de kommande åren 2001 och 2002. Det underlättar den kommunala planeringen av studentbostäder. Dessvärre räcker inte detta som åtgärd om det skall bli balans mellan behov och efterfrågan på studentbostäder. Bara en av fyra studenter bor i en studentbostad där hyran är anpassad till studiemedlen. Tre av fyra bor alltså i andra bostäder där hyran oftast är högre. Som student kan man få bostadsbidrag men villkoren för detta är anpassade till hyresnivåer som, i bästa fall, gäller för studentrum.

I jämförelse med våra grannländer Danmark och Norge, framstår den svenska statens satsning på studentbostäder som mycket begränsad. I Norge står staten för 60 % av den totala produktionskostnaden inklusive inventarier.

I Danmark ges inteckningslån på 93 % av kostnaden, staten står för 80 % av räntekostnaden och kommunen för resterande 20 %. Den svenska staten ligger långt ifrån dessa villkor.

Beslutet våren 2000 om att införa ett tillfälligt investeringsbidrag för anordnandet av nya studentbostäder var riktigt. Det var helt uppenbart att åtgärder snabbt måste sättas in. Det är emellertid nu dags att ersätta det tillfälliga riktade stödet med ett mer generellt stöd, som en del av ett allmänt investeringsbidrag. Utgångspunkten för stödets utformning måste vara att brist på kapital eller avsaknad av uppbackning från föräldrar inte skall få avgöra möjligheten för högskolestudier. Regeringen bör återkomma med förslag om ett sådant stöd som kan träda i kraft samtidigt som bidragstiden för det nuvarande studentbostadsstödet går ut vid årsskiftet 2002/2003. I detta sammanhang bör regeringen även överväga möjligheten att ge stimulans för flyttning av flerfamiljshus från avfolkningsbygder till högskoleorter.

Det vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Detta innebär ett bifall till förslaget i Vänsterpartiets partimotion Bo290 (v) yrkande 8. Övriga motionsförslag som behandlas i detta avsnitt bör avslås.

30. Villkor för investeringsbidraget för studentbostäder (punkt 15)

av Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 30. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo325 yrkande 12, bifaller delvis motionerna 2001/02:Bo320 yrkandena 3 och 4 och 2001/02:Ub430 yrkande 6 samt avslår motionerna 2001/02:Bo290 yrkande 8 och 2001/02:Bo308 yrkande 5.

Ställningstagande

Bostadssituationen för landets studenter är alarmerande. I våras stod 40 000 studenter i bostadskö landet runt. Vid höstens terminsstart var situationen om möjligt ännu värre. Även om inriktningen på bostadspolitiken bör vara att komma bort från subventioner av olika slag är det mot denna bakgrund fortfarande befogat med ett stöd för studentbostäder. Det nuvarande investeringsbidraget till studentbostäder har glädjande nog, till skillnad mot andra subventioner, visat sig fungera. För alla bostadspolitiska åtgärder gäller emellertid ett krav på långsiktighet i beslutsfattandet. Tyvärr har regeringens agerande i studentbostadsfrågan långt ifrån levt upp till detta krav. Det förra investeringsbidraget till studentbostäder avvecklades således i förtid efter att endast ha kunnat utgå under en kort tid. Det nuvarande investeringsbidraget räcker bara till utgången av 2002. För tiden därefter gäller ånyo en stor osäkerhet. Resultatet av denna ryckighet i regeringens politik är att produktionen av nya

studentbostäder hämmas. Risken är att många av de planer på att bygga studentbostäder som finns i dag kommer att läggas på is om investeringsbidraget inte förlängs.

Jag anser mot denna bakgrund att riksdagen redan nu måste fatta ett beslut som innebär att regeringen får i uppdrag att förlänga tiden för investeringsbidraget för studentbostäder till att gälla även efter år 2002. Ett sådant beslut gör det också möjligt för staten att kräva av kommun, näringsliv, studentbostadsföretag och högskola på respektive ort att agera långsiktigt i studentbostadsfrågan.

Det jag ovan anført bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna med bifall till motionerna Bo325 (c) yrkande 12. Detta innebär även att förslaget i motionerna Bo320 (kd) yrkandena 3 och 4 samt Ub430 (kd) yrkande 6 om förlängd bidragstid delvis får anses bli tillgodosett. Motionerna Bo209 (v) yrkande 8 och Bo308 (mp) yrkande 5 avstyrks.

31. Villkor för investeringsbidraget för studentbostäder (punkt 15)

av Helena Hillar Rosenqvist (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 31. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo308 yrkande 5 och avslår motionerna 2001/02:Bo290 yrkande 8, 2001/02:Bo320 yrkandena 3 och 4, 2001/02:Bo325 yrkande 12 och 2001/02:Ub430 yrkande 6.

Ställningstagande

Förslaget om att investeringsbidraget för studentbostäder skall kunna kombineras med investeringsbidraget till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet har tillkommit på initiativ av Miljöpartiet. Jag tillstyrker självklar detta förslag. Denna regeländring innebär emellertid bara en *möjlighet* att få stöd till eventuella merkostnader för ett ekologiskt riktigt utförande. Jag anser därför att det finns starka skäl att överväga om det inte både för investeringsbidraget till studentbostäder och hyresbostäder bör ställas som *krav* att byggnaden uppförs på ett sådant sätt att rimliga ekologiska hållbarhetskrav blir tillgodosedda. Det bör ankomma på regeringen att utarbeta förslag i denna fråga.

Det ovan anförda bör riksdagen med bifall till Miljöpartiets partimotion Bo308 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna.

32. Behovet av student- och ungdomsbostäder (punkt 16)

av Knut Billing (m), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m) och Carl-Erik Skårman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 32. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo225 yrkandena 2 och 3 och avslår motionerna 2001/02:Bo201, 2001/02:Bo290 yrkande 9, 2001/02:Bo298, 2001/02:Bo299, 2001/02:Bo308 yrkande 2, 2001/02:K284 yrkande 17, 2001/02:Kr426 yrkande 3, 2001/02:Ub2 yrkande 6 och 2001/02:Ub553 yrkande 3.

Ställningstagande

På många av landets universitets- och högskoleorter är det mycket svårt för studerande att få bostad. Det finns tecken på att studenter börjar undvika de större universitetsstäderna på grund av bristen på bostäder. Bostadsbristen riskerar därmed att bli ett hot mot valfriheten och den öppna högskolan. Tusentals studenter kommer till studentorterna varje terminsstart och för många av dem är det största problemet att hitta någonstans att bo. Som bostadssituationen ser ut på dagens stora universitets- och högskoleorter är det inte ett alternativ att ställa sig i bostadskön. Den akuta, och enda, lösningen för många blir att köpa en hyresrätt på den svarta marknaden. Andra tvingas till en tillfällig och osäker lösning genom att hyra bostad på andrahandsmarknaden.

Att investera i kunskap är att investera i landets framtid. Bostadsbristen får inte bli ett hinder för människors möjlighet att utbilda sig. Det är därför viktigt att snabbt åstadkomma lösningar som skapar bostäder åt studenter så att de akuta problemen avhjälps. Dessutom är det viktigt att studenterna lämnar sina lägenheter omedelbart efter avslutade studier för att lämna plats åt nya studenter. Det måste till nytänkande, handlingskraft och snabba åtgärder för att förbättra situationen både på kort och lång sikt. Vi har i en motion – Bo225 – föreslagit åtgärder med denna inriktning.

Vi föreslår att del av stadigvarande bostad skall få hyras ut utan att uthyren behöver betala skatt på inkomsten. Om mindre än 50 % av en privatpersons stadigvarande bostad hyrs ut skall inkomsten vara skattefri. Detta förslag behandlas emellertid av skatteutskottet. Dessutom vill vi att det genomförs en inventering bland statliga fastigheter som enkelt kan göras om till studentbostäder. Sammantaget beräknar vi att tusentals studentbostäder skulle kunna tas fram omgående, om våra förslag genomförs. I och med denna inventering är det även viktigt att regeringen ser över andra hinder i lagstiftningen som försvårar ett snabbt iordningställande av studentlägenheter.

Det viktigast åtgärdena för att på lång sikt komma till rätta med studentbostadsproblemen handlar emellertid inte om insatser som särskilt är riktade mot denna del av bostadsmarknaden. Det handlar i stället om att förutsätt-

ningarna för byggande av bostäder i allmänhet måste reformeras så att nyproduktion möjliggörs. Vi har i våra motioner lämnat en rad förslag med denna inriktning som skulle förbättra förutsättningarna för alla former av byggande. Det gäller bl.a. förslag om en snabbare planprocess, ökad konkurrens på bygg- och byggmateriemarknaden, ett friare hyressättningssystem och en sänkt skatt på byggande och boende. Det är åtgärder med denna inriktning som krävs för att åstadkomma en verklig förbättring av förutsättningarna för att bygga såväl studentbostäder som övriga typer av bostäder.

Det vi nu anført om studentbostäder bör riksdagen med bifall till motion Bo225 (m) som sin mening ge regeringen till känna. Övriga motioner som behandlas i detta avsnitt bör avslås.

33. Behovet av student- och ungdomsbostäder (punkt 16)

av Ulla-Britt Hagström (kd), Annelie Enochson (kd), Rigmor Stenmark (c) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 33. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Bo201, 2001/02:K284 yrkande 17, 2001/02:Kr426 yrkande 3 och 2001/02:Ub2 yrkande 6 samt avslår motionerna 2001/02:Bo225 yrkandena 2 och 3, 2001/02:Bo290 yrkande 9, 2001/02:Bo298, 2001/02:Bo299, 2001/02:Bo308 yrkande 2 och 2001/02:Ub553 yrkande 3.

Ställningstagande

Även om investeringsbidraget för byggande av studentbostäder kan bidra till en på sikt något bättre bostadssituation för studerande vid universitet och högskolor kvarstår ett stort behov av nya bostäder både för studenter och ungdomar. Det är därför nödvändigt att denna fråga ägnas fortsatt stor uppmärksamhet av alla berörda parter. Kommunerna har givetvis ett ansvar för den lokala bostadsmarknaden. Ett särskilt ansvar åvilar kommuner med universitet eller högskolor. Det bör samtidigt framhållas att statliga insatser kan behövas i flera frågor som kräver samordning och metodutveckling. Utskottet ställer sig bakom de förslag om sådana insatser som läggs fram i de aktuella kd- och c-motionerna.

Regeringen bör således bjuda in kommuner, högskolor och studentkårer till återkommande överläggningar om hur bostadssituationen för studerande har utvecklats och vilka åtgärder som kan behöva vidtas. Erfarenheterna från dessa överläggningar bör också användas vid fördelningen av de resurser som satts av för det tillfälliga investeringsbidraget för studentbostäder.

Det finns också ett behov av en mer förutsättningslös genomgång av bostadspolitikerna sett ur ett ungdomsperspektiv. Utgångspunkten bör bl.a. vara det faktum att ungdomar inte har samma höga krav på sin första bostad som de som ställs på övrig bostadsproduktion. Det finns därför ett behov av att

utveckla metoder för byggande av billiga och funktionella ungdomsbostäder. Tänkbara alternativ kan också vara bostäder på vattnet. Boverket bör fortsätta sitt uppdrag att i samarbete med Ungdomsstyrelsen se över de regelsystem och förhållanden i övrigt som i dag kan lägga hinder för byggande av ungdomsbostäder. Det är viktigt att ungdomar ges tillfälle att delta i arbetet och lägga synpunkter på vilka behov som behöver tillgodoses i projekteringen av ungdomsbostäder. Genom att på detta sätt använda unga människors innovationskraft kan bostadsbristen med stor säkerhet minskas.

Vad utskottet ovan anför om behovet av student- och ungdomsbostäder bör riksdagen med anledning av motionerna Bo201 (kd), K284 (c) yrkande 17, Kr426 (kd) yrkande 3 och Ub2 (c) yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna.

34. Behovet av student- och ungdomsbostäder (punkt 16)

av Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som anføres i reservation 34. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo290 yrkande 9 samt avslår motionerna 2001/02:Bo201, 2001/02:Bo225 yrkandena 2 och 3, 2001/02:Bo298, 2001/02:Bo299, 2001/02:Bo308 yrkande 2, 2001/02:K284 yrkande 17, 2001/02:Kr426 yrkande 3, 2001/02:Ub2 yrkande 6 och 2001/02:Ub553 yrkande 3.

Ställningstagande

Antalet studenter med funktionshinder kan förväntas öka i samband med den kraftiga utbyggnaden av högskolan. Regeringen har givit Högskoleverket i uppdrag att se över systemet med stöd till studenter med funktionshinder. Denna översyn bör i högsta grad även gälla boendet. På vissa högskoleorter, däribland Stockholm, saknas handikappanpassade studentbostäder och där sådana bostäder finns är antalet starkt begränsat. Detta skapar svårigheter för funktionshindrade att påbörja en högskoleutbildning. Det bidrar också till att boendekostnaderna ökar för denna grupp. Vi anser naturligtvis att krav på tillgänglighet skall gälla för alla bostäder och lokaler. För studentbostäder gäller dessutom att de oftast har en särskild utformning som gör att det är särskilt viktigt att svara upp mot tillgänglighetskraven. Funktionshindrade skall naturligtvis kunna studera på samma villkor som icke funktionshindrade.

Enligt vår mening måste högskolekommunerna uppmärksammas på dessa problem. Det bör därför uppdras åt regeringen och ansvariga myndigheter m.fl. att aktivt verka för att kraven på tillgänglighet särskilt uppmärksammas i bostäder för studerande.

Vad vi nu med anslutning till Vänsterpartiets partimotion Bo290 yrkande 9 anför bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

35. Behovet av student- och ungdomsbostäder (punkt 16)

av Helena Hillar Rosenqvist (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som anförs i reservation 35. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Bo308 yrkande 2, 2001/02:Bo298 och 2001/02:Bo299 samt avslår motionerna 2001/02:Bo201, 2001/02:Bo225 yrkandena 2 och 3, 2001/02:Bo290 yrkande 9, 2001/02:K284 yrkande 17, 2001/02:Kr426 yrkande 3, 2001/02:Ub2 yrkande 6 och 2001/02:Ub553 yrkande 3.

Ställningstagande

Bristen på bostäder i framför allt i våra storstadsområden drabbar alltför unga vuxna. Det blir allt vanligare att de unga tvingas bo kvar hemma därför att det inte finns några bostäder som de har råd att bo i. Med tanke på studenternas svårigheter att få en egen bostad är det nödvändigt att samhället stimulerar byggandet av studentbostäder. Investeringsbidraget för studentbostäder har här en viktig funktion att fylla. Enligt min mening kan dock staten på ett än mer aktivt sätt agera för att få fram fler bostäder för studerande. För att tillgodose studenternas behov av ett rimligt boende på studieorten bör tilldelningen av högskoleplatser knytas till ortens möjligheter att erbjuda studentbostad. Med en sådan koppling skapas ytterligare ett incitament för universitets- och högskoleorterna att mer aktivt verka för att det byggs bostäder för de studerande.

Vad jag nu med anslutning till förslagen i motionerna Bo308 (mp) yrkande 2, Bo298 (s) och Bo299 (s) anført bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

36. Stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag (punkt 17)

av Knut Billing (m), Ulla-Britt Hagström (kd), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m), Annelie Enochson (kd), Carl-Erik Skårman (m), Rigmor Stenmark (c) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner inte regeringens förslag om inrättande av en organisation för fortsatt statligt stöd till en omstrukturering av kommunala bostadsföretag. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:N23 yrkande 11, 2001/02:N25 yrkande 11, 2001/02:N27 yrkande 44 och 2001/02:N31 yrkandena 6 och 7 samt avslår proposition 2001/02:4 punkt 4 och motion 2001/02:Bo290 yrkande 7.

Ställningstagande

Det är uppenbart att många kommunala bostadsföretag har stora svårigheter att klara sin ekonomi. Skälen till detta är flera. En uppenbar orsak är den bostadspolitik som dagens socialdemokratiska regering bedriver. I stället för att skapa utrymme för kommunerna att med utgångspunkt i lokala förutsättningar finna lösningar leder politiken till ytterligare låsningar och regleringar. De senaste exemplen på detta är stopplagen och den nya bostadsförsörjningslagen.

Den kris som den förda politiken skapat i många kommunala bostadsföretag försöker regeringen lösa inte bara med regleringar och påbud utan också genom att skjuta till statliga pengar. Den tidigare s.k. bostadsakuten har inte ens avslutat sin verksamhet förrän det nu är dags att på nytt låta staten träda emellan och försöka rädda kommuner med olönsamma bostadsföretag. Vi motsätter oss att så sker. I stället bör dagens regleringar upphävas och bostadspolitikerna läggas om så att det blir de boende, fastighetsägarna, kommunerna och andra intressenter som avgör hur bostadsfrågorna skall lösas ut i kommunerna. Regeringens förslag är ett steg i motsatt riktning. Det är först när kommunen utan statliga pekpinna får det avgörande inflytandet över sitt eget bostadsbestånd som dagens problem kan få en långsiktigt hållbar lösning.

Mot bakgrund av vad vi nu har anfört motsätter vi oss bestämt att det införs ett nytt statligt stöd till kommunala bostadsföretag. Vi ställer oss därför bakom förslagen i motionerna N23 (fp) yrkande 11, N25 (m) yrkande 11, N27 (c) yrkande 44 samt N31 (kd) yrkandena 6 och 7 om att regeringens förslag skall avslås. Vårt ställningstagande innebär att även förslaget i v-motionen avstyrks.

37. Boendeintegration (punkt 18, motiveringen)

av Knut Billing (m), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m) och Carl-Erik Skårman (m).

Ställningstagande

Som en följd av den socialdemokratiska bostadspolitikerna har vi i dag en i det närmaste ohållbar situation i många bostadsområden. Det är nu hög tid att vända denna utveckling och gå från segregation till integration. Problem med ensidigt utbud av bostäder, bristande service, segregation, tilltagande kriminalitet och en utbredd arbetslöshet kan emellertid inte lösas genom riktade statliga program eller aldrig så välvilliga uttalanden från olika utredningar och kommittéer. Vad som i stället krävs är ett brett spektrum av åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige. Det krävs åtgärder för ett bättre utbildningssystem och en flexiblare arbetsmarknad. De enskilda människorna måste få ett större inflytande över sina liv. Av särskild betydelse för s.k. utsatta bostadsområden är att förutsättningarna för nyföretagande förbättras.

Även åtgärder för en bättre fungerande bostadsmarknad erfordras för att komma till rätta med dagens problem och för att undvika att nya problemområden skapas. En avreglering ger förutsättningar för ett mer varierat utbud av bostäder. En successiv avveckling av fastighetsskatten och förmögenhetsskatten motverkar segregationstendenser i vissa bostadsområden. Det gäller särskilt för sådana områden där dessa skatter i dag ligger på en så extrem nivå att familjer med vanliga inkomster kan tvingas flytta från sin bostad. Nya former för förvaltning och ägande av bostäderna bör öppnas. Ägarlägenheter kan öppna nya möjligheter för bostadsområden med blandade upplåtelseformer. För att möjliggöra ett varierat utbud är det också nödvändigt att en försäljning av kommunala bostadsbolag åter blir möjlig. Ett viktigt inslag i avregleringen är dessutom att få till stånd en samordning av bostadsbidrag med socialpolitiken i övrigt.

Vi har också lagt fram förslag om åtgärder med den inriktning som vi redovisat ovan. Sakbehandlingen av huvuddelen av dessa förslag görs emellertid inte i detta betänkande. I den mån de nu aktuella motionerna om segregation i boendet inte kan anses vara tillgodosedda med vad vi anfört bör de därför avstyrkas.

38. Boendeintegration (punkt 18)

av Ulla-Britt Hagström (kd), Annelie Enochson (kd), Rigmor Stenmark (c) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som i reservation 38 anförs. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Bo243 yrkandena 1 och 2 samt 2001/02:Ju237 yrkande 17.

Ställningstagande

Det är nu dags att med kraft motarbeta de minst sagt negativa följderna av de senaste årtiondenas socialdemokratiska bostadspolitik – en politik som inte tagit tillräcklig hänsyn till de enskilda människornas behov och därför lett fram till dagens svårigheter. Den har också bidragit till den omfattande sociala och etniska segregation som präglar många av våra bostadsområden. Det är mot denna bakgrund nödvändigt att förändra inriktningen av bostadspolitikken så att den blir en central del i skapandet av ett integrerat samhälle. Under det s.k. miljonprogrammet eftersattes estetiska, sociala och kulturella värden i stor utsträckning. De bostadsområden som skapades blev ofta stereotypa och alltför stora. Redan från början byggdes problem in genom att historielösheten och anonymiteten inte motverkades. Under de årtionden som följt har de ekonomiska förutsättningarna bidragit till en alltmer påtaglig boendesegregation. I dag präglas många av dessa områden av etnisk och social segregation,

drogproblem, kriminalitet och social utslagning. Det är nu hög tid att vända utvecklingen i positiv riktning.

För att vända segregationen till integration krävs en kombination av flera olika slags åtgärder. Samhällsplaneringen måste utformas så att mångfald och variation stimuleras. Bostäder med olika upplåtelseformer måste finnas att tillgå. Mötesplatser måste erbjudas för människor från olika kulturer och med olika erfarenheter. Det är också nödvändigt att människor i utsatta bostadsområden uppmuntras att ta ett större ansvar för sin egen situation och ges möjlighet till ökat boendeinflytande. Det kan t.ex. handla om självförvaltning av det egna bostadsområdet eller andra åtgärder som ökar engagemanget i områdets utveckling.

Incitament måste skapas för företag, institutioner och myndigheter att etablera sig i dessa områden. Detta måste kombineras med åtgärder för att utveckla en positiv skol- och fritidsmiljö. Kvinnors kunskaper och erfarenheter måste tas till vara. Forskningen om bostadsmiljöer av såväl kvinnor som män måste öka. Kommunerna måste prioritera sammanhållna satsningar i miljonprogramsområdena och andra utsatta områden. Dessa satsningar skall dock inte styras av staten, utan måste växa fram tillsammans med de boende och den ansvariga kommunen.

Det är väsentligt att människorna själva tillåts släppa loss sin skaparkraft. Lokalt näringsliv, föreningsliv, studieförbund, invandrarföreningar, kyrkor, boendegrupper och andra lokala aktörer spelar här en viktig roll för gemenskapen. Den enskildes önskemål skall alltid vara utgångspunkten. Segregationen kan aldrig brytas genom att försöka tvinga folk vare sig att bo kvar i eller flytta till ett visst område.

Vad vi nu med anslutning till förslagen i motionerna Bo243 (kd) yrkandena 1 och 2 samt Ju237 (c) yrkande 17 anført bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

39. Fortsatt reformering av kraven på återbetalning m.m. (punkt 20, motiveringen)

av Knut Billing (m), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m) och Carl-Erik Skårman (m).

Ställningstagande

Vi menar att dagens bostadsbidrag på sikt skall ersättas av ett system som bygger på principen om generella avdrag för barn i stället för bidrag. Med ett sådant system kommer de problem som är förknippade med dagens bidrag att försvinna. De i motionerna påtalade problemen kommer därmed att få sin lösning. Motionerna avstyrks.

40. Fortsatt reformering av kraven på återbetalning m.m. (punkt 20)

av Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 40.
Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo219 yrkandena 2 och 3 samt avslår motionerna 2001/02:Bo209, 2001/02:Bo279 och 2001/02:Sf6 yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Redan när de nya reglerna för bostadsbidragen infördes uppmärksammade vi från Vänsterpartiets sida att träffsäkerheten i systemet är för dålig. Vi har också presenterat förslag till hur träffsäkerheten kan förbättras. Även om situationen nu är något bättre bl.a. genom att förutsättningarna för att få eftergift har vidgats är detta enligt vår mening inte tillräckligt. Vad som erfordras är i stället en mera genomgripande förändring som fångar upp flertalet av de fall där det är uppenbart att kraven på återbetalning inte är rimliga.

Riksförsäkringsverket hävdar att bostadsbidragssystemet är enkelt att förutse för den enskilde bidragstagaren genom kopplingen till skattesystemet. För många bostadsbidragstagare är det precis tvärtom. Det är svårt att förutse vilka inkomster man får och därför kan behovet av att få bostadsbidrag variera starkt under året. Kraftigt ändrade inkomster under året leder antingen till återbetalning eller ett ökat bidrag, dock i efterskott. Den totala inkomstskatten blir däremot oförändrad. Kopplingen till inkomstskattesystemet är därmed svag. Trots den svaga kopplingen av bostadsbidragen till inkomstskattesystemet påverkar detta starkt utfallet av bostadsbidragen. Detta gör att många upplever bostadsbidraget som ett tillfälligt lån och inte som en social rättighet. Bostadsbidragets egentliga syfte urvattnas, och ekonomiskt svaga hushålls möjlighet att hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder försämras.

För att ge större tilltro till systemet och gynna dem som har stora svårigheter att beräkna sina framtida inkomster och för att minska marginaleffekterna i systemet bör en s.k. godtrosparagraf efter dansk modell införas.

I det danska bostadsbidragssystemet finns ett förlåtande inkomstintervall på 20 000 kr. Det innebär att den vars slutliga bostadsbidragsgrundande inkomst inte avviker med mer än 20 000 kr från den preliminära inkomsten varken behöver betala tillbaka för mycket utbetalat bidrag eller får retroaktivt bidrag utbetalat i efterhand. Genom att införa ett liknande system i Sverige skulle andelen återbetalningsskyldiga hamna runt 17 %, jämfört med dagens omkring 45 %. En förutsättning för att inte återbetalningskrav skall utlösas inom detta intervall bör vara att bostadsbidragstagaren handlat i god tro och hela tiden lämnat korrekta uppgifter om ändrade inkomstförhållanden. Mot

bakgrund av det vi nu anfört bör frågan om hur en godtrosparagraf kan införas snarast utredas.

En i dag vanlig situation för många av dem som har bostadsbidrag är att de får återbetalningskrav på grund av att tillfälliga engångsinkomster fallit ut under inkomståret. Det kan vara fråga om retroaktiv ersättning av försäkringsförmån eller avgångsvederlag som betalas ut i slutet av året, men som avser ersättning för förlorad arbetsinkomst under påföljande år. Det är enligt vår mening inte rimligt att dessa inkomster läggs på ett inkomstår som inkomsten i grunden inte avser. Det bör därför utredas hur dessa orimliga konsekvenser kan undanröjas.

Vad vi nu med anslutning till motion Bo219 (v) yrkandena 2 och 3 anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

41. Fortsatt reformering av kraven på återbetalning m.m. (punkt 20)

av Ulla-Britt Hagström (kd) och Annelie Enochson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 41. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Sf6 yrkandena 3 och 4 samt avslår motionerna 2001/02:Bo209, 2001/02:Bo219 yrkandena 2 och 3 samt 2001/02:Bo279.

Ställningstagande

Även om regeringen nu lagt fram regler som något utsträcker möjligheterna att få eftergift är detta enligt vår mening inte tillräckligt. För att förbättra träffsäkerheten i systemet och för att undvika orimliga återbetalningskrav bör reglerna för när återbetalningsskyldighet skall inträffa förändras radikalt.

I dag får regelmässigt omkring 45 % av bidragshushållen krav på återbetalning. Förutom att detta drabbar många av hushållen hårt ekonomiskt innebär det en ökad belastning på försäkringskassorna och på bidragssystemet som sådant. Dagens gränser är helt enkelt för snäva. Vi vill också erinra om att i det system som gällde före 1997 var bidragstagaren skyldig att anmäla ändrad inkomst först om inkomsten ökat med mer än 6 000 kr under sex månader. En bidragstagare kunde alltså ha en inkomstökning på 12 000 kr under ett år utan att bostadsbidraget påverkades.

Enligt vår mening bör dagens system ändras så att andelen återbetalningskrav minskar och så att marginaleffekterna för hushållen minskar. Det kan ske genom att bidragstagarna blir återbetalningsskyldiga först när den taxerade inkomsten överstiger den bidragsgrundande inkomsten med mer än 20 000 kr.

Det finns i dag situationer där bidragstagaren kan bli återbetalningsskyldig trots att denne fullgjort alla sina förpliktelser och anmält ändrad inkomst till

försäkringskassan. Framför allt är det fråga om studerande och arbetslösa som går från studier eller arbetslöshet till arbete. Trots att de saknat inkomst under bidragsperioden kan de få återbetala hela eller delar av bostadsbidraget. Enligt vår mening bör dessa bidragstagare kunna medges eftergift för de bidrag som de blivit återbetalningsskyldiga för som kan hänföras till den period under vilken de inte hade någon inkomst.

Vad vid nu med anslutning till förslagen i motion Sf6 (kd) yrkandena 3 och 4 anført om reglerna för återbetalning m.m. bör riksdagen ge regeringen till känna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

42. Bostadsbidragens utformning på längre sikt (punkt 22)

av Knut Billing (m), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m) och Carl-Erik Skårman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 42. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo237 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2001/02:Bo219 yrkandena 1 och 4–7, 2001/02:Bo226 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Bo324 yrkande 12, 2001/02:Bo325 yrkande 19, 2001/02:Sf7 och 2001/02:Sf397 yrkande 7.

Ställningstagande

Vår målsättning är att varje människa med heltidsarbete skall kunna leva på sin inkomst. Det är orimligt att människor skall behöva vara beroende av bidrag sedan man betalat sin skatt. Grundprincipen måste vara att den som betalar skatt inte skall behöva bidrag och att den som behöver bidrag inte skall betala skatt. Vi vill föra en ekonomisk politik som sätter tillväxten och individerna i centrum. Därmed ökar också människors möjligheter att efterfråga den bostad som passar det egna hushållet bäst.

Det behövs en ny trygghet som utgår ifrån att varje människa har möjlighet att råda över sin framtid. Det kräver stort utrymme för personligt ansvar. För de flesta ger lägre skatter en sådan trygghet i det egna hushållet. Tryggheten för var och en måste i första hand grunda sig på vetskapen om att man kan påverka sin egen situation utan att vara beroende av ständiga förändringar och politiska beslut. Samtidigt måste varje individ som behöver stöd och hjälp vara förvissad om att man får hjälp då det verkligen behövs. Därmed kan också statens insatser riktas mot dem som har särskilda behov.

En slutsats av vår grundläggande inställning är att bostadsbidragen måste ersättas av ett system som bygger på principen om generella grundavdrag för barn i stället för bidrag. Detta innebär att merparten av utgifterna för bostadsbidrag ersätts med ett högre avdrag som tar hänsyn till försörjningsbördan i en familj. Alla barnfamiljer skall omfattas av detta barnavdrag. Som ett resultat

av detta kommer marginaleffekterna att minska. Endast i de fall avdrag ej kan komma i fråga utgår bidrag.

Det kan dock även med vårt system finnas anledning att särskilt beakta vissa grupper. En sådan grupp är ensamstående föräldrar med låga inkomster, som ofta har svårt att få ekonomin att räcka till. I dag utgår en stor del av det totala bostadsbidraget till ensamstående föräldrar. För att dessa skall kompenseras då bostadsbidraget tas bort, bör det övervägas att öka underhållsstödet.

I avvaktan på att det system vi föreslår införs måste ändringar göras i dagens bostadsbidrag. Vi har också i vårt förslag till budget för budgetåret 2002 lagt fram förslag till sådana ändringar. Det gäller bl.a. förslag om att den samlade hushållsinkomsten skall ligga till grund för bostadsbidraget, ytnormen skall avskaffas och att reglerna för beräkning av näringsidkares bostadsbidragsgrundande inkomst skall ändras.

Vad vi nu med anslutning till förslagen i motion Bo237 (m) yrkandena 1 och 2 föreslagit om utformningen av bostadsbidragen bör riksdagen ge regeringen till känna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

43. Bostadsbidragens utformning på längre sikt (punkt 22)

av Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 43. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo219 yrkandena 1 och 4–7 samt avslår motionerna 2001/02:Bo226 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Bo237 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Bo324 yrkande 12, 2001/02:Bo325 yrkande 19, 2001/02:Sf7 och 2001/02:Sf397 yrkande 7.

Ställningstagande

Bostadsbidragen skall vara ett bostadspolitiskt instrument med uppgift att ge ekonomiskt svaga hushåll möjligheten att efterfråga goda och tillräckligt rymliga bostäder. Bidraget skall ge ett skydd när hyran är för hög i förhållande till inkomsten och därmed ge hushållen en möjlighet att efterfråga bostad efter behov och inte enbart efter betalningsförmåga.

Under 1990-talet har de fattiga barnfamiljernas ekonomiska villkor försämrats och otryggheten har ökat. De fattiga hushållen har inte ökat i antal under 1990-talet, men de har blivit fattigare. Många hushåll har permanenta svårigheter vad gäller den ekonomiska situationen. Närmare vart tionde barn växer upp under knappa ekonomiska villkor. Små förändringar i bostadsbidragets storlek, hyra eller inkomst kan få förödande konsekvenser för en fattig familjs hushållsekonomi och återbetalningskrav är ofta rena katastrofen.

Boverket har gjort en genomgripande analys av bostadsbidragen under 1990-talet. Enligt vår mening bör denna analys ligga till grund för en rad förändringar i reglerna för bostadsbidragen. Utgångspunkten för dessa föränd-

ringar bör vara att större hänsyn måste tas till både inkomstutvecklingen och boendekostnadsutvecklingen. Genom att bostadsbidragen inte har räknats upp med avseende på att hyrorna gått upp och inkomsterna har ökat har bidragen kommit att urholkas. En översyn för att anpassa bostadsbidragen till hyres- och inkomstutvecklingen måste därför omedelbart inledas. Det finns sålunda inte anledning att avvakta den fortsatta beredningen av Familjeutredningens förslag.

Utöver den mera omfattande översyn av bostadsbidragen vi nu har uttalat oss för bör reglerna snarast ses över i ett antal avseenden. Det gäller i första hand

- hur barns kapital och kapitalinkomster skall beaktas vid beräkningen av den bidragsgrundande inkomsten,
- försäkringskassornas rätt att ta del av kontrolluppgifter avseende kapital m.m.,
- konsekvenserna av åldersgränsen för bostadsbidrag till hushåll utan barn
- effekterna av ytnormen,
- införande av en godtrosparagraf.

Vad vi nu med anslutning till motion Bo219 (v) yrkandena 1 och 4–7 anför om utformningen av bostadsbidragen bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

44. Bostadsbidragens utformning på längre sikt (punkt 22)

av Ulla-Britt Hagström (kd) och Annelie Enochson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 44. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo226 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2001/02:Bo219 yrkandena 1 och 4–7, 2001/02:Bo237 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Bo324 yrkande 12, 2001/02:Bo325 yrkande 19, 2001/02:Sf7 och 2001/02:Sf397 yrkande 7.

Ställningstagande

Den omfattande omdaning av bostadsbidragen som den socialdemokratiska regeringen genomfört har inneburit stora försämringar för i första hand ett stort antal barnfamiljer. Trots att bostadsbidragen är det fördelningspolitiskt sett mest effektiva sättet att tillförsäkra också lågavlönade, barnfamiljer och studenter en rimlig bostadsstandard har de alltså skurits ned. Det kan mot den bakgrunden ifrågasättas om målsättningen med bostadsbidragen – att hushåll med barn skall kunna efterfråga en bostad där varje barn har ett eget rum – längre kan anses vägleda stödets utformning. Det är också mot den bakgrunden som vi lagt fram förslag om att redan 2002 reformera bostadsbidragen så att bl.a. den samlade familjeinkomsten läggs till grund för bostadsbidraget,

ytgränserna för oreducerat bidrag höjs med 10 m² för alla hushållstyper och det särskilda bidraget höjs med 100 kr per barn.

Genom de nu redovisade åtgärderna rättas de största orättvisorna i dagens bostadsbidragssystem till. Därutöver finns det enligt vår mening anledning att också se över den slutliga avstämningen av bostadsbidragen. I dag bestäms det slutliga bostadsbidraget en gång per år. Denna avstämning sker dessutom ett år efter bidragsåret. Det är en mindre lämplig ordning. För att mildra de marginaleffekter som kan uppkomma för de familjer som har inkomsterna ojämnt fördelade över året bör bostadsbidragen därför, på samma sätt som studiestödet, omprövas halvårsvis. Genom att på detta sätt göra en avstämning med tätare intervall förbättras träffsäkerheten i systemet. En stor fördel med detta är att kraven på återbetalning av bidrag kommer att minska. Vidare kommer bidraget att under bidragsperioden vara bättre anpassat till den verkliga ekonomiska situationen.

Vad vi nu med anslutning till motion Bo226 (kd) anført om utformningen av bostadsbidragen bör riksdagen tillkännage för regeringen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

45. Bostadsbidragens utformning på längre sikt (punkt 22)

av Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 45. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo325 yrkande 19 samt avslår motionerna 2001/02:Bo219 yrkandena 1 och 4–7, 2001/02:Bo226 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Bo237 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Bo324 yrkande 12, 2001/02:Sf7 och 2001/02:Sf397 yrkande 7.

Ställningstagande

Hushållen i dag består av färre personer än tidigare och en stor del är ensamhushåll. De som har allra knappast marginaler är ensamstående med barn, oftast mammor. Ensamstående har många gånger inte råd med eget boende. En allt större andel av nettoinkomsten går till utgifter för boende. Det är bl.a. mot den bakgrunden som Centerpartiet starkt har bidragit till att ensamstående ungdomar under 29 år har kvar möjligheten att få bostadsbidrag. Det var ett enligt min mening viktigt beslut för att försöka stoppa en utveckling där allt färre ungdomar kunde flytta från föräldrahemmet och ta steget in i vuxenlivet. I ett lite längre tidsperspektiv är emellertid den enda lösningen på de nu nämnda problemen att individens kostnader för boendet långsiktigt sänks.

Parallellt med sänkta boendekostnader är det också viktigt att öka den disponibla inkomsten för människor med låga eller normala inkomster. Centerpartiet har lagt fram ett förslag till inkomstskattereform som sänker såväl skatteuttag som marginaleffekter i låga inkomstlägen. Som en följd av detta

kommer hushållens disponibla inkomst att öka. Därmed minskar också behovet av bostadsbidrag.

Vad jag nu med anslutning till Centerpartiets partimotion Bo325 yrkande 19 anfört om åtgärder för att minska behovet av bostadsbidrag bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

46. Bostadsbidragens utformning på längre sikt (punkt 22)

av Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 46. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Bo324 yrkande 12 och 2001/02:Sf7 samt avslår motionerna 2001/02:Bo219 yrkandena 1 och 4–7, 2001/02:Bo226 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Bo237 yrkandena 1 och 2, 2001/02:Bo325 yrkande 19 och 2001/02:Sf397 yrkande 7.

Ställningstagande

Vid sidan av regleringar, snedvridande subventioner och andra former av politisk styrning är bostadsbidragen en faktor som bidrar till att bostadsmarkanden inte fungerar. Bidragen ger upphov till stora marginaleffekter, och de är i många fall styrande i valet av boende.

Vi har i dag en situation där bostadsbidragen tillsammans med skatterna, barnomsorgstaxorna och underhållsbidragen ger upphov till helt orimliga marginaleffekter. För den barnfamilj som ökar sin inkomst går i många fall större delen av ökningen bort i form av ökad skatt, minskade bostadsbidrag och höjda barntillsynskostnader. Det är naturligtvis inte rimligt att den som t.ex. går från studier eller arbetslöshet till arbete eller ökar sin arbetstid inte skall ha något ekonomiskt utbyte av detta. Ett sådant system ger inga incitament för den enskilda att gå ut i förvärsarbete eller att starta egen verksamhet. Vad som erfordras är därför åtgärder som minskar marginaleffekterna i såväl stödsystemen som i skattesystemet. En reform som enligt min och Folkpartiets mening omedelbart bör påbörjas är att successivt minska bostadsbidragen och samtidigt öka det generella barnstödet.

Den reformering av bostadsbidragen som jag nu förordar måste ske successivt. Det innebär att de problem som finns i dagens bostadsbidragssystem måste rättas till under den övergångsperiod som nu ligger framför oss. Grunden för bostadsbidragen bör sålunda fortsättningsvis vara att bostadsbidrag skall beviljas med hänsyn till boendekostnader och inkomster månad för månad.

Vad jag nu med anslutning till förslagen i Folkpartiets partimotioner Bo324 yrkande 13 och Sf397 yrkande 7 samt motion Sf7 (fp) anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

47. Bostadsbidrag till utbytesstudenter (punkt 23)

av Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 47. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:Bo264 och 2001/02:Bo296.

Ställningstagande

Det är i dag allt vanligare att studenter i såväl Sverige som i andra länder bedriver en del av sina studier vid något utländskt universitet eller högskola. För de utbytesstudenter som kommer till Sverige är bostadsfrågan ofta ett problem. Studenterna har ringa eller ingen kunskap om den svenska bostadsmarknaden och de har många gånger sämre ekonomiska förutsättningar än svenska studenter att kunna skaffa sig en acceptabel bostad. De är dessutom normalt sett hänvisade till att hyra möblerat, vilket ökar boendekostnaden ytterligare. Resultatet blir att utbytesstudenterna i stor utsträckning hamnar i de minst attraktiva bostäderna längst från universitetet eller högskolan. Förutom att detta försvårar deras studier riskerar det att bidra till segregation i boendet. Det ger inte heller den kontakt med svenska studenter och det svenska samhället som är avsikten. Indirekt kan utbytesstudenternas situation också komma att orsaka problem för svenska studenter som vill studera utomlands, eftersom utbytet ofta bygger på ömsesidighet. Det innebär att förutsättningen för att en svensk student skall tas emot är att det finns en student vid den tilltänkta utbildningsanstalten som vill studera i Sverige. Svårigheter att lösa bostadsfrågan för utbytesstudenter som kommer till Sverige kan då bli ett hinder.

Med hänvisning till det vi nu anfört bör det övervägas att öppna en möjlighet för utbytesstudenter som kommer till Sverige att få bostadsbidrag. Detta bör riksdagen med anslutning till motionerna Bo264 (fp) och Bo296 (v) tillkänna för regeringen.

48. Bostadsbidragsgrundande inkomst för näringsidkare (punkt 24)

av Knut Billing (m), Ulla-Britt Hagström (kd), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m), Annelie Enochson (kd), Carl-Erik Skårman (m) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 48. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo236.

Ställningstagande

För enskild firma finns möjlighet att avsätta s.k. expensionsmedel, som beskattas först när de återförs till inkomsten. Avsikten med detta är att underlätta för företagaren att expandera sin verksamhet. Denna grundläggande tanke har dock inte beaktats när reglerna för hur den bostadsbidragsgrundande inkomsten beräknas. Till skillnad från vad som gäller vid beräkningen av sjukpenning, föräldrapenning och pension ingår expensionsmedel i den bidragsgrundande inkomsten när bostadsbidraget skall beräknas. Det är enligt min mening fel. Samma inkomstbegrepp måste naturligtvis användas i alla bidragssystem.

Vad vi nu med anslutning till motion Bo236 (fp) anfört bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening.

49. Bostadsanpassningsbidrag för elsanering (punkt 26)

av Owe Hellberg (v), Ulla-Britt Hagström (kd), Sten Lundström (v), Annelie Enochson (kd), Helena Hillar Rosenqvist (mp) och Rigmor Stenmark (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 49.
Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:So621 yrkande 6.

Ställningstagande

Elsanering av bostäder har visat sig vara en verksam metod för att göra det möjligt för elöverkänsliga att bo kvar i sina bostäder och ha ett någorlunda drägligt liv. Bostadsutskottet har vid flera tillfällen uttalat sitt stöd för elsanering, bl.a. i sitt betänkande 1996/97:BoU12. Där uttalar bostadsutskottet bl.a. följande:

Möjligheten att få stöd vid elöverkänslighet skall naturligtvis inte vara avhängig av i vilken kommun den som drabbas är bosatt. Det får enligt utskottets mening förutsättas att kommunerna fortsättningsvis agerar på mer likartat sätt och att detta agerande baseras på den positiva attityd som många kommuner uppvisat. Skulle så inte vara fallet finns det anledning att återkomma till frågan.

Trots utskottets uttalande lämnar många kommuner fortfarande inte bostadsanpassningsbidrag för elsanering. Orsaken står troligen att finna i Boverkets handledning av vilken det framgår att bidrag inte lämnas för s.k. elsanering. Det är enligt vår mening därför nu hög tid att återkomma till frågan. Riksdagen bör en gång för alla fastslå att elsanering skall berättiga till bostadsanpassningsbidrag. Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening. Vi ställer oss därför bakom förslaget i motion So621 (c) yrkande 6. Skulle detta ställningstagande förutsätta en lagändring bör regeringen skyndsamt återkomma till riksdagen med ett förslag i frågan.

50. Anslagstilldelningen efter 2002 (punkt 27)

av Knut Billing (m), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m) och Carl-Erik Skårman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 50. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo316 yrkande 7.

Ställningstagande

Lantmäteriverket har under flera år arbetat med att skapa balans i sin verksamhet. Det har delvis lyckats genom att de tidigare så stora underskotten i den anslagsfinansierade delen av verksamheten har betalats av. Samtidigt tvingas vi dock konstatera att uppdragsverksamheten fortfarande dras med betydande ackumulerade underskott. Med utgångspunkt i den redovisning som lämnats i budgetpropositionen utgår vi emellertid från att även dessa underskott nu skall kunna avbetalas inom rimlig tid. Det finns mot denna bakgrund nu anledning att gå vidare med den omstrukturering av Lantmäteriverkets verksamhet som vi menar måste komma till stånd.

Redan när Lantmäteriverket bildades genom en sammanslagning av dåvarande Statens lantmäteriverk och Centralnämnden för fastighetsdata bolagiserades delar av verksamheten. Det var enligt vår mening en riktig, men otillräcklig, åtgärd. När nu verkets finanser när det gäller den anslagsfinansierade verksamheten är i balans finns det därför anledning att på nytt pröva vilka ytterligare delar av verksamheten som kan bolagiseras eller på annat sätt marknadsanpassas.

Den fortsatta omstrukturering av Lantmäteriverkets verksamhet som vi nu förespråkar bör inledas i så god tid att den kan sättas i kraft redan fr.o.m. budgetåret 2003. Som en följd av detta bör anslaget för detta budgetår kunna minskas jämfört med vad som anvisas för budgetåret 2002. Även åren därefter bör verksamheten vid Lantmäteriverket systematiskt ses över i avsikt att koncentrera verksamheten till de rent statliga uppgifterna. På sikt bör statens anslag reformeras till att motsvara de beställningar som staten lägger på verket. Det innebär att ett s.k. beställningsanslag bör utvecklas, dvs. ett anslag där medelstilldelningen styrs av de årligen bestämda och konkreta uppgifter som är knutna till medlen.

51. Taktila kartor (punkt 29)

av Knut Billing (m), Ulla-Britt Hagström (kd), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m), Annelie Enochson (kd), Carl-Erik Skårman (m), Rigmor Stenmark (c) och Yvonne Ångström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 51. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo208.

Ställningstagande

Lantmäteriverket har ansvaret för försörjningen av grundläggande landskapsinformation (kartor m.m.) i sådan form, standard och aktualitet som tillgodoser angelägna samhällsbehov. Synskadade kan dock inte ta del av denna information. I Lantmäteriverkets uppdrag ingår inte att tillhandahålla grundläggande geografisk information i en form som är tillgänglig för synskadade personer.

Det är viktigt för de funktionshindrades/synskadades delaktighet i samhället att de kan få geografisk information i taktil form. Det bör därför klargöras hur behovet av taktila kartor skall tillgodoses och var det huvudsakliga ansvaret skall ligga.

Lantmäteriverket har under senare år ändå bedrivit viss utvecklings- och uppdragsverksamhet när det gäller taktila kartor. Man har dock inte påbörjat någon reguljär produktion av taktila kartor. Detta bör enligt vår mening rättas till. I revideringen av Lantmäteriverkets långsiktiga plan för samhällsinformation bör därför verksamheten med taktila kartor lyftas fram. Den produktion av taktila kartor som detta bör leda till skall finansieras inom ordinarie anslag och/eller med stöd av externa finansiärer.

Vad vi nu med anslutning till motion Bo208 (m) anfört om behovet av taktila kartor bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening.

52. Nyckeltal för verksamheten vid länsstyrelserna (punkt 30)

av Knut Billing (m), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m) och Carl-Erik Skårman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 30 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 52. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Bo316 yrkande 9.

Ställningstagande

Det är i dag svårt för att inte säga omöjligt att jämföra hur de olika länsstyrelserna bedriver sin verksamhet. Sett i relation till antalet invånare är de medel som anslås till länsstyrelserna ojämnt fördelade. Det kan naturligtvis finnas olika godtagbara motiv för denna avvikelse. Förhållandena i länen och kraven på insatser från länsstyrelsernas sida varierar. Det gör det enligt vår mening angeläget att finna redovisningsmetoder som möjliggör en uppföljning och utvärdering av dessa skillnader. Nyckeltal bör utvecklas så att det går att mäta effektiviteten vid länsstyrelsernas olika avdelningar och göra jämförelser mellan olika län.

Enligt uppgift pågår ett utvecklingsarbete med den förordade inriktningen inom Regeringskansliet. Det är angeläget att resultatet från detta arbete snarast kommer till praktisk användning i samband med resursfördelning och prioriteringar. Redovisningar med denna inriktning bör också i lämpliga sammanhang föreläggas riksdagen. I budgetpropositionen bör jämförelser med nyckeltal alltid ingå i det redovisade beslutsunderlaget.

Vad vi nu anført med anslutning till motion Bo316 (m) yrkande 9 bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2002

Knut Billing (m), Sten Andersson (-), Inga Berggren (m) och Carl-Erik Skårman (m) anför:

Inledning

Finansutskottet har den 8 november 2001 beslutat att ställa sig bakom det förslag om *ram* för utgiftsområde 18 som bostadsutskottets majoritet bestående av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet föreslagit. Denna ram, som överensstämmer med regeringens förslag, bygger på en annan anslagsfördelning och en annan politisk inriktning än vad Moderata samlingspartiet förordat. Mot denna bakgrund anser vi det nu inte meningsfullt att delta i bostadsutskottets beslut om anslagsfördelningen *inom* utgiftsområdet, eftersom detta beslut måste utgå från den beslutade ramen. Vi väljer att i stället i detta särskilda yttrande kortfattat redogöra för de utgångspunkter vi har för den anslagsfördelning som vi har föreslagit för år 2002.

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Ett övergripande mål för den ekonomiska politiken bör vara en sänkt utgiftskvot. För detta krävs såväl en moderniserad arbetsmarknad och avregleringar som sänkta skatter och lägre offentliga utgifter.

Våra förslag syftar också till att skapa förutsättningar för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige. Vi vill satsa på en utbildning som ger alla större möjligheter till ett rikare liv. Genom en större enskild sektor och ett starkare civilt samhälle kan både företag och människor växa. Ännu fler kan komma in på den ordinarie arbetsmarknaden. Den sociala tryggheten ökar också i andra bemärkelser genom att hushållen får en större ekonomisk självständighet. Friheten att välja bidrar både till mångfald, en bättre kvalitet och en större trygghet. De enskilda människorna får ett större inflytande över sina liv.

Vi har föreslagit en långtgående växling från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar för alla, främst låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt värnar vi de människor som är i störst behov av gemensamma insatser och som har små eller inga möjligheter att påverka sin egen situation. Vi slår också fast att det allmänna skall tillföras resurser för att på ett tillfreds-

ställande sätt kunna genomföra de uppgifter som måste vara gemensamma. Avsevärda resurser tillförs till exempel för att bryta den ökande sjukfrånvaron och de ökande förtidspensioneringarna.

Vårt budgetalternativ – med våra förslag till utgiftstak, anslagsfördelning och skatteförändringar – bör ses som en helhet där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat från de andra. När riksdagens majoritet nu valt en annan inriktning av politiken deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 18. För budgetåret 2002 förordar vi i vår parti- respektive kommittémotion Bo316 en anslagsfördelning avseende utgiftsområde 18 som i korthet innebär följande.

21:1 Bostadsbidrag

Vår målsättning är att varje människa som har heltidsarbete skall kunna leva på sin inkomst. Det är orimligt att människor skall vara beroende av bidrag sedan man betalat sin skatt. Grundprincipen måste därför vara att den som betalar skatt inte skall behöva vara beroende av bidrag och att den som behöver bidrag inte heller skall betala skatt. På sikt bör alltså bostadsbidragen avskaffas och ersättas med ett system som bygger på principen med generella avdrag på skatten för barn i stället för bidrag. Endast i de fall avdrag inte kan komma i fråga bör bidrag kunna utgå. I avvaktan på att en sådan, mera rationell, ordning kan införas finns det enligt vår mening anledning att justera de regler som i dag gäller för bidragen.

Moderata samlingspartiet har under en rad av år föreslagit att bostadsbidrag endast bör utgå till barnfamiljer. De s.k. ungdomsbostadsbidragen skall därför avvecklas redan fr.o.m. nästa år. Den besparing detta ger bör till en del användas för att rätta till de värsta ofullkomligheterna i dagens bostadsbidragssystem.

De ändringar i reglerna för bostadsbidragen som enligt vår mening bör träda i kraft redan fr.o.m. år 2002 är följande:

- den samlade hushållsinkomsten skall ligga till grund för bostadsbidraget,
- ytnormen skall avskaffas,
- barnpension skall inte ingå i den bidragsgrundande inkomsten om den inte kan användas för att täcka del av bostadskostnaden samt
- reglerna för beräkningen av näringsidkares inkomst skall ändras.

Även sedan dessa justeringar gjorts kvarstår en besparing på sammanlagt 312 miljoner kronor till följd av regeländringarna. I enlighet med våra motionsförslag bör därför bostadsbidragsanslaget minskas med detta belopp.

31:1 Boverket

Med ökad avreglering och mer inslag av efterfrågestyrd bostadsmarknad kan anslaget reduceras från år 2003. En översyn av Boverkets verksamhet bör göras inför kommande budgetår. Därvid bör Boverkets engagemang i den ideella föreningen Svensk Bostadsmässa avvecklas. Staten och Boverket skall inte riskera skattebetalarnas pengar på detta sätt.

31:2 Räntebidrag m.m.

Mätt som andel av den disponibla inkomsten ligger boendekostnaderna i Sverige avsevärt högre än i andra jämförbara länder. Förklaringen till detta är att räntebidragen och övriga subventioner inom bostadssektorn tillsammans med ett högt skattetryck har bidragit till att driva upp kostnaderna för byggandet och därmed också för boendet. Denna utveckling måste nu inte bara stoppas utan vändas.

Systemet med eviga räntebidrag bör avvecklas successivt. Detta bör ske samtidigt som fastighetsskatten avvecklas. Moderata samlingspartiet har föreslagit att en sådan avveckling skall inledas snarast. Innan den har inletts bör inte någon besparing på anslaget för räntebidrag göras.

31:5 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador

Vi har under en rad av år uttryckt uppfattningen att Fonden för fukt- och mögelskador bör avvecklas. Vår principiella uppfattning på denna punkt står kvar. Den typ av skador som fonden ersätter uppträder normalt sett inom en tioårsperiod. Med tanke på att fonden inte lämnar ersättning till hus byggda senare än 1988 är det nu hög tid att inleda en avveckling.

Det finns dock en grupp småhus för vilken stöd enligt vår mening bör kunna utgå under ytterligare en tid. Det gäller de småhus som före år 2000 inte kunnat erhålla stöd på grund av de höga självrisker som fram till dess tillämpades. Genom att nya regler för självriskens storlek nu tillämpas finns det enligt vår mening anledning att ge de småhusägare som tidigare nekats stöd möjlighet att söka stöd på nytt. Stöd ur fonden bör därför kunna erhållas under ytterligare något år. Målet bör dock vara att stödverksamheten avvecklas i sådan takt att anslaget kan upphöra fr.o.m. år 2005. För budgetåret 2002 bör anslaget bestämmas till 20 miljoner kronor.

31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Radonbidraget har mist sin betydelse när det gäller att påverka fastighetsägarna att vidta åtgärder mot radonproblemen. Nya forskningsrön visar dessutom att en del av de saneringsåtgärder som vidtagits ökar i stället för att minska radonhalten. Vad som nu erfordras är därför inte nya bidrag utan forskning och information som leder till att rätt åtgärder vidtas i tillräcklig omfattning. Anslaget för åtgärder mot radon i bostäder bör därför i fortsättningen uteslutande användas för att stödja informationsverksamheten på detta område. Vi föreslår ett anslag för detta ändamål på 1 miljon kronor för år 2002.

31:7 Bidrag för anordnande av bostäder för studenter

Det är vår bestämda uppfattning att alla bostäder bör kunna byggas utan statliga subventioner. Naturligtvis gäller detta också för studentbostäder. För att detta skall bli möjligt fordras emellertid en total omläggning av bostads- och skattepolitiken. Vi har i flera motioner lagt fram förslag med denna inrikt-

ning. I motion Bo225 har vi särskilt tagit upp problemen för studenter att erhålla bostad. Vi lämnar i den motionen förslag om att en del av stadigvarande bostad skall få hyras ut utan att uthyraren behöver betala skatt på inkomsten. Dessutom föreslår vi att det genomförs en inventering av statliga fastigheter som enkelt kan göras om till studentbostäder.

De av oss föreslagna åtgärderna gör det möjligt att helt avskaffa anslaget för bidrag till studentbostäder.

31:11 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet

Av samma skäl som vi anser att bostads- och skattepolitiken skall vara så utformad att bostäder skall kunna nyproduceras utan statligt stöd anser vi att det är byggherrens och förvaltarens sak att bestämma byggnadens utformning inom de ramar som lagar och bestämmelser sätter upp. Förutom att ett statligt stöd snedvrider konkurrensen riskerar det att leda till minskad priskänslighet och till ökade kostnader för reparationer och underhåll. Anslaget bör avvecklas, men vi anser att 5 miljoner kronor kan avsättas för avvecklingskostnader under år 2002.

31:12 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder

Även investeringsbidraget till byggande av hyresbostäder riskerar att leda till kortsiktighet i beslut om byggande och få kostnadsdrivande och konkurrens-hämmande effekter. Byggandet av hyresrätter bör i stället stimuleras genom sänkt skattetryck, ett friare hyressättningssystem och förenklade regler för byggandet. Anslaget bör tas bort i sin helhet.

32:1 Länsstyrelserna m.m.

Moderata samlingspartiet har lagt fram en rad förslag som vid ett genomförande kommer att minska länsstyrelsernas administrativa uppgifter. Det handlar bl.a. om minskade uppgifter vad gäller bidragshantering och avreglering inom ett flertal områden. Vi anser mot denna bakgrund att det är möjligt att redan nästa år minska anslaget till länsstyrelserna i förhållande till regeringsförslaget.

34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet

Vi har alltsedan införandet av stödet till lokala investeringsprogram varnat för att det skulle leda till en rad oönskade effekter. Erfarenheterna från bidragsgivningen har besannat våra farhågor. Stöd har i vissa fall utgått på till synes godtyckliga grunder och till ändamål som i alltför många fall starkt kan ifrågasättas. Det flertal utvärderingar av verksamheten som har genomförts har redovisat allvarliga brister i stödet och dess tillämpning. Nu tycks också regeringen till slut ha insett satsningens brister och föreslår en neddragning av anslaget. Det är emellertid möjligt att avveckla anslaget snabbare än vad

regeringen föreslår. Inga nya bidrag bör beviljas. Detta möjliggör för år 2002 en besparing på anslaget med över 439 miljoner kronor.

34:2 Statens institut för ekologisk hållbarhet

Vi motsatte oss redan från början att institutet för ekologisk hållbarhet (tidigare kallat Kunskapscentrum för ekologisk hållbarhet) inrättades. Institutets främsta uppgift är att bistå de kommuner som önskar söka stöd för lokala investeringsprogram. När detta stöd nu avvecklas finns heller inget behov av myndigheten. Anslaget bör därför halveras för år 2002 för att därefter helt avvecklas. Anslaget för år 2002 är endast avsett att täcka avvecklingskostnaderna.

2. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2002

Ulla-Britt Hagström (kd) och Annelie Enochson (kd) anför:

Inledning

Kristdemokraterna har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken än den regeringen och dess stödpartier föreslår. Kristdemokraternas budgetalternativ tar sikte på att långsiktigt förbättra Sveriges tillväxtförutsättningar genom strukturella reformer och strategiska skattesänkningar på arbete och sparande. Därigenom skapas förutsättningar för att sysselsättningen skall kunna öka i en sådan utsträckning att välfärden tryggas för alla.

Det handlar bland annat om arbetsmarknaden som måste göras mer flexibel. Det handlar om skatterna på arbete och företagande som måste sänkas och på sikt anpassas till omvärldens betydligt lägre skattetryck. Det handlar om det svenska konkurrenstrycket som måste förbättras. Vidare måste den offentliga sektorn förnyas för att bättre möta konsumenternas och brukarnas behov och bättre tillvarata personalens kompetens och idéer. Dessutom måste valfriheten inom familjepolitiken öka, rättsväsendet återupprättas, pensionärernas ekonomiska situation stärkas och infrastrukturen förbättras.

Målet med våra reformer på dessa områden är att skapa förutsättningar för en uthålligt hög tillväxt, där sysselsättningen kan öka utan att inflationen tar fart, där den enskildes valfrihet, personliga ansvar och välfärd kan öka utan politisk detaljstyrning, där den offentliga sektorn kan vitaliseras och möta ökande behov utan att jagas av krympande skattebaser och där statens finanser inte kollapsar vid nästa lågkonjunktur.

De ovan kortfattat redovisade utgångspunkterna för Kristdemokraternas budgetalternativ har resulterat i ett förslag om ram för utgiftsområde 18 som avviker från den av regeringen föreslagna. Majoriteten i såväl bostadsutskottet som finansutskottet – bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister – har emellertid ställt sig bakom regeringsförslaget. Detta inne-

bär – vid ett riksdagens bifall – att utgångspunkten för anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 blir en helt annan än vad vi förordat. Vi har därför valt att inte delta i beslutet om anslagsfördelning utan i stället i ett särskilt yttrande redovisa vår politik som rör anslagen inom utgiftsområde 18. Förslag i denna del har lagts fram i vår kommittémotion Bo320.

21:1 Bostadsbidrag

Senare års ändringar i reglerna för bostadsbidragen har inneburit ett trendbrott i den bemärkelsen att bostadsbidragen inte längre svarar mot de uppställda målen. De kraftiga minskningar av bostadsbidragen som framför allt barnfamiljerna har fått vidkännas innebär att det bostadspolitiska målet att hushåll med barn skall kunna efterfråga en bostad där varje barn har ett eget rum inte på långa vägar kan anses vara uppfyllt. Reglernas utformning leder snarast till att målet blir mer avlägset och att ytterligare ett steg tas mot en uttalat familjefientlig politik. De senaste årens utveckling har omformat bostadsbidraget till att i princip riktas till en kategori bestående av ensamstående med barn boende i hyresrätt.

Mot den nu i korthet beskrivna bakgrunden bör redan fr.o.m. nästa år en rad förändringar i reglerna för bostadsbidragen göras för att stärka bostadsbidragen som ett viktigt fördelnings- och familjepolitiskt instrument. De regeländringar som enligt vår mening i första hand bör genomföras är följande:

- den samlade familjeinkomsten läggs till grund för bostadsbidraget,
- ytgränserna för oreducerat bidrag höjs med 10 m² för alla hushållstyper,
- det särskilda bidraget höjs med 100 kr per barn.

Genom de åtgärder vi nu redovisat tas ett första steg mot att rätta till de största orättvisorerna i dagens bostadsbidragssystem. Detta är dock inte tillräckligt. För att mildra de marginaleffekter som kan uppkomma för de familjer som har inkomsterna ojämnt fördelade över året bör bostadsbidragen dessutom, på samma sätt som studiestödet, omprövas halvårsvis. Genom en sådan tätare avstämning förbättras träffsäkerheten i systemet. En stor fördel med detta är att kraven på återbetalning av bidrag kommer att minska. Vidare kommer bidraget att under bidragsperioden vara bättre anpassat till familjens verkliga ekonomiska situation.

De förbättringar i bostadsbidragen vi nu föreslår bör finansieras genom de 730 miljoner kronor vi kristdemokrater tillför bostadsbidragsanslaget utöver vad regeringen föreslagit.

31:1 Boverket

Vi anser att frågor om byggkonkurrens bättre kan bevakas av Konkurrensverket än av Byggekostnadsforum vid Boverket. En avveckling av Byggekostnadsforum gör det möjligt att minska anslaget till Boverket med 7 miljoner kronor.

31:2 Räntebidrag m.m.

Vi anser att systemet med räntebidrag till bostadsbyggandet har spelat ut sin roll. Bidraget till nyproducerade fastigheter bör avvecklas. Därigenom blir det möjligt att uppnå en besparing på räntebidragsanslaget på 184 miljoner kronor under år 2002. Avvecklingen av räntebidragen bör kompenseras genom en sänkt fastighetsskatt och en möjlighet till skattemässig direktavskrivning på nybyggnadsvärdet för hyresfastigheter.

31:7 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter

Vi anser att problemen med brist på studentbostäder i dag är så omfattande att det motiverar ett statligt investeringsbidrag. Det är nödvändigt att snabbt få fart på byggandet av studentbostäder. Anslaget bör därför ökas med 10 miljoner kronor för nästa år. Beslut bör också fattas snarast om att förlänga bidragstiden till att också gälla 2003 och 2004. Vi har vidare föreslagit vissa regeländringar för bidraget som gör det möjligt att bygga större studentbostäder anpassade till familjer.

31:9 Lantmäteriverket

All offentlig administration måste enligt vår mening ständigt ses över med avseende på hur den bedrivs och hur dess uppgifter förändras över tiden. Inte minst gäller det i situationer där det ekonomiska läget är ansträngt. Även om Lantmäteriverket under senare år genomgått betydande förändringar finns det enligt vår mening utrymme för att ytterligare effektivisera verksamheten. Lantmäteriverket verkar på en marknad som är unik för ett statligt verk och har stora möjligheter att öka den avgiftsfinansierade delen. Anslaget till Lantmäteriverket bör därför kunna minskas med 22 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

31:11 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet

Efterfrågan på detta stöd har hittills varit mycket begränsad. Bidragsformen bör därför avskaffas. Detta innebär en anslagsbesparing på 185 miljoner kronor för nästa budgetår.

31:12 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder

Vi har motsatt oss införandet av detta bidragssystem. Det behövs helt andra åtgärder än tillfälliga och krångliga subventioner för att komma till rätta med lönsamhetsproblemen på bostadsmarknaden. Som vi tidigare framhållit handlar det bl.a. om en sänkning av fastighetsskatten och en möjlighet till skattemässig direktavskrivning. Denna typ av åtgärder är en betydligt bättre och mer långsiktig lösning på hyresrättsbyggandets lönsamhetsproblem.

Kristdemokraterna föreslår ytterligare ett antal åtgärder för att öka byggandet av hyresbostäder, bl.a. en friare reglering av hyressättningen vid nybyggnation, åtgärder för ökad konkurrens, begränsningar av allmännyttans hyresledande roll samt en konsekvensutredning av sänkt byggmoms.

34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet

Stödet till lokala investeringsprogram har inte slagit väl ut. De utvärderingar av stödet och stödhanteringen som genomförts har också visat på stora brister. Kritiken gäller bl.a. att de beräknade miljöeffekterna inte har uppnåtts och att det brustit i regeringens administration och uppföljning av stödet. Ytterligare invändningar har gällt att de projekt som fått stöd i alltför liten utsträckning tagit fasta på innovationer och nytänkande och att medlen har fördelats orättvist.

Enligt vår mening bör stödet till de lokala investeringsprogrammen avvecklas. Det innebär att inga nya projekt skall kunna erhålla stöd och att utbetalningarna fortsättningsvis endast skall avse redan beviljat stöd till de projekt som genomförs på det sätt och inom den tid som stöd villkoren föreskriver. Sammantaget innebär detta enligt vår bedömning att anslaget för budgetåret 2002 kan minskas med 450 miljoner kronor i förhållande till regeringsförslaget. Vi har då även tagit hänsyn till att en del av besparingen bör användas till en satsning på inomhusmiljön som vi återkommer till nedan.

Förslag om nytt anslag inom utgiftsområde 18

Vi har föreslagit att ett nytt anslag på 25 miljoner kronor inrättas inom utgiftsområde 18 för bidrag till åtgärder som kan förbättra inomhusmiljön i bostäder, förskolor och skolor. Inte minst den oroande utvecklingen vad gäller astma och allergi motiverar en sådan satsning. Det är nödvändigt att åtgärder omgående vidtas för att förbättra inomhusmiljön framför allt i de lokaler där barn och ungdomar vistas dagligen.

Under åren 2003 och 2004 anser vi att detta anslag bör ökas för att möjliggöra stöd i tillräcklig omfattning.

3. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2002

Rigmor Stenmark (c) anför:

Inledning

Socialdemokraterna jämte Vänsterpartiet och Miljöpartiet bildar i riksdagen en majoritet för förslagen i budgetpropositionen till ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena. Samma majoritet står också bakom beräkningen av statens inkomster år 2002 i den statliga budgeten. Centerpartiet har i parti-

och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Centerpartiets förslag syftar till att skapa goda förutsättningar för Sveriges alla invånare oavsett om de bor i stora städer, på mindre orter eller i glesbygd. Våra förslag avser att ge kvinnor såväl som män, unga såväl som gamla bättre möjligheter att forma ett variationsrikt samhälle. Variation och mångfald gör samhället starkt och ger individen bäst tillfredsställelse. Bostadspolitiken har därvid en central roll. Den fysiska planeringen är grundläggande för att nå dessa mål.

Då riksdagens majoritet har valt en annan inriktning av politiken än den vi förordar deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 18. Vid redovisar emellertid nedan kortfattat inriktningen på vårt motionsförslag om anslagsfördelningen inom utgiftsområdet. På följande punkter bör anslagsfördelningen ske med andra utgångspunkter än vad regeringen föreslagit.

21:1 Bostadsbidrag

Behovet av bostadsbidrag är naturligtvis helt beroende av vilka inkomster som hushållen disponerar. Vi har från Centerpartiet i vår budgetmotion föreslagit bl.a. att garantibeloppet i föräldraförsäkringen, sjukförsäkringen och arbetsmarknadens aktivitetsstöd skall höjas. Det är en enligt vår mening nödvändig reform för att förbättra den ekonomiska situationen för de föräldrar som av omsorg om sina barn väljer att stanna hos dem i hemmet under en längre tid. Vi har också lagt fram förslag om sänkt skatt för låg- och medelinkomsttagare. I dag uppbär många av de familjer som berörs av dessa åtgärder bostadsbidrag. Den inkomstförbättring som ett höjt garantibelopp och sänkt skatt innebär medför att behovet av bostadsbidrag minskar. Vi har beräknat att denna minskning uppgår till 800 miljoner kronor. Dessutom bör en engångsbesparing göras på anslaget om 235 miljoner kronor. Anslaget till bostadsbidrag bör därför minskas med sammanlagt 1 035 miljoner kronor för budgetåret 2002.

31:1 Boverket

Regeringen har följt upp Byggbkostnadsdelegationens arbete genom att, för en tidsbegränsad period, inrätta ett Byggbkostnadsforum vid Boverket. Problemet med höga byggbkostnader är emellertid alltför omfattande för att kunna hantearas på detta sätt. Eftersom de höga byggbkostnaderna till stor del beror på dålig konkurrens inom byggbkostnadsbranschen bör i stället Konkurrensverket ges i uppdrag att följa upp Byggbkostnadsdelegationens arbete. Anslaget för Boverket kan därför minskas med 5 miljoner kronor.

31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

Ett betydande och mycket allvarligt hälsoproblem beror på höga radonhalter i bostäder. För att fler småhusägare skall kunna åtgärda radonproblemen i sina bostäder bör anslaget ökas med 10 miljoner kronor i förhållande till regeringsförslaget.

31:9 Lantmäteriverket

Bland Lantmäteriverkets uppgifter ingår bl.a. att ta fram visst underlag för fastighetstaxeringen. Vi har från Centerpartiets sida lagt fram ett förslag till reformerad fastighetstaxering. Förslaget innebär att taxeringsförfarandet för småhus avsevärt förenklas. En följd av detta blir att Lantmäteriverkets uppgifter på området minskar i omfattning och att anslaget till verket därför kan minskas med 20 miljoner kronor.

31:12 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder

Anslaget för detta ändamål bör avvecklas. Denna bidragsform påverkar inte de grundläggande orsakerna till dagens svårigheter att producera hyresbostäder på vissa orter. Det behövs helt andra åtgärder för att åstadkomma en bostadsmarknad i balans. De förslag som Centerpartiet lagt fram i andra motioner om bl.a. förenklad planprocess och en flexiblare användning av bruksvärde-systemet utgör exempel på sådana åtgärder.

32:1 Länsstyrelserna m.m.

Regeringens förslag innebär att länsstyrelsernas administration tillåts växa på ett omotiverat sätt. De förändringar i länsstyrelsernas verksamhet som kan förutses för nästa budgetår innebär att vissa uppgifter tillkommer medan andra försvinner. Vi menar därför att detta får lösas genom omfördelningar inom länsstyrelserna. Med denna utgångspunkt kan anslaget till länsstyrelserna minskas med 100 miljoner kronor i förhållande till vad regeringen föreslagit.

34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet

Redan när stödet till de lokala investeringsprogrammen infördes riktade Centerpartiet kritik mot att på så lös grund och utan en genomtänkt miljöstrategi införa statliga subventioner. Tyvärr har våra farhågor besannats. Effekterna av satsningen på lokala investeringsprogram har visat sig vara mycket begränsade i förhållande till de stora resurser som tagits i anspråk. De utvärderingar av stödet som gjorts visar också att några verkliga miljöframsteg inte har uppnåtts.

Vi anser att ingångna avtal med kommunerna bör fullföljas, men att stöd-givningen i övrigt bör avvecklas. Detta medför att anslaget för nästa år kan minskas med 250 miljoner kronor i förhållande till regeringsförslaget. Ökade

satsningar bör i stället göras på mer riktade och effektiva åtgärder inom miljöområdet.

34:2 Statens institut för ekologisk hållbarhet

Statens institut för ekologisk hållbarhet (tidigare kallat Kunskapscentrum för ekologisk hållbarhet) har uppgifter som är kopplade till arbetet med de lokala investeringsprogrammen. När detta stöd avvecklas finns heller inget behov av myndigheten. Anslaget bör därför avvecklas redan fr.o.m. budgetåret 2002. Eventuella avvecklingskostnader bör täckas genom det anslagssparande som finns.

4. Anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18 budgetåret 2002

Yvonne Ångström (fp) anför:

Inledning

Folkpartiet liberalernas förslag till budget för år 2002 innebär i sina huvuddrag sänkta skatter för företagande och en långsiktig och uthållig tillväxt, en mera rättvis skattepolitik för bl.a. barnfamiljer samt utgiftsökningar framför allt när det gäller vård och omsorg men även för utbildning, bistånd, miljö och rättssäkerhet.

Vårt förslag till ram för utgiftsområde 18 är närmare 2 miljarder kronor mindre än regeringens förslag. Förslaget utgår också från en i väsentliga avseenden omlagd politik när det gäller frågor som hanteras inom utgiftsområdet. Det har emellertid framgått av den hittillsvarande budgetberedningen att Socialdemokraterna jämte Vänsterpartiet och Miljöpartiet i riksdagen bildar en majoritet för regeringens förslag till ram för utgiftsområde 18. Då Folkpartiets budgetförslag är en helhet är det i detta andra steg inte meningsfullt att fullfölja våra anslagsyrkanden. Nedan redovisas emellertid kortfattat innebörden i den anslagsfördelning som vi förordat för utgiftsområde 18.

21:1 Bostadsbidrag

De selektiva behovsprövade bostadsbidragen är en av de faktorer som bidrar till att den svenska bostadsmarknaden inte fungerar. Bostadsbidragen skapar dessutom kraftiga marginaleffekter. Tillsammans med de marginaleffekter som följer av skatter, barnomsorgstaxor och underhållsbidrag leder detta till att det för många låg- och mellaninkomsttagare lönar sig väldigt dåligt eller inte alls att öka sin arbetsinkomst. För att minska marginaleffekterna bör bostadsbidragen minskas. Samtidigt bör hushåll med särskilt stor försörjningsbörda, bl.a. barnfamiljer, kompenseras genom höjt generellt barnstöd och sänkta inkomstskatter. Den nu förordade växlingen från individuellt till generellt stöd bör inledas omedelbart. Härigenom uppkommer en besparing

på bostadsbidragsanslaget som kan beräknas till 340 miljoner kronor för 2002. I förhållande till regeringens förslag kan anslaget till bostadsbidrag därmed minskas med detta belopp.

31:1 Boverket

Vi anser att det är möjligt att göra en besparing på 50 miljoner kronor på verksamheten vid Boverket.

31:2 Räntebidrag

En snabbare avtrappning av räntebidragen kan ge en besparing på räntebidragsanslaget med 500 miljoner kronor under nästa år.

31:7 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter

Under senare år har antalet studieplatser vid universitet och högskolor ökat. Antalet studentbostäder har däremot inte ökat i samma takt. På vissa studieorter är tillgången på bostäder lämpliga för studenter nu så dålig att många studenters studier hotas. Studenter tvingas helt enkelt tacka nej till en studieplats därför att de saknar bostad. Andra studenter misslyckas i sina studier därför att sökandet efter bostad tar för mycket tid eller därför att deras bostad inte erbjuder den studiero som krävs. På många orter är den enda möjligheten att snabbt få en vettig bostad att köpa den. Det stora flertalet studenter har naturligtvis inte sådana ekonomiska möjligheter.

Från Folkpartiets sida anser vi att det är angeläget att stimulera tillkomsten av nya studentbostäder genom såväl ny- som ombyggnad. För att stödet skall få sin avsedda effekt vill vi dock anvisa 50 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit för ändamålet.

31:9 Lantmäteriverket

Även om Lantmäteriverket under senare år genomgått betydande förändringar finns det enligt Folkpartiets mening utrymme för ytterligare rationaliseringar i verksamheten. Efterfrågan på många av de tjänster som verket tillhandahåller har under senare år minskat. Flera av de tjänster som verket erbjuder kan också köpas på den privata marknaden. Anslaget till Lantmäteriverket bör därför kunna minskas med 50 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

31:11 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet

Denna bidragsform fyller inte den avsedda funktionen och bör därför avvecklas.

31:12 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder

Det är inte möjligt att rätta till grundläggande brister i de statliga regler som satts upp för bostadsmarknaden genom att införa nya subventioner och bidrag. De problem som i dag finns måste lösas på andra sätt. Jag vill hänvisa till de förslag som Folkpartiet lagt fram om bl.a. sänkt skattetryck på bostadssektorn, friare hyressättning, regelförenklingar för planprocessen och byggandet samt åtgärder för en bättre konkurrens inom byggsektorn. Investeringsbidraget för hyresbostäder riskerar att snedvrider konkurrensen och även på andra sätt motverka sitt syfte. Bidragsformen bör därför snarast avvecklas.

34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet

Folkpartiet har alltsedan införandet kritiserat stödet till de lokala investeringsprogrammen. Vi har menat att det finns anledning att ifrågasätta såväl miljönyttan som sysselsättningseffekterna av regeringens satsning på dessa program. Det flertal utvärderingar av stödet som genomförts visar också tydligt att programmen inte haft sin avsedda effekt. Dessutom reser den metod som valts för bidragsfördelningen starka invändningar. Regeringen kan själv fördela medlen efter eget gottfinnande med stöd av en mycket allmänt formulerad förordning.

Folkpartiet anser mot denna bakgrund att stödverksamheten snarast bör avvecklas.

5. De bostadspolitiska frågornas behandling i regeringen

Ulla-Britt Hagström (kd), Annelie Enochson (kd), Rigmor Stenmark (c) och Yvonne Ångström (fp) anför:

Som bakgrund till vårt ställningstagande när det gäller frågan om hur plan- och bostadsfrågorna bör handhas i regeringen vill vi framföra följande.

Människans närmiljö som den kommer till uttryck i vårt boende och samhället runt omkring oss är av stor vikt för vårt psykiska och fysiska välbefinnande. En trygg och estetiskt tilltalande närmiljö integrerad i en genomtänkt och framtidsinriktad helhetsmiljö är betydelsefull för att vi skall må väl och utvecklas i en positiv riktning. Vår byggda miljö är det rum som vi tillbringar merparten av vår tid i och som vi också kommer att lämna efter oss till våra barn. Dessa rum är av stor vikt för oss alla och kräver att vi har en långsiktig och hållbar planering som är djupt förankrad hos medborgarna i främst kommunerna. Eftersom den fysiska miljöns kvaliteter och boendefrågorna blir allt viktigare i människors vardag och prioriteringar och svarar för en ökande andel av de offentliga och privata investeringarna är det mer än rimligt att skapa ett nytt departement för dessa sammanhängande frågor.

Fler och fler människor kommer sannolikt att bosätta sig i våra stora städer, och Sverige har en hög grad av urbanisering. Sedan i början av 1960-talet

har den svenska tätortsarealen vuxit med över 50 %, vilket är dubbelt så mycket som befolkningstillväxten under samma period. Internationellt är tendensen densamma. Detta har uppmärksammats av bland annat FN-konferensen HABITAT II, som hölls i Istanbul 1996. HABITAT-dokumentet, som arbetades fram under konferensen i Istanbul, inriktades på de två övergripande målen:

- en rimlig bostad för alla
- en hållbar utveckling av människors boplatser i en värld av växande städer.

Det kommer framgent att bli fler komplexa samhällsbyggarfrågor i ett växande kompakt och komplext samhälle. Vår traditionella tillverkningsindustri, som vi byggt upp under det senaste seklet, håller på att radikalt minska sin andel av den totala sysselsättningen trots allt högre produktionsvärden och ett stigande antal småföretag. Industrin som helhet kommer till väsentliga delar att ersättas med personalintensiva tjänsteföretag som till exempel IT-företag även om dessa senare har de kvarvarande industriföretagen som stora kunder.

Samtidigt som de större tätorterna och deras vidgade omland av allt att döma får en ökad befolkning är planeringen av vår stora lands- och glesbygd av oerhört stor vikt för hela samhället och inte minst storstädernas rekreativska krävande invånare.

Trots inflyttningen till de större städerna under efterkrigstiden bor det mellan 1 och 2 miljoner människor i det vi vanligtvis kallar glesbygd. Därtill kommer invånarna i otaliga mindre handels- och bruksorter i samtliga regioner. Dessa senare miljöer behöver få en ansenlig andel av de totala planeringsinsatserna för sin framtida utveckling, vilket samtidigt bidrar till en bättre livsmedels- och energiförsörjning i städerna, en starkare och mer komplett infrastruktur samt ett mer mångfaldigt och kreativt näringsliv.

Boendefrågor har alltid aktualitet och kommer också att kräva ett större utrymme i framtiden. Boendemiljöerna kan aldrig byggas färdiga utan måste ständigt anpassas till människornas nya krav, forskningsrön kring exempelvis nya konstruktionsmaterial samt globala omgivningsvillkor. Framtidens planering av bostäder innebär bl.a. att ta ställning till kraven på en mer blandad och ekologiskt inriktad bebyggelse. Vi behöver också planera för att gå från det funktionsuppdelade till det socialt och funktionellt sett integrerade samhället. Miljökvalitetsmålen som skall implementeras i all planering kräver större samordning.

Allt detta sammantaget innebär att det bör finnas en ansvarig minister som till sitt förfogande har ett framtidsinriktat planerings- och bostadsdepartement. Trots att vi hyser denna grundläggande uppfattning har vi avstått från att stödja de motioner som för fram krav med denna innebörd. Skälet är framför allt den ståndpunkt som konstitutionsutskottet intagit: att riksdagen bör vara ytterst återhållsam med att uttala sig eller på annat sätt söka påverka regeringen i fråga om hur den skall organisera sitt arbete.

Även om vi nu avstått från att kräva ett formellt ställningstagande från riksdagen i frågan tänker vi fortsätta att i den politiska debatten och på andra

sätt försöka påverka regeringen i avsikt att få en ansvarig bostadsminister som till sitt förfogande har ett planerings- och bostadsdepartement.

6. De bostadspolitiska frågornas behandling i regeringen

Owe Hellberg (v) och Sten Lundström (v) anför:

Det finns ett stort och påtagligt behov av en samlad syn på bostadspolitiken – detta för att skapa en ekologiskt och socialt hållbar utveckling. Trots att behovet av en samordning sedan länge varit uppenbart är de bostadspolitiska frågorna fortfarande uppsplittrade på flera olika departement och på flera ministrar. Den helhetssyn som fordras för att framtidens bostadspolitik skall trygga allas behov av en bostad på ett långsiktigt hållbart sätt saknas därmed.

Även regeringen tycks nu i någon mån ha kommit till insikt om att uppdelningen av det bostadspolitiska ansvaret leder till oklarheter i den förda politiken. Regeringen drar däremot inte fullt ut konsekvenserna av detta. Trots att den biträdande finansministern sedan hösten 1999 fått ett utökat bostadspolitiskt ansvar är detta enligt utskottets mening inte tillräckligt. Flera för en bostadspolitisk helhetssyn viktiga frågor ligger fortfarande på andra ministrar och andra departement. En framgångsrik bostadspolitik förutsätter att ansvaret nu fullt ut läggs på ett enda statsråd. Det innebär bl.a. att en för bostadspolitiken så viktig fråga som bostadsbidragen måste föras över till detta statsråd.

Det är sålunda vår principiella uppfattning att det i regeringen bör finnas ett statsråd med ett övergripande ansvar för de bostadspolitiska frågorna. Med avseende på att det är regeringen som trots allt har att organisera sitt arbete har vi nu avstått från att föra vårt förslag vidare.

7. Bostadsbidragsgrundande inkomst för näringsidkare

Rigmor Stenmark (c) anför:

Jag delar i och för sig uppfattningen i motionen att bostadsbidragen till näringsidkare bör beräknas på ett mera rättvisande sätt. Jag har trots detta avstått från att ställa mig bakom förslaget. Skälen för detta är främst att jag menar att bostadsbidragen, i enlighet med de förslag som Centerpartiet lagt fram, bör avvecklas. Åtgärder skall i stället vidtas så att de som nu uppbär bostadsbidrag i stället kan leva på sin inkomst utan att vara bidragsberoende. Det gäller såväl för barnfamiljer som för näringsidkare. Vi har också lagt fram förslag med detta syfte. Jag vill här bara erinra om det näringspolitiska program som Centerpartiet lagt fram.

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionerna

Proposition 2000/01:1*I propositionen volym 10 föreslås*

1. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om särskild bestämmelse om bostadsbidrag (avsnitt 6.1.1).
2. att riksdagen godkänner att räntebidrag enligt 1992 års regler utbetalas som ett engångsbelopp i januari 2002 (avsnitt 4.8.2.).
3. att riksdagen godkänner förslag till ändrade regler för investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter vad gäller frågan om möjlighet att kunna kombinera bidraget med investeringsbidrag som främjar ekologisk hållbarhet (avsnitt 4.8.7).
4. att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2002 i fråga om anslaget 34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter om högst 350 miljoner kronor under 2003–2005 (avsnitt 7.1.1).
5. att riksdagen för budgetåret 2002 anvisar anslag, under utgiftsområde 18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande enligt följande uppställning (i tkr):

Anslag (tusental kronor)	Anslagstyp	Anslagsbelopp
21:1 Bostadsbidrag	ramanslag	3 998 000
31:1 Boverket	ramanslag	139 086
31:2 Räntebidrag m.m.	ramanslag	1 460 000
31:3 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader	ramanslag	13 684
31:4 Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet	ramanslag	200 000
31:5 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador	ramanslag	50 000
31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	ramanslag	20 000
31:7 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter	ramanslag	125 000
31:8 Statens geotekniska institut	ramanslag	26 032
31:9 Lantmäteriverket	ramanslag	419 489
31:10 Statens va-nämnd	ramanslag	6 300
31:11 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet	ramanslag	185 000
31:12 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder	ramanslag	99 000

32:1 Länsstyrelserna m.m.	ramanslag	1 966 812
32:2 Regionala självstyrelseorgan	obetecknat anslag	25 297
34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	ramanslag	789 500
34:2 Statens institut för ekologisk hållbarhet	ramanslag	6 048
Summa		9 529 248

Proposition 2001/02:4

I propositionen föreslås

4. att riksdagen godkänner regeringens förslag om inrättande av en organisation för fortsatt statligt stöd till en omstrukturering av kommunala bostadsföretag (9.2.6).

Proposition 2001/02:9

I propositionen föreslås

5. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag.

Motionerna

Motioner från allmänna motionstiden 2001

2001/02:Bo201 av Amanda Agestav och Magnus Jacobsson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av en översyn av byggandet av ungdomsbostäder.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ungdomars deltagande i projektering av ungdomsbostäder.

2001/02:Bo203 av Harald Nordlund (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att kartor från Lantmäteriverket tillhandahålls myndigheter utan kostnad.

2001/02:Bo205 av Jan-Evert Rådhström och Lars Björkman (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändrade regler för bostadsbidrag.

2001/02:Bo206 av Inga Berggren och Carl-Axel Johansson (m):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att Statens geotekniska institut (SGI) blir samordningsmyndighet för stranderosionsfrågor.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att samordningsmyndigheten tar till vara den kunskap och kompetens som redan finns hos Erosionsskadecentrum.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att samordningsmyndigheten lokaliseras i närheten av de kommuner där problemen är störst.

2001/02:Bo208 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av taktila kartor för synskadade.

2001/02:Bo209 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till sådana ändringar i berörd lagstiftning att återkrav av bostadsbidrag inte blir aktuellt i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:Bo212 av Knut Billing m.fl. (m, kd, c, fp):

Riksdagen beslutar om sådan lagstiftning som möjliggör slutna bosparkassor i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:Bo218 av Maud Ekendahl och Ingvar Eriksson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att snarast utse SGI och Räddningsverket som ansvariga myndigheter vid stranderosion.

2001/02:Bo219 av Sten Lundström m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändring av bostadsbidragen med hänsyn till inkomst- och bostadskostnadsutveckling.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda införandet av en godtrosparagraf.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda frågan om återbetalningskrav vid tillfälliga inkomster.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om barns kapital och kapitalinkomster.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om försäkringskassornas tillgång till kontrolluppgifter.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda konsekvenserna av åldersgränsen och återkomma med förslag till ändringar.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över effekterna av ytnormen.

2001/02:Bo221 av Per Lager m.fl. (mp):

Riksdagen begär att regeringen utreder möjligheterna att bygga en "grön" stad på en lämplig plats i Sverige.

2001/02:Bo224 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

1. Riksdagen beslutar om ändring av 1 § lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen begär – om yrkande 1 avslås – att regeringen lägger fram förslag till ändring av 1 § lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar i enlighet med vad som anförs i motionen.
7. Riksdagen beslutar om ändring av 5 § lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar i enlighet med vad som anförs i motionen.
8. Riksdagen begär – om yrkande 7 avslås – att regeringen lägger fram förslag till ändring av 5 § lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar i enlighet med vad som anförs i motionen.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om boendeplanering och miljö kvalitetsmål.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ekologisk hållbarhet och boendeplanering.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om innehållet i kommunal boendeplanering.

2001/02:Bo225 av Knut Billing m.fl. (m):

2. Riksdagen begär att regeringen genomför en inventering av det statliga fastighetsbeståndet för att utröna vad som enkelt skulle kunna göras om till studentbostäder.
3. Riksdagen tillkännager som sin mening vad i motionen anförs om att möjliggöra byggande på lång sikt.

2001/02:Bo226 av Harald Bergström m.fl. (kd):

1. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning i syfte att ta fram ett fördelningspolitiskt bättre fungerande regelverk för bostadsbidragen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om halvårsvisa avstämningsperioder för bostadsbidragen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en höjning av bostadsbidraget med 100 kr per barn till berättigade hushåll.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att justera upp den bostadsbidragsgrundande ytan med 10 kvm i respektive kategori.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en gemensam inkomstgräns på 117 000 kronor innan bostadsbidraget reduceras.
6. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av reglerna för beräkning av den bidragsgrundande inkomst där fiktiva inkomster inte bör ingå.

2001/02:Bo232 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd, m, c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvecklingen av en digital Sverigekarta.

2001/02:Bo235 av Sören Lekberg och Ingemar Josefsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbättrade villkor för målsparande inom bostadssektorn.

2001/02:Bo236 av Karin Pilsäter (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att inkomsten skall beräknas på samma sätt för den som har enskild firma i lagen (1962:381) om allmän försäkring och i lagen (1993:737) om bostadsbidrag.

2001/02:Bo237 av Knut Billing m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bostadsbidragen bör samordnas med social- och skattepolitiken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bostadsbidraget skall ersättas av ett generellt grundavdrag för barn.
3. Riksdagen beslutar att bostadsbidrag endast skall utgå till barnfamiljer i enlighet med vad som anförs i motionen.
4. Riksdagen beslutar att avveckla bostadsbidragen till ungdomar under 29 år.
5. Riksdagen beslutar att bostadsbidrag skall grundas på familjeinkomsten i enlighet med vad som anförs i motionen.
6. Riksdagen beslutar att avskaffa ytbegränsningen i bostadsbidragen i enlighet med vad som anförs i motionen.
7. Riksdagen beslutar att avskaffa reglerna där barnpension räknas in som bidragsgrundande inkomst i enlighet med vad som anförs i motionen.
8. Riksdagen beslutar att avskaffa reglerna där ersättning till följd av barns skada, som endast får användas för barnets vård, utbildning och rehabilitering, räknas in som bidragsgrundande inkomst i enlighet med vad som anförs i motionen.
9. Riksdagen beslutar att reglerna för näringsidkares bidragsgrundande inkomst ändras i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:Bo241 av Christina Axelsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anføres om behovet av information om bostadsbidragssystemet.

2001/02:Bo243 av Ulla-Britt Hagström m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om åtgärder för att öka boendeintegrationen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att sträva efter att alla boendeområden ger möjlighet till olika upplåtelseformer.

2001/02:Bo246 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening det som i motionen anføres om obligatoriska boendeplaneringsprogram.

2001/02:Bo250 av Cinnika Beiming och Ola Rask (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av att stimulera bostadsbyggandet av seniorlägenheter.

2001/02:Bo251 av Anita Johansson och Ola Rask (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om översyn av investeringsbidragets regler för nybyggnad av hyresbostäder på orter med bostadsbrist.

2001/02:Bo264 av Lennart Kollmats (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om införande av bostadsbidrag eller motsvarande för utbytesstudenter så att de kan efterfråga en likvärdig studentbostad som övriga svenska studenter kan.

2001/02:Bo266 av Anders Ygeman m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om uppföljning av fastighetsskattesänkningarna på hyresrätter i syfte att få bekräftelse på att hyresgästerna fått del av reformen.

2001/02:Bo267 av Inger Segelström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av ytterligare insatser för bostadsbyggandet i Stockholmsregionen.

2001/02:Bo268 av Eskil Erlandsson och Birgitta Carlsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en decentraliserad placering av Lantmäteriverkets originalkartor och därtill knutna handlingar.

2001/02:Bo269 av Stefan Attefall m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ny bostadspolitik för ökat byggande och en bättre fungerande bostadsmarknad i Stockholm.

2001/02:Bo270 av Ulla-Britt Hagström (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bomässan inriktas på olika gruppers behov av boende.

2001/02:Bo273 av Annelie Enochson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det bör inrättas ett specifikt departement för att handlägga ärenden som rör bostadspolitiken, samhällsbyggandet och den övergripande fysiska planeringen.

2001/02:Bo275 av Annelie Enochson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att reglerna för arvspengar i kombination med socialbidrag och bostadsbidrag bör ses över.

2001/02:Bo278 av Per-Olof Svensson och Raimo Pärssinen (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statlig tillsyn.

2001/02:Bo279 av Susanne Eberstein och Kerstin Kristiansson Karlstedt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om retroaktivt indraget bostadsbidrag.

2001/02:Bo286 av Eva Arvidsson och Christina Axelsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökade möjligheter till kollektivboende.

2001/02:Bo290 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tvärpolitisk samplanering och planering för bostadsbyggandets utveckling på regional och nationell nivå.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta ett statsråd med övergripande ansvar för de bostadspolitiska frågorna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en boendekostnadskommission.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en utredning bör se över möjligheterna att införa ett investeringsbidrag för nyproduktion av bostäder.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en utredning bör se över möjligheterna att införa ett investeringsbidrag för ombyggnader av bostäder.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda ett särskilt investeringsstöd för kommuner med tomma lägenheter.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör återkomma med förslag om hur nyproduktionen av studentbostäder skall se ut efter 2002.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om funktionshindrade studenter rätt till studentbostäder.

2001/02:Bo296 av Kjell-Erik Karlsson (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av regelsystemet för att möjliggöra införande av bostadsbidrag eller motsvarande för utbytesstudenter så att de kan efterfråga en studentbostad likvärdig med svenska studenter.

2001/02:Bo298 av Hillevi Larsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att stöd till universitets- och högskoleutbyggnad i fortsättningen knyts till ett krav på berörd kommun att jämsides ordna bostäder till studenterna.

2001/02:Bo299 av Sven-Erik Österberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening om behovet av ökade insatser för byggande av studentbostäder.

2001/02:Bo303 av Rigmor Stenmark m.fl. (c):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande enligt uppställning:

Anslag	Tusental kronor	
	Regeringens förslag	Anslagsförändring
21:1 Bostadsbidrag	3 998 000	-1 035 000
31:1 Boverket	139 086	-5 000
31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	20 000	10 000
31:9 Lantmäteriverket	419 489	-20 000
31:12 Investeringsbidrag till nybyggnad av hyresbostäder	99 000	-99 000

32:1 Länsstyrelserna m.m.	1 966 812	- 100 000
34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	789 500	-250 000
34:2 Statens institut för ekologisk hållbarhet	6 048	-6 048
Summa för utgiftsområdet	9 529 248	-1 505 048

2001/02:Bo307 av Göte Wahlström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om neutralitet mellan olika boendeformer.

2001/02:Bo308 av Matz Hammarström m.fl. (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tilldelningen av högskoleplatser bör knytas till ortens möjligheter att erbjuda studentbostäder.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bidraget till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet bör utvidgas till att gälla även egnahem.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överväga om villkoren för att erhålla investeringsbidrag till studentbostäder och nybyggnation av hyresbostäder i framtiden även bör innefatta krav på ekologisk hållbarhet.

2001/02:Bo311 av Inger Segelström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ekologiskt byggande vid ombyggnationer, bostadsbidrag till ensamstående och bostäder för äldre.

2001/02:Bo314 av Ronny Olander m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ökat bostadsbyggande.

2001/02:Bo316 av Knut Billing m.fl. (m):

1. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 18 anslag 21:1 Bostadsbidrag för budgetåret 2002 3 686 000 000 kr.
2. Riksdagen beslutar att avveckla anslag 31:5 Fonden för fukt- och mögelskador i enlighet med vad som anförs i motionen.
3. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 18 anslag 31:5 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador för år 2002 20 000 000 kr.
4. Riksdagen beslutar att anslaget för radon i bostäder uteslutande skall användas till informationsverksamhet.

5. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 18 anslag 31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder för år 2002 1 000 000 kr.
6. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 18 anslag 31:7 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter år 2002 0 kr.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Lantmäteriverkets verksamhet.
8. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 18 anslag 31:11 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet för år 2002 5 000 000 kr.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nyckeltal för verksamheten hos länsstyrelserna.
10. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 18 anslag 31:11 Länsstyrelserna för år 2002 1 916 812 000 kr.
11. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 18 anslag 31:12 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder för 2002 0 kr.
12. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 18 anslag 34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet för år 2002 350 000 000 kr.
13. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 18 anslag 34:2 Kunskapscentrum för ekologisk hållbarhet för år 2002 3 024 000 kr.

2001/02:Bo318 av Bo Lundgren m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bostadspolitikens inriktning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av infrastrukturella satsningar för att möjliggöra bostadsbyggande.
10. Riksdagen beslutar att bostadsbidrag skall utgå enbart till barnfamiljer.

2001/02:Bo320 av Ulla-Britt Hagström m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommunerna har det övergripande ansvaret för bostadspolitiken på lokal nivå.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bostadspolitiken bör inriktas mot sänkta skatter så att generella subventioner och investeringsbidrag kan undvikas.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om större flexibilitet i regelverket om investeringsbidrag för studentbostäder.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det tillfälliga investeringsbidraget för studentbostäder förlängs efter 2002.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en konsekvensutredning av sänkt byggmoms.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Konkursverket får uppdraget att öka konkurrensen inom byggmarknaden.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att del av stödet till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet skall användas som stimulansmedel för förbättrad inomhusmiljö.
9. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar i enlighet med motionens intentioner.
23. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande enligt uppställning:

Tusental kronor		
Anslag	Regeringens förslag	Anslagsförändringar
21:1 Bostadsbidrag	3 998 000	730 000
31:1 Boverket	139 086	-7 000
31:2 Räntebidrag m.m.	1 460 000	-184 000
31:7 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter	125 000	10 000
31:9 Lantmäteriverket	419 489	-22 000
31:11 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet	185 000	-185 000
31:12 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder	99 000	- 99 000
34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	789 500	-450 000
Nytt anslag: Förbättrad inomhusmiljö		25 000
Summa för utgiftsområdet	9 529 248	-182 000

2001/02:Bo322 av Karin Pilsäter (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om omläggning av bostadspolitiken i stället för regeringsdrivna nybyggda bostadsområden.

2001/02:Bo323 av Karin Pilsäter m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om reformerad bostadspolitik för fler hyresbostäder och mer nyproduktion.

2001/02:Bo324 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konkurrens på byggmarknaden.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bostadsbidragen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om studentbostäder.
14. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande enligt uppställning:

Anslag	Tusental kronor	
	Regeringens förslag	Anslagsförändringar
21:1 Bostadsbidrag	3 998 000	-340 000
31:1 Boverket	139 086	-50 000
31:2 Räntebidrag m.m.	1 460 000	-500 000
31:7 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter	125 000	50 000
31:9 Lantmäteriverket	419 489	-50 000
31:11 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet	185 000	-185 000
31:12 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder	99 000	-99 000
34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	789 500	-789 500
Summa för utgiftsområdet	9 529 248	-1 963 000

2001/02:Bo325 av Agne Hansson m.fl. (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en bostadspolitik som utgår från lokala förutsättningar och behov.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om principer för en hållbar boendepolitik.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av goda kommunikationer för att minska trycket på de bostadsmarknader som är överhettade.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ansvarstagande för ökat byggande.
6. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att allsidigt belysa hur förutsättningarna för att bygga och förvalta hyresbostäder kan förbättras.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att föra över uppgiften att följa upp Byggbkostnadsdelegationens arbete från Boverket till Konkurrensverket.
12. Riksdagen beslutar att förlänga nuvarande investeringsbidrag för studentbostäder.
18. Riksdagen begär att regeringen gör en generell utvärdering av den höjning av momsens på byggande som infördes i och med 1990 års skattereform.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka barnfamiljers disponibla inkomst och minska behovet av bostadsbidrag.

2001/02:A317 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det behöver utvecklas kommunala boendeplaneringsprogram som tar hänsyn till de sociala, ekologiska och feministiska perspektiven i boendet.

2001/02:Fi294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

19. Riksdagen anvisar för budgetåret 2002 anslagen under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande enligt uppställningen i bilaga 2.

2001/02:Ju237 av Agne Hansson m.fl. (c):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bostadspolitiken skall vara en central del i skapandet av ett integrerat samhälle.

2001/02:K284 av Agne Hansson m.fl. (c):

17. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning för att se över ungdomars möjligheter att erhålla en bostad.

2001/02:Kr227 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m):

12. Riksdagen tillkännager som sin mening vad i motionen anføres om konstnärerna och bostadsbidragen.

2001/02:Kr426 av Dan Kihlström m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en bred översyn av bostadspolitiken ur ett ungdomsperspektiv.

2001/02:L370 av Tuve Skånberg (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att ändra de befintliga regler som innebär att människor förlorar ekonomiskt på att gifta sig eller vinner på att skilja sig.

2001/02:MJ337 av Agne Hansson m.fl. (c):

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att helt avsluta de lokala investeringsprogrammen.

2001/02:MJ341 av Gunnel Wallin (c):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att betona i de fortsatta instruktionerna till länsstyrelserna att arbetet med miljömålen skall beakta såväl ekologiska som sociala och ekonomiska aspekter.

2001/02:N224 av Bo Lundgren m.fl. (m):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en förändrad bostadspolitik.

2001/02:N267 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om bostadspolitiken.

2001/02:N313 av Marietta de Pourbaix-Lundin m.fl. (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av ökat bostadsbyggande i Stockholmsregionen.

2001/02:N319 av Margareta Cederfelt m.fl. (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av en nationell bostadspolitik som möjliggör ökat bostadsbyggande.

2001/02:Sf392 av Alf Svensson m.fl. (kd):

34. Riksdagen beslutar om ändring av regler för bostadsbidrag i enlighet med vad som anförs i motionen.

2001/02:Sf397 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om växling av bostadsbidrag mot generellt barnstöd.

2001/02:So621 av Marianne Andersson och Gunnel Wallin (c):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återigen fastslå att elsanering skall berättiga till bostadsanpassningsbidrag.

2001/02:So637 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad egenmakt inom bostadspolitiken genom lägre beskattning, reformerad hyressättning, ökad konkurrens på bostadsmarknaden och införandet av ägarlägenheter i Sverige.

2001/02:Ub261 av Ulf Nilsson och Yvonne Ångström (fp):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ökning av stimulansbidraget till studentbostäder på 50 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

2001/02:Ub430 av Désirée Pethrus Engström m.fl. (kd):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om investeringsbidraget för byggandet av studentbostäder.

2001/02:Ub553 av Christina Axelsson m.fl. (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av bostäder för studenter i Stockholmsregionen.

Motioner väckta med anledning av proposition 2001/02:4

2001/02:N23 av Yvonne Ångström m.fl. (fp):

11. Riksdagen avslår förslaget om inrättandet av en organisation för fortsatt statligt stöd till en omstrukturering av kommunala bostadsföretag.

2001/02:N25 av Per Westerberg m.fl. (m):

11. Riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag om att inrätta en organisation med uppgift att ge fortsatt statligt stöd till en omstrukturering av kommunala bostadsföretag.

2001/02:N27 av Agne Hansson m.fl. (c):

44. Riksdagen beslutar avslå regeringens förslag i proposition 2001/02:4 avsnitt 9.2.6 om fortsatta insatser för att stödja omstruktureringen av kommunala bostadsföretag.

2001/02:N31 av Harald Bergström m.fl. (kd):

6. Riksdagen avslår regeringens förslag om inrättande av en organisation för fortsatt statligt stöd till en omstrukturering av kommunala bostadsföretag.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att stödja omstrukturering av kommunala bostadsföretag (avsnitt 14.2).

Motioner väckta med anledning av proposition 2001/02:9

2001/02:Sf6 av Kenneth Lantz m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bidragsmottagare skall bli återbetalningsskyldig av för mycket utbetalt bostadsbidrag först när den taxerade inkomsten överstiger den bidragsgrundande inkomsten med mer än 20 000 kr under ett kalenderår.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hushåll som fått inkomstförändringar under kalenderår vilka inträffat efter det att bidraget har upphört ska få rätt till prövning av eftergift.

2001/02:Sf7 av Bo Könberg m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändrad grundval för beviljande av bostadsbidrag.

Motion väckt med anledning av proposition 2001/02:15

2001/02:Ub2 av Sofia Jonsson m.fl. (c):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inbjuda berörda kommuner, högskolor och studentkårer till överläggningar om hur bostadssituationen för studenter skall hanteras framgent.

Bilaga 2

Förteckning över de motioner som åberopas i
utskottets förslag till riksdagsbeslut punkt 1

Motion 2001/02: : Motionär	Yrkande nr
Bo203	Harald Nordlund (fp)
Bo205	Jan Evert Rådström och Lars Björkman (m)
Bo206	Inga Berggren och Carl-Axel Johansson (m) 1–3
Bo218	Maud Ekendahl och Ingvar Eriksson (m)
Bo226	Harald Bergström m.fl. (kd) 3–6
Bo232	Ragnwi Marcelind m.fl. (kd, m, c)
Bo237	Knut Billing m.fl. (m) 3–9
Bo275	Annelie Enochson (kd)
Bo303	Rigmor Stenmark m.fl. (c)
Bo316	Knut Billing m.fl. (m) 1–6, 8, 10–13
Bo318	Bo Lundgren m.fl. (m) 10
Bo320	Ulla-Britt Hagström m.fl. (kd) 8, 23
Bo324	Lars Leijonborg m.fl. (fp) 13, 14
Fi294	Lars Leijonborg m.fl. (fp) 19
L370	Tuve Skånberg (kd) 4
MJ337	Agne Hansson m.fl. (c) 29
Sf392	Alf Svensson (kd) 34
Ub261	Ulf Nilsson och Yvonne Ångström (fp) 11

Bilaga 3

Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag	Utskottets förslag
21:1 Bostadsbidrag	3 998 000
31:1 Boverket	139 086
31:2 Räntebidrag m.m.	1 460 000
31:3 Statens bostadskreditnämnd: Förvaltningskostnader	13 684
31:4 Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet	200 000
31:5 Bidrag till Fonden för fukt- och mögelskador	50 000
31:6 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder	20 000
31:7 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter	125 000
31:8 Statens geotekniska institut	26 032
31:9 Lantmäteriverket	419 489
31:10 Statens va-nämnd	6 300
31:11 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet	185 000
31:12 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder	99 000
32:1 Länsstyrelserna m.m.	1 966 812
32:2 Regionala självstyrelseorgan	25 297
34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	789 500
34:2 Statens institut för ekologisk hållbarhet	6 048
Summa	9 529 248

Bilaga 4

Regeringens lagförslag i proposition 2001/02:1

Förslag till lag om särskild bestämmelse om bostadsbidrag

Härigenom föreskrivs följande.

För 2002 lämnas bostadsbidrag enligt lagen (1993:737) om bostadsbidrag med följande avvikelse.

Vid beräkning av den bidragsgrundande inkomsten enligt 4 § skall studiebidrag enligt studiestödslagen (1999:1395) ingå med 80 procent.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002.

Bilaga 5

Regeringens lagförslag i proposition
2001/02:9Förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om
bostadsbidrag

Härigenom föreskrivs att 28 § lagen (1993:737) om bostadsbidrag skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*28 §¹

Försäkringskassan skall besluta om återbetalning enligt 22 § och om återbetalning av bostadsbidrag som i övrigt har lämnats felaktigt eller med för högt belopp. Om det finns särskilda skäl för det får kassan efterge krav på återbetalning helt eller delvis. Vid bedömning av om sådana skäl föreligger skall särskilt beaktas sökandens och dennes medsökandes förmåga att kunna betala tillbaka bidraget. Om dessa inte fullgjort sin uppgiftsskyldighet enligt denna lag eller medvetet eller av oaktsamhet lämnat felaktiga uppgifter till grund för bedömningen av rätten till bostadsbidrag, får kravet på återbetalning inte efterges.

Försäkringskassan skall besluta om återbetalning enligt 22 § och om återbetalning av bostadsbidrag som i övrigt har lämnats felaktigt eller med för högt belopp. Om det finns särskilda skäl för det får kassan efterge krav på återbetalning helt eller delvis. Vid bedömning av om sådana skäl föreligger skall särskilt beaktas sökandens och dennes medsökandes förmåga att kunna betala tillbaka bidraget. För att rätten till eftergift skall kunna prövas skall skyldigheten enligt 24 § att anmäla ändrade förhållanden ha fullgjorts av sökanden och dennes medsökande. Om de inte har anmält ändrade förhållanden kan eftergift ändå prövas om de skäligen inte borde ha insett att de var skyldiga att göra en sådan anmälan. Om sökanden eller dennes medsökande medvetet eller av oaktsamhet lämnat felaktiga uppgifter till grund för bedömningen av rätten till bostadsbidrag, får kravet på återbetalning inte efterges.

Vid en senare utbetalning av bostadsbidrag eller annan ersättning som skall betalas ut av allmän försäkringskassa till någon som skall betala tillbaka

bidrag enligt första stycket får kassan hålla inne ett skäligt belopp i avräkning på vad som har lämnats för mycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002. De nya bestämmelserna skall dock tillämpas på bostadsbidrag som lämnats från och med den 1 januari 2000.

¹Senaste lydelse 1999:246.

Bilaga 6

Bostadsutskottets offentliga utfrågning den 23 oktober 2001 om bostadsbidragen

Program för bostadsutskottets offentliga utfrågning om bostadsbidragen.

Lokal:	Förstakammarsalen i Riksdagshuset
10.00	Inledning: Utskottets vice ordförande Lennart Nilsson (s)
10.05	Utvecklingen av bostadsbidragen sedan 1997 Ingrid Petersson, Riksförsäkringsverket
10.20	Bostadsbidragen under 1990-talet Christina Olsson, Boverket Leif Colleen, Boverket
10.35	Bostadsbidragens betydelse för boendekostnaderna Bengt Turner, professor, IBF, Uppsala universitet Cecilia Enström, fastighetsekonom, IBF, Uppsala universitet
10.50	Tillämpningen av reglerna för eftergift Ann-Eva Askensten, Riksförsäkringsverket
11.00 – ca 13.00	Frågor och diskussion

Deltagande ledamöter från bostadsutskottet

Lennart Nilsson (s), vice ordförande

Bengt-Ola Rytter (s)

Lilian Virgin (s)

Owe Hellberg (v)

Ulla-Britt Hagström (kd)

Carina Moberg (s)

Inga Berggren (m)

Anders Ygeman (s)

Siw Wittgren-Ahl (s)

Sten Lundström (v)

Annelie Enochson (kd)

Carl-Erik Skårman (m)

Helena Hillar Rosenqvist (mp)

Rigmor Stenmark (c)

Carina Adolfsson Elgestam (s)

Ewa Thalén Finné (m)

Leif Jakobsson (s)

Harald Bergström (kd)

**Protokoll från bostadsutskottets offentliga utfrågning
den 23 oktober 2001 om bostadsbidragen**

I en bilaga till detta protokoll har samlats de bilder som tillhör protokollet.

Ordföranden: God förmiddag och välkomna till förstakammarsalen.

En av de stora tunga posterna när det gäller ekonomi inom vårt utgiftsområde, som är alltmer krympande, är bostadsbidragens andel av de kostnader som vi har. Bostadsbidragen har varit och är diskuterade utifrån olika utgångspunkter. Vi har ett system som nu har fungerat ett par år. En av de viktiga uppgifterna för ett utskott i Sveriges riksdag handlar om att följa upp och utvärdera de system som vi har varit med och fattat beslut om. Det är därför som vi anordnar denna offentliga utfrågning i dag.

Avsikten är inte att – och nu vänder jag mig framför allt till mina kolleger i bostadsutskottet – vi ska diskutera utifrån vilka motioner som vi har lagt från våra respektive partier, utan avsikten är att vi ska så långt det är möjligt, genom er som är inbjudna hit som experter och föredragshållare, få fördjupa oss i de system som har fungerat under några år. Sedan har ledamöterna möjlighet att ställa frågor. Hur det kommer att bli i framtiden är det naturligtvis

politikernas roll att utforma eventuella förslag i de här sammanhangen. Jag vill ha det sagt så att vi vet förutsättningarna och inte för någon debatt om vad respektive partier har för ställningstaganden. Det är inte detta som är avsikten med utfrågningen i dag.

Tanken är att vi under en timme ska få inledningar i en följd. Enligt programmet disponerar respektive talare ungefär en kvart. Därefter får utskottets ledamöter möjlighet att ställa frågor. Avsikten är att vi ska avsluta senast kl. 13.00.

Ingrid Petersson, Riksförsäkringsverket: Herr ordförande! Ärade ledamöter!

Tack för att vi har fått komma hit, och jag hoppas att vi kan bidra med vår kunskap och svara på frågor. Vi från Riksförsäkringsverket är: jag, överdirektör, Ann-Eva Askensten som är nytilträdad enhetschef på den enhet som har hand om bostadsbidrag samt två bostadsbidragsexperter, Marie Silfverberg och Carin Wolf som kan svara på mer detaljerade frågor.

Min uppgift är att väldigt kort försöka beskriva utvecklingen av bostadsbidragen de senaste åren. Som vi alla känner till ökade utgifterna väldigt kraftigt under första hälften av 90-talet. Orsakerna till detta kanske man kan sammanfattningsvis säga är 1991 års skattereform där bostadsbidragen var en bricka i det spelet, att det var lågkonjunktur och att det var arbetslöshet samt att det fanns vissa indexeringar i bostadsbidragen. Det gäller bl.a. bostadsrelaterade inkomster och bostadskostnaderna.

När bostadsbidragen låg som högst, all time high, 1995 hade vi en kostnad på 9,2 miljarder, och drygt 550 000 hushåll hade bostadsbidrag. Detta ledde till förändringar. Det är förändringar som beslutades den 1 juli 1996 och gällde bostadsbidrag från den 1 januari 1997.

Syftet med de här förändringarna var trefaldigt. Det första var att minska statens utgifter. Det andra var att öka träffsäkerheten och samtidigt, det tredje, att uppnå eller bibehålla fördelningspolitiska mål. De grundläggande syftena med bostadsbidragen, de övergripande målen, låg fast, dvs. att det finns både en bostadspolitisk del och en familjepolitisk del.

Då kan man fråga sig om syftena med reformen har uppnåtts. Här stöder jag mig på de utvärderingar som RFV har gjort. Den lättaste att se är utgifterna. Vi kan se att det är stadigt sjunkande kostnader för statsbudgeten: 1995 9,2 miljarder, 1996 8,4 miljarder, 1997 6,2 miljarder, 1998 5,8 miljarder, 1999 5,1 miljarder och 2000 4,4 miljarder. Vår prognos för i år är 4,1 miljarder. Prognosen för nästa år, 2002, är 3,9 miljarder, eller närmare 4 miljarder.

Man ställer sig frågan: Har utgiftsminskningen skett på bekostnad av träffsäkerhet och de fördelningspolitiska målen? Mitt svar här är nej.

(Bild 1)

Det skulle jag vilja illustrera med en bild. Vi har tittat på bostadsbidragen, vilken hushållstyp det är som får bostadsbidrag. Ni ser att det gäller tiden från 1994 till 2000. Den översta kurvan gäller ensamstående med barn, nästa sambor med barn, sedan de unga och umgängesföräldrar. Vi ser en kurva som går ned väldigt kraftigt. Från att fram till 1996/97 ha legat på ungefär samma nivå

för ensamstående och dem som bor ihop går kurvan för sambor ned väldigt kraftigt. Då frågar man sig varför detta sker.

Främst är det den nya lagstiftningen, som innebär att vi gör en individuell prövning av inkomsten som gör att fallet mellan 1996 och 1997 är väldigt kraftigt. Men det här fortsätter ju. Det beror på de goda tiderna, löneökningarna. Löneökningarna på två löner slår igenom betydligt mer än om man bara har en lön. Vi ser att det går ned väldigt kraftigt, ca 50 %. För de ensamstående med barn, som till 90 % är kvinnor, är minskningen betydligt mindre. Den är 13 % under den här perioden. Det här stämmer väldigt väl med andra siffror på hur fördelningen och resurserna har sett ut i Sverige under slutet av 1990-talet. De som inte har fått del av den stora tillväxten har framför allt varit ensamstående med barn och ensamstående mammor. Här ser vi att bostadsbidraget trots allt har lyckats skydda den här gruppen relativt väl. När det gäller de unga finns en minskning som inte är lika uttalad.

Framöver kan vi se liknande tendenser som fortsätter. Det gör att min sammanfattning vad gäller bostadsbidragen är att det nu främst är ett familjepolitiskt stöd och att det främst är ett stöd till ensamstående med barn, att av bostadsbidragstagarna nu är 60 % ensamstående med barn och får 70 % av de utbetalda beloppen. De allra flesta bor i hyresrätt. Av alla som får bostadsbidrag bor 85 % i hyreslägenhet och 6 % i egen fastighet. Detta torde vara en effekt av att den bidragsberättigande bostadsytan har begränsats. Vi kan också se att bostadsbidragen är viktigare för de ensamstående än för andra.

(Bild 2)

Av dem som får bostadsbidrag står bostadsbidragen för 36 % av bostadskostnaden för ensamstående med barn, medan det är 32 % för gifta och samboende och för hushåll utan barn, de unga 21 %. Det här är ett väldigt viktigt stöd för ensamstående med barn.

Vi håller också på att titta på om bostadsbidraget har urholkats under den här perioden. Då ställer man sig frågan hur man definierar urholkats eller ej. Vi har tittat på om bostadskostnaden tar en större andel av den disponibla inkomsten ifall man har samma bostadsyta och när man har fått ett utbetalt bostadsbidrag. Har inte skett någon nämnvärd förändring under 1990-talets slut. Man kan tycka att detta är märkligt, men man hittar en del faktorer som förklarar detta. Det är att vi har haft väldigt liten eller praktiskt taget ingen inflation. Vi kan inte heller se någon urholkning av bostadsbidraget under den här perioden. Nu är inte alla system problemfria, utan bostadsbidrag har som alla inkomstprövade bidrag marginaleffekter.

Vad vi kan se är att när hushållen har fått högre lön har man trillat ur systemet eller har fått ett lägre bostadsbidrag. Det här gäller framför allt sambor eller gifta. Det innebär att de här individerna och hushållen inte har fått samma del av välfärdsökningen som vi andra under den här perioden. Men bostadskostnaden tar lite större andel av inkomsten.

Slutligen några ord om inkomstavstämningen, som sker i efterhand.

(Bild 3)

Bilden visar avstämningsresultaten 1997–1999. Vi ser ett antal hushåll som har fått för litet preliminärt bostadsbidrag och ska ha mera vid den slutgiltiga avstämningen. Vi ser att det går ned från 232 000 kr till 160 000 kr och att också utbetalningsbeloppet går ned, om än ganska marginellt. Hushåll som har fått för mycket i bidrag går också ned i antal, och summan går ned något. Men i ett större perspektiv kan man se att andelen hushåll som har fått för lite bostadsbidrag, som har fått ungefär som de ska ha, eller har fått för mycket, är oförändrad under perioden.

Det är omkring 40 % som har fått för lite, 10–17 % som har fått vad de ska ha och 40 % som ska betala tillbaka. Där siffrorna går ned både vad gäller antal hushåll och vad gäller belopp beror på att antalet hushåll som får bostadsbidrag minskar, liksom den summa som betalas ut är mindre.

Vad gäller frågorna om återkrav och eftergiftsregler som vi tillämpar återkommer vi senare till.

Christina Olsson, Boverket: Boverket har i ett samarbetsprojekt med några försäkringskassor i länen i södra Sverige tittat på bostadsbidragen under 1990-talet. Det är främst barnfamiljerna som vi tittat på. Utgångspunkten har varit att se på både det bostadspolitiska och det familjepolitiska stödet. Det är mera en deskriptiv del.

Vi konstaterar att antalet hushåll med bidrag har minskat ganska kraftigt sedan 1992, som vi jämför med och har som utgångspunkt under 1990-talet. Vad man kan konstatera är att det är makarna som står för denna minskning. Andelen makar har minskat med ungefär 50 % jämfört med 1992 och andelen ensamföräldrar har ökat med ca 10 %. Andelen makar minskar mer ju fler barn, dvs. ju större försörjningsbörda, de har, medan ensamföräldrarnas andel ökar ju fler barn och ju större försörjningsbörda de har.

Vi har tittat på hur bidragshushållen bor och hur bidragen till barnfamiljer har fördelat sig genom åren.

(Bild 4)

Vi kan konstatera att av bostadsbidragen till barnfamiljer år 1992 gick den största andelen till ensamföräldrar i hyresrätt. Det är 39 % av bidragen till barnfamiljerna som gick dit. Totalt ca 60 % gick till boende i hyresrätt. Grupperna makar och ensamföräldrar var ungefär lika stora, ensamföräldrar 53 % och makarna 47 %. Andra stora enskilda grupper som fick bostadsbidrag var makar boende i hyresrätt, respektive makar boende i egna hem. Totalt fick egnahemsägare cirka en femtedel av bidragen. Då kan man också tänka på att den bostadspolitiska biten i det är att man ska kunna hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder. Det har bl.a. definierats som, även om det inte är ett uttalat mål, norm 3, dvs. att varje barn ska ha ett eget rum.

Det betyder att en familj med ett barn ska kunna bo i en trerumslägenhet, en familj med två barn i en fyrrumslägenhet osv. De lite större lägenheterna, från fyra rum och kök, finns företrädesvis i egna hem. Makar med barn har genomgående ett större antal barn än vad ensamföräldrarna har. Och nu tittar

vi på bostadsbidragstagare med hemmavarande barn. Skillnaden mellan makar och ensamföräldrar är att makarna har ungefär 0,8 fler barn. Samma skillnad gäller för boende i egna hem i förhållande till boende i hyresrätt. Det betyder att makar i egna hem har ungefär ett och ett halvt barn fler i snitt än ensamföräldrar i hyresrätt.

I förhållande till 1992 är det en drastisk förändring som skett till 1999. Numera går nästan 80 % av bidragen till hushåll eller familjer som bor i hyresrätt, medan endast knappt 10 % går till dem i egna hem. En av de grupper som var bland de största tidigare var makar i egna hem, som tidigare utgjorde 16 % av bidragsfamiljerna, men som nu bara utgör 2 % av samtliga bidragsfamiljer. Det betyder att det är många makar med stor försörjningsbörda och många barn som inte längre har bostadsbidrag.

Trångboddheten bland bostadsbidragstagarna har ökat. Man kan konstatera när det gäller makarna att gruppen har minskat så mycket att vi inte vet om det är samma hushåll.

Genom att bostadsbidragsgränserna inte har höjts sedan mitten av 1990-talet, varken boendekostnadsgränserna eller inkomstgränserna, blir det en form av urholkning. Risken är att man bor in sig i trångboddhet. När det extra barnet föds kanske man inte byter till en större bostad.

Generellt sett har makarna högre inkomster än vad bidragstagarna har. Det är ganska naturligt. De är ju två för det mesta. Vi har tittat på hur mycket de har kvar i konkreta fall.

(Bild 5)

Exemplet gäller för 1999 och visar en ensamförälder som tjänar 117 000 kr före skatt – det är där inkomsterna börjar påverka bidraget i dag – och som har två barn, en boendekostnad på 5 900 kr och en kommunalskatt på 33 %. De får per år kvar 23 400 kr. Man har här tagit hänsyn till boendekostnader, skatt och levnadskostnader utifrån Konsumentverkets riktlinjer. Det utgår underhållsbidrag, bostadsbidrag och barnbidrag. Om familjen i stället består av två vuxna och har samma förhållanden med boendekostnader, antal barn och annat och låter den ene av föräldrarna tjäna denna inkomst, kommer man på ett underskott av 47 800 kr. Det beror dels på att bostadsbidraget minskar med 11 700 kr på grund av de skilda inkomstgränserna, dels på att det inte utgår något underhållsbidrag till den här familjen, eftersom barnen är gemensamma, samt att det är ytterligare en person som ska leva på detta. Om makarna vardera tjänar 117 000 kr, dvs. tillsammans 234 000 kr, når de nästan upp till samma nivå som en ensamförälder med inkomst på 117 000 kr. Det fattas några tusenlappar. Det krävs 120 000 kr per förälder, dvs. 240 000 kr per år, för att en familj med två vuxna skall komma upp i samma nivå som ensamföräldern som tjänar 117 000 kr. Om enbart ena maken har inkomster, krävs det 295 000 kr per år. Då utgår inte heller något bostadsbidrag.

(Bild 6)

Den slutsats som Boverket kommer till är att makarna har fler barn, inkomster som är i nivå med ensamföräldrarnas, även de bidragsgrundande inkomsterna ligger numera på den nivån. De har högre boendekostnader, men

de får ett lägre bostadsbidrag. Bostadsbidraget har numera fått en prägel av ensamförlälderstöd till boende i hyresrätt, och det är därmed inte längre samma bostadspolitiska stöd som det tidigare varit, utan det har skett en förskjutning till att enbart vara ett familjepolitiskt stöd. Med detta tackar jag för mig.

Leif Colleen, Boverket: Avsikten med bilden är att sätta in bostadsbidraget i ett lite större sammanhang.

(Bild 7)

På bilden ser vi samhällets både utgifter för och inkomster från bostadssektorn. Vi har t.ex. utgifterna för bostadsbidrag, utgifterna för bostadstillägg till pensionärerna, inkomsten fastighetsskatten och kostnaden skatteavdrag för egnahem, räntebidragen och nettot av de här strömmarna där vissa poster är inkomster för samhället och de flesta poster utgifter för samhället. Alltihop är omräknat i 1999 års penningvärde.

Vi kan här se att bostadsbidragen är den lägsta utgiften för samhället av de bostadspolitiska medlen under hela den här perioden fram till i dag. Sammantaget har kostnaderna för samhället, dvs. staten och kommunerna, legat på nivån 50 miljarder kronor från början på 1980 och fram till 1996, då man strax innan hade vidtagit en hel del åtgärder för att minska samhällets kostnader. Den viktigaste åtgärden är skatteomläggningen, då vi skulle betala vårt boende själva och räntebidragen följaktligen skulle minska kraftigt. Samtidigt skulle de selektiva bostadsstöden, bostadsbidragen, öka för att kompensera hushållen för de kostnadsökningar de fick.

Vi kan konstatera att en ökning av bostadsbidragen följde, precis som man hade räknat med, fram tills man slog till bromsar också på grund av utvecklingen av statens finanser.

Som ni alla vet är samhällets kostnader för bostadssektorn nu nere i noll. Samtidigt har kostnaderna för bostadsbidragen också minskat. Frågan är om det inte vore rimligt att tänka sig att det selektiva stödet, bostadsbidragen, får en viktigare funktion nu när övriga kostnader för samhället har sjunkit så kraftigt.

Vi har tittat på samhällskostnader i ett internationellt perspektiv för att få en rimlig jämförelse. Då brukar man jämföra andelar av BNP: Vi kan konstatera att andelen av BNP under den här perioden, från början av 80-talet och en bit in på 90-talet, låg på nivån 3–3½ % för Sverige. I andra jämförbara länder i Västeuropa, t.ex. Norge, Danmark, Nederländerna, Storbritannien, har den legat på ungefärligen samma nivå, omkring 3 % om man tar hänsyn till alla de faktorer som finns med på bilden. Även andra länder har utan tvekan minskat sitt stöd till bostadssektorn, men absolut inte ned till noll, utan det ligger snarare på nivåer omkring 1½–2½ %.

Jag inser att det inte är lätt att smälta alla dessa kurvor på en gång. Jag har därför tagit med mig till kanslichefen både den rapport som jag redovisade

under bostadsveckan i Gävle i våras och den overheadbild som jag visar. Ni får dessa i efterhand och kan således lättare tränga in i dem.

Sammanfattningen är alltså att bostadsstödet under en mycket lång period låg på nivån 40–50 miljarder kronor om året och nu är nere i noll. Bostadsstödet har på ett mycket verksamt sätt bidragit tills saneringen av statens finanser.

Bengt Turner: Ledamöter! Det är trevligt att vara här.

Som ekonom tänker jag på tre saker när det gäller bostadsbidrag. Jag tänker på inkomsteffekter, jag tänker på konsumtionseffekter och jag tänker på priseffekter. Jag ska också säga att det material som jag visar nu kommer från ett arbete som vi gjorde för Familjeutredningen, som i huvudbetänkandet konstaterade att bostadsbidraget kanske inte har något större värde för samhället. I vår bilaga konstaterade vi att bostadsbidraget har utomordentliga fördelningseffekter såvitt vi kan se, och även positiva effekter i övrigt. På ett mirakulöst sätt ryms vi ändå inom samma pärmar.

För det andra vill jag säga att materialet är lite bearbetningar av bostads- och hyresundersökningens material från 1997 som gjorts med hjälp av Cecilia Enström, fastighetsekonom vid IBF. Jag ska också säga, som en turnering till Leif Colleen, som nämnde bostadsveckan, att jag har inbjudit de olika partiernas bostadspolitiska företrädare till en debatt under bostadsveckan, en bostadspolitisk debatt under en bostadsvecka som äger rum i slutet av mars i Gävle. Då fick jag göra lite reklam också, och vara lite informativ.

Vad tänker då jag som ekonom på? Jo, jag tänker på inkomsteffekter. Vid en given bostadskonsumtion kan man i efterhand konstatera att inkomsterna, de disponibla inkomsterna, kanske jämnas ut en del på grund av bostadsbidragen, både inom och mellan olika grupper i samhället.

För det andra tänker man på konsumtionseffekter, att bostadsbidragen eventuellt har en sådan effekt att vi, utöver konsumtionseffekter, också har en effekt som innebär att man på marginalen stimuleras att ändra sin bostadskonsumtion.

För det tredje tänker man att bostadsbidragen kan ha en priseffekt. De kan innebära att en del av bostadsbidraget övervältras i form av högre priser eller högre kostnader i samhället.

Tyngdpunkten ligger på den första effekten, som jag nu ska uppehålla mig vid.

(Bild 8)

Den här bilden är bara en variation på det tema som Leif Colleen hade. Bostadsbidragen har sjunkit, halverats i reala termer utifrån 1999 års priser, och räntebidragen kommer från någonstans uppe i himlen och vandrar nedåt.

Jag ville bara visa det här för att få ett mått på proportionerna. Man kan se det som en förstoring av en del av Leifs bild. Det här visar lite grann vilka volymer det är fråga om. Sedan ska vi också i ärlighetens namn säga att räntebidragen inte bara sjönk på grund av regelförändringar utan också på grund

av minskad nyproduktion och på grund av minskade räntesatser. Vi har gjort tre bearbetningar där vi har tittat på bostadsbidrag och nettobostadsutgift, nettoutgift.

(Bild 9)

Den här bilden visar en kontrollgrupp, kan man säga, nämligen sammanboende utan barn. De ska inte ha några bidrag, men de har ändå lite bidrag, för det finns t.ex. umgängesbarn. Det finns också övergångsproblem genom att hushåll har bytt status under perioden och annat. Lite grann ska det alltså finnas.

Det man ska lägga märke till i det här decilmaterialet, det är indelat i deciler efter sammanräknad inkomst, är ett ganska typiskt mönster. Bostadsutgiften stiger med stigande inkomster. Det är den bild man väntar sig. Men det visar sig också att det är relativt små skillnader.

Lägg märke till att detta är bostads- och hyresrätt. Hade småhus varit med hade vi fått en mycket djärvare linje. Men det säger ändå någonting om att vi har en ganska långtgående utjämning normalt även utan bostadsbidrag.

(Bild 10)

Nästa bild i den här spännande framställningen är sammanboende med ett barn. Där ser man att bostadsbidragen har en viss betydelse. Ni som kan regelverket inser att bostadsbidragen här biter framför allt när det gäller den första decilen, för det är ungefär där som man kommer under inkomstgränsen.

Det gäller alltså sammanboende med ett barn. En inkomstdecil är berörd, och det är decilindelning inom respektive grupp som jag visar nu. Bostadsbidraget, som läggs ovanpå nettoutgiften här, åstadkommer i stort sett en utjämning som stämmer ganska väl med den fördelning som vi har bland dem som inte får bostadsbidrag. Bostadsbidraget fyller alltså hyggligt upp det här gapet. Man kan säga att inkomstmålet i den meningen är mycket väl tillgodosett.

(Bild 11)

Den tredje gruppen är ensamstående med barn. Där biter bidragen framför allt t.o.m. tredje decilen, och eventuellt en bit in i fjärde decilen. Sedan finns det avtrappningsregler på grund av konsumtionens storlek, boendekostnadens storlek, inkomsten och lite annat. Här åstadkommer bostadsbidraget en tämligen djärv utjämning av den disponibla inkomsten och av boendekostnaderna.

Boendekostnaderna skiljer sig inte nämnvärt åt om man jämför dem med lägst inkomst och dem med högst inkomst. Man kan säga att inkomstillskotten har möjliggjort en boendekostnad på ungefär samma nivå för alla grupper.

Det här säger att inkomstmålet tillgodoses tämligen väl i systemet inom respektive grupp. Det är mätt av bostads- och hyresundersökningen med de begränsningar som det innebär. Det gäller som sagt var 1997. Nästa fråga man ställer sig är då i vad mån detta innebär en ökad utjämning av bostadskonsumtionen. Det är lite grann äpplen och päron. Det är svårt att jämföra olika inkomstgrupper på bostadsmarknaden. Det beror på hur länge man varit på marknaden, på var man bor och på en mängd andra sådana faktorer.

Det finns några bilder som jag inte visar nu men som har delats ut.

Jag kan visa hur en marknad utan bostadsbidrag skulle se ut, vad man väntar sig för fördelning av bostadskonsumtionen då.

(Bild 12)

För sammanboende utan barn är bostadsytan hög i den tionde decilen, bland de tio procenten med de högsta inkomsterna. Sedan faller det naturligtvis med sjunkande inkomster.

(Bild 13)

Jag visar motsvarande bild för sammanboende med ett barn. Jag kanske ska visa de andra bilderna ändå. Det kanske är intressant.

I fråga om sammanboende med ett barn ser det ut så att bostadskonsumtionen faller med sjunkande inkomst fram till en viss punkt där den är ganska konstant.

(Bild 14)

Problemet är att när vi gör motsvarande övning för ensamstående med ett barn får man ett mycket mer oregelbundet mönster. Det beror på att detta är en väldigt besvärlig grupp. Det är olika åldrar, det är en viss inblandning av studenter och kanske hushåll i transition mellan olika faser i livet. Dessutom finns det hushåll som hoppar och mellanlandar i ensamstående på väg mellan olika samboendeförhållanden. Det gör också att ytkonsumtionen blir mycket svårförståelig.

Enda sättet att bemästra detta är att göra en multipel regressionsanalys. Jag är inte säker på att alla här i utskottet älskar multipla regressionsanalyser, men det kan inte hjälpas.

(Bild 15)

Det här visar några intressanta saker. Det är samma tre grupper som jag har tragglat nu ett tag. Det visar sig t.ex. att bostadskonsumtionen stiger beroende på sammanräknad inkomst. Den beroende variabeln här är yta, antal kvadratmeter per hushåll. Där ökar ytan med stigande inkomst, mer för sammanboende utan barn och sammanboende med ett barn.

Det visar sig också att åldern har mycket stor betydelse. Ju äldre man är, desto större yta har man. Det visar sig att ytan i storstaden om allt annat är lika är mellan 5 och 10 kvadratmeter mindre. Däremot kan man i allmänhet, med vissa undantag, tillskansa sig en större bostadsyta om man bor i glesbygd. Vidare visar det sig att om man tittar på dem med lägst inkomster, de som är berättigade till ett helt bostadsbidrag, får man också vissa effekter som beror på att dessa grupper är lite besvärliga.

Om man nu gör det här för en 30-åring, och sätter in de här värdena för en 30-åring som bor i en större stad och bor i en hyresrätt med de förutsättningarna, så kan man titta på hur ytorna fördelar sig när man har gjort den här konstanthållningen.

(Bild 16)

Då ser det ut som den här bilden visar. Det här är ett sätt att konstanthålla för olika effekter. Det visar att vi bland sammanboende utan barn, fortfarande

med decilmåtten, har den största skillnaden i ytkonsumtion, medan vi för ensamstående med barn, som är den mittersta kurvan, har den största utjämnningen. Vi har också en ganska stor skillnad för sammanboende med ett barn. Det ser man längst upp.

Vad bilden visar lite tentativt är att vi får en ganska hygglig utjämnningseffekt just för ensamstående med barn medan utjämnningseffekten inte blir lika stor för andra grupper. Lite grann hänger det naturligtvis ihop med hur absorptionen ser ut, hur hushållen påverkas på marginalen. Det var det jag inledningsvis talade om i fråga om den s.k. konsumtionseffekten. Det gäller alltså i vad mån bostadsbidragen stimulerar till ökad bostadskonsumtion. Då kan man begrunda en bild på regelverket, som ser ut som jag visar här.

(Bild 17)

Det gäller bostadsutgift och bostadsbidrag. Det är en vuxen med barn, och det är nog tänkt att vara dagens regelverk. Det visar helt enkelt att när bostadsutgiften stiger är det så i sektor A att 75 % av den ökade bostadsutgiften svarar mot ökade bostadsbidrag. Sektor A gäller upp till 2 000 kr i bostadskostnad då man inte får någon täckning alls av bostadsbidrag. I intervallet A får man 75 % täckning och i intervallet C får man 50 % täckning. Därutöver faller man ur systemet.

Det är klart att är det så att många hushåll ligger ovanför den s.k. övre hyresgränsen D, eller i det reducerade fältet, så får bostadsbidraget en mindre effekt som stimulans till ökad yta utöver det som följer av det allmänna inkomstillskottet, kan man säga.

(Bild 18)

Gör man då en bearbetning på bidragshushåll, ensamstående med barn, får man den här bilden. Den ska tolkas på det sättet att bland bidragshushållen, ensamstående med ett barn, har 54 % kommit upp i den nivån att de inte får något ytterligare bostadsbidrag om de skulle öka sin bostadskonsumtion. 32 % är inne i det fält där de får en reducerad ökning av bostadsbidraget om de skulle öka sin bostadskonsumtion. 14 % är de riktigt fattiga grupperna. De ligger inom det fält då man har ett oreducerat bostadsbidrag.

Slutsatsen av detta är att regelverket är så konstruerat att det kanske inte stimulerar så mycket till ökad bostadskonsumtion på marginalen utöver det som inkomsteffekten medför. Av det följer också att den tredje effekten, priseffekten, antagligen är ganska begränsad. Det finns inga stora farhågor om att bostadsbidragen ska verka prisdrivande i samhället. Det hänger ihop med regelverket och med att det ändå är ganska marginella grupper i samhället som berörs. Såvitt jag förstår funkar alltså bostadsbidraget tämligen väl. Det är min sammanfattning. Tack för ordet!

Ordföranden: Tack för det! Då skulle vi vara framme vid tillämpningen av reglerna för eftergift. Ann-Eva Askensten från Riksförsäkringsverket, varsågod!

Ann-Eva Askensten: Tack! Jag har blivit ombedd att prata lite grann om eftergiftsreglerna. De är återigen uppe för diskussion.

Jag tänkte börja med en bild som vi har sett lite tidigare.

(Bild 3)

Som ni alla känner till är bostadsbidraget preliminärt. Det ska regleras och stämmas av mot den slutliga taxerade inkomsten. Det tar ganska lång tid. Sedan det nya bostadsbidraget kom har vi hunnit med tre avstämningar, avseende 1997, 1998 och 1999.

Som har framgått av diskussionen tidigare träffar ungefär 20 % av bostadsbidragen rätt med en gång. Där stämmer det preliminära och det slutliga beloppet överens. Ungefär 40 % har fått för mycket bostadsbidrag och måste således betala tillbaka, och 40 % har fått lite för lite.

Som ni ser finns det sedan 1999 en skuld, ett återbetalningsbelopp, på 570 miljoner kronor som ska betalas tillbaka. Det kravet har gått ut i början av 2001. Mellan mars 2001, när räkningarna gick ut, och fram till halvårsskiftet har vi fått in ungefär 40 % av skulden. Av skulden från 1997, som alltså började regleras 1999, är under samma tid 80 % av återbetalningsbeloppet betalat. Det betyder att de allra flesta som har en skuld till systemet också klarar av att betala den.

Det finns naturligtvis också hushåll som inte anser sig ha någon återbetalningsförmåga och som därför begär eftergift. Det är naturligtvis mycket rimligt att försäkringskassan prövar möjligheten till eftergift.

(Bild 19)

Jag tänkte att vi skulle ta oss en liten titt på hur eftergifterna har sett ut mellan 1997 och 1999. För 1997 var det ungefär 26 000 av de 204 000 hushåll som var återbetalningsskyldiga som ansökte om eftergift. Systemet var nytt, och det var nog många som inte riktigt hade klart för sig hur det här med preliminärt och slutligt bostadsbidrag skulle komma att slå. Därför var det ovanligt många. 13 % av det totala antal som skulle betala tillbaka ansökte om eftergift.

Av de hushållen var det 12 % som också beviljades eftergift. Det betyder, som ni ser i den övre vänstra rutan, att 3 000 hushåll, motsvarande ungefär en och en halv procent av alla bostadsbidragshushåll, fick eftergift. Eftergiftsbeloppet 1997 var ungefär tolv miljoner kronor. Om ni påminner er var kostnaden för bostadsbidrag vid samma tid ungefär sex miljarder. Både sett till antalet hushåll och till beloppet är det alltså väldigt få hushåll som både begär och sedermera beviljas eftergift. 1999 är det senaste året vi vet någonting om. Ni ser att vi har lite uppgifter om första och andra kvartalet. Som det ser ut nu verkar det kunna bli en prognos som visar att vi kommer att ligga på runt 1 % i beviljade eftergifter och på ett belopp på ungefär sex miljoner kronor.

(Bild 20)

Hittills under första halvåret 2001, och det är alltså de ärenden som avser bidragsåret 1999, har drygt 6 000 personer fått beslut om eftergift. Åter är det

ungefär 12 % som beviljas eftergift. Det är de 759 som ni ser i stapeln längst till höger. Vi väntar oss ytterligare ett par tusen ärenden under resten av året. Alltjämt är det viktigt att komma ihåg att beslut om eftergift är väldigt ovanligt. Som ni minns hade vi nästan 375 000 bostadsbidragshushåll. Vi har 759 som hittills har beviljats eftergift i år.

(Bild 21)

Det som ofta diskuteras är att det finns skillnader i tillämpning mellan de olika försäkringskassorna. Dessa skillnader har också varit stora när det gäller att bevilja eftergift. Det ni nu ser är en preliminär bild. Det är statistiken fram till den sista juni. Ni ser att det åtminstone är stora skillnader mellan de olika försäkringskassorna. Skåne, Blekinge, Kronoberg och Kalmar ligger högt, med över 20 %, medan Jönköping ligger lågt. På riksnivå ligger vi som sagt kring 12 %. Det är väl nu det är dags att höja ett varningens finger för kvaliteten i statistiken. Den är inte alltid så hög. Det kan rent teoretiskt vara så att de skillnader som vi ser mellan de olika försäkringskassorna beror på att man väljer att tillämpa lagstiftningen olika, men också på att man arbetar olika under året. Det kan finnas vissa försäkringskassor som har betat av en viss sorts beslut tidigt under året, när beslutet om det slutliga bostadsbidraget gick ut. Sedan kan det finnas de som väntar med att göra det under resten av året. Så nu har jag varnat er för att det här kanske inte är den riktiga statistiken.

Det vi däremot vet från tidigare år, när vi endast hade en manuell statistik, är att det brukar se ut ungefär så här. Siffrorna kanske inte är desamma, men det finns skillnader mellan landets olika försäkringskassor. Det vet vi. Om det finns sådana skillnader tyder det på att tillämpningen av försäkringen inte är likformig. En orsak kan vara svårigheten för försäkringskassorna att tolka när det i det enskilda fallet är möjligt att pröva rätten till eftergift.

En tolkning har varit att bidragstagaren ska ha anmält förändrad inkomst till försäkringskassan för att försäkringskassan alls ska kunna pröva rätten till eftergift. Om så har skett väljer man att beakta betalningsförmågan hos hushållen. Det har alltså blivit en tvåstegsraket som bl.a. kan ha inneburit att många inte har fått sin sak prövad trots att de faktiskt har saknat betalningsförmåga. Såväl Riksförsäkringsverket som, framför allt, regeringen har uppmärksammat det här. Regeringen har lagt fram en proposition i frågan och lämnar alltså ett förslag till en ny eftergiftsregel. Enligt förslaget ska eftergift kunna prövas även om man inte i alla ärenden har anmält att man har en ändrad inkomst under bidragsåret. Det ger alltså en möjlighet till en ökad prövning.

I propositionen säger regeringen att försäkringskassorna alltjämt ska vara restriktiva med att bevilja eftergift, men man vill alltså vidga möjligheterna att få saken prövad. För RFV:s del vidtar naturligtvis ett arbete för att försöka normera till försäkringskassorna hur vi ser på den här problematiken. Där slutar jag.

Ordföranden: Tack så mycket. Då skulle vi egentligen vara framme vid frågor och diskussion.

Jag frågar våra inledare om ni har något att komplettera med utifrån det som har sagts av någon av era kolleger. Det finns också möjlighet att återkomma i samband med diskussionen. Därmed skulle vi vara framme vid att utskottets ledamöter börjar ställa sina frågor. Jag tror att det var Harald Bergström först.

Harald Bergström (kd): Jag vill börja med Ingrid Petersson från Riksförsäkringsverket.

Du berörde i din inledning inte alls villaägarna såvitt jag kunde höra. Det har skett en väldigt stor förändring av deras möjlighet att få bostadsbidrag. Det har skett på grund av ytnormen. Där är en fråga som jag ställer mig, och jag vet inte om jag ska ställa den till dig eller till någon annan. Det gäller hur många av dem som berördes av halveringen av antalet villaägare och av familjerna som tidigare hade bostadsbidrag som tvingades flytta till en lägenhet och i stället fick bostadsbidrag där. Det blev ju egentligen samhällsekonomiskt dyrare, men det är en annan femma. Vet man någonting om hur många som flyttade till ett annat boende och som då kunde tillgodoräkna sig bostadsbidrag?

Det är den första fråga jag vill ställa. Den andra frågan är till Ann-Eva Askensten. Det gäller avräkningsperioder. Vi har ju från Kristdemokraterna hela tiden hävdat att man borde kunna ha kortare avräkningsperiod än ett år. Såvitt jag vet har man det inom studiemedelssystemet, och där kan det fungera. Men här fungerar det alltså inte, sägs det, att ha det mer än för helår. Det har ju funnits exempel där de som har anmält t.ex. en förändrad inkomst har gjort detta ganska sent på året. De har aldrig fått något svar. De har aldrig heller fått någon förändring. Om man då hade haft halvårsvisa avstämningar hade det blivit ett annat resultat.

Ordföranden: Jag ska bara räkna upp dem som har anmält intresse så att ni vet hur läget är. Det är Rigmor Stenmark, Owe Hellberg, Lilian Virgin, Leif Jakobsson, Ulla-Britt Hagström, Sten Lundström, Annelie Enochson och Ewa Thalén Finné. Vem vill svara på frågan? Ingrid Petersson, varsågod!

Ingrid Petersson: Vad gäller det här med villaägarna vet vi bara på rent övergripande nivå att om vi går tillbaka till 1995 var det väl 70 % som bodde i hyreslägenhet och omkring 20 % som hade egna fastigheter.

I våra senaste siffror är det 85 % som har hyreslägenhet och endast 6 % som bor i egen fastighet. Vi har inte gjort några körningar där vi har följt enskilda familjer och sett om det har blivit flyttning från villa till hyresfastighet. Jag vet inte om Boverket eller någon annan myndighet har gjort det, men vi har inte gjort det.

Ann-Eva Askensten: Då får jag fortsätta och försöka svara på frågan om avräkningsperioderna.

Det faktum att vi avräknar på helår kom i samband med den nya bestämmelsen fr.o.m. 1997. Det följer den taxerade inkomsten. Det skulle vara en fast och säker inkomst, en säker källa. Det skulle också vara lätt att maskinellt fatta de här besluten i efterhand. Så tror jag att bl.a. ni tänkte. Många av er var ju med redan då.

När det gäller den här anmälningsplikten är det så att det finns människor som får sitta emellan. Studenterna är ett typiskt exempel. De läser på vårterminen och börjar sedan arbeta på höstterminen. Det gör säkert minst hälften av studenterna. I förslaget till ändrad eftergiftsregel finns just det faktum med att om man har slutat uppbära bidraget på vårterminen, t.ex. för att man börjat jobba, ska man kunna få eftergiften prövad även om man inte har anmält. Det är naturligtvis lätt hänt för många av oss att glömma bort att anmäla om vi inte längre uppbär ett bidrag.

Rigmor Stenmark (c): Det är 40 % som inte får de pengar som de egentligen ska ha.

Då undrar man naturligtvis: Hur lång tid tar det innan de får tillbaka de pengar som de ska ha? Det är också 40 % som har det tvärtom. Då undrar man också hur lång tid det tar där. Det sades ingenting om ungdomars och studenters situation. Där skulle jag vilja veta vilken betydelse bostadsbidraget har. Vi har ganska många s.k. mambor.

Marie Silfverberg: Jag ska försöka svara på den första frågan.

Det gäller när man får tillbaka de pengar som man inte har fått utbetalade under bidragsåret. Det sker i samband med den avstämning som görs. Har man t.ex. haft bostadsbidrag under 1999 gjordes den här avstämningen i mars 2001. Sedan betalas pengarna ut ett par veckor efter att man har fått beslutet. Så det dröjer ganska länge innan man får tillbaka vad man har fått för lite på grund av att man har anmält för låg inkomst.

Ordföranden: Var Rigmor nöjd med svaret?

Rigmor Stenmark (c): Nej, det var jag väl egentligen inte.

Men det är bra att vi får ärliga svar. Sedan är det upp till oss att rätta till det. Men när det gäller den andra frågan har jag inte fått något svar.

Ingrid Petersson: Andelen studenter som får bostadsbidrag är ungefär oförändrad.

Vi kan se att andelen av bostadskostnaderna, den som täcks av bostadsbidrag, är 21 %, vilket är lägre än för familjer med barn, både ensamstående

och sambor eller makar. Exakt hur mycket det är i deras disponibla inkomst, alltså hur viktigt bostadsbidraget är, det var så jag uppfattade din fråga, kan jag tyvärr inte svara på.

Owe Hellberg (v): Skattereformen har ju nämnts här som en stor faktor när det gäller boendekostnadsutvecklingen.

Låginkomsttagare skulle kompenseras för ökande boendekostnader i samband med denna. Efter ett tag kom riksdag och regering på att man skulle införa en åldersgräns för vilka som ska få stöd. Upp till 28 år blir man kallad för ungdom, och är man inte ungdom ska man inte få något stöd. Jag skulle vilja veta om någon har koll på hur det går för den här gruppen, dvs. ensamhushåll med låga inkomster som inte längre har rätt till bostadsbidrag. Det är en lite märklig åldersgräns som vi har konstruerat. Vi vet också att antalet ensamhushåll bara växer och växer.

Det har också nämnts att inkomst- och boendekostnadsgränserna ligger still. Hur skulle det se ut om de hade följt boendekostnads- och inkomstutvecklingen? De här grupperna får ju inte del av den höjning av levnadsstandarden som skett under andra halvan av 90-talet. Har ni någon uppfattning om hur många bostadsbidragstagare vi då skulle ha och hur det skulle se ut för dem?

Jag har också en tredje fråga. Vi har i dag 20 % träffsäkerhet i det här systemet. Har ni några bra förslag om hur vi ska få en mycket bättre träffsäkerhet? Jag tycker inte att det är tillräckligt bra som det är.

Ingrid Petersson, Riksförsäkringsverket: Jag kan börja med den sista frågan om träffsäkerhet.

Ibland talar man om felaktigt utbetalda bidrag eller felaktigt "fådda" bidrag. Men för mig är det här ungefär som skattesystemet: Det är nästan omöjligt att få det alldeles rätt. Jag måste säga att jag tycker att 20 % som hamnar inom det här intervallet på 200 kr t.o.m. är väldigt bra. Kunde man snabba upp det här med att både betala in och få tillbaka sina pengar skulle det vara den stora förbättringen i systemet. Men träffsäkerheten tycker jag är relativt bra. I träffsäkerheten ligger ju också detta med att anmäla inkomstförändringar. Vad gäller urholkningen säger vi att det egentligen inte har varit någon urholkning av själva bostadsbidragssystemet, på grund av att inflationen har varit så låg. Det handlar snarare om marginaleffekterna, och det är ju kopplat till det här med inkomstrelaterade bidrag. Är det den frågan du undrar över, hur många som har trillat ur systemet på grund av höjda inkomster? Vet du det, Carin?

Carin Wolf, Riksförsäkringsverket: Nej.

Ingrid Petersson, Riksförsäkringsverket: Vi håller på med en studie om huruvida bostadsbidraget har urholkats eller inte, men vi har den inte klar. Jag hoppas att jag kan hjälpa dig om ett par månader.

När det gäller den första frågan om ensamhushållen har vi ingen statistik på detta. Har ni det på Boverket?

Christina Olsson, Boverket: Jag börjar med den andra frågan om inkomst- och boendekostnadsgränserna.

Vi har tittat på detta, och lönerna har från 1996 till 1999 ökat med 11,6 % medan inkomstgränsen har legat oförändrad. Boendekostnaderna har mellan 1996 och 1999 ökat lite mindre, med 3,9 %, och boendekostnadsgränsen har legat oförändrad. Därför menar vi att det sker en urholkning, eftersom inkomsterna och boendekostnaderna faktiskt har ökat samtidigt som systemet inte hänger med. Det har hela tiden varit uppbyggt så att det ska kompensera för dessa ökningarna.

Vi har tittat lite grann på det här med barnfamiljer också, och vi konstaterar att antalet hushåll fortsätter att minska även efter det att regelförändringarna har satt sig. Man kunde ju tro att det skulle plana ut på en viss nivå, men vi konstaterar att såväl ensamföräldrarna, åtminstone en- och tvåbarnsföräldrar, som makarna har minskat även efter regelförändringarna, makarna med ca 30 %.

Leif Colleen, Boverket: Jag hade tänk beröra Owe's första fråga om äldre ungdomar. Jag tänkte faktiskt tala över huvudet om hushåll utan barn.

Den information som finns när det gäller hushåll som inte uppbär bostadsbidrag är ju bostads- och hyresundersökningarna. I samband med den bostadssociala utredningen för ungefär två år sedan gjorde vi en del djupdykningar i BHU. Nu har jag inte några exakta siffror med mig, så jag kan bara ge dig ett par minnesbilder.

Det första jag vill säga är att vi tittade på typiska hushåll som hade mycket höga boendekostnadsandelar, dvs. där boendekostnaden utgjorde över, säg, 50 % av inkomsten. Inom parentes kan jag påpeka att det finns ett antal hushåll i denna statistik som har boendekostnader som överstiger inkomsten. Men det är hur som helst en alldeles för stor andel av hushållen som har höga boendekostnadsandelar. Typiska hushåll i denna grupp är först och främst ungdomar i åldrarna strax under 30 år. Det kan hänga ihop med att den gruppen var väldigt starkt utsatt på arbetsmarknaden för ett par år sedan. Sedan var det medelålders samboende. Ensamstående ungdomar i åldrarna strax under 30 och samboende medelålders var alltså de grupper som hade störst andel boendekostnad i förhållande till inkomsterna. Och då var det mycket höga andelar, 50–60 %. Dessa grupper har inte bostadsbidrag och kan inte heller få det. Den fråga man då får ställa sig är: Ska man fundera över bostadsbidrag, eller ska man fundera över samhällets skyddsnet totalt sett?

Jag kan också nämna, eftersom många frågor är inne på sådana förhållanden, att det är näst intill omöjligt att följa hushåll genom dessa system från år

till år och se vad som händer med ett givet hushåll, vilket är djupt beklagligt. Det man undrar efter att ha studerat de här sakerna är ju: Väldigt många hushåll har mycket höga boendekostnader i förhållande till inkomsterna. Är detta tillfälligheter som uppträder innan samhällets skyddsnät hinner hjälpa till, eller är det någonting som dessa hushåll jobbar med under en längre period? Den frågan kan jag inte besvara.

Bengt Turner, Uppsala universitet: Jag kan bekräfta den bild som Leif ger.

Jag gjorde en liknande bearbetning av bostads- och hyresundersökningens material för Hemlöshetskommissionen, och det är många ensamstående äldre som har extremt höga bostadsutgiftsandelar. Vi vet inte riktigt vad det beror på, eftersom vi inte kan följa hushållen, som Leif säger. Mycket av detta har naturligtvis sin grund i att vi inte har någon folk- och bostadsräkning. I det här fallet gällde det skyddsnät och frågan om sannolikheten att över tiden bli hemlös, och den frågan är nästan omöjlig att besvara. Vi ville försöka få reda på om höga bostadsutgifter och frånvaro av bostadsbidrag kan vara en grund, bland många andra, till att hushåll så småningom får en väldigt svag position på bostadsmarknaden. Men det är väl så att bostadsbidragen inte är avsedda att lösa just det här problemet.

Owe Hellberg (v): Jag har bara en kort kommentar: Det är bra att vi får lite nyanser i det här.

När vi läser i budgettexterna står det att bostadsbidragen sjunker enbart därför att fler och fler får jobb.

Lilian Virgin (s): Jag vill ställa tre frågor. Någonting som bekymrar mig är olikheterna i hanteringen försäkringskassorna emellan. Det gäller inte enbart eftergifterna.

Vad jag förstår jobbar Riksförsäkringsverket med den saken genom normgivning m.m., men det kan finnas även andra sätt. Säg t.ex. att försäkringskassan drar in ett bostadsbidrag genom att avsluta det, eller att inkomsten har ökat så mycket att det blir en automatisk avslutning på bostadsbidraget. Om försäkringskassorna hanterar detta på olika sätt blir det i slutändan fel vid avstämningen. Det blir olika resultat. Här tycker jag att man skulle kunna tänka sig att på något sätt hantera detta i datasystemen, så att det inte ska kunna uppstå olikheter. Därför skulle jag vilja fråga om ni jobbar med de bitarna också, för att få bort sådana olikheter.

Sedan vill jag, och vi har lite grann tangerat det förut, koppla ihop detta med den familjepolitiska utredningen, där det föreslås att bostadsbidragen ska upphöra och att man i stället ska ha ett stöd till barnfamiljer. För att det här skulle falla väl ut skulle det behövas mer pengar i systemet, och då har jag sagt: Om jag hade de pengarna skulle jag vilja satsa på bostadsbidragen. Men då kommer min fråga: Vad skulle man i första hand satsa på? Skulle det vara höjda inkomstgränser eller skulle det vara bostadskostnadsgränserna? Vi har ju varit inne på det lite grann. Går det att säga någonting om det?

Sedan har jag en annan fråga, och det gäller sammanträffande av förmåner. Säg att man har ett bostadsbidrag som löper, och så får man ett sjukbidrag beviljat, kanske t.o.m. retroaktivt för lång tid så att det blir en stor inkomst som förs på det året. Då undrar jag: Vad är det som hindrar att man räknar av det när man beviljar den nya förmånen, som man gör på andra sätt inom försäkringskassan?

Ingrid Petersson, Riksförsäkringsverket: Det här med olika tillämpning inom försäkringskassan är ett problem för hela socialförsäkringsadministrationen. Det gäller inte bara bostadsbidragen, utan det gäller många av våra förmåner. Regeringen har också uppmärksammat detta i budgetproppen och gett i uppdrag åt både Riksförsäkringsverket och försäkringskassan att arbeta med detta. Jag ser några olika sätt att göra det.

Det första är att vi behöver tydlig lagstiftning. Ju tydligare lagstiftning vi får, desto enklare är det naturligtvis att tillämpa den. Den kräver mindre tolkning. Vidare måste vi på Riksförsäkringsverket vara tydliga i vår normering, i våra riktlinjer, vägledningar och författningssamlingar. Vi måste ha en bra tillsyn. Sedan måste vi, precis som du säger, ha bra datasystem som stöder ärendehandläggningen – inte bara talar om *vad* som ska göras utan också ger stöd i *hur* det ska göras. Vi håller på och arbetar med våra IT-system. De första som kommer som är mer stödjande gäller sjukpenning, rehabilitering och föräldrapenning. Vi kommer att arbeta vidare också med andra. Men IT-systemen har här en viktig roll, och de IT-system som vi kan erbjuda försäkringskassorna är inte så bra som de borde vara. Vi gör vad vi kan där.

Vad gäller den familjepolitiska utredningen har Riksförsäkringsverket i sitt remissvar också konstaterat att det kan vara svårt att ta bort bostadsbidraget på grund av de fördelningspolitiska effekterna och att det är träffsäkert vad det gäller vissa grupper som behöver det. Hur man skulle lägga eventuella pengar vill jag inte svara på, för det har vi inte tänkt på.

Ann-Eva Askensten, Riksförsäkringsverket: Det låter naturligtvis rimligt att om man får en inkomstökning retroaktivt så skulle man kunna kvitta den.

Vi skriver precis i dagarna på ett sådant förslag, där vi diskuterar det här med kvittning. Det kommer alltså att komma en impuls om kvittning när det gäller såväl bostadsbidrag som bostadstillägg till pensionärer. Vi avser också att belysa frågan om barnbidraget och underhållsstödet. Vi försöker alltså ta ett samlat grepp. Men som ni vet är alla de här lagstiftningarna tillkomna under årens lopp, och den lagstiftning som har tillkommit under 90-talet har en lite annan syn på de här sakerna än lagstiftningen från 40- och 60-talen. Det gäller alltså att ta ett helhetsgrepp i den s.k. kvittningsfrågan. Vi tittar på saken.

Ordföranden: Bengt kanske kan svara på detta med om man hade haft pengar.

Bengt Turner, Uppsala universitet: Först och främst tror jag att den allmänna bostadspolitiska utvecklingen i Europa går mot att bostadsbidragen blir viktigare i förhållande till sådana typer av bidrag som går till produktionen, som räntebidrag och skatteeffekter.

Bostadsbidragens andel av stöden i Europa ökar alltså. Problemet är bara, vilket är väl känt i många länder, bl.a. England, att det är lätt att få höga marginaeffekter i systemen om man har för höga bostadsbidrag. Lösningen på det är ofta att det selektiva stödet går till utsatta områden i stället. Det finns en viss sådan utveckling här i Sverige. Det innebär också att man får mindre av generell rättvisa i systemet och en mer politiserad process när det gäller tilldelningen av de här bidragen. Men givet att man vill göra något åt bostadsbidragen kan jag egentligen bara spekulera om det, för det hänger mycket ihop med hur man vill avpassa regelverken. Det verkar dock rimligt, utifrån detta med att undvika marginaeffekter, att bostadsbidragen fasas ned långsammare med stigande inkomst – det borde vara positivt för marginaeffekterna – och att man inte rör den övre boendekostnadsgränsen särskilt mycket, mer än möjligtvis en inflationsanpassning om man tycker att det är rimligt. Däremot kan man nog tänka sig att sänka den nedre hyresgränsen i stället. Det verkar nämligen som om det skulle ha en ganska hög träffsäkerhet, utan att för den skull skapa särskilt mycket marginaeffekter. Men om man har pengar kan man göra väldigt mycket annat också.

Christina Olsson, Boverket: Jag hade en kommentar till frågan om var man skulle lägga pengarna: på boendekostnaderna eller på inkomstgränserna.

Det finns ju också ett tredje alternativ, och det är de skilda inkomstgränserna för makar. Jag sade i mitt anförande att makarna på riksnivå har minskat med 50 %. Jag sade också att jag hade tittat på detta i ett regionalt perspektiv – Kronoberg, Kalmar och Blekinge – och där har familjerna med många barn minskat med 70 % mellan åren 1992 och 1993, främst beroende på inkomstgränsen. I glesbygd eller på mindre order bor familjerna med många barn företrädesvis i egna hem. Det är alltså en liten åsikt: Det finns flera bitar man kan lägga det på.

Leif Jakobsson (s): Jag har två frågor. Den första handlar om samspelet mellan bostadsbidrag och socialbidrag och hur de här grupperna korrelerar, framför allt när det gäller ensamstående.

Jag skulle vilja veta vad man kan veta, vad som finns av kunskaper. Speciellt tänker jag på den grupp som både uppbär en lön, uppsöker socialkontoret och måste gå till försäkringskassan. Hur stor är den gruppen, och hur samspekar detta? Det här har betydelse för diskussionen om den familjepolitiska utredningen också. Socialbidraget är ju i lika hög grad ett inkomstbaserat försörjningssystem, även om det går via den kommunala kassan. Den korrelationen är alltså intressant.

Sedan har jag en mer specifik fråga. Den handlar om den situation vi har hemma i Malmö, och som finns i flera andra städer, med extrem trångboddhet

bland framför allt invandrarfamiljer. Det här har två delar. Den ena frågan är om det finns lämpliga bostäder och om man i så fall kommer åt dem; den andra frågan är om man kan betala de bostäderna. Jag skulle gärna vilja höra hur ni ser på systemet för t.ex. tiobarnsfamiljer. Funkar bostadsbidragssystemet för dem – ifall det nu skulle finnas lägenheter eller hus som man skulle kunna frigöra?

Marie Silfverberg, Riksförsäkringsverket: Jag kan kommentera den sista frågan.

Om det handlar om väldigt stora familjer, kanske företrädesvis invandrarfamiljer med många barn, kan det vara så att man bor i två lägenheter som är belägna nära varandra. Då räknas ändå familjen som ett hushåll, och då kan man få bidrag till bostadskostnaderna – trots att man bor i två lägenheter.

Ordföranden: Var Leif nöjd?

Leif Jakobsson (s): Nej, det var också frågan om socialbidragen, om det är någon som har någon kunskap på området.

Leif Colleen, Boverket: Jag kan tyvärr inte göra dig nöjd just nu.

När vi har tittat på de här sakerna har vi också sett på socialbidrag i kombination med bostadsbidrag, men jag har inga sådana siffror i huvudet för ögonblicket. Men vad som kanske är lite glädjande är att vi nu vilken dag som helst får tillgång till bostads- och hyresundersökningen för 1999. Det innebär att det kommer att finnas möjligheter att titta på mycket aktuella siffror. I det underlagsmaterialet, som naturligtvis är avidentifierat, finns det uppgifter om både bostadsbidrag och andra typer av transfereringar. Det finns alltså möjlighet att göra djupdykningar i de här frågorna. Om det kan vara till någon tröst går det alltså att svara på frågorna om ett tag.

Ulla-Britt Hagström (kd): Jag har tre frågor.

Leif Colleen från Boverket påpekade att det nu är tid för ett selektivt stöd, att det är den viktigaste funktionen nu när övriga kostnader har minskat. Då är bostadsbidraget, som jag ser det, ett av de fördelningspolitiska system som gäller för att uppnå målen i bostadspolitik. Nu var Leif Jakobsson inne på det jag hade tänkt fråga om, nämligen en analys av hur bostadsbidragsförändringen påverkar socialbidragen. Detta ska det tydligen djupdykas i. Då vill jag bara skicka med att man samtidigt med ensamstående tittar på hur minskningen av bostadsbidraget för makar/sambor har försämrat familjeinkomsten. När man går från 9 till 4 miljarder kan det ju inte ligga helt på hushållen. Mycket måste ligga också på socialbidragen.

Sedan vill jag ställa en fråga till Bengt Turner som är en fortsättning på det Lilian Virgin tog upp. Hur många miljarder skulle det krävas, i jämförelse med dagens 4 miljarder, för att bostadsbidraget skulle vara ett selektivt bidrag

vårt namnet? Det görs många ekonomiska kalkyler, men görs det en sådan kalkyl över hur mycket man egentligen skulle behöva?

Sedan har jag en fråga till Ann-Eva Askensten när det gäller återbetalningen. Här kan man fundera över vad den förtydligade informationen har betytt för att återbetalningen kunnat minska. Eller är det så att personer som är berättigade inte söker därför att de är oroliga över att inte ha ett långsiktigt grepp om sin egen ekonomi? Har man tittat på det? Finns det i detta system också möjlighet att ha en inkomstökning upp till en viss nivå utan att behöva redogöra för det under perioden? Jag sitter här med ett brev från försäkringskassan i Jönköping där man tar upp att de olika regelsystemen vad gäller underhållsstöd och bostadsbidrag gör att det blir svårigheter. Den frågan har ingen berört, dvs. hur föräldrarna i underhållssystemet berörs av det nya bostadsbidragssystemet och vad som händer vid separationer.

Ordföranden: Det här med pengar är det egentligen vår uppgift att svara på.

Det handlar ju om hur man prioriterar. Hur mycket pengar, och i förhållande till vad, kanske är svårt för någon att svara på. Men Boverket kanske har svar på frågorna?

Christina Olsson, Boverket: Om det vore så väl! Nej, vi har inte svar på alla frågorna, men inför de här körningarna tittade vi just på den regel jag var inne på förut om skilda inkomstgränser för makar.

Man hade beräknat att den skulle spara ca 300 miljoner, och den infördes 1997. Med hjälp av det förträffliga material vi har från Riksförsäkringsverket har vi satt in en simulering och tittat efter: Hur skulle detta ha påverkat om det införts redan 1996? Då har vi alltså stocken redan innan. Då var det 66 000 makar som skulle få ett lägre bidrag. 28 400 av dem skulle få en maximal minskning av bidraget på 11 500 kr. Det blir en inbesparing på 270 miljoner. Om man ponerar att de återstående 44 000 hushållen skulle få en fördelning någonstans mittemellan skulle det bli ytterligare 270 miljoner. Så 270 miljoner plus 270 miljoner, mellan tummen och pekfingret, är vad den regeln skulle kosta, dvs. 540 miljoner. I övrigt har vi inte så mycket beräkningar på detta.

Ann-Eva Askensten, Riksförsäkringsverket: Jag tänkte säga något kort om den förtydligade informationen.

Det är naturligtvis så att människor lär sig hur systemet fungerar. Har man åkt på att betala tillbaka väldigt mycket det första året lär man sig naturligtvis att anmäla sin inkomst, eftersom det gör ganska ont. En stor del av de personer som fanns i bostadsbidragssystemet redan 1997 fanns också kvar 1999. Det är alltså rimligt att anta att det finns ett visst lärande i den här gruppen av bostadsbidragstagare. När det gäller de personer som inte söker bostadsbidrag vet vi ingenting om dem. Det är som i alla andra system: Vi vet någonting bara om dem som finns där, ingenting om dem som finns utanför. Det går att

få bostadsbidrag också om man är en s.k. umgängesförälder. Den gruppen ligger ganska still under åren. Det är ingen stor förändring där.

Christina Olsson, Boverket: Om man tittar på antalet ensamföräldrar med barn som får bostadsbidrag, för att se om de nu skulle dra sig för att söka bostadsbidrag, kan man konstatera att detta sett till totalen ligger på ungefär 85 % av samtliga ensamföräldrar.

Vi vet att det finns en hel del ensamföräldrar som klarar sig gott och väl utan bostadsbidrag, som har ganska hyfsade inkomster. I och med att de är så pass många borde de alltså ligga under en ganska lång period. De byts ju inte ut år från år, utan det borde vara en ganska konstant grupp.

Sten Lundström (v): Jag kan bara konstatera att de flesta av de frågor jag tänkte ställa redan har blivit ställda.

Till Lilian Virgin och till vår kd-kamrat skulle jag dock vilja säga att om man vill veta hur vi skulle kunna använda ett eventuellt större utrymme kan man läsa de motioner som finns när det gäller förändring av bostadsbidragen.

Men jag skulle ändå vilja ställa ett par frågor. Först gäller det den grupp människor som står utanför bostadsmarknaden och som Bengt Turner har tittat på lite grann. Det finns ju problem redan i det fallet då man är andra-handshyresgäst och bor på sociala kontrakt med regler och annat. På vilket sätt skulle bostadsbidraget inte lösa hemlöshetsproblemet, för det är inte aktuellt, men underlätta för de människor som i dag av framför allt ekonomiska skäl står utanför bostadsmarknaden? På vilket sätt skulle bostadsbidragen kunna skäpas för att hjälpa den här gruppen människor? Det är min första fråga.

Sedan är jag, till skillnad från representanten från Riksförsäkringsverket, inte särskilt nöjd med träffsäkerheten i systemet. Vi vet att de människor som framför allt drabbas av återbetalningar, eller som över huvud taget har bostadsbidrag, är de grupper som har svårast att beräkna sina inkomster. Tillfälliga jobb och annat sådant som påverkar inkomsten försvårar den möjligheten. I vårt, eller i alla fall mitt, grannland Danmark har man infört en godtrosregel som innebär att man har ett visst spann på sig, både för huruvida man ska få tillbaka pengar eller huruvida man ska behöva återbetala medel.

Jag vill bara fråga: Om vi skulle öka träffsäkerheten i systemet från 20 % till 60–70 %, hur stor del skulle en godtrosregel då egentligen behöva omfatta?

Jag tror inte att det är så enkelt att man lär sig av systemet, som min kollega sade. Vi kan se att man egentligen inte har lärt sig någonting av systemet. Träffsäkerheten är fortfarande lika låg. Det är därmed färre människor som får bostadsbidrag nu än som fick det tidigare, därför minskar också kostnaderna. Men det är fortfarande 40 % som får betala tillbaka, precis på samma sätt som tidigare.

Min sista fråga är: Finns det någon som helst signal om att systemet med återbetalningsskyldighet faktiskt innebär att det finns grupper som inte längre

vågar söka bostadsbidrag, att man avstår från att söka bostadsbidrag på grund av risken att faktiskt inte kunna beräkna sin inkomst under innevarande år?

Bengt Turner: Svaga grupper är svårfångade i det här systemet. De utmärker sig ofta genom att de bor i andra eller tredje hand, de bor mycket tillfälligt. Att fånga in dem i ett bostadsbidragssystem som inte är alltför administrativt komplicerat föreställer jag mig är minst sagt besvärligt.

Det börjar bli en ganska etablerad boendeform att bo i andra hand, i alla fall i Stockholmsområdet, och man kan möjligtvis fundera på om inte bidragen kan fånga upp den typen av boende på ett lite smidigare sätt än som görs nu. Men jag vet för lite om regelverket. Jag konstaterar bara att de grupperna sällan har ett reguljärt boende. De bor sällan med förstahandskontrakt.

För att gå en liten bit tillbaka, till frågan hur man skulle använda mer pengar, funderar jag lite grann på minskningen av bidrag från 10 till 4 miljarder. En del av detta är inflationseffekt på grund av att inkomster och kostnader har förändrats. Men det mesta är regelförändringar. Jag antar att det är bostadsutskottets uppgift att fundera över om de regelförändringar som har gjorts verkligen var ändamålsenliga. Det är en fråga om uppföljning, föreställer jag mig. Jag antar att Riksförsäkringsverket och Boverket tar fram det underlaget. Jag tycker att det som sägs om ensamföräldrar och sammanboende verkar välmotiverat, för just den regeln har jag svårt att förstå, men jag ska naturligtvis inte lägga mig i utskottets arbete.

Ordföranden: Det är bl.a. därför vi har den här utfrågningen, för att vi ska kunna undersöka om systemet har fungerat, samla på oss de erfarenheter och kunskaper som vi fått och eventuellt göra förändringar.

Ingrid Petersson: Det stämmer. Precis som du säger beror det på hur stort intervallet är för när man slipper betala tillbaka eller man inte får tillbaka pengar.

Ju större intervall, desto fler hamnar rätt. Skulle vi ha ett intervall på ett par tusen kronor skulle det täcka omkring 55 %. Skulle vi gå upp till 3 000 kr skulle det täcka 80 %. Men det innebär att det inte bara är folk som inte ska betala tillbaka, utan det är också de som inte får tillbaka. Det går åt båda hållen. Några indikationer på att någon inte skulle söka bostadsbidrag därför att han eller hon inte tror sig kunna beräkna sin inkomst har vi inte fått.

Sten Lundström (v): Det är möjligt att det är svårt att få indikationer, eftersom de människorna naturligtvis hamnar utanför systemet. Det borde eventuellt vara intressant för bostadsforskare och andra att titta närmare på detta.

Jag skulle bara vilja vända mig till Bengt Turner och konstatera att vi i dag vet att kommunerna ger sociala kontrakt och annat till andrahandshyresgäster. Jag nämner det bara för att visa att det här inte är något marginellt problem. Det handlar om 18 000 lägenheter i landet som kommunerna hyr ut med

andrahandskontrakt. Där har man alltså ganska svårt att kunna tillgodoräkna sig någon form av bostadsbidrag.

Bengt Turner: Jag håller fullständigt med dig om att detta naturligtvis är ett problem. Bostadsbidraget är ett inkomstillskott som säkerligen skulle vara till glädje för den gruppen. Lever man på att samla flaskor är det klart att bruttoinkomsterna är ganska små.

Annelie Enochson (kd): Herr ordförande! När man gjorde regeländringen 1997 var det framför allt tre saker som togs upp.

Man skulle minska statens uppgifter, man skulle öka träffsäkerheten och det fanns en familje- och bostadspolitisk del. Om man tittar närmare på den familjepolitiska delen kan vi konstatera att vi vet att ungefär 80 % av barnen i dag bor med sina biologiska föräldrar eller styvföräldrar. De bor alltså inte i ensamhushåll. Lite grann av detta tog även Boverket upp. Den inkomstgräns som gäller nu är 58 500 kr, och jag fick delvis svar på min fråga vad det skulle innebära om man i stället hade en gemensam gräns för hela familjen på 117 000 kr. Jag tycker att det är något som man skulle titta vidare på.

Den andra frågan som hör till den här saken är vad som händer om ytan ändras. Ytan är, om jag förstått det rätt, 80 kvadratmeter för ett barn och sedan stiger den. Om man i stället antingen höjer den med 10 kvadratmeter eller helt tar bort ytnormen och enbart ser till de familjepolitiska skälen, vad skulle det innebära? Har ni koll på kostnaden? Hur skulle det i så fall påverka träffsäkerheten?

Christina Olsson: Nej, vi har inte räknat på vilken kostnad det skulle bli.

Men man kan anta att fler boende i egnahem skulle kunna ha bidrag, eftersom ytorna generellt sett naturligtvis är större i egnahem. Fler utrymmen som ligger utanför räknas in i deras boendeyta än vad som är fallet för hyresrätt. Det är trappor, gångar, tvättstugor och sådant som ingår i ytan. Generellt sett borde sägas att ytbegränsningen slår hårdare i egnahem, men vi har inte räknat på hur det har slagit i kostnader.

Annelie Enochson (kd): Problemen är som vi förstår att man inte får rätt till bostadsbidrag förrän man flyttar från egnahemmet till en annan typ av bostad, och den kan i sin tur alltså vara dyrare än den omkostnad man har i egnahem.

Det är ett stort problem. Samtidigt vill man inte släppa kopplingen till bostadsdelen, för då återstår enbart en familjepolitisk del. Jag tycker att det skulle vara intressant om man kunde utreda vad detta skulle innebära mer konkret.

Ewa Thalén Finné (m): Mycket har blivit sagt, men det finns ett par frågor som jag funderar över.

Den ena är att det när det kommer till bidrag och olika stödsystem ofta inte är samma personer som över en längre period får de här bidragen, utan man vandrar ut och in i systemen beroende på livssituationen. Därför undrar jag om det finns någon statistik över ungefär hur länge ett hushåll har bostadsbidrag. Är det hela perioden man är ensamstående eller kanske snarare hur länge är man ensamstående? Det kanske är den biten som hänger samman med detta.

Sedan har jag en mer praktisk fråga som jag skulle vilja ställa till Riksförsäkringsverket. Det finns lite olika information beroende på vilken försäkringskassa man frågar och även med tanke på både skrivelser vi får och det man läser i pressen. Det handlar egentligen om reglerna för barnpension och ersättning för barnskada. De pengarna får inte användas fritt, utan det finns begränsningar för hur de får användas. Räknas de in i den bidragsgrundanden inkomsten eller inte? Man får olika besked. Det vore bra om det reddes ut.

Christina Olsson: Jag kan svara på den första frågan. Vi har inte någon statistik på det, därför att vi inte kan föra den på personnummer.

Däremot, som jag var inne på lite grann förut, är antalet ensamföräldrar tämligen konstant, trots att inkomst- och boendekostnadsgränserna inte har höjts sedan mitten av 1990-talet. Det hade därför varit rimligt om även ensamföräldrar med bostadsbidrag hade minskat. Man kan anta – jag säger inte att det är så – att ensamföräldrarna blir fler, därför att det är fler makar som separerar och blir ensamföräldrar än det annars skulle ha varit. Incitamentet till att separera har t.ex. ökat med 11 500 kr enbart genom bostadsbidraget. Sedan tillkommer underhållsstöd och de andra sakerna.

Vi har alltså inte tittat närmare på detta, men eftersom det generellt sett är en minskning genom att bidragen har urholkats sedan mitten av 90-talet, men ensamföräldragruppen har ökat under samma period, kan man anta att det finns ett sådant system. Men de ensamföräldrar som kan få bidrag får det och de får det under en längre period. Det utnyttjas i mycket hög grad av ensamföräldrar. Den gruppen är ungefär 85 % av samtliga ensamföräldrar i landet och kan inte bytas ut varje år.

Marie Silfverberg: Jag ska svara på frågan om bidragsgrundande inkomster när det gäller barns inkomst.

Barnpension t.ex. räknas inte som bidragsgrundande inkomst. Däremot ingår barns inkomst av kapital och barns förmögenhet i den bidragsgrundande inkomsten. Det råder inte något tvivel om vilka regler som gäller. Här följs lagen om statlig förmögenhetsskatt. All förmögenhet och all inkomst av kapital som barnen har ingår. Det finns ett fribelopp på 1 000 kr när det gäller kapitalinkomst.

Carin Wolf: Jag tänkte återknyta till hur länge bostadsbidragshushållen har bidrag. Vi har uppgift om att såväl ensamstående som sammanboende föräld-

rar i genomsnitt har bostadsbidrag i tio månader per år. Unga utan barn har i genomsnitt bostadsbidrag i åtta månader.

När det gäller andelen hushåll som har haft bostadsbidrag år efter år kan vi se att av de hushåll som hade bostadsbidrag 1999 hade 63 % haft det sedan 1997, 15 % hade haft det sedan 1998 och att tillströmningen av nya bostadsbidragshushåll i systemet är ungefär 20 % per år. Det är alltså en stor grupp som har bostadsbidrag år efter år.

Bengt Turner: Frågan om ensamstående och varaktigheten i det tycker jag är intressant. Den har också stora implikationer för de här bidragssystemen.

Först och främst tror jag att det går att göra ganska lite, för hushållsbegreppen kommer i allmänhet antingen från BHU, som en urvalsundersökning, eller från Folk- och bostadsräkningen, som inte har funnits sedan 1990. Men av de lite haltande analyser som har gjorts vet man att varaktigheten i att vara ensamstående är längre än tidigare. Det är en större andel av de ensamstående som aldrig någonsin blir sammanboende. Det är ungefär vad man kan säga. Det är inte stora förskjutningar. Sedan 1980 har antalet ensamstående ökat med tre fyra procentenheter. Även varaktigheten i att vara ensamstående har ökat. Men huvudintrycket är naturligtvis ändå att väldigt många ensamstående går in i och ut ur relationer och växlar mellan att vara ensamstående och att vara sammanboende. Men det här är en fråga som man nog behöver utreda lite mer.

Den senaste informationen var intressant, att många som fick bidrag 1999 också hade det 1997 och 1998. Men den säger ingenting om hur det har förändrats över tiden, alltså hur länge de som får bidrag 2001 i sin tur har haft bidrag. Den kohorteffekten är intressant.

Carl-Erik Skårman (m): För att ett bidrags- och skattesystem ska fungera väl krävs det att det är någorlunda lättfattligt och överblickbart. I annat fall är det stora risker att man inte når de effekter som man har siktat på, och det kan leda till väldigt stora överraskningar för de enskilda hushållen.

Jag har blivit imponerad av all exakt statistik som har visats. Men jag har också förstått att reglerna inte är så lättfattliga. Jag tycker själv att de är snåriga, och uppenbarligen kan inte ens försäkringskassan överblicka dem på ett enhetligt sätt.

Det finns heller ingen vetenskap om hur potentiella konsumenter av bostadsbidrag ser på bostadsbidraget, och man vet väldigt lite om hur mycket det enskilda hushållet har tagit hänsyn till bostadsbidraget när man planerat sitt boende. Dessutom vet man väldigt lite om vilka problem och inbördes slitningar i hushållet som har uppstått för dem som inte har fått eftergift utan har klarat av att betala det här på egen hand.

Jag skulle vilja fråga: Planerar ni sådana undersökningar – jag ska för att undvika ett och annat hjärtslag inte kalla det för marknadsundersökningar, men säg konsumentundersökningar – som skulle göra centrala myndigheters planering bättre och göra det lättare för oss att utforma regler till förmån för

de enskilda hushållen? Vi pratar så väldigt mycket i makrotermer här. Det är statistik över alla hushåll på en gång. Men det är ju det enskilda hushållets faktiska förhållande som är det viktiga i ett sådant här sammanhang.

Ingrid Petersson: Jag kan bara svara på marginalen för de här grundläggande frågorna kring synen på boende och bidrag.

Den typen av undersökningar gör vi inte, åtminstone inte regelmässigt. Den typ av undersökningar som vi gör är att vi varje år frågar försäkringskassans kunder, de försäkrade och de som har haft bidrag, hur de har upplevt kontakten med försäkringskassan och ett speciellt bidrag. Det gör vi varje år och vänder oss också till dem som har bostadsbidrag.

Innan vi gör nytt informationsmaterial eller lägger upp någonting på Internet har vi det vi kallar fokusgrupper. Där sätter vi samman en panel av medborgare med olika utbildningsbakgrund, svenskar, invandrare, olika inkomster och annat för att försöka göra materialet så bra som möjligt. På de delarna försöker vi bli bättre och bättre. Därmed inte sagt att vi har tagit tag i den grundläggande frågan, hur befolkningen i stort ser på de här bidragsfrågorna och vad som händer i familjen vad gäller eftergifter och annat. Såvitt jag vet ligger det inte med i vår verksamhetsplanering för 2002.

Carl-Erik Skårman (m): Med tanke på all den energi som läggs ned på att skaffa den exakta statistiken över vissa sakförhållanden, tycker verken att det finns anledning att överföra en del av de resurserna till att undersöka konsumentreaktionerna?

Christina Olsson: Det kanske inte är konsumentreaktionen vi tittar på, utan mer den bostadspolitiska delen.

Men jag kan nämna att vi i samband med det samarbetsprojekt som Boverket hade med försäkringskassorna ville följa ett antal bidragsfamiljer på en lokal nivå. Avsikten var att följa de familjer som fick bostadsbidrag år 1994. Hur har de ändrat sitt beteende under perioden? Hur påverkas man av regeländringar? Bor man in sig i trångboddhet? Ökar antalet ensamföräldrar, makar eller något sådant? Vi ville titta på hur regelförändringarna påverkar familjernas beteende och sedan dra lärdom av det. Än så länge har vi inte haft tid att göra det.

Vi kommer längre fram i höst och nästa år att undersöka boendeekonomi. Då kommer vi att gå in på olika hushåll och titta närmare på hur deras ekonomi slår. Men vi kommer kanske inte att göra intervjuundersökningar, utan mer använda oss av den statistik och den erfarenhet vi har i den delen.

Sedan kan jag också fylla på med att säga att på den tiden Boverket hade hand om bostadsbidragen hade vi väldigt mycket kontakt med folk som ringde oss och frågade: Vad får jag för bostadsbidrag om jag byter den här bostaden? Det var naturligtvis någonting som var väldigt viktigt för de här

människorna. Jag antar att det är så än i dag, att det har en stor betydelse för de personer som får bidraget.

Helena Hillar Rosenqvist (mp): Jag har först en fråga till Ann-Eva Askensten.

Det var en sak som jag inte hängde med på riktigt. Det rörde hur eftergifterna har förändrats mellan åren 1997 och 1999, alltså hur många som ansökte och hur många som fick eftergift. Det räcker om Ann-Eva svarar på de väldigt konkreta siffror som hon hade papper på.

Nu kommer Leif Colleen tillbaka och det var väl tur. Jag har en fråga om bostadskostnadens andel av inkomsten, som det har pratats om. Det är klart att det är svårt att göra jämförelser för hela populationen, men vi pratade om de äldre ungdomarna och medelålders sambor. Ingrid Petersson och Christina Olsson pratade också om den grupp som har bostadsbidrag och hur deras bostadskostnad såg ut i förhållande till inkomsten. Jag uppfattade att ni hade lite olika uppfattning om det.

Christina Olsson pratade om att makar har fler barn, lägre eller lika inkomst, högre bostadskostnad, men lägre bidrag, medan jag fick ett intryck av att Ingrid Petersson menade att bostadskostnadens andel av inkomsten var rätt konstant i de här grupperna. Det skulle jag vilja ha ett litet klarläggande av.

Det som jag funderade över i Leif Colleens inlägg om den disponibla inkomsten var om bostadskostnadens andel faktiskt var över 50 % för vissa grupper. De äldre ungdomarnas situation ser förmodligen fruktansvärt anorlunda ut jämfört med medelålders sambor, och då har den disponibla inkomsten ganska stor betydelse.

Ann-Eva Askensten: Jag ber om ursäkt om jag var otydlig.

Men 1997, som var det första året med den nya reformen, hade vi alltså en relativt hög andel människor som sökte eftergift. De som i slutändan beviljades eftergift var dock 1 ½ % av hushållen. Den siffran har legat på den låga nivån. Det var ungefär 1 % år 1998, med risk för lite skakig statistik, och det ser ut som om det kommer att bli 1 % för 1999, alltså väldigt få, under 3 000 personer varje gång.

Christina Olsson: Jag kan konstatera att nettobostadsutgiftens andel av den disponibla inkomsten är högre för makarna än den är för ensamföräldrarna.

Det BHU-material vi har gäller 1997, och om man utgår från hyresrätt har makarna 36 % i nettobostadsutgifter av den disponibla inkomsten, medan de för ensamföräldrar är 29 %. För samtliga boendeformer är det 34 % för makar respektive 28 % för ensamföräldrar när det gäller familjer med bostadsbidrag.

Leif Colleen: Jag har intresserat mig speciellt mycket för den målsättning som regeringen har, nämligen att boendekostnaden ska uppgå till högst 25 %.

När man klämmer regeringen lite närmare på vad den menar finner man att den i detta sammanhang avser hyresbostäder. Jag har haft en del diskussioner med Lövdén, och jag har faktiskt skrivit en PM om det också som jag gärna ska mejla till dig.

Men det jag vill säga som den allmänna slutsatsen är att om de disponibla inkomsterna ökar ungefär i den takt vi har tänkt oss, dröjer det inte länge innan den genomsnittliga hyran efter bostadsbidrag når den här målsättningen. Men det är alldeles för många hushåll som har så höga boendekostnadsandelar att de kommer att vara väldigt illa ute, både de som har bostadsbidrag och de som inte har rätt till bostadsbidrag, även om genomsnittet nu skulle nå nivån 25 %. Det är alltså alldeles för stora andelar av hushållen som har mycket höga boendekostnadsandelar eller, om man vill uttrycka det anorlunda, som har låga inkomster i förhållande till vad det kostar att bo.

Den första iakttagelse man gör när man tittar på de hushåll som har höga boendekostnadsandelar är nämligen att det inte är någonting märkvärdigt med deras boendekostnader. De har samma boendekostnader som andra hushåll, alltså helt normala. Det är inkomsterna som är låga. Det är naturligtvis därför som man ställer sig frågan: Är det samhällets skyddsnät som inte fungerar eller är det tillfälligheter?

Det här bör man titta närmare på, för det är väldigt betungande för de hushåll det kan handla om, ca 10 %, alltså 400 000 hushåll som har *mycket* höga boendekostnadsandelar.

Harald Bergström (kd): Herr ordförande! Jag vill återvända ett ögonblick till begreppet bidragsgrundande inkomst.

Först och främst undrar jag, eftersom jag är lite osäker: Det är väl en förordning som reglerar detta och inte en direkt lagtext, om jag har förstått det rätt. Det är särskilt ett par omständigheter som jag vill ta upp och fråga hur ni ser på. Det nämndes för en liten stund sedan att t.ex. barns förmögenheter ska räknas in i den bidragsgrundande inkomsten när föräldrar söker bostadsbidrag. Det har berättats för mig, och jag har haft kontakt med överförmyndarnämnden, där man har det här bekymret, att även förmyndarspärade förmögenheter är inräknade i underlaget för föräldrar som söker. Det förundrar mig faktiskt, för det är ju s.k. fiktiv inkomst. Jag vill kalla den för det. Den är inte på något sätt tillgänglig för bostadskonsumtion för vare sig föräldrarna eller barnen. Det är alltså spärrade konton. Det är den ena typen.

Den andra är små företagare eller företagare över huvud taget som avsätter pengar till en periodiseringsfond i sitt företag eller har expensionsmedel och sådant. Det finns regler för hur man får sätta undan dessa pengar och sedan är de borta från konsumtionsmöjligheten. När de sedan tas ut, antingen i form av intäkt eller i form av någon investering, beskattas de ju. Men de ska räknas in omedelbart i bidragsunderlaget. Det här vill jag gärna ha kommenterat av någon i panelen.

Marie Silfverberg: Jag ska kommentera den bidragsgrundanden inkomsten.

När det gäller barns förmögenhet eller hela hushållets förmögenhet över huvud taget är det endast förmögenhet över 100 000 kr som beaktas. Då pratar vi om nettoförmögenhet, alltså tillgångar minus skulder. Sedan är det 15 % av det som överstiger 100 000 kr som räknas med som bidragsgrundande inkomst. Jag vet också att spärrade konton har varit ett diskussionsämne, men som lagstiftningen ser ut i dag finns det inga undantag. Det kanske är en politisk fråga.

När man får göra avdrag i sin deklaration för periodiseringsfond för näringsidkare görs ett tillägg till den bidragsgrundande inkomsten på grund av att det inte är en verklig kostnad. När man sedan återför medel gör man tvärtom när man beräknar den bidragsgrundande inkomsten, då gör man ett avdrag så att den bidragsgrundande inkomsten blir lägre. På så sätt är det konsekvent.

Bengt-Ola Rytta (s): Bengt Turners decildiagram visar att bostadsbidraget gör social och fördelningspolitisk nytta.

Skulle du kunna tänka dig att åt oss producera motsvarande diagram där man har omvandlat de pengar som nu avsätts till bostadsbidrag till ett generellt familjepolitiskt stöd?

Bengt Turner, IBF, Uppsala universitet: Förlåt, omvandla till ett generellt ...? Jag uppfattade inte riktigt arbetsuppgiften. Ursäkta.

Bengt-Ola Rytta (s): Dina diagram visar att detta är effektivt utifrån vårt mål med bostadsbidraget. Diskussionen inför framtiden gäller om detta ska omvandlas till ett generellt familjepolitiskt stöd.

Kan du producera motsvarande decildiagram som visar vad som händer fördelningspolitiskt om denna omvandling görs?

Bengt Turner, IBF, Uppsala universitet: Jag kan göra det med lätthet, och även Boverket kan göra detta.

Ordföranden: Alla brinner av att göra ...

Leif Colleen, Boverket: Man måste fundera på en utgångspunkt, nämligen om kostnaden för samhället ska vara densamma i de två skisserna.

Bengt-Ola Rytta (s): Ja, det kan vara självklart.

Leif Colleen, Boverket: I sådant fall kommer träffsäkerheten att bli väsentligt lägre.

Bengt Turner, IBF, Uppsala universitet: Jo, det vet man från början.

Det går att göra det som ett nollsummespel. Regelverket ter sig komplicerat, men det är ganska lätt att programmera. Det är lätt att göra expertsystem av det. Kombinerat med de databaser vi har för bostadshyresundersökningen går det att leka ordentligt med ändrade avtrappningsregler, ändrade inkomstgränser. Om utskottet tycker någon annan variant är rolig gör vi så gärna sådana simuleringar, gärna ihop med Boverket. Vi kan leka mycket med förändringar!

Ordföranden: Det blir en debatt vi får återkomma till i samband med om det blir någonting av den familjepolitiska utredningen.

Annelie Enochson (kd): Tack, herr ordförande! Jag funderade när jag hörde mina övriga kollegers diskussioner. Det finns gott om kunniga tjänstemän här. Jag har en fråga till er.

Det finns ett antal intressanta projekt som pågår i Sverige – sex stycken. Man tittar på samverkan mellan olika regelverk, bostadsbidraget, sjukbidraget, socialbidraget, och även arbetsmarknadsfamiljen är med, även om vi inte omfattas av själva lagen. Det finns något hängavtal.

Det förekommer ett intressant projekt på Hisingen – Delta. I utvärderingarna fokuserar man mycket på sjukbidrag, bostadsbidrag och a-kassa. Kan man tänka sig att i utvärderingarna också ha med bostadsbidraget som en parameter för att få in helheten i de olika transfereringarna?

Ann-Eva Askensten, Riksförsäkringsverket: De projekt som Annelie Enochson talar om är en försöksverksamhet som benämns Socsam och som mycket riktigt pågår på ett antal håll i landet. Där prövar man politisk och finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst. I socialförsäkringen ingår den ohälsorelaterade delen, dvs. sjukpenning, förtidspension och i viss mån rehabilitering. Bostadsbidragen är inte inkluderade i försöksverksamheten.

Vad jag vet från mina kolleger är de precis klara med slututvärderingen och ska lämna in den vilken dag som helst till regeringen. Vilken månad som helst lämnas en slutrapport in från Socialstyrelsen och RFV om försöksverksamheten.

Det är sent att ta in bostadsbidragen. Det går alltid att tänka sig en annan försöksverksamhet där de verksamheterna skulle ingå, men de finns inte med i dag.

Ulla-Britt Hagström (kd): Tack, herr ordförande! Eftersom det finns tid skulle jag vilja ställa ytterligare en fråga.

Det finns förtidspensionärer som har barn. Vi har inte riktigt berört de samordningsregler som finns för BTP och bostadsbidraget för barnfamiljer. Hur stor är denna grupp i systemet? Finns det i denna grupp ett större antal sammanboende familjer än ensamstående? Hur bor de?

Marie Silfverberg, Riksförsäkringsverket: Det pågår just nu ett uppdrag inom Riksförsäkringsverket att titta på just samordningen mellan bostadsbidrag till barnfamiljer och bostadstillägg till pensionärer.

Det rör sig om en grupp om ca 15 000 hushåll som har förtidspension och samtidigt barn och som uppbär någon av förmånerna. Sedan finns det samordningsregler. Vi håller på att se över hur samordningen ska gå till.

Det var en fråga till. Övervägande delen inom denna grupp är ensamföräldrar som bor i hyresrätter.

Owe Hellberg (v): En grupp som har likartade inkomstförhållanden är våra studenter.

I de här sammanhangen behandlas de olika. Har de barn är det ett system. Nu kommer vi tillbaka till den magiska 28-årsgränsen, och då behandlas de efter ett system. Är de utanför behandlas de inte alls. Finns det en kommentar till detta? Vad ska man göra åt detta?

Ordföranden: Det är väl vi som ska kommentera det egentligen! Är det någon annan som har någon kommentar? Leif Colleen brukar alltid ha någon kommentar om allting!

Leif Colleen, Boverket: Ja Owe, vidareutveckla de tankarna i utskottet och i partiet, så ska du se att du kommer på någonting bra.

Det är inte rimligt att ett hushåll som passar in under båda hattarna hantearas olika. Det är framför allt problem med att studenthushållen har olikartade förhållanden beträffande inkomster – speciellt om de är två i hushållet. Det händer så mycket saker väldigt snabbt med de hushållen.

Christina Olsson, Boverket: Det har tidigare funnits regler där olika bidragsgrupper har krockat, överlappat. De har passat in i olika grupper.

Jag tror att man valde det som var mest förmånligt. Visst blir det stora problem. En del av studenterna kan ju vara gifta, och inkomsterna kan vara ojämnt fördelade.

Owe Hellberg (v): Jag trodde att det hade framgått att vi redan har funderat.

Vi vill naturligtvis ta bort den åldersgräns som vi tycker är helt orimlig och som inte har någonting med människors bostadssituation att göra. Det är en

fiktiv och underlig gräns. Man kan ju fundera över studenters situation över huvud taget.

Det är så olika boendeformer och boendekaraktär. Vi ser hur man löser det i våra grannländer där det finns ett helt annat generellt stöd till studentbostäder. Det är då frågan vilka vägar som ska väljas. Nog har vi funderat!

Christina Olsson, Boverket: Jag har en liten kommentar.

Vi pratar numera om studentbidrag. Tidigare talade man om ungdomsbidrag på Boverket. Då var det också ett ungdomsbidrag. Större delen av dem som fick bidraget var icke studenter. Till följd av de regelförändringar som har skett har det blivit ett studentbidrag, och då finns det ingen anledning att ha en åldersgräns kvar. Det är inte längre ett ungdomsbidrag.

Ordföranden: Tack för det. Nu har jag ingen mer på talarlistan. Vi har för dagen uttömt de frågeställningar som vi har i anledning av detta. Det har varit mycket intressant, och vi tackar naturligtvis alla som har medverkat till att bidra till utskottets arbete.

Nu gjorde jag min sammanfattning, och så är det någon mer som begär ordet!

Björn Robeus, Stiftelsen Stockholms studentbostäder: Jag representerar dels den nybildade Svenska studentbostadsföreningen, dels Stiftelsen Stockholms studentbostäder.

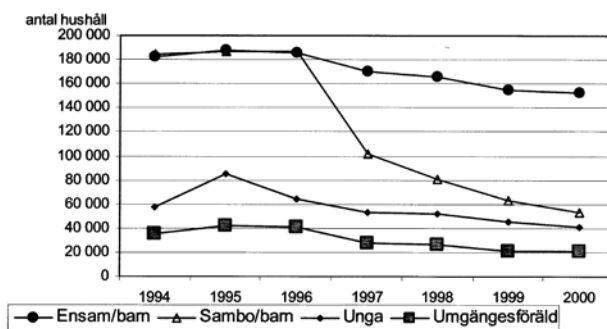
Det är en fråga som vi har ställt oss i våra diskussioner angående bostadsbidraget, nämligen om det är meningen att de som också producerar bostäder ska känna sig stimulerade att producera bostäder tack vare att det finns ett bostadsbidrag för studenter och även ungdomar. Finns det en sådan tanke?

Ordföranden: Svaret är nej. Det är inte producenterna som ska ha pengarna utan ungdomarna ska kunna bo.

Tack ska ni ha för denna stund. Jag förklarar utfrågningen avslutad.

Bild 1

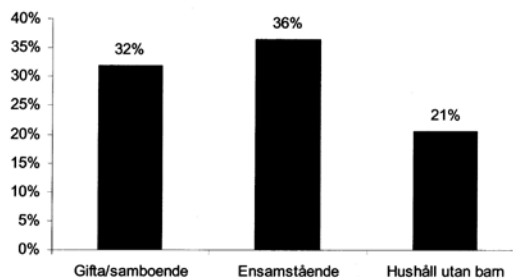
Hushåll med bostadsbidrag fördelat efter hushållstyp 1994-2000

RFV
RIKSFÖRSÄKRINGS-
VERKET

Bild 2

Andel av bostadskostnaden som täcktes av bostadsbidrag 2000

RFV
RIKSFÖRSÄKRINGS-
VERKET

Bild 3

Avstämningsresultat 1997-1999

	1997	1998	1999
Antal hushåll som fått för lite	232 000	168 000	160 000
Utbetalnings belopp	260 mkr	224 mkr	245 mkr
Antal hushåll som fått för mycket	204 000	175 000	151 000
Återbetalnings-belopp	675 mkr	659 mkr	570 mkr

Bild 4

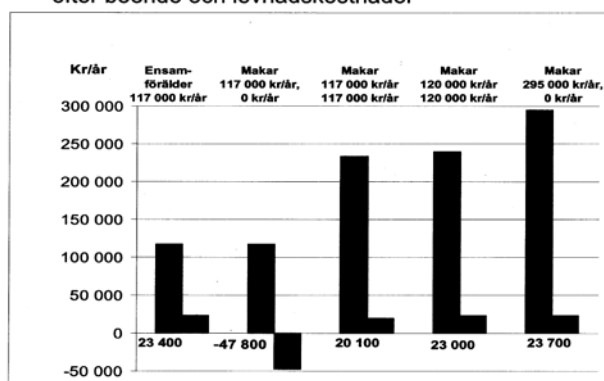
 Barnfamiljer med bostadsbidrag
 hyresrätt och egnahem (procent)

		Riket		
	Antal vuxna	1	2	Totalt
1992	Hyresrätt	39	20	59
	Egnahem	5	16	21
	Totalt	53	47	100
1994	Hyresrätt	35	21	56
	Egnahem	8	22	30
	Totalt	50	50	100
1997	Hyresrätt	47	26	73
	Egnahem	7	7	14
	Totalt	62	38	100
1999	Hyresrätt	55	24	79
	Egnahem	6	2	9
	Totalt	70	30	100

2000-04-05
M2

Bild 5

Överskott/underskott efter boende och levnadskostnader

2001-04-05
M2

BOVERKET

Bild 6

Slutsatser

.....

Jämfört med ensamföräldrarna har makarna:

- fler barn
- lägre inkomster
- högre bostadskostnader

men makarna får ett lägre bostadsbidrag.

Bostadsbidraget har blivit ett stöd främst till

- ensamföräldrar och
- till boende i hyresrätt

2001-04-05
M2

BOVERKET

Bild 7

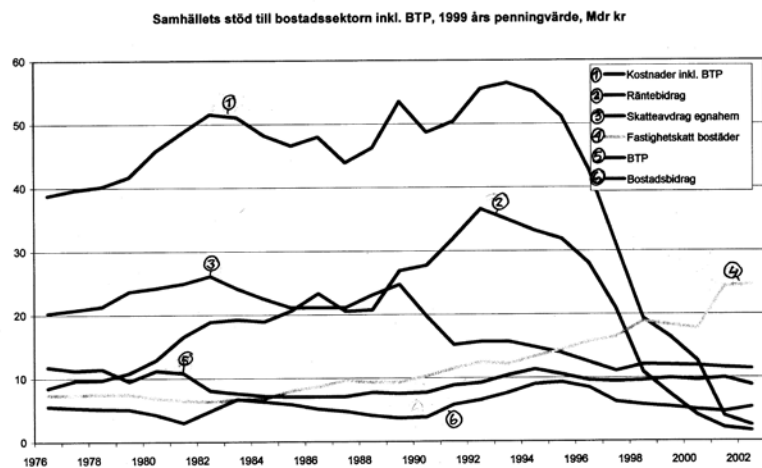

Bild 8

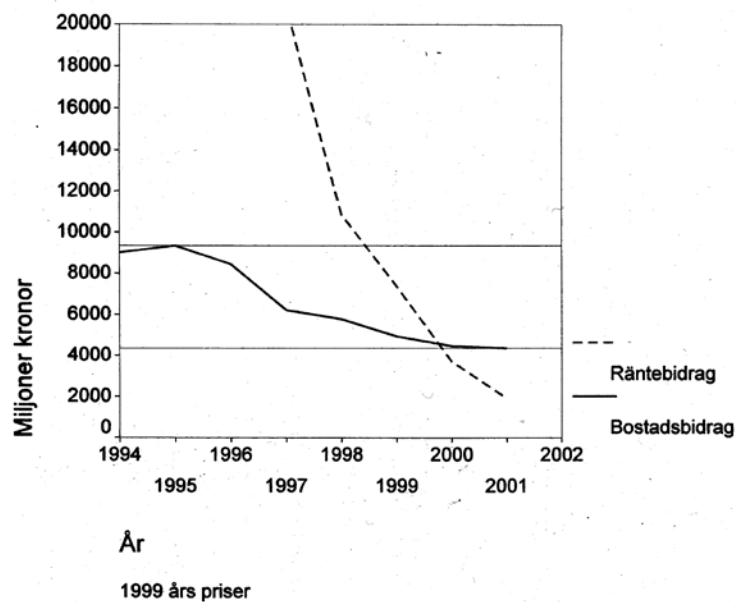

Bild 9

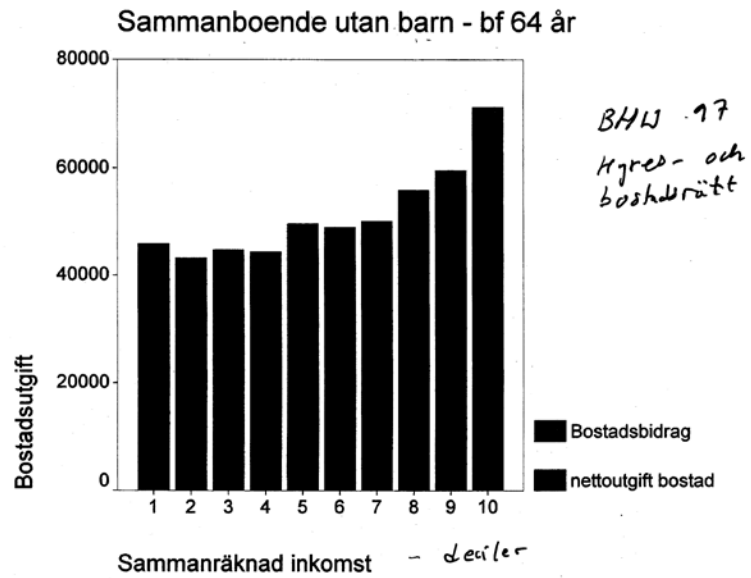

Bild 10

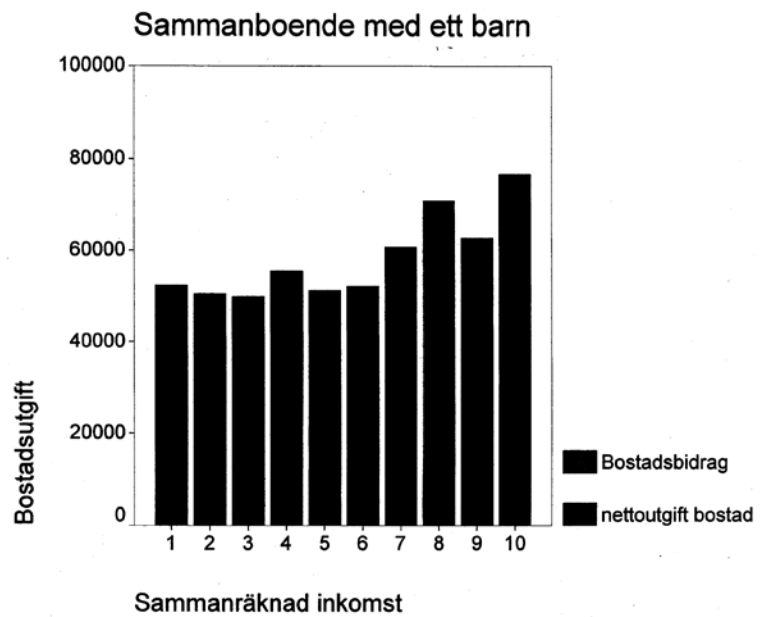

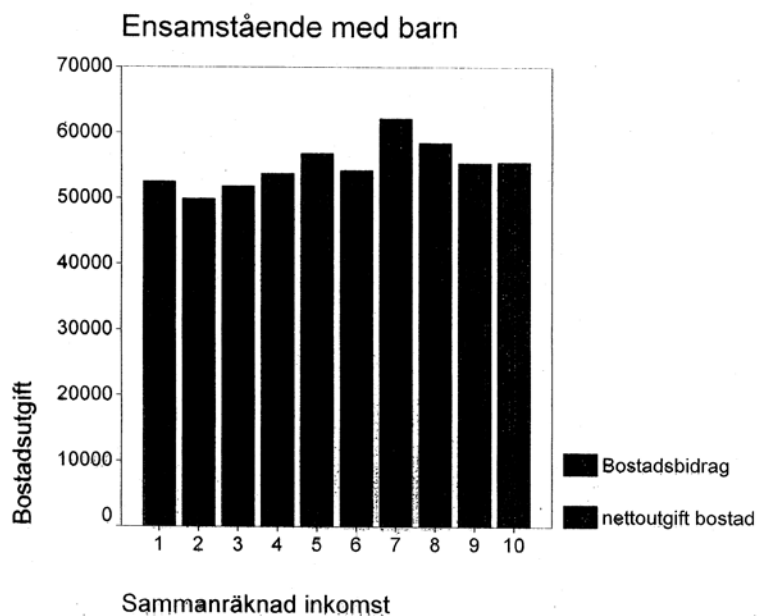
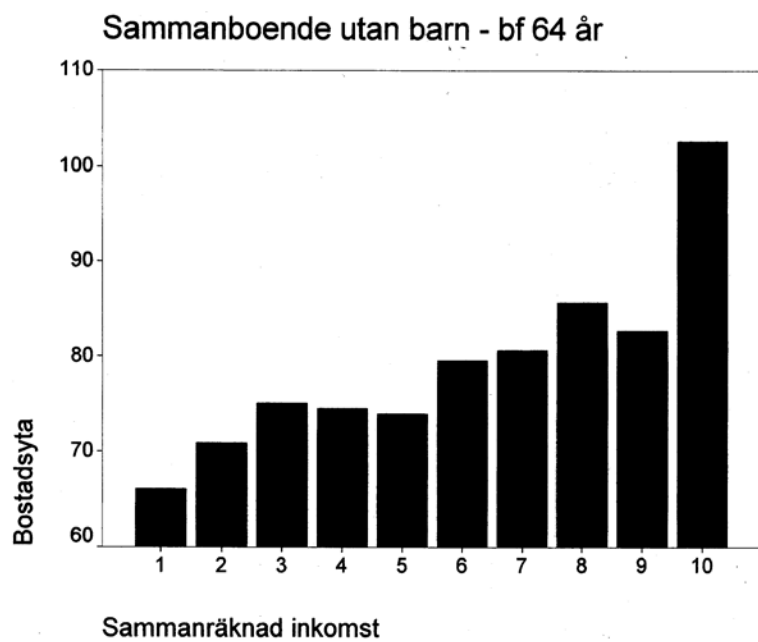
Bild 11**Bild 12**

Bild 13

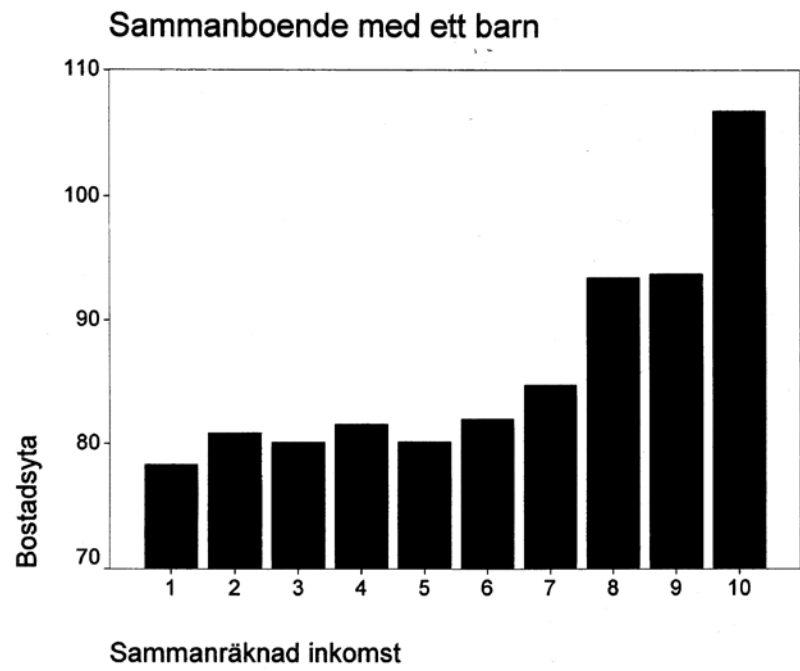

Bild 14

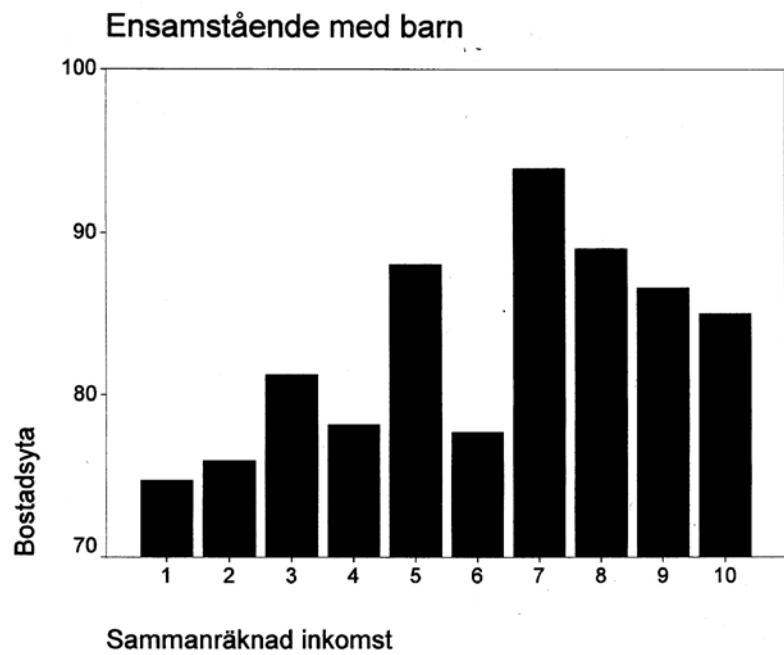

Bild 15

Oberoende variabler	Ensamstående med barn	Sammanboende med ett barn	Sammanboende utan barn
(Constant)	78,959	54,301	43,511
Bf's ålder	0,037	0,594	0,512
Bostadsrätt	2,575	-2,522	-3,616
Storstad=kommun>200 000 invånare	-8,612	-9,276	-3,926
Förortskommun till storstad	0,647	-7,483	-2,091
Större stad	-1,356	-5,247	0,637
Industrikommun	3,111	-3,322	-5,760
Landsbygdskommun	5,769	-13,842	5,298
Glesbygdskommun	0,412	20,293	2,404
Övriga större kommuner	-8,415	-13,633	2,404
Övriga mindre kommuner	-6,311	-4,927	4,582
Inkomst<117 000 och barn	-5,369	10,443	-
Sammanräknad inkomst	0,00003	0,00005	0,00005

Beroende variabel är yta

Fetstil anger att estimaten är signifikanta på 10 procentnivå

Bild 16

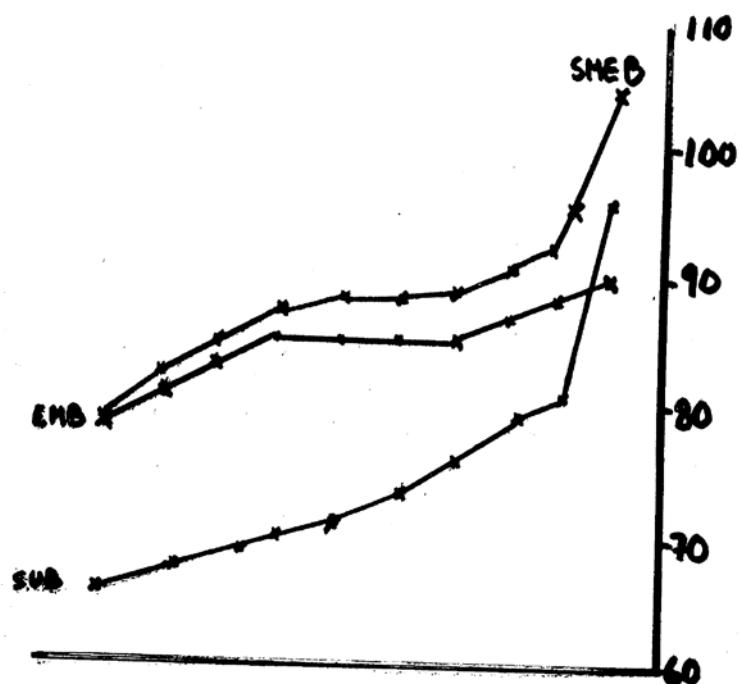

Bild 17

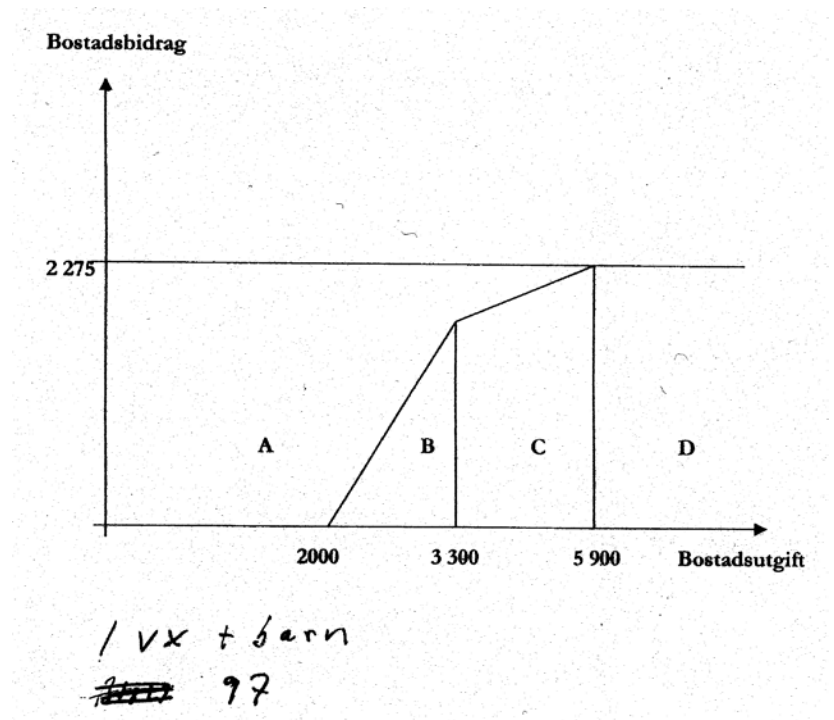

Bild 18

Absorptionsgrad [%]	Andel av hushållen [%]
0	54
50	32
75	14

Beräkningar gjorda på material från Bostads- och hyresundersökningen 1997.

bildnings hushåll

Bild 19

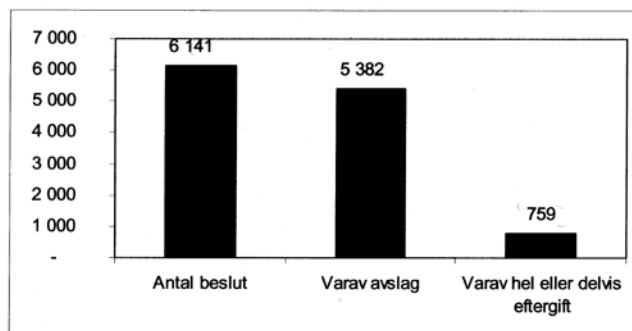
Beslutade eftergifter för bidragsåren 1997 - 1999

	1997 års bidrag	1998 års bidrag	1999 års bidrag
Beslutade eftergifter i kr och antal	12 mkr 2 958	5,8 mkr 1 322	Q1,2 2001: 3,7 mkr 637
Eftergivet belopp av återkravsbeloppet	1,8 %	0,9 %	(Q1,2 2001: 0,6 %)
Eftergivet belopp i genomsnitt	4 070 kr	4 400 kr	Q1,2 2001: 4 890 kr

RFV
RIKSFÖRSÄKRINGS-
VERKET

Bild 20

Prövade eftergifter första halvåret 2001

RFV
RIKSFÖRSÄKRINGS-
VERKET

Bild 21

